This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

IN

KE995

~~Neth 2173.1.6~~

Harvard College Library

DUTCH HISTORY

JOHN LOTHROP MOTLEY
MEMORIAL COLLECTION

FROM AN ANONYMOUS GIFT

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

VYF EN VEERTIGSTE DEEL.

VADERLANDSCHE HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

SINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigſte Schryvers, en egte Gedenkſtukken, zamengeſteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

VIJF EN VEERTIGSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART.
M D C C C X.

~~Gen 2175.1.6~~

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

HONDERD EEN EN DERTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Veranderingen by den Vrede in den Lande. Oorzaaken van eenigzins vertraagde werkzaamheid. Stoffe deezes Boeks. Kaarten, tot de Landing der Engelſchen betrekkelyk, ingediend en aangenomen. De nu nutloos geworden Werken weggenomen, en herſtel van het beſchadigde. Wat 'er voorviel wegens het op te regten Gedenkteken des beſliſſenden Veldſlags in Noord-holland. Aanſtelling van de Hooge Militaire Vierſchaar. Vermindering van Krygsvolk. Veranderingen en beſpaaringen in het Krygswezen. Werving voor de Volkplantingen. Schikkingen op de Genieſchool te Zutphen. Toegeſtaan voorſtel van Amſterdam, wegens het gebruik van den Militairen Arm. Handelingen, wegens de Burgerwapening. Voorſtel ten dien einde aan CXXXI. BOEK.

CXXXI. BOEK.

de Departementaale Beſtuuren. Agterlykheid van Gelderland hier in. Andere Departementen mede ongereed. Voorſtel van de Commisſie van Oorlog in deezen. 't Zelve omhelsd. Nadere ſchikkingen hier op. De Burgerwapening ten Plattenlande geſtaakt. Geldbehoefte by den Raad van Marine. Oorzaaken deezer Geldbehoefte. Benoeming der Leden tot den Raad van Marine. Schikkingen tot den Zeeraad behoorende. De Vice-Admiraal HARTSINK *met Krygsvolk na St. Dominga. Aanzoek van Frankryk, om derwaards meer volks te voeren. De Vice-Admiraal* DE WINTER *na de Middellandſche Zee. Wegens de Geſchenken aan de Vorſten op de Barbaryſche Kust. Geſchenken voor den Basſa van Tripoli beſtemd.* DE WINTER *ontſlaagen van in perſoon de Geſchenken aan den Keizer van Marocco te overhandigen. Handelingen over den voet, waar op 's Lands Marine voortaan zou gehouden worden. Schikking op de Hospitaalen van 's Lands Zeedienst. Haven en Dokwerken te Hellevoetſluis. Plegtigheden aldaar. Het Vaderlandsch Fonds tot den Zeedienst verwerft de gewoone Giften van den Lande. Op welke voorwaarde* DE MIST *tot overneeminge van de Kaap de Goede Hoop derwaards vertrekt. Last aan* DE MIST *gegeeven.* J. W. JANSSENS *tot Gouverneur van de Kaap de Goede Hoop aangeſteld. Vryheid aan* DE MIST *en* JANSSENS

SENS *ten opzigte van mede te neemen goederen verleend. Over het Krygsvolk derwaards beſtemd. Lastbrief, wegens het vaaren na de Kaap en verder. Voorſlag van* DE MIST, *betreffende van de Kaap door de Engelſchen weggevoerde Landlieden. Diens verzoek, om eene Afteekening van het nieuw Nationaal Wapen. De Schepen na de Kaap en de Oost-indien in zee. Voorſlagen om een Walvischvangst aan de Kaap de Goede Hoop daar te ſtellen. Beraadſlagingen op dit ſtuk. Bedenkingen op het te verleenen Octroy. 't Zelve verleend. De pooging om Zeildoek-weveryen aan de Kaap aan te leggen van de hand gewezen. Berichten uit de Oost-indien. Dood des Gouverneurs* VAN OVERSTRATEN. *Lastbrief hoe te Batavia te handelen. Aandrang van Zeeland, om in de oude voorregten der Oostindiſche Maatſchappy herſteld te worden. Hoorn en Enkhuizen dringen daar op mede aan. Voorſtellen der Deelhebberen in de Oost-indiſche Maatſchappy beantwoord. Voorſtel van* G. TITZINGH. *Eene Commisſie tot onderzoek en beraaming van hetzelve plan voor den Oost-indiſchen Handel benoemd. Zwaarigheden van een en ander der Benoemden. De invoer van Thee verboden. Voorſtel omtrent den Kaneel-handel. Geldſom toegeſtaan tot de weder in bezitneeming der Volkplantingen in America. Verzoeken van de Officieren des Krygsvolks na de*

CXXXI. BOEK.

West-indien beſtemd. Byzonderheden in den Lastbrieve aan W. O. BLOIS VAN TRESLONG, *Vlootvoogd van de Schepen na de West-indien. 's Lands Schepen na de West-indien in zee. Gunſtige ſchikking op de Hospitaalen in de West-indien. Staat der Koopvaardye. Voorzorgen van den invloed der Vreemden daar op. Het verbod van Invoer van Engelſche Goederen opgeheeven. Wegens het Handelverdrag met Frankryk. De Uitvoer van Aardappelen toegeſtaan. De Uitvoer van Boter bezwaard gelaaten. Desgelyks de Invoer van Vee. Hoe men over den Uitvoer van het Harger-zand dagt. Verbod des Invoers van Manufacturen. Hoe welkom by veelen. Vertoogen daar tegen. Vervallen ſtaat der Groenlandſche en Straatdavidſche Visſchery. Verzoekſchriften deswegen ingediend, deels afgeſlagen, deels toegeſtemd. Verzoeken voor de Haringvangst. In hoe verre toegeſtaan. De Yslandſche en andere Visſcheryen begunſtigd. De Landbouw beoordeeld. Voorſtellen wegens den Slaaperdyk tuſſchen Zandvoort en Spaarendam. Vorderingen wegens een Sluis aan den Overtoom door Amſterdam Wat 'er omtrent de Maaten en Gewigten geſchiedde. Wegens de aanſtelling eens nieuwen Rectors op de Leydſche Hoogeſchool. Verzoeken door die Hoogeſchool gedaan. Schadevergoeding aan den Hoogleeraar* BOERS. KINSBERGEN *begiftigt de Har-*

Harderwykſche Hoogeſchool met Inſtrumenten tot de Natuurkunde. De Nationaale Bibliotheek gaat in handen des Staatsbewinds over. VAN WYN *wordt Archivarius van de Bataafſche Bibliotheek. Beraamingen omtrent de Schilderyen op het Huis in 't Bosch. Schikking voor het Inſtituut van Dooven en Stommen. Concept-verordeningen, wegens de Geneeskunde aan de Departementen toegeſchikt. Als mede die de inrichting van het Schoolweezen betroffen. Wat 'er ten aanziene van de Vryheid der Drukperſſe bepaald wordt en voorvalt. Over den toeſtand der Roomſchen en Onroomſchen in dit tydvak. Verzogte Vergunningen aan de Hervormden toegeſtaan.* Gelden *verleend voor de Leeraars in de Oost-indien. De invloed der Gemeente-Beſtuuren op het Beroepen der Leeraaren in beraadſlaging genomen. Verzoek uit Nymegen om Synodaale Gelden. Vergunning aan de Predikanten in de Claſſis van Buuren. Afgeſlaagen verzoek van Holland, wegens het Kerklyk voltrekken der Huwelyken. Voorſlag om de Kerkleeraaren van de Belasting op hunne Jaarwedden te ontheffen. Hoe beantwoord. Uitſpraak over de Kerken en Pastoryen. Aanzoek der Roomsch Catholyken te Amſterdam. Beſluit deswegen: Schikkingen op de Leeraarsplaatzen der Hervormden in het Departement Brabant. Voorgeſlaagene Bepaalingen in*

CXXXI. BOEK.

CXXXI. BOEK.

dat Departement. Schikkingen op het luiden der Kerkklokken. Voorſtel tot het houden van een Dank- en Bededag omhelsd. Geſchillen onder de Joden te Amſterdam.

1802. Veranderingen by den Vrede in den Lande.

Gelyk de langgewenschte en nu ſtand grypende Vrede eenen zo aanmerkelyken en wydſtrekkenden invloed hadt op de algemeene belangen en betrekkingen van ons Gemeenebest, zo moest dezelve ook onvermydelyk zyne werkingen baaren op de byzondere deelen van een Land, 't geen, naa zo lange deerlyk geprangd te zyn, den adem vryer haalen mogt en zich vrolyke tafereelen van de toekomst voor oogen ſtellen. Werkzaamheden, wel in dezelfde vakken, doch grootlyks van doel en aart veranderd, greepen 'er plaats. De noeste nyverheid, een zo loflyke Charactertrek des *Bataafſchen* Volks, repte allerwegen de voorheen dikwyls ſlaphangende handen. Het ſchrander Koopbeleid vormde plans van langgederfde of zeer bekrompene Winſtrekening. Belette eene dikke duisternis, meer dan gewoonlyk, langen tyd de toekomst, die nevelen ſcheenen grootendeels opgetrokken door de ſchynende en ſteeds hooger klimmende Vredezonne.

Oorzaaken van eenigzins

In zulk een gelukkigen ſtandwisſel de pen, ter beſchryvinge van 's Lands gebeur-

Beurtenisſen en lotgevallen, verder op te vatten, is geene onaangenaame taak. Ging alles niet toe met die vlot- en vaardigheid, en met die ſtiptheid, welke, in vroegeren tyde, de bedryven der Vaderen kenmerkte, men bedenke, hoe veele raderen, die thans weder in den gang moesten, door ſtilſtaan als verroest waren, en niet, dan met moeite, in beweeging te brengen. Ook hadden, by herhaaling, veranderde Staatsregelingen nieuwe raderen in het werktuig van Staat gebragt. Deeze waren deels onbeproefd, en vorderde die beproeving, hoe kortſtondig ook zomwylen, veranderingen te maaken, en deeze op nieuw ter toetze van de allesleerende meesteresſe de Ondervinding te brengen. Wy zullen dikmaals meer reden vinden om hun, die het roer van Staat in handen genomen hadden, te beklaagen, dan in bittere verwyten uit te vaaren. Doch de aart onzer ſchryfwyze, meer ingericht om de gebeurtenisſen te vermelden dan om als regters uitſpraak te doen, wederhoudt onze pen zo zeer van uitbundigen lof te laaten vloeijen, als van den ſcherpen toon der berispinge, waar toe by wylen veelvuldige gelegenheden zich mogten aanbieden.

vertraagde werkzaamheid.

Slaan wy dan, in dit Boek, het oog op de belangryke voorwerpen, welke dit Jaar ons biedt, ten aanziene van de Land- en Zeemagt van onzen Staat;

Stoffe deezes Boeks.

op den Koophandel en de Zeevaart; op de Volkplantingen; op den Landbouw en Fabrieken; op de Kerklyke Zaaken en de Geleerdheid, in zo verre beide deeze laatſte met den Vaderlande in eene naauwe betrekking ſtaan, en op deszelfs roem of blaam, voor- of tegenſpoed, eenen kenbaaren invloed hebben.

Kaarten tot de Landing der *Engelſchen* betrekkelyk, ingediend.

Hoogst aandenkenswaardig bleef alles gewigtigs, 't geen betrekking hadt tot de Landing der *Engelſchen* en *Ruſſen* in *Noord-holland*. De Luitenant Colonel Ingenieur LE FEVRE DE MONTIGNI liet, door de Commisſie van Militaire Zaaken, drie getekende Kaarten aan het Staatsbewind aanbieden. De eene verbeeldde de geſteldheid van de Zanddyk en de Zeeduinen aan de *Noordzee*, ten tyde van de Landing der *Engelſchen*. De tweede was eene Kaart van de *Zype*, met de Verdeedigingwerken der *Engelſchen*, in den Jaare MDCCXCIX opgenomen. Een derde ſtelde de *Zype* voor, met de, van wegen het *Bataafſche* Gouvernement, in den Jaare MDCCC, aangelegde Werken, als mede die tuſſchen de Dorpen *Beverwyk*, *Heemskerk*, en *Wyk aan Zee* waren daargeſteld. Met welgevallen werden de Kaarten, die belangryke gebeurtenis, in verſcheide opzigten, zo zeer toelichtende, aangenomen. Het Bewind betuigde zyn genoegen over de werkzaamheden van dien Ver-

Vestingbouwkundigen, en schonk hem des eene eerbelooning (*). CXXII. BOEK. 1802.

De Raad van Oorlog verzogt, in Hooimaand, volmagt om alle zodanige Werken in *Noord holland*, welker bewaaring aan denzelven noodloos toescheen, aan zichzelven en het verval over te laaten, zo echter, dat de daar toe byeengebragte stoffe, zo veel mo gelyk, bewaard bleeve; ten einde, by onverhoopte noodzaaklykheid, zich spoedig in staat van verdeediging te kunnen stellen. De ontslooping door de hand des tyds volgde weldra, en behalven de niet gemaklyk vervoerbaare stoffen, bleef 'er niets van over dan hoogtens en oneffenheden. — De Voorslag van den Raad om de doorsnydingen in de *Slaaper- Purmer- en Beemster-dyken*, en Waterkeeringen, te herstellen, ten zelfden tyde gedaan, ontmoette goedkeuring (†). De nu nutlooze Verdeedigingwerken weggenomen, en herstel van het beschadigde.

Onder de onafgedaane zaaken hing een stuk betrekkelyk den Aftocht der *Engelschen* en *Russen*, naamlyk het inzenden van een geschikt Plan, tot het oprichten van een eenvoudig, doch gepast Gedenkteken, ter plaatse of in de nabyheid derzelve, waar de Heldenmoed der Armée, in den Veldtocht des Jaars MDCCXCIX, Wat 'er voorviel wegens het op te richte Gedenkteken des Veldslags.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Maart bl. 160.

(†) *Ald.* July bl. 286.

CXXXI. BOEK. 1802.

MDCCXCIX, het ſchitterendst hadt uitgeblonken; ten einde te ſtrekken tot vereeuwiging eener gebeurtenis, voor het Vaderland zo gelukkig als roemryk, en om tevens een Plan in te leveren wegens de kosten daar toe vereischt. De beroemde Bouwkunſtenaar W. H. ZIESENIS zondt twee Tekeningen, zynde de eene een Obelisk, en de andere een eenvoudige Kolom, nevens de daar by gevorderde kosten. De Municipaliteit der Stede *Beverwyk*, en die van het Dorp *Kastricum*, hadden, ten dien dage, by het Landbeſtuur aanzoek gedaan om de plaatzing van dit Gedenkteken in haare nabyheid; en in de daad, beide deeze mogten des eiſchen vormen. Het Staatsbewind beſliſtte noch omtrent het een, noch ten opzigte van het ander, maar ſtelde de ſtukken in handen des Raads van Binnenlandſche Zaaken, met aanbeveling om, ten aanziene van dit Gedenkteken, de eenvoudigheid in het oog te houden, en byzonder de ſpaarzaamheid, ten aanziene van 's Lands Kas, te betragten (*).

Aanſtelling van de Hooge Militaire Vierſchaar.

De Staatsregeling hieldt in, 'er zal een Hooge Militaire Vierſchaar zyn, voor welke het Krygsvolk te Water en te Lande, op aanklagt van twee afzonder-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Dec. bl. 16. 'Er is niets van geworden. Men was hier te Lande veelal ſchaars in dit ſtuk.

derlyke Fiscaals, zal worden te regt ge- CXXX.
steld. Dezelve moest bestaan uit een BOEK.
gelyk getal Zee-Officieren, Land-Officie- ——
ren, en Regtsgeleerden; waaromtrent, 1802.
zo wel als ten opzigte van de geheele regtstelling van het Oorlogsvolk, de Wet nadere bepaalingen en verordeningen zou vaststellen. De Leden deezer Vierschaar, benevens de Fiscaals, worden door het Staatsbewind benoemd. — Dit altoos kiesche stuk was tot in Bloeimaand deezes Jaars onafgedaan gebleeven, wanneer de Instructie voor deeze Hooge Vierschaar in gereedheid gebragt en goedgekeurd werd (*). Welhaast geschiedde de benoeming, zo van den Voorzitter als van de Leden, en daar toe behoorende Amptenaaren. Het Staatsbewind benoemde tot Voorzitter Mr. L. J. VITRINGA, Advocaat in den *Haag*, op eene Jaarwedde van 3000 Guldens. Tot Leden werden aangesteld JAN ERNST RADERS, Vice-Admiraal by 's Lands Marine (†); ADOLPH HENDRIK VAN RECHTEREN, Generaal Major; Mr. F. H. MOORREES, Advocaat te *Amsterdam*; JOAN VAN WOENSEL, Schoutbynagt;

(*) *Notulen van het Staatsbewind, Bylage*, bl. 30.

(†) Ten einde deeze, door zyne benoeming tot Lid van de Hooge Militaire Vierschaar, niet zou worden benadeeld, zou hy behalven die Jaarwedde nog 1000 Guldens genieten.

CXXXI. BOEK. 1802.

magt; J. E. LEWE, Colonel; Mr. F. H. RACHER, Lid van het Departementaal Geregtshof van het voormaalig Departement van den *Ouden Yssel*, te *Kampen*; ANASTASIUS JACOBUS VAN HALM, Extraordinair Capitein, te *Leerdam*; O. Z. VAN SANDICK, Luitenant Colonel; Mr. G. COSTERUS, Lid van het Geregtshof van het voormaalig Gewest *Gelderland*; CORNELIS BYL, Capitein ter Zee, en J. A. PYMAN, Capitein, ieder op eene jaarlykſche bezolding van 2500 Guldens. Voorts werd ter beſchikking van de Hooge Militaire Vierſchaar geſteld eene jaarlykſche ſom van 12000 Guldens, om onder den Voorzitter en de verdere Leden, in de Vergadering tegenwoordig zynde, te worden verdeeld. — Tot Advocaat Fiscaal over 's Lands Zeemagt werd benoemd Mr. J. G. VAN OLDENBARNEVELD bygenaamd TULLING, thans Advocaat Fiscaal by de Marine; tot Advocaat Fiscaal over 's Lands Militaire Magt te Lande J. W. H. CONRADI, thans Fiscaal by de nog beſtaande Hooge Militaire Vierſchaar; elk op de Wedde van 5000 Guldens. De post van Secretaris viel den Burger C. HAGEN, thans Griffier by de nog beſtaande Hooge Militaire Vierſchaar, ten deele, op een Jaargeld van 3000 Guldens. De Burger P. P. DU CLOUX kreeg de aanſtelling tot Griffier, met eene Wedde van 2500 Guldens.

Met

Met den dag der Oprichting van de Hooge Militaire Vierſchaar, werd vervallen gerekend de Commisſie van den Luitenant Colonel O. Z. VAN SANDICK, als in die kwaliteit dienst doende by de Armée. De Officieren uit 's Lands dienst ter Zee en uit 's Lands Militaire dienst te Lande, thans tot Leden van de Hooge Militaire Vierſchaar aangeſteld, zouden hunne Rangen behouden, welke zy elk in het vaste Corps der Marine, en by de Armée te Lande, hadden bekleed; nogthans met dien verſtande, dat zodanige benoemde Leden, welke in een minderen Rang dan dien van Colonel waren, de Rang van Colonel werd toegeweezen. CXXXI. BOEK. 1802.

Tot de mindere Posten, als die van Provoost *Generaal* en van Klerken van den Secretaris en den Griffier, geſchiedde met bepaaling van derzelver Jaarwedden, ten dien eigen dage de benoeming; met vaſtſtelling dat zy, op den negentienden van Hooimaand, nevens de Leden, hunne Posten zouden aanvaarden. Van deeze aanſtelling der Hooge Militaire Vierſchaar, werd den Volke by Publicatie kennis gegeeven (*).

Op den gemelden negentienden van Hooimaand verſcheenen, ter Vergadering des Staatsbewinds, de benoemde Leden, en

(*) *Notulen van het Staatbewind*, 1802. July bl. 305—308.

CXXXI. BOEK. 1802.

en Hooge Amptenaaren, des Hoogen Militairen Vierſchaars, ter aflegginge van den Eed en aanvaarding van hunne Posten (*).

Vermindering van Krygsvolk.

Het eindigen van den Oorlog deedt eenig Krygsvolk noodloos en het beſluit gebooren worden om, op voorſlag des Raads van Oorlogs, eene vermindering by de Compagnien Artillerie daar te ſtellen, als mede by het Corps Mineurs en Sappeurs; dan teffens vondt men goed om de Officieren, Onder-officieren, Corporaals en Kanonniers, onder zekere bepaalingen, uit te noodigen om dienst te neemen by het Krygsvolk naa de Volkplantingen beſtemd (†).

Veranderingen en beſpaaringen in het Krygswezen.

De geſloote Algemeene Vrede deedt de werkzaamheden der Secretariſen, by de zes oudſte Generaals der Armée, te eenemaal noodloos worden; en keurde men even overtollig het houden van Paarden den Officieren, tot den Generaalen Staf behoorende, voorheen toegelegd: weshalven de eerſte werden afgeſchaft, en de Gelden voor die Paarden toegeſtaan, met het eindigen deezes Jaars, ingehouden (§). — Op voordragt des Raads van Oorlog geſchiedde eene vermindering by de Rydende Artillerie, wel-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. July bl. 238.
(†) *Ald.* Jan. bl. 306.
(§) *Ald.* Oct. bl. 107.

welke, volgens de opgave van gemelden Raad, eene vaste jaarlykſche bezuiniging opleverde van 10,160 Guldens, terwyl op de leeftogt en het voeder, naar de tegenwoordige pryzen berekend, voor den Lande eene ſom van 7327 Guldens beſpaard werd (*). CXXII. BOEK. 1802.

De Volkplantingen van den Staat, by den Vrede, weder onder 's Lands beheer komende, moesten van Krygsvolk voorzien worden, dit gaf eene openbaare Dienstneeming, volgens de voorwaarden op welke twee Oud-Colonels in *Hollandſchen* Dienst aangenomen hadden 3800 Manſchappen te werven (†). Werving voor de Volkplantingen.

Het Genie-ſchool te *Zutphen* opgericht, onderging nieuwe ſchikkingen en bepaalingen. Hoofdzaaklyk hier in beſtaande, dat 'er, ten allen tyde, niet meer dan *zestien Kweekelingen* zouden worden toegelaaten, en 'er thans geen meer aangenomen worden vóór dat het aanweezend getal, door voorvallende opene plaatzen, tot beneden dat getal zou zyn verminderd, met verſcheide nanadere bepaalingen. Eene gifte van tweeduizend Guldens aan 't zelve verleend, ſtrekte ten aankoop van Modellen en Werktuigen ten dienſte der Kweekelingen (§). Schikkingen op de Genie-ſchool te *Zutphen*.

Het

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Oct. bl. 112.
(†) *Ald.* Juny bl. 301.
(§) *Ald.* Mey bl. 130. April bl. 22.

CXXXI. BOEK. 1802.

Toegeſtaan voorſtel van *Amſterdam*, wegens het gebruik van den Militairen arm.

Het Departementaal Beſtuur van den *Amſtel* bragt ter Vergaderinge van het Staatsbewind klagten over verregaande gewelddaadigheden, door zommige manſchappen van het aldaar in bezetting liggend Corps Jaagers en Mariniers, aan eenige Leden der *Joodſche* Gemeente, en derzelver Kerkgebouw te dier Stede, gepleegd, met verzoek, dat dit Krygsvolk van daar mogt worden verplaatst. — Nader was de Municipaliteit dier Stad het Staatsbewind aan, met verzoek, dat aan dezelve de magt mogt worden gegeven om over het Stedelyk Guarniſoen te beſchikken, naar vereisch van zaaken, zonder verpligt te zyn deswegen zich by het Departementaal Beſtuur van den *Amſtel* eerst te vervoegen. Het antwoord hier op was van den volgenden voldoenden inhoud, dat aan het Intermediair Gemeente-Beſtuur dier Stad zou worden te verſtaan gegeeven, dat, daar by geene Wetten, den Gemeente-Beſtuuren het regt was ontzegd om den Militairen arm in te roepen, ter beteugeling der Kwaadwilligen, het dus van zelve ſprak, dat de Municipaliteit van *Amſterdam* het regt bezat tot het vorderen van den Militairen arm, en dat aan dien eisch geen bevelvoerend Officier zou weigeren te gehoorzaamen (*). Het

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1801. Jan. bl. 297. 308. 324.

Het ſtuk der Burgerwapening, 't geen, zints den tyd der Omwentelinge, zo veel werks verſchaft, zo veel ongenoegens gebaard en nimmer eene doorſtaande vastigheid, ondanks alle ſchikkingen en reglementen, bekomen hadt, kwam thans weder, en meer bepaald, aan de orde van den dag (*). De Staatsregeling hieldt, ten deezen opzigte, in: *Het Bataafſche Volk wil, dat de Burgerwapening, tot verdeediging der Vryheid en handhaving der Nationaale Onafhanglykheid, zo veel mogelyk, door alle gepaste middelen en wegen, worde aangemoedigd. — Geen gewapend Burger wordt immer genoodzaakt tot den dienst buiten het Grondgebied van het Gemeenebest. Hy wordt niet verpligt tot den dienst buiten zyn Departement, zonder een Decreet van het Wetgeevend Lichaam, en niet dan by eenen vyandlyken aanval. De active dienst der Gewapende Burgermagt, binnen ieder Departement, wordt by een nader Reglement door de Wet bepaald* (†).

CXXXI. BOEK. 1802. Handelingen wegens de Burgerwapening.

De Commisſie van Oorlog, en de Raad van Oorlog hadden daaromtrent, reeds van het laatst des verſtreeken Jaars, werkzaam geweest, en, ter voldoening aan een beſluit des Staatsbewinds, een nieuw Ontwerp ingezonden, ag-

Voorſtellen dien einde aan de Departementaale Beſturen.

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XLIV. D. bl. 167.
(†) *Staatsregeling Art.* 17.

CXXXI. BOEK. 1802.

agtervolgens hetwelk de Gewapende Burgermagt, binnen de *Bataafſche* Republiek, zou kunnen worden ingericht. — In Herfstmaand deezes Jaars nam men dit ſtuk met ernst ter hand, en het beſluit viel, van de Departementaale Beſtuuren, by aanſchryving, te vorderen, dat, zo ſpoedig doenlyk en uiterlyk vóór het einde van aanſtaande Wynmaand, ieder Departement voor zichzelve een Concept-Reglement zou ontwerpen, en aan het Staatsbewind inzenden, voor een nieuw op te richten, naar den aart en belangen van elk Departement, geſchikte en onbezoldigde, Gewapende Burgermagt, binnen de beſlootene Steden van elks Departement, (den *Haag* in het Departement *Holland*, daar onder begreepen) als mede voor zodanige Dorpen of Vlekken ten Plattenlande, waar, om byzondere redenen, huns agtens, mede eene Gewapende Burgermagt noodwendig mogt vereischt en gevolglyk ingevoerd zou kunnen worden. Het Staatsbewind wilde dat men, by dit ontwerpen, zou in 't oog houden, dat, aan den eenen kant, aan de bedoeling van de Staatsregeling, met betrekking tot het waare nut en het eigenlyk oogmerk eener Burgerwapening, zo veel mogelyk, werd voldaan; doch tevens weggenomen alle de onvoegelykheden, hindernisſen en nadeelen, welke, uit de tot hier toe plaats gehad hebbende vorm van Burgerwapening

hing, hoe zeer buiten twyfel tegen de bedoeling der Inſtelleren, waren ontſtaan. Met naame noemde het Staatsbewind op, eene helling tot het voortplanten van zedeloosheid, verwaarloozing van beroep en kostwinning, aankweeking van onrust, ontevredenheid, en partyſchap, onvoegelyke drang en omſlagtigheid, het brengen van den Burger onder eene rechtſtreekſche Militaire Discipline, tegen deszelfs waare beſtemming, de verwaarloozing der handelbelangen der Republiek, mitsgaders eene nutteloze en voor 's Lands Finantien ondraagelyke kostbaarheid. CXXXI. BOEK. 1802.

Over deeze ingekomene Stukken zou het Staatsbewind beraadſlagen, en werd verder de Commisſie van Oorlog verzogt, *in dit vak werkzaam te weezen*, over zodanig een algemeen Plan en Inrichting als aan het oogmerk der Staatsregeling, op de gevoegelykſte en minstkostbaare wyze, met vermyding van de gemelde ongeſchiktheden, zou kunnen worden voldaan (*).

Wynmaand, bepaalt tot de Inlevering der Departementaale Ontwerpen, liep reeds verre na het einde; wanneer het Departementaal Beſtuur van *Gelderland* het Staatsbewind verſtendigde, dat het gemeend hadt vooraf te moeten inneemen Agterlykheid van *Gelderland* hier in.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Sept. bl. 205.

CXXXI. BOEK. 1802.

men de bedenkingen van de Gemeente-Beſtuuren in dat Departement; dan, daar by derzelver verandering de inhuldiging der nieuwe Gemeente-Beſtuuren niet eerder, dan in het voorſte van Slachtmaand, hadt kunnen worden vastgeſteld, oordeelde het niet vroeger dan, op het einde dier maand, met het verzogte gereed te kunnen zijn. — Het Staatsbewind beklaagde zich over eene zo laate kennisgeeving van de agterlykheid in deezen, drong aan op de noodzaaklykheid van eene ſpoedige inzending van zodanige tusſchen beide inkomende maatregelen als in het Departement *Gelderland* zouden kunnen worden ingevoerd, om de thans nog beſtaande Gewapende Burgermagt, by voorraad, te vervangen, ingevalle by het Staatsbewind noodig geoordeeld mogt worden, de algemeene Orders, welke op de inrichting eener nieuwe Burgerwapening voor de geheele Republiek zouden worden vastgeſteld, voor als nog in het Departement *Gelderland* geen uitwerking te doen hebben, eer dat daaromtrent de verlangde byzondere inlichtingen zouden zyn ingekomen (*).

Andere Departementen mede ongereed.

Het Departementaal Beſtuur van *Gelderland* was intusſchen het éénige niet, 't welk marde met, ten verzogten tyde, gereed te weezen. De Commisſie van Oor-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Oct. bl. 213.

Oorlog, welke vuurig gewenscht hadt om de oogmerken van het Staatsbewind in deezen te ondersteunen, door haare bedenkingen, over de door de Departementaale in te komene Concept-Reglementen, op te geeven, betuigde daar in verhinderd te zyn, doordien, in het voorste gedeelte van Wintermaand, van zommige Departementaale Bestuuren nog in 't geheel geene Concept-Reglementen waren ingezonden, en aan andere, ten dien einde, nadere aanmaaningen hadden moeten gedaan worden: dewyl, naar het oordeel dier Commisie, geen verslag, dit stuk betreffende, kon worden uitgebragt, zo lang alle de Concept-Reglementen niet waren ontvangen. CXXXI. BOEK. 1802.

Voorstel van de Commisie van Oorlog in deezen.

Dewyl nu, op de ingezondene Begrooting der *Staatsbehoeften* over den Jaare *MDCCCIII*, geene *post* voor de Burgerwapening stondt uitgetrokken, en het daarenboven de stellige bedoeling van het Staatsbewind was om, volgens een besluit in Wynmaand genomen, de tegenwoordig nog bestaande Inrichting der Gewapende Burgermagt, met den laatsten van Wintermaand deezes loopenden Jaars, te doen ophouden, en het, om de aangevoerde reden, onmogelyk zou weezen, om, met den eersten van Louwmaand naastkomende, eene nieuwe Inrichting tot stand te zien gebragt, was de Commisie op een tusschenkomend middel bedagt geweest.

CXXXI. BOEK. 1802. 't Zelve omhelsd.

Dit middel kwam hier op neder. Dat, daar de Commisſie het niet voegzaam, en met den betoonden yver van zo veele weldenkende Ingezetenen niet overeenkomſtig, zou rekenen, om, naa het eindigen der tegenwoordige Inrichting, de zaaken, ten deezen aanziene, te laaten vlotten, tot dat andere maatregelen waren genomen, dezelve bedagt geweest was, om, zonder de allerwegen erkende onvoegelijkheden te laaten volduuren, buiten koste van den Lande, dit ſtuk draagende te houden, tot dat, naa het inkomen van alle de Concept-Reglementen, vaste bepaalingen, met betrekking tot den Burgerwapenhandel, zouden worden daargeſteld. Dit middel kwam hier op neder, dat den Raad van Oorlog zou worden aangeſchreeven, om alle Leden der Gewapende Burgermagt binnen dit Gemeenebest, op eene door hun meest gepast geoordeelde wyze, te doen uitnoodigen, om, naa den eerſten van naastkomenden Louwmaand, in hunne onderſcheidene betrekkingen, onbezoldigd aan te blyven, tot dat, naa het inkomen van alle de gevraagde Concept-Reglementen, de noodige bepaalingen, ten aanzien der Burgerwapening, zouden weezen gemaakt. — Dat vervolgens, in de veronderſtelling dat aan deeze uitnoodiging immers door de meerderheid der Leden van de Gewapende Burgermagt, zou worden voldaan, met den eerſten van Louwmaand

maand des Jaars MDCCCIII zouden op- houden alle Exercitien, en verdere voor de Ingezetenen zo ſchadelyke bepaalingen van het Reglement des Jaars MDCCXCIX, met uitnoodiging aan de Colonellen, om alle zodanige byzondere bepaalingen des gedagten Reglements, als welke zy byzonder in deezen, met het bedoelde gerief der Ingezetenen, ſtrydig zouden rekenen, ter kennisſe van den Raad van Oorlog, en door middel van deezen Raad, by het Staatsbewind in te brengen. — Een toeſtemmend beſluit volgde op deeze voordragt (*). CXXXI. BOEK. 1802.

Schoon de Commisſie van Oorlog, langs onderſcheide wegen, verzekering bekomen hadt, dat, hoe zeer ongetwyfeld door de Leden van de thans beſtaande Gewapende Burgermagt aan het verlangen des Staatsbewinds, om in hunne onderſcheidene betrekkingen, naa den eerſten van aanſtaande Louwmaand, aan te blyven, bereidvaardig zou voldaan worden, het ſtuk niet van bedenkingen ontheven was om daadlyk dit beſluit te volbrengen. De kortheid des tyds, waar in dit alles zou moeten volbragt worden, zou kunnen veroorzaaken, dat zommige gedeelten der Directie en Adminiſtratie, niet zo oogenbliklyk te vereffenen, zouden haaperen, en eenigen, wegens Nadere ſchikkingen hier op.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Dec. bl. 67.

CXXXI. BOEK. 1802.

gens hun beſtaan, in ongelegenheden ſtorten: te meer daar het onmogelyk zynde, om in de tegenwoordige Zitting van het Wetgeevend Lichaam, eenig vrugtbaar voorſtel, tot de Burgerwapening betrekkelyk, te kunnen doen, hetzelve gevolgelyk niet eerder zou kunnen geſchieden, dan op de gewoone Zitting in naastkomende Grasmaand, en het dus tot het laatſte van die maand zou aanloopen eer de zaak geſteld was daar dezelve behoorde.

De Commisſie van Oorlog kon niet ontkennen, dat deeze bedenkingen overweeging verdienden, en dat zy derzelver gegrondheid toeſtemmende, dan ook overtuigd geworden waren van de onbillykheid, om den arbeid van alle de in deezen bedoelde daadlyk werkzaame Leden der Gewapende Burgermagt, tot in Grasmaand des aanſtaanden Jaars, om niet te vorderen. — Teffens was de Commisſie van gevoelen, dat 'er, ten deezen aanziene, een zeer wezenlyk onderſcheid moest in 't oog gehouden worden tusſchen de werkzaamheden en betrekkingen der Officieren en verdere tot den Burgerwapenhandel behoorende Perſoonen. — Op grond deezer onderſcheiding ſtelde de Commisſie voor, dat, terwyl aan de Colonels, Luitenant-Colonels, Majors, Capiteins, eerſte en tweede Luitenants, Doctoren of Chirurgyns Majors en Auditeurs, over de vier eerſte maan-

maanden van het volgend Jaar, de helft van hunne tot nu genootene Dedommagementen zouden kunnen worden toegelegd. — Dat daarentegen aan den Adjudant Major, Adjudanten, Quartiermeesters, Tamboer-Major, Tamboers, Provoosten en Halvemaanblaazers, het volle genot van hunne tot hier toe genootene Dedommagementen, over de vier eerſte maanden van het volgende Jaar zouden kunnen worden verzekerd; ten einde de laatstgemelde aan te moedigen om, tot het uiterſte toe, met dezelfde orde en naauwkeurigheid, de onderſcheidene aan hun toebetrouwde vakken te blyven behartigen. CXXXI. BOEK. 1802.

De Burgerwapening ten Plattenlande geſtaakt.

Om een groot ongerief voor de Ingezetenen ten Plattenlande uit de tegenwoordige *inrichting der Burgerwapening* ontſtaande, *zo veel en zo ſpoedig* mogelyk weg te neemen, werd voorgeſteld, om de Burgerwapening ten Plattenlande, met naastkomende Louwmaand, overal te doen ophouden, en de Leden van dezelve geheel te ontſlaan, aan dezelve nogthans laatende behouden derzelver geheele Monteering, terwyl de Colonellen aldaar in last zouden krygen om die ontbinding, in naam des Staatsbewinds, op de meest gepaste en aan den betoonden Yver en Vaderlandliefde deezer Burgeren meest geëvenredigde wyze, te doen plaats grypen, en teffens die Colonellen te volmagtigen, om de

CXXXI. BOEK. 1802.

overige Wapenrusting en verdere Goederen, den Gemeenen Lande toebehoorende, over te neemen om dezelve, ten behoorelyken tyde en ter bevoegde plaatze, te verantwoorden. Terwyl, eindelyk, de Raad van Oorlog, aan wien de geheele uitvoering van dit alles behoorde te worden opgedraagen, zou moeten bezorgen, dat door deeze ontbinding der Gewapende Burgermagt ten Plattenlande, geene Raaden van Administratie en Discipline werkloos werden gemaakt. — Alle deeze Voorſtellen droegen het zegel der bekragtiging des Staatsbewinds weg (*), en was men dus eene ſchreede gevorderd in dit veelzins omſlagtige werk, zo bezwaarlyk, naar der Burgeren genoegen, op eenen vasten voet te brengen.

Geldbehoefte by den Raad der Marine.

Wegens den ſtaat van 's Lands Zeeweezen, ten tyde des Vredes, hebben wy een breed verſlag gegeeven, en vermeld, welke beſpaaringen men noodig geoordeeld en met de daad te werk geſteld hadt (†). Ondanks deeze bezuinigingen kwam van den Raad der Marine, in Louwmaand, by het Staatsbewind een brief, inhoudende dat de Kas door het niet inkomen der gevraagde Onderſtandgelden, van maand tot maand, zodanig ten

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Dec. bl. 179.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XLIV. D. bl. 168.

ten agteren geraakt was, dat, zonder eene onverwylde voorziening, zo met betrekking tot de gegronde vorderingen der Leveraaren van Goederen, als van 's Lands werkvolk en het Corps Mariniers, de onaangenaamſte gevolgen zouden kunnen gebooren worden. Van deezen toeſtand hadt dezelve den Theſaurier Generaal en de Raaden van Finantie onderrigt, en verzogt het Staatsbewind dit ſtuk zodanigerwyze te bevorderen, als hetzelve, ten beste van 's Lands belangen, noodig zou oordeelen. CXXXI. BOEK. 1802.

Het des aangeſchreeven Finantieweezen berigtte het Staatsbewind dat hetzelve, hoe zeer overtuigd van den uitgeputten ſtaat der Kaſſe van 's Lands Marine, zich nogthans in de onmogelykheid hadt bevonden om dezelve met meer dan 100,000 *Guldens te ondersteunen*, zynde juist de ſom van het door den Raad gevraagde voor de behoeften van dit werk, met toezegging dat men, zo ras de ſtaat der Kaſſe het eenigzins zou gedoogen, in de verdere behoeften van het Zeeweezen zou voorzien (*).

Oorzaaken deezer Geldbehoefte.

Geen wonder dat deeze behoeften groot waren, aangemerkt de in dienſtſtellingen, uitrustingen en het in dienſt houden van Oorlogſchepen en mindere Landsvaartuigen, zo om tot geleide der her-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 120 en 172.

CXXXI. BOEK. 1802.

herleevende Koopvaardye te dienen, als om 's Lands Vlagge, zo lang uit zee geweerd, te vertoonen, en den droevig verdonkerden rang van Zee-mogenheid, op nieuw, als 't ware, aan te neemen en eenigzins met den voorigen glans te doen ſchynen; terwyl de weinige lang onbezogt gelaatene en nog behoudene Volkplantingen moesten bezogt, en in de by den Vrede herkreegene nieuwe ſchikkingen gemaakt worden, alles onder geleide van Oorlogs vaartuigen.

Benoeming der Leden van den Raad der Marine.

Eene nieuwe Regelmaat, volgens welke de Raad der Marine zich te vormen en te handelen hadt, by het afloopen des voorigen Jaars ingediend, werd in Louwmaand door het Staatsbewind goedgekeurd en vastgeſteld (*). De Staatsregeling kende de benoeming der zeven Leden des Zeeraads aan het Staatsbewind toe (†). Deeze viel op de Burgers H. W. BRANTSEN, J. A. CLIGNET, J. SCHELTEMA, Raad in den Hove van Juſtitie in het Departement van den *Ouden-yſſel*, U. H. SYPKES, Griffier in den voorgemelden Hove, G. VAN OLIVIER, J. H. SCHORER, M. ROM. Het Staatsbewind bepaalde, dat aan ieder deezer Leden des Zeeraads, eene Jaarwedde van drieduizend vyfhonderd Guldens zou worden toe-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 114.

(†) *Staatsregeling Art.* 44.

toegelegd; de Secretaris C. Webbrs zou 's jaarlyks tweeduizend en vyfhonderd Guldens trekken, en één duizend uit de by den Zeeraad te ontvangene Emolumenten. De aanstelling en inhuldiging deezer Leden des Zeeraads werd by openbaare afkondiging den Volke bekend gemaakt.

Het Artykel der Staatsregeling, deezen Zeeraad betreffende, hieldt verscheide belangryke byzonderheden in, welke naa de Inhuldiging des Zeeraads, als onmiddelyk daar aan verknogt, moesten plaats grypen. Omtrent deeze hadt de Commisie van Financie in bedenking gegeeven, om vier Leden van denzelven Raad, benevens één Lid uit de Raaden van Marine, Binnenlandsche Zaaken en Financien te benoemen, *om gezamenlyk uit te maaken eene Commisie van zeven Perfoonen*; ten einde aan het Staatsbewind voor te draagen en in te dienen de Plans van verbetering op het stuk der Convoyen en Licenten; en desgelyks aan de drie overige Leden van den Zeeraad, met één Lid van den Raad van Marine en één uit het Nationaal Geregtshof, en dus aan eene Commisie van vyf Perfoonen, op te draagen het onderzoek zo omtrent de Judicature als wegens het Beheer, welke in 't stuk der Pilotage door den Zeeraad zou worden uitgeoefend. — Ook zou de Zeeraad worden aangeschreeven, om aan het Staatsbewind in

Schikkingen tot den Zeeraad behoorende.

CXXXI. BOEK. 1802.

in te zenden het Plan eens Lastbriefs voor den algemeenen Inſpecteur, door den Zeeraad te benoemen en aan te ſtellen, met eene voordragt omtrent het getal en de Jaarwedden der Perſoonen, tot den dienst van den Zeeraad, en voor deszelfs Bureaux in den *Haage* noodig (*). Aan welke beſluiten vervolgens voldaan werd.

De Vice-Admiraal HARTSINCK met *Fransch* Krygsvolk na *St. Domingo.*

In den hevigen ſtryd, ten deezen tyde, door de *Franſchen* op het eiland *St. Domingo* geſtreeden, boodt ons Land hulpe, met Krygsvolk derwaards over te voeren. De Vice-Admiraal HARTSINCK liep met een 's Lands Esquader, tot dit dienstbetoon beſtemd, in 't voorst van Louwmaand van voor *Vliſſingen* in zee (*). Aan boord vertoonde zich de grootſte eensgezindheid tusſchen de *Bataaven* en de *Franſchen.* Gelukkig volvoerde de Vice-Admiraal de reize, en gaf by ſchryven in Grasmaand bericht van zyn oogmerk om, zo ſpoedig mogelyk, over *Noord-America* na het Vaderland te ſtevenen. Welk oogmerk hy in Oogstmaand bereikte.

Aanzoek van *Frankryk*, om derwaards

Aanhoudend bleef de dringende behoefte van Krygsvolk voor de *Franſchen* op het rampzalig *St. Domingo.* De Minister der Marine en Colonien van de *Franſche* Republiek gaf, in 't laatst

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 102.

laatst van Lentemaand; op het nadruklykst, zyn verlangen te kennen, dat, van wegen het *Bataafſche* Staatsbeſtuur, de noodige ſchikkingen mogten worden gemaakt, ten einde drie honderd man *Fransch* Krygsvolk van het Eiland *Walcheren* mogten worden ingeſcheept, en van leevensbehoeften voorzien, om na *St. Domingo* te worden overgevoerd. — De Raad der Marine ontving van het Staatsbewind last, om den voornoemden Minister der *Franſche* Republiek kennis te geeven van de bereidvaardigheid, om aan het verlangen dier Bondgenoote te voldoen, door, zo ſpoedig mogelyk, en ten minst doenlyken pryze, voor rekening van het *Bataafsch* Gouvernement, een Schip te huuren en na *St. Domingo* te doen vertrekken, of wel, indien het huuren van een daar toe geſchikt Schip onmogelyk was, daar toe een der Schepen, na de *Middellandſche* Zee beſtemd, te gebruiken. Teffens kreeg de Raad der Marine last om, by die kennisgeeving, den Minister in *Frankryk* te ſchryven, dat het *Bataafsch* Gouvernement thans geene Schepen, tot 's Lands Zeemagt behoorende, te zyner beſchikking hebbende, zich in de noodzaaklykheid gebragt zag om, tot het overvoeren van het benoodigde voor *Bataafſche* Volkplantingen, gehuurde Schepen te neemen: hoedanige inhuuring tegenwoordig zeer bezwaarlyk viel; naardemaal de *Bataaf-*

CXXXI. BOEK. —— 1802. meer Volks te voeren, voldaan.

CXXXI. BOEK. 1802.

taaſſche Koophandel, naa den geſlooten Vrede, tot hervatten van de tot dus lang belette en verdrukte Handel en Zeevaard, de voorhanden zynde Schepen allerwegen zelve behoefde. Dan dat, egter, het *Bataafsch* Gouvernement, al het gewigt gevoelende om de Volkplanting van *St. Domingo*, by den tegenwoordigen ſtand der zaaken, voor de *Fraaſche* Republiek te helpen bewaaren, en om een vernieuwd blyk te geeven van deszelfs gezindheid om de verlangens van het *Fransch* Gouvernement te onderſteunen, den Raad der Marine hadt gevolmagtigd om de verzogte overvoering, op de ſpoedigſte en met dat verlangen meest overeenkomende wyze, te volbrengen. — De Raad der Marine vondt vervolgens goed, om een 's Landsſchip, thans in 't *Nieuwe Diep* opgelegd, daar toe te beſtemmen en aan den Capitein Luitenant H. HOFMEYER, met een' byzonderen lastbrief, het bevel op te draagen. Deeze zou, in 't begin van Bloeimaand, gereed moeten zyn om dit Krygsvolk in te neemen. Zulks geſchiedde: ten voldoenden blyke, hoe zeer het Landsbeſtuur, tot allen hulpbetoon aan die Bondgenoote, genegen en gereed was (*).

's Lands

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. April bl. 47 en 231.

's Lands Vlag moest, bovenal in de *Middellandſche* Zee, de oude waardigheid herneemen. Aan den Vice-Admiraal DE WINTER werd het Bevelhebberſchap over de Vloot derwaards beſtemd opgedraagen, en hy ontſlagen van het algemeen Bevel over 's Lands Vloot, zints Sprokkelmaand des Jaars MDCCCI, hem toevertrouwd (*). In Meimaand ſtevende hy derwaards.

CXXXI. BOEK. 1802.

DE WINTER met een 's Lands Esquader na de *Middellandſche* Zee.

Gehongerd hadden de Vorſten op de *Barbaryſche* Kust na de Geſchenken, gewoonlyk uit deezen Lande derwaards geſchikt. Het Staatsbewind ontving, uit *Gibraltar*, van den Capitein Luitenant GAYMANS, bericht wegens het ongenoegen, door het agterblyven der Geſchenken, by den Keizer van *Marocco* geree zen: Men overleide of, en, zo ja, welke Geſchenken dien Vorst zouden worden verleend, en bepaalde zo ja, dat de Vice-Admiraal DE WINTER dezelve zou medeneemen (†).

Wegens de Geſchenken aan de Vorſten op de *Barbaryſche* Kust.

Deeze Vice-Admiraal was, benevens den Conſul van onzen Staat te *Tripoli*, den Burger J. G. KAUPE, gelast het Vredes Tractaat van den Jaare MDCCXXVII met de Regeering van *Tripoli* aangegaan, volgens een hem gegeeven Lastbrief, te vernieuwen. Ten deezen einde zou aan 's Vice-

Geſchenken voor den Baſſa van *Tripoli* beſtemd.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Maart bl. 293.

(†) *Ald.* April bl. 154.

CXXXI. BOEK. 1802.

's Vice-Admiraals Vlagſchip bezorgd worden vyftig duizend Guldens *Hollandsch* klinkende ſpecie, in Spaanſche Matten beſtaande, om dezelve, wanneer de Vrede met de Regeering van *Tripoli*, door deeze Gevolmagtigden, naar genoegen, zou weezen bevestigd, naamens het *Bataafsch* Gouvernement, op de gebruiklyke wyze, aan te bieden en over te geeven. Nogthans waren zy gehouden om niet daadlyk deeze geheele ſom toe te zeggen; maar alles te beproeven, of men het niet met veertig duizend, of minder, kon afdoen, immers en in allen gevalle, zo veel zy mogelyk zouden vinden beneden de eerstgemelde ſom, te beſteeden in dien Vredekoop. — De met deeze zaak gelaste Burgers moesten daar mede, in ééns, alle verdere eiſchen en vorderingen van den Basſa, te deezer gelegenheid, paal en perk ſtellen, hem alle gemaakte vorderingen en ongegronde vermoedens ontzeggen, en zich daar tegen, met kragt van redenen en ontzag inboezeming, verzetten. — Dan, dien onverminderd, ſtonden ter beſchikking dier Afgevaardigden vier Caftans van Brocade, als een Gouden en een Zilveren van de beste kwaliteit voor den Basſa, en twee Zilveren voor deszelfs twee Zoonen, ieder van vier ellen, als mede zo veel ellen, de helft uit wit en de helft rood Laken, deels zeer fyn, deels middelmaatig, om daar van te kunnen

nen uitdeelen tusschen de vyftig of zestig Cafetans, ieder van vyf ellen, om door de Gelastigden onder de Ministers en verdere Personen aan de Regeering paalende, mitsgaders aan deeze en geene Lieden, naar tydsgelegenheid en gebruik, te schenken. — Daarenboven zou aan des Consuls beschikking worden gesteld zes duizend Guldens in één's, om daar uit te betaalen de beide Consulaire Regalia, zo ter gelegenheid van den Vrede, als ter zaake der vernieuwing van het Consulaat, vereischt wordende (*). — Hoe groot deeze Geschenken ook mogten weezen, dezelve werden niet voldoende bevonden, en met eene somme van vyftien honderd Guldens vermeerderd (†). CXXXI. BOEK. 1802.

De ontmoetingen te Tripoli, by het doen der Geschenken, hebben zeker den Vice-Admiraal DE WINTER niet voldaan; althans hy verzogt verschoond te mogen zyn om in Persoon de voor den Keizer van *Marocco* bestemde Geschenken over te brengen. Dit werd toegestaan en de Vlootvoogd tevens, naar aanleiding eens Briefs door hem geschreeven, verschoond van het verder aandoen der *Barbaryſche* Havens, en teffens verwittigd van het verlangen des Staatsbewinds, om met de Sche-

DE WINTER ontslagen van in Persoon de Geschenken te *Marocco* over te leveren.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. April bl. 271.

(†) *Ald.* Aug. bl. 201.

CXXXI. BOEK. 1802.

Schepen onder zyn bevel, zo ſpoedig mogelyk, in allen gevalle voor het einde van Grasmaand des toekomenden Jaars, weder te keeren (*).

Naa de hergeevene Kaap *de Goede Hoop* en de *West-indiſche* Volkplantingen, vaardigde het Landsbeſtuur en het Zeewezen 's Lands Schepen af; doch deswegen zullen wy vermelding doen by het verſlag der Gebeurtenisſen omtrent de Volkplantingen van den Staat, ten deezen Jaare.

Handelingen over den voet, waar op 's Lands Marine voortaan zou gehouden worden.

De Raad van Marine hadt een ſtuk ingeleverd, den voet behelzende waar op, in 't vervolg, 's Lands Zeemagt zou behooren gehouden te worden; met een voordragt tot den Gewoonen en Buitengewoonen Dienst in den aanſtaanden Jaare. De Commisſie van Marine en Colonien, zulks in handen geſteld zynde, gaven daar aan hunne goedkeuring als op eene zeer geſchikte en naar de belangen der Volkplantingen en des Koophandels geëvenredigden voet vastgeſtelde maatregelen voordraagende, op welk eene ſterkte 's Lands Scheepsmagt zou behooren gehouden en 's jaarlyks in dienst geſteld worden. Dat desgelyks de daar toe gevor-

(*) *Ald.* Nov. bl. 85. Hoe groot en hoedanig de Geſchenken, voor den Keizer van *Marocco* beſtemd, geweest zyn, hebben wy niet vermeld gevonden; men kan, uit die voor den Baſſa van *Tripoli* geſchikt, des eenigzins oordeelen.

vorderde Geldſommen, naar gelange van de Pryzen van de Goederen behoorelyk waren berekend. Met eenige weinige aanmerkingen ging deeze Raadſlag vergezeld. Voornaamlyk merkte de Commisſie aan, dat, hoe gegrond de meeste gevraagde Posten, en hoe juist de berekening der Kosten ook zyn mogten, echter de ſtaat van 's Lands Geldmiddelen niet zou gedoogen de geheele gevraagde ſom toe te ſtaan. — By eene nadere beraadſlaaging met den Raad der Marine, of, en welke Posten, ten minſten nadeele van den Dienst, voor het aanſtaande Jaar, zouden kunnen worden verminderd, hadden zy ſlegts twee Posten van dien aart gevonden; te weeten, de Post van Aanbouw, zo op den gewoonen als buitengewoonen ſtaat. Voor deeze beiden *zou zamen eene ſom van 500,000 Guldens* voldoende zyn, om aan 's Lands werven den noodzaaklyken arbeid te verſchaffen, en 's Lands Zeemagt op haare tegenwoordige ſterkte te houden. — De andere bezuiniging zou beſtaan in het verminderen van de ſom voor het voltallig houden van het Corps Mariniers geſteld. Deeze voordragt, als mede de gemelde verminderingen voldeeden aan het Staatsbewind (*). CXXXI. BOEK. 1802.

Op

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 16.

CXXXI. BOEK. 1802.

Op voordragt van de Commissie der Marine en Colonien, werd het Hospitaal, by het Zuidelyk Departement, op den Eilande *Fyenoort*, aan de overzyde van de *Maas*, tegen over de Stad *Rotterdam* aangelegd, vernietigd, en die Plaats aan gemelde Stad te rug gegeeven, tot dat dezelve weder voor 's Lands Zeedienst zou mogen noodig weezen. Aan de Amptenaaren en Bedienden van 't zelve werd, om zich van den dienst dier Perſoonen te verzekeren, een zeer veel verminderd Jaargeld toegelegd. — Het Hospitaal te *Enkhuizen* bleef men aanhouden om 't zelve, by het invallen van 's Lands Schepen, en derzelver liggiug op de reede, te doen dienen om, ten allen tyde, Geneeskundige hulpe aan 's Lands Schepelingen te kunnen toebrengen (*).

Schikgen op Hospitaalen voor 's Lands Zee dienst.

Zints eenigen tyd hadt men bezig geweest om het gebrekkige aan de Havenhoofden van *Hellevoetſluis* te verbeteren, als mede zo wat het verdiepen der Haven als het Drooge Dok, aldaar aan te leggen, betrof. De groote Geldſommen, daar voor gevorderd, werden ten beloope van 333,000 Guldens toegeſtaan (†). — De Gelastigden tot de Zee-ſluis en Dokwerken te *Hellevoetſluis* ga-

Haven en Dokwerken te *Hellevoetſluis*.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 17.

(†) *Ald.* bl. 260.

gaven, by eenen Brieve, de weete, dat de Hei- en Grondſlagwerken tot het drooge Kieldok aldaar zo verre waren gevorderd, dat, in de laatſte week van Herfstmaand, de Eerſte Steen tot opmetzeling des Fundaments en Dokmuuren van dat Gebouw, gelegd zouden kunnen worden. De Raad der Marine betuigde, by dit vermelden, zyn genoegen van het Staatsbewind met deeze gewigtige en dusverre gevorderde onderneeming te kunnen geluk wenſchen. Voorts gaf dezelve te verſtaan, dat een werk van zulk eene onberekenbaare aangelegenheid als het drooge Kieldok aldaar, zó voor den Koophandel en Scheepvaart in 't algemeen, als voor 's Lands Zeemagt in 't byzonder, by de Naakomelingſchap voor een der ſchoonſte *Gedenkſtukken van deezen tyd zou* worden erkend, en wel verdiende, dat deszelfs daarſtelling, op eene plegtige wyze, werd gekenmerkt. Ten deezen einde luidde de voorſlag, dat het leggen van den Eerſten Steen aan het Kieldok, met de tegenwoordigheid van het Staatsbewind, of met Afgevaardigden uit hetzelve, mogt vereerd worden. — Op dit voorſtel werd de Raad der Marine gevolmagtigd tot het bywoonen van deeze plegtigheid en het maaken van zodanige onkosten, als, met in agtneeming eener behoorelyke ſpaarzaamheid, de aart

CXXXI. BOEK. 1802.

CXXXI. BOEK. der zaake in zulke gevallen, onvermydelyk doet worden (*).

1802. Plegtigheden aldaar.

Den dag vóór de plegtigheid kwamen de Raaden van Marine, van Oorlog en van Binnenlandsche Zaaken, vergezeld door de Commissie ter Executie van de Sluis- en Dokwerken, met drie Jagten ter nieuwe Haven binnen, onder begroeting van het ter reede liggende Lands Fregat *Pallas*, en van het Fortres. De morgenstond des volgenden dags vlagden Schepen en Gebouwen. De Raaden der Marine vervoegden zich, onder behoorelyk geleide, met den overigen stoet, na de plaats voor het Drooge Dok geschikt. Een keurig Muzyk liet zich uit het Gebouw der nieuwe Stoommachine hooren. Op den bodem des Droogen Doks waren tenten opgeslaagen, hier werden verversschingen aangeboden, en de Directeur J. B. BLANKEN *Jansz.* deedt eene ontvouwing van 't geen gedaan was, en wat ingevolge van het beraamde ontwerp nog moest werkstellig gemaakt worden.

De Voorzitter van den Raad der Marine, G. J. JACOBSON, lag den eersten Steen; daar eenige jonge Juffrouwen het daar toe vervaardigde Metzelgereedschap aanbragten. Gelukwenschingen, een drievoudig Vreugdegeroep, en een vrolyk Mu-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Sept. bl. 137.

Muzyk, vergezelde deeze plegtigheid. Veel was 'er, buiten die plegtige Grondſteenlegging te *Hellevoet* te zien van daar gemaakte verbeteringen, en Waterwerken, die tot de groote Zeeſluis en het Drooge Dok betrekking hadden. CXXXI. BOEK. 1802.

Alles droeg de goedkeuring weg der van 's Lands wegen Afgevaardigden. Op het Lands-huis hieldt men met gulle vrolykheid eenen Vaderlandſchen maaltyd. In de vrolykheid van dien dag deelden allen tot 's Lands Directie behoorende Perſoonen als mede de Werklieden, naa het volbrengen van hun werk, en het geheele Guarniſoen Mariniers. Het Fregat *de Pallas* was in den avond fraai verlicht. De geſchiktheid en orde ſchonk voldoening aan allen, op dien Vaderlandſchen Feestdag (*).

Het den Vaderlande zo vereerend als heilzaam Vaderlandſche Fonds ter Aanmoediging van 's Lands Zeedienst, ten Jaare MDCCLXXXI opgerigt, en te *Amſterdam* gevestigd, waar van wy te meermaalen, met lof, mogten gewaagen, hadt, by beſluit van het voormaalig Committé tot de zaaken der Marine, toezegging eener jaarlykſche toelaage van 4000 Guldens bekomen. Deeze was ook, tot den Jaare MDCCC, betaald ge- Het Vaderlandſche Fonds tot den Zeedienst verwerft de gewoone Giften van den Lande.

(*) Men zie dit alles, met meer byzonderheden, in de *Algem. Kunst- en Letterbode*, 1802. II. Deel, bl. 242.

CXXXI. BOEK. 1802.

geworden. Doch, daar Commisſarisſen van dit Fonds, zedert dien tyd, daar van waren verſtooken geweest, vervoegden zy zich, met een Verzoekſchrift, by het Staatsbewind, om verzekering en bevestiging van dien onderſtand. Een verzoek van een zo gewenscht gevolg, dat, by de betaaling der achterſtallige Landsgifte, de volduuring daar van werd toegezegd (*).

De wederkryging van de meeste Landsbezittingen in de *Oost-* en *West-indien*, by den Vrede vastgeſteld, ſtondt in een naauw verband met 's Lands Zeemagt, waar van wy de hoofdbyzonderheden opgaven, en die zich meer onderſcheiden zullen doen kennen, nu wy voortvaaren om van den ſtaat onzer Volkplantingen te ſpreeken en, ten deezen, te vermelden wat 'er by het Landsbeſtuur voorviel.

Opwelke voorwaarde DE MIST ter overneeminge van de *Kaap* vertrekt.

De belangryke Zuidlyke uithoek van *Africa*, door de *Engelſchen* bemagtigd, en door veelen, in dat Ryk, gaarne behouden, zelfs met afſtand van andere opofferingen door onzen Staat, by het Vredesverdrag, gedaan (†), ſtondt weder te keeren in 't bezit van den Lande,

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Febr. bl. 346. en July bl. 264.

(†) Zie deswegen J. BARROW's *Reizen in de Binnenlanden van het Zuidelyk gedeelte van Africa*, III en IV Deel. Te *Haarlem*, by F. BOHN 1805.

de, en baarde zulks groote voldoening, als ſtellende die gewigtige Haven- en Voorraad-plaats, voor de Schepen na de *Oost-indien* beſtemd, in onze handen. Gewigtig was de post der Overneeming van die Volkplanting, en moest in handen eens bekwaamen en eerlyken mans geſteld worden. De Commisſie van Marine en Colonien droeg het Staatsbewind, als daar toe zeer geſchikt, voor Mr. J. H DE MIST, Lid van den Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen. Goedkeuring vondt die voordragt, en het Staatsbewind beſloot DE MIST te benoemen tot Commisſaris Generaal ter wederoverneeming van de Kaap *de Goede Hoop*, en het ſtellen van de vereischte orde op de Regeering in die Volkplanting, volgens eenen hem te geevenen Lastbrief. *Honderd één en twintig duizend* Guldens werd bepaald, *zo* voor Wedde van den Commisſaris, deszelfs Secretaris en verdere Bedienden, als voor Uitrusting, Defroyement, of wat het ook zyn mogt, uitgezonderd het overvoeren heen en weder, op een van 's Lands Schepen van Oorlog, het genot van 's Commandants tafel, voor hem en zyn Secretaris, mitsgaders de behoorelyke kost en onderhoud voor zyn gevolg. Gezegde ſom zou de *Aſiatiſche* Raad betaalen, en wel 20,000 Guldens binnen veertien dagen, naa den dag der aanſtellinge, 25,000 Guldens zo ras hy buiten gaats zou zyn ge- CXXXI. BOEK. 1802.

CXXXI. BOEK. 1802.

gekomen; 25,000 Guldens zo dra tyding van zyne komst aan de Kaap *de Goede Hoop* hier zou gebragt worden; 15,000 Guldens, wanneer hy volle twaalf maanden aldaar zou hebben vertoefd, en eindelyk 25,000 Guldens, wanneer hy van deeze zyne Zending in het Vaderland zou zyn terug gekeerd en verslag van de volvoering zyns lasts gegeeven hebben. Men bepaalde teffens, dat, in geval van onverhoopt overlyden, de loopende Termyn aan zyne Erven of Regtverkrygenden zou worden voldaan. — Voorts stondt door deeze Commissie niet te vervallen; maar in volle kragt en waarde te blyven diens Burgers aanstelling tot Lid van den Raad der *Asiatische Bezittingen;* onder beding, dat hy deeze Post, geduurende zyn afweezen, buiten kosten van den Lande, zou doen waarneemen, door zodanig een Persoon, als hy daar toe aan het Staatsbewind zou voordragen, en in welken 't zelve genoegen nam.

Last aan DE MIST gegeeven.

Van den last, aan den Burger DE MIST opgedraagen, werden de zodanigen, tot welken zyne Zending strekte, onderrigt, door het volgende Geschrift.

„ Alzo, ten gevolge van den op den
„ zeven en twintigsten van Maart laatst-
„ leden, te *Amiens*, geslooten Vrede
„ met het *Britsche* Gouvernement, we-
„ der zal moeten worden overgenomen
„ de *Nederlandsche* Volkplanting aan de
„ Kaap

„ Kaap *de Goede Hoop* met al den om- CXXII.
„ ſlag en aankleeven van dien, zo als BOEK.
„ die op den zestienden September ——
„ MDCCXCV gekomen was in de magt 1802.
„ van zyne *Groot-Brittanniſche* Maje-
„ ſteit, en dat, van wege het *Bataafſch*
„ Gouvernement, zal behooren te wor-
„ den geſteld de noodige orde op het
„ beleid der Regeeringe in die Volk-
„ planting, en op al 't geen verder tot
„ eene goede adminiſtratie van Juſtitie,
„ Financien, Policie en Verdeediging
„ behoort, en met den meesten bloei
„ en welvaart der Colonisten, en het
„ wederkeerig voordeel van het Moe-
„ derland overeenkomſtig zal worden be-
„ vonden. — Zo is het, dat het Staats-
„ bewind der *Bataafſche* Republiek, zich
„ volkomen verlaatende op de goede
„ kennis en trouwe van J. A. DE MIST,
„ Lid van den Raad der *Aſiatiſche* Be-
„ zittingen deezer Republiek, denzel-
„ ven heeft gecommitteerd en gequa-
„ lificeerd om zich, by de eerſte gele-
„ genheid, op een van 's Lands Sche-
„ pen van Oorlog, te begeeven na de
„ Kaap *de Goede Hoop*, en aldaar, met
„ vertooning van deeze Acte van Com-
„ miſſie, van hem of hun, die, in dien
„ tyd, met het Gouvernement van op-
„ gedagte Volkplanting, naamens zyne
„ *Groot-Brittanniſche* Majeſteit zal of
„ zullen weezen belast, ten behoeve der
„ *Bataafſche* Republiek, over te neemen

„ de

CXXXI. BOEK. 1802.

„ de Colonie van meergedagte Kaap *de*
„ *Goede Hoop*, met alle Landen, Bos-
„ schen, Gebouwen, Fortificatien, Am-
„ munitie, Magazynen, Publieke Kas-
„ sen, en 't geen verder, uit eenigen
„ hoofde, en niets hoegenaamd uitge-
„ zonderd, vóór den Oorlog aldaar ge-
„ weest is het eigendom der *Bataafsche*
„ Republiek, of der voormaalige Geoc-
„ troyeerde *Nederlandsche* Maatschappy;
„ alles conform den inhoud van het VI
„ Artykel des bovengemelden Vredes-
„ Tractaats. — Voorts om, na de over-
„ name van dezelve Volkplanting, de
„ noodige order te stellen op het beleid
„ der Regeeringe van dezelve, en in 't
„ algemeen op alles, wat voorts tot eene
„ goede en richtige administratie van Ju-
„ stitie, Finantien, Politie en Verdee-
„ diging behoort."

„ En belooft het Staatsbewind der
„ *Bataafsche* Republiek kragt deezes te
„ zullen gestand doen, en te zullen ap-
„ probeeren en ratificeeren het geen door
„ voornoemden Commissaris Generaal in
„ deezen zal worden verrigt, naar in-
„ houd der Instructie aan denzelven ge-
„ geeven, of nog te geeven."

„ Ontbiedt en beveelt derhalven alle
„ Hooge en Laage Civile en Militaire
„ Dienaaren der Kaap *de Goede Hoop*,
„ en alle Ingezetenen aldaar, waar dee-
„ ze onze Commissaris Generaal zich in
„ zyne Qualiteit zou mogen bevinden,

„ in

„ in deeze zyne hoedanigheid te erken- CXXXI.
„ nen, te respecteeren, en alle moge- BOEK.
„ lyke hulp en adsistentie te bewyzen: ——
„ want wy zulks ten meesten dienste 1802.
„ van den Lande, geoordeeld hebben
„ alzo te behooren (*)."

Tot Gouverneur van de Kaap *de Goede Hoop* was aangesteld, den om dien post verzogt hebbende Burger JAN WILLEM JANSSENS, die den Eed van Zuivering en op de Instructie hem te geeven in handen van den Voorzitter des Staatsbewinds deedt. — De Raad der Marine werd gelast en gevolmagtigd, om met den Commandant of Commandanten van het Schip of de Schepen, die den Commissaris Generaal en Gouverneur en derzelver gevolg zouden overvoeren, alle schikkingen te maaken; ten einde tot de ontvangst aan boord en het doen der reize alles in tyds en naar behooren werd verzorgd en in gereedheid gebragt (†). J. W. JANSSENS tot Gouverneur van *de Kaap* aangesteld.

De Burger DE MIST, met zo uitgebreiden last bekleed, en de Burger JANSSENS, die de post van Gouverneur Generaal aan de Kaap *de Goede Hoop* op zich stondt te neemen, verzogten by het Staatsbewind en verwierven de vryheid, dat alle zodanige Goederen en Provisien, aan eenigerhande Impositien of Uitgaan- Vryheid aan DE MIST en JANSSENS ten opzigte van mede te neemen Goederen verleend.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. April bl. 47 en 16.
(†) *Ald.* Febr. bl. 171. April bl. 49 en 88.

CXXXI. BOEK. 1802.

gaande Regten onderworpen, door hun of de Perſoonen tot derzelver gevolg binnen de Republiek verzameld en na een van 's Lands- of na *Oost-indiſche* Bodems zouden verzonden worden, ten gebruike buiten de Republiek, vry zouden weezen van alle betaaling van Imposten of Uitgaande Regten; mits zich gedraagende aan zodanige bepaalingen, als tot heden toe, door de bevelvoerende Officieren van 's Lands Schepen van Oorlog waren in agt genomen (*).

Wegens het Krygsvolk derwaards beſtemd.

Bevel ter bezorging van de benoodigdheden voor het Krygsvolk derwaards beſtemd, en het Krygswezen, volgens de daar van door den Commisſaris Generaal ingediende Verzoeken, werd door het hooge Landsbeſtuur gegeeven (†). Het ten dienſte van de *Kaap* geſchikte Krygsvolk was aangewórven en omtrent derzelver inſcheping de noodige beſchikking gemaakt (§).

Lastbrief aan 's Lands Schepen.

Veele, van wegen derzelver zonderlingheid, meldenswaardige ſtukken, ontmoeten wy in den Lastbrief, aan den Zeecapitein SIMON DEKKER, ter deezer gelegenheid tot Schoutbynagt verheven (**). Drie Landsſchepen, twee Fregatten, en drie Brikken, ſtonden onder zyn bevel uit

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Mey bl. 44.
(†) *Ald.* bl. 230.
(§) *Ald.* Maart bl. 51. Juny bl. 342.
(**) *Ald.* Juny bl. 306.

uit te zeilen. Deeze Vloot was deels bestemd om de Hooge Gelastigden Mist en Janssens, de Krygslieden en Benoodigdheden naa de Kaap *de Goede Hoop* over te voeren; deels om aan den *Bataafschen* Koophandel, vooral van dien, welke door den Staat, onder beheer des *Asiatischen* Raads, op deszelfs Bezittingen in de *Oost-Indien* stondt gedreeven te worden, te beschermen, en de eer van de *Bataafsche* Vlag, zo op den Grooten Oceaan, als voornaamlyk op de *Indische* Zeeën, te herstellen. — Een vroeger door ons vermeld voorstel (*), om van de Lands Schepen, na de *Oost-Indien* bestemd, ook ten handel gebruik te maaken, kwam tot stand. De drie Linieschepen, tot dit Vlootdeel behoorende, waren deels tot het inladen en vervoeren van Koopwaren geschikt gemaakt en als Fluitschepen gewapend, met last aan den Vlootvoogd Dekker, en de verdere Bevelhebbers dier Schepen, van *Batavia* herwaards zodanige Laadingen van *Oost-Indische* voortbrengzelen na het Vaderland over te brengen, als door de Hooge *Oost-Indische* Regeering hun zouden worden aangeweezen en verschaft, die in de 's Lands Schepen voeglyk konden worden ingeladen, zonder dat daar uit eenig vermoedelyk gevaar voor de reis te duchten scheen.

CXXXI. DE BOER. —— 1802.

De

(*) Zie onze *Vad. Hist.* XLIV. D. bl. 84.

CXXXI. BOEK. 1802.

De Hooge Commisſie na de Kaap *de Goede Hoop* beſtemd, nam haar verblyf voor de reis op 's Lands Linieſchip *Bato*, gevoerd door den Capitein CLARIS, en werd het agtſlaan op deezen Bodem ten ſterkſten aanbevolen; dewyl dier veilige en zo veel mogelyk gemaklyke overvoering een zo voornaam gedeelte van deeze toerusting uitmaakte. Hierom ook zou de Opperbevelhebber der Vloot zorge hebben te draagen, dat, behalven de beide gemelde tot zo aanzienlyke Posten beſtemde Burgers, en zodanige hooge Politieke Amptenaaren, als reeds door het Staatsbewind voor de Kaap *de Goede Hoop* waren aangeſteld, geene byzondere Perſoonen of mindere Amptenaaren, aan boord van de 's Lands Schepen of Fregatten, zich ter overvoering vervoegden, ten einde 'er voor het behoorelyk verblyf van de Officieren des Krygsvolk te beter gelegenheid zyn mogt (*).

Voorſlag van DE MIST, wegens van de Kaap weggevoerde Landlieden.

Eigenaartig zogt de Burger DE MIST, eer hy zyne hooge Zending na *Afrika's* Zuidlyken Uithoek aanving, byzondere berichten, zo veel mogelyk, in te zamelen van de geſteldheid der gemoederen aldaar, en bovenal van de Landbewoonders. Ten aanziene van deeze laatſten hadt hy ontdekt, dat derzelver geſteldheid niet gunſtig was, en zulks, in de

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 22.

de gevolgen, ſchaarschheid en duurte van CXXXI.
Leevensmiddelen in de Kaapſtad zou te BOEK.
wege brengen. Een der grootſte en taſt- ——
baarſte redenen van dit ongenoegen en 1802.
dier ongezindheid, hadt hy vernomen gelegen te zyn in de opzending van tuſſchen de vyftig en zestig Landbewooners, Huisvaders, door de *Engelſchen* na *Botany Baai* (*). De beweegredenen en de billykheid deezer opzendinge daar gelaaten, was het den tot zyn vertrek zich gereed maakenden Commisſaris Generaal, niet twyfelagtig voorgekomen, dat het een der best werkende middelen moest zyn, om de ontruste gemoederen aan het *Bataafsch* Gouvernement te verbinden, en zyne Zending goed te doen gelukken, wanneer hy deeze ongelukkigen aan hunne *Vrouwen*, *Kinderen* en *Familie kon wedergeeven*. — *Ten einde dit* uit te werken, ſtelde DE MIST aan het Staatsbewind voor, om door de betrekkingen van den Ambasſadeur R. J. SCHIMMELPENNINCK met Mylord CORNWALLIS, of

(*) De Heer J. BARROW geeft, in zyne *Reizen naar de Binnenlanden van Africa*, III. D. bl. 35. 49. 54. 66. 98. 118 en 119 een zeer ongunſtig verſlag van deeze Landlieden of Boeren, als mede van geſtrenge maatregelen, welke de *Engelſchen*, geduurende hun verblyf aan *de Kaap*, ten hunnen opzigte meenden te moeten gebruiken; doch hebben wy 'er van deeze overvoering na de gekende verblyfplaats des uitſchots van *Engeland* geen beſcheid gevonden; nogthans twyfelen wy niet aan die gebeurtenis.

CXXXI. BOEK. 1802.

of op eenige andere, meer rechtſtreekſche en betere, doch ſpoedig werkende wyze, te wege te brengen, dat het *Britsch* Gouvernement in *Europa* het wederkeeren en het overleveren dier ongelukkigen toeſtondt: immers dit vergunde aan de zodanigen, welke alleen om daaden, die als een gevolg van de tydsomſtandigheden behoorden beſchouwd te worden, na *Botany Baay* verzonden waren. Wyders dat zy die wederbrenging aan *de Kaap* geliefden te doen geſchieden door een hunner eigene Schepen, ten tyde van zyn verblyf aan *de Kaap*, onder zodanig eene betaaling van Overvoer- en Kostgelden, als nader zou worden bepaald; op dat die ongelukkigen aan hem mogten overgeleverd worden; ten einde verder met hun te handelen, zo als de regels van Voorzigtigheid en Regtvaardigheid hem zouden gebieden.

Verzoek om een Aftekening van 't Nieuw Nationaal Wapen.

By dit voorſtel paarde DE MIST het verzoek, om eene echte Aftekening of Afdrukzel van het nieuw Nationaale Wapen, om daar van, ter plaatzing op openbaare Gebouwen, zodanig een gebruik te maaken, als hy noodig of oorbaar vondt (*).

De Schepen na *de Kaap* en

De Zeildag der Vloote naa *de Kaap* en verder naa de *Oost-Indien* beſtemd, was

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Mey bl. 39.

was eerst vroeger, doch in den Lastbrief voor den Schoutbynagt DEKKER op Hooimaand bepaald. Het was den vyfden van Oogstmaand, dat ter Vergaderinge van het Staatsbewind een Brief van den Burger DE MIST hetzelve van het in Zee loopen des Smaldeels na *de Kaap* bestemd verstendigde (*).

CXXXI. BOEK. 1802. de *Oost-Indien* in Zee.

Wereldkundig was het, dat de *Engelschen*, behalven de Walvischvangst in *Groenland* en de *Straat-Davids*, ook eene *Zuidzee-Walvischvisschery* uitoe senden. Aan de Kaap *de Goede Hoop* hadden eenige Ingezetenen, van tyd tot tyd, deeze Vischvangst begonnen; doch nooit met voordeel kunnen doorzetten, belemmeringen van veelerlei aart stonden hun in den weg (†). — Onmiddelyk naa het tekenen en bekragtigen der voorloopige voorwaarden des laatst geslooten Vredes, die *de Kaap* weder in bezit van ons Vaderland stelde, waren eenige Kooplieden te *Amsterdam* bedagt geweest, om eene Societeit van Visschery en Handel, op de *Africaansche* Kusten, by en in den omtrek van dien Uithoek, te helpen tot stand brengen, en hadden, naa het sluiten des Vredes, aanzoek gedaan om, ten behoeve van die Societeit,

Voorstel om eene Walvischvangst aan *de Kaap* daar te stellen.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 72.

(†) Zie J. BARROW, *Reizen naar de Binnenlanden van Africa*, IV. D. bl. 91.

CXXXI. BOEK. 1802.

teit, eene byzondere Vergunning by het Landbeſtuur te verwerven, waar van zy de Voorwaarden opgaven.

Het Staatsbewind het voor eene ontegenzeggelyke en door alle tyden heen erkende waarheid houdende, dat, daar de Koophandel den grondſlag uitmaakt, waar op de welvaard en voorſpoed van den Staat onwrikbaar gevestigd is, ook naar die maate elke pooging, welker daarſtelling ſtrekken kan om den Handel uit te breiden, en voor dezelve nieuwe bronnen te openen, de oplettendſte zorg van hun, die het beleid van 's Lands zaaken was toevertrouwd, tot zich behoorde te trekken, was niet doof voor deeze aanzoeken. Dan oordeelde dit ſtuk eene rype overweeging waardig.

Beraadſlagingen op dit ſtuk.

By die overweeging was hun gebleeken, dat de Wateren en Baaijen, by en in den omtrek van de Kaap *de Goede Hoop*, eene groote menigte van *Noordkaapers*, *Cachelotten* en dergelyke Zeedieren, opleverde, welker Traan en andere kostbaare afbrengſten een begeerelyk voorwerp voor den Handel opleverden. Dat de visſchery en vangst deezer Zeedieren op eene weinig gevaarlyke en minkostbaare wyze geſchieden kon, door Sloepen; en dat, indien men, met grooter Schepen, meer Zuidwaards aanſtevende, op verderen afſtand van den wal, doch zonder aan de gevaaren der bevroozene Zeeën van het *Noorden* te zyn bloot-

blootgeſteld, ook Walviſchen, in groot- CXXXI.
te, ſterkte en vastigheid de *Noordſche* naby BOEK.
komende, konden worden gevangen (*). — —
Dat daarenboven het voorbeeld der *En-* 1802.
gelſchen en *Noord-Americaanen*, die by menigte in deeze wateren vischten, het gewigt deezer Neering genoegzaam aantoonde. — Slaagden de Verzoekers in de gedaane voorſlagen by de verzogte vergunning, dan vermeenden zy, dat de mededingende Vreemdelingen tegen hun niet zouden kunnen viſchen of markten, en zich genoodzaakt zien, om deezen voordeeligen Handeltak, immers grootendeels, aan ons te laaten. Traankookeryen, Werk- en Bergplaatzen, waren noodig in de nabyheid der vischrykſte Baaijen en Kusten gebouwd te worden.

Omtrent het verzogte Octroy merkte het Staatsbewind aan, dat door de wyze van Bederkingen op het te vér-

(*) *Nabykomende* ſluit in dat ze niet gelyk zyn. By BARROW vinden wy, ter aangetoogene plaatze, vermeld, dat alle Walviſchen in de Baaijen aan *de Kaap* gevangen van het vrouwlyk geſlacht en van eene kleine ſoort waren, van 30 tot 50 voeten lang, geevende ieder van zes tot tien tonnen traan. De beenen waren dus klein en van weinig waarde. — Door *beenen* zal men hier *baarden* moeten verſtaan: dewyl de andere beenen altoos van weinig waarde zyn. En meenen wy wel onderrigt te weezen, dat de *Baarden* der *Zuidzee Walviſchen*, van wegen derzelver knobbeligheid, op verre na niet zo goed geſchikt zyn tot balynen als die der *Noordzee Walviſchen*.

BXXXI. BOEK. 1802.

van 't zelve te verleenen en de uitgestrekte openzetting van deelneeming voor allen, die in deeze voordeelen te gemoete zagen, het haatlyke en onovereenkomstige met de *Gelijkheid*, zou kunnen weggenomen worden, terwyl de oprichting een aanzienlyk Fonds vorderde, en het Octroy den invloed en vermenging van Vreemden kragtdaadig ftondt te weeren. Op deeze gronden maakte het Staatsbewind geene zwaarigheid in het verleenen van het verzogte Octroy, onder behoorelyke bepaalingen en voorwaarden.

leenen Octroy.

Het Staatsbewind, nagaande den nadeeligen invloed, welken de op te richtene Societeit op de hier te Lande gevestigde *Groenlandſche* of *Straat-Davidſche* Visſcheryen zou kunnen hebben, was aan 't zelve voorgekomen, dat de Verzoekers omtrent deezen kwynenden tak van Neering en Handel, geene juiste denkbeelden koesterden, als of het te wenſchen ware, dat 's Lands Ingezetenen van die zo kostbaare en kleine winſten, tegen grooter verliezen, aanbrengende Visſchery afzagen, en alzo aan den Lande vry aanzienlyke premien beſpaarde. — Uit goede onderrigtingen was het Staatsbewind gebleeken, dat de *Groenlandſche* Walvischtraan, in verſcheide belangryke opzigten, beter was dan de *Zuidzee* traan, en voor zommige Fabryken zo onontbeerelyk, dat ze door geen *Zuidzee* traan kon vervangen

gen worden (*). Het was dus geenzins wenschlyk, dat onze Landgenooten geheel uit deeze *Noordſche* Viſcheryen zouden verdreeven worden, door de *Engelſchen*, die de aangelegenheid van deezen tak zo wel kenden, dat zy de *Noordſche* Viſcheryen aanmoedigden door Premien, welke het dubbel bedroegen, van het hier te Lande uitgeloofde. Dat, behalven dit, de *Groenlandſche* en *Straat-Davidſche* Viſcheryen ook daar in, alles voor het overige gelyk ſtaande, boven die van de *Zuid* de voorkeus verdienden, dat niet alleen de kostbaare Uitrustingen hier te Lande geſchiedden; maar ook het aangevoerde hier gekookt en bereid werd, aan de Inlandſche Fabrieken vertier, aan veele handen werk en aan veele monden brood verſchafte. — Dan dit nam, naar *'t oordeel des Staatsbewinds, niet weg*, dat *deeze nieuwe* Onderneeming kon en moest begunſtigd worden, op zodanig eene wyze, dat de andere niet in verval geraakte. Zulks hing af van de bepaalingen in deezen te maaken. CXXXI. BOEK. 1802.

Onder deeze bepaalingen kwam by de voorwaarden aan de Deelneeming, welke voor ieder zou openſtaan, dat de *Societeit* der

(*) Men voege hier by het door ons in de laatstvoorgaande Aantekening opgemerkte, wegens de waarde der *Baarden* of *Balynen*, die, ſchoon thans, van minder waarde dan voorheen, echter geen verwerplyk Artykel opleverden.

CXXXI. BOEK. 1802.

der *Zuidzeewalvisch-visscherye* in werking gebragt, verpligt zou weezen, om in ieder Schip, 't welk ter *Groenlandsche* of *Straat-Davidsche* Visschery werdt uitgezonden, de Reders zulks begeerende, voor een achtste gedeelte, deel te neemen; onder die mits, dat de Societeit tot geene verdere deelneeming zou gehouden weezen, dan ten bedraage van het vierde gedeelte van haar weezenlyk kapitaal (*).

Hetzelve verleend.

Het ontworpen Octroy, voor den tyd van twintig agter een volgende jaaren, droeg de goedkeuring des Wetgeevenden Lichaams weg (†), en kreeg 't zelve, ondanks de tegenwerking van GYSBERT KAREL VAN HOGENDORP, die toebereidzelen gemaakt hadt tot Bevolking en Bebouwing van een gedeelte der Zuidkust van *Afrika* (§), zyn beslag. De Burgers J. L. VAN UMBRGROVE, A. TEYLER VAN HALL en J. VAN OUWERKERK DE VRIES, de Hoofdaanleggers deezer onderneeming, gaven des een breedvoerig en aanpryzend Bericht uit (**). Met eenige bepaalingen, wegens het voeren van Goederen naar *de Kaap* en de verwit-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. April bl. 66. July bl. 24. Aug. bl. 3. en *Bylage* tot Aug. bl 10 enz.
(†) *Ald.* Aug. bl. 40.
(§) *Ald* Oct. bl. 138.
(**) *Ald.* Nov. bl. 66—71.

wittiging van het verhandelde en vastgeſtelde, ten opzigte deezer Viſchery-Societeit, aan den Burger DE MIST, nam deeze zaak dit Jaar een einde (†).

Het veel en hoog opgeeven der *Engelſchen* van de voordeelen, welke men zou kunnen trekken van deezen Uithoek van *Afrika*, baarde nog eene andere pooging. De Burger GYSBERT KAREL VAN HOGENDORP, Koopman te *Amſterdam*, verzogt by het Staatsbewind verlof om, by uitzondering op een Plakaat der Algemeene Staaten van den Jaare MDCCLI, en in den Jaare MDCCCI vernieuwd, na de *Zuidkust* van *Afrika* te mogen verzenden verſcheide Gereedſchappen en Werktuigen, ter bereiding van Vlas, Hennip, Touwſlaan, Spinnen en Weeven. Op ſtraffe des doods was zulks, by gemelde Plakaaten, verboden, en met naame 't geen tot de *Zeildoekweveryen* behoorde. — De Zeildoek-Fabrikeurs te *Kromme nie* en *Aſſendelft* verzogten, dat dit Plakaat mogt gehandhaafd en de gevraagde uitzondering des gemelden Burgers afgeſlaagen worden. De Raad van Binnenland-

De pooging om Zeildoekweveryen aan *de Kaap* aan te leggen, van de hand gewezen.

(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Nov. bl. 206. Dec. bl. 4. Van deeze geheele Onderneeming is niets tot ſtand gekomen, ongetwyfeld veroorzaakt door den ras weder ontſtaanden Oorlog. Dan de ingetekende en opgeſchootene Geldſommen zyn bewaard en nog, zo men ons onderrigt heeft, onder een daar toe aangeſteld beheer.

CXXXI. BOEK. 1802.

landsche Zaaken op die ſtukken een Verſlag uitgebragt hebbende, viel het Beſluit om dit verzoek des Uitvoers, voor zo veel het benoodigde tot de Fabriek van Zeildoek betrof, van de hand te wyzen, zonder daar onder te begrypen, 't geen tot de teelt van Vlas en Hennip noodig mogt zyn (*).

Berichten uit *Oost-Indien*. — Dood des Gouverneurs VAN OVERSTRAATEN.

Gansch weinig waren de narichten, welke men uit de *Oost-Indien* ontving. Een brief uit *Paliacatta*, in Hooimaand des Jaars MDCCC, door C. L. EILBRACHT en anderen geſchreeven, kwam ter tafel van het Staatsbewind. Dezelve hieldt klagten in, wegens zekeren aan den Gouverneur Generaal over *Neêrlandsch Indien* afgezonden Brief tegen het invoeren van *Vryheid* en *Gelykheid* in die Gewesten (†). — By ſchryven van *Batavia*, gedagtekend den acht en twintigſten van Oogstmaand MDCCCI, kreeg men hier de tyding, wegens het afſterven des Gouverneur Generaals der Republiek in de *Oost-Indien* VAN OVERSTRAATEN. De Regeering deezes Lands hadt voor hem een aanſtelling tot Luitenant Generaal, met een kleed aan dien Rang voegende, toegeſchikt, ter beloooninge van zyn voorzigtig en getrouw gedrag, geduurende den Oorlog. — De Di-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Nov. bl. 34. Dec. bl. 36 en 96.
(†) *Ald.* Maart bl. 356.

Directeur Generaal SIBERG aanvaarde, by voorraad, de post van Gouverneur te *Batavia* (*).

1802.

Naardemaal die Hoofdſtad van *Neêrlandsch Indie*, by de vermeestering van verre de meeste Buitenlandſche Bezittingen deezes Lands, der *Engelſchen* bemagtiging gelukkig ontkomen was, greep 'er geen overneemen plaats, gelyk aan de Kaap *de Goede Hoop*. Dan, daar de Hooge *Indiſche* Regeering thans moest aangemerkt worden als onmiddelyk door het *Bataafsch* Gouvernement aangeſteld, en dus dat Gouvernement vertegenwoordigende; en dewyl, ingevolge hier van, de eerſte Amptenaar, in ieder *Oost-Indiſche* Bezitting, zyne magt van de Hooge Regeering op *Batavia* ontleenende, en als een Amptenaar van den Staat behoorde beſchouwd te worden, ontving de Vlootvoogd DEKKER en de verdere Officieren van de na *Indien* beſtemde Landsſchepen, last om zich by de komst ter Reede van *Batavia*, of in eenige Haven van *Bataafsch Indie*, zo in het geeven van Saluten, als in 't houden van Rang aan den wal, of andere ſtukken van dien aart, waaromtrent eenige beſchikking vallen mogt, zich ſtiptlyk te gedraagen aan zodanig Reglement of Voorſchrift, daar toe betrekkelyk als, van 's Gouvernements we-

Lastbrief hoe te *Batavia* te handelen.

(*) *Nouvelles Politiques*, 1802. 18 *Fevrier. Supplement.*

CXXXI. BOEK. 1802.

wege, den Raad van Marine en den Commandant zou worden ter hand gesteld.

De Schoutbynagt, te *Batavia* aangekomen, hadt zich, met inagtneeming van de vereischte Etiquettes, aan den tydlyken Gouverneur Generaal van *Bataafsch Indien*, of zodanig een Hooge Amptenaar, als deeze post, voor een tyd, mogt bekleeden, te vervoegen, en hem de Depêches, die hy van het *Bataafsch* Gouvernement, of deszelfs Raad der *Asiatische Bezittingen* en *Vastigheden*, ten dien einde mogt ontvangen hebben, over te leveren. — Hy zou ook alle Bodems van zyn onderhebbend Vlootdeel, waaromtrent geene byzondere beschikking, hier te Lande, gemaakt was, met derzelver Officieren en Scheepsvolk, ter beschikking stellen van de Hooge *Indische* Regeering, zo om daar reizen mede te doen onderneemen, na andere *Indische* Kantoren, of wel ter bescherming des Handels in de *Indische* Zeeën, het neemen en vernielen van Roovers; alles naar maate 's Lands dienst of de belangen der byzondere Bezittingen en Vastigheden zouden vorderen.

Het doen maaken der noodige Veranderingen in de Linieschepen, thans gedeeltlyk tot het vervoeren van *Indische* Voortbrengzels en Manufacturen bestemd, werd den Vlootvoogd aanbevolen, terwyl de Bevelhebberen deezer drie Landsschepen last kreegen om een Carga, hem door de

de *Indiſche* Regeering toegevoegd, aan boord te neemen, om voor de ingeladene goederen de noodige zorge te draagen. Deeze Bodems moesten terſtond, naa het inſcheepen der Laading, de terugreize na het Vaderland aanneemen. — Voorts op deeze t'huisreize *zodanige Bataafſche* Koopvaardyſchepen, uit de *Oost* of van *de Kaap*, welke zich genegen toonden onder dit geleide te vaaren, zulks vergunnen en deeze beſchermen tegen allen overlast. Hulp en byſtand moest hy aan *Bataafſche* Schepen verleenen, en deeze pligten van menschlykheid, wanneer het noodig mogt zyn, tot Schepen van andere Natien, met welke de Republiek in Vrede en Vriendſchap leefde, mogen uitſtrekken (*). CXXXI. BOEK. 1802.

Verre dat te vrede- of eensgezindheid, wegens het beheer der zaaken van de *Oost Indiſche* Maatſchappy hier te Lande plaats greep, deed zich misnoegen en invordering van oude voorregten op. Staande de raadpleegingen over de nieuwe Organiſatie van den Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen, kwamen by het Staatsbewind verzoeken in uit *Zeeland*, om gehandhaafd te worden by het vierde gedeelte van de te doene inkooping, verzending van Goederen en aanbouw van Schepen, gelyk van ouds hadt plaats gegreepen: en ver- Aandrang uit *Zeeland* om in de oude voorregten der O. I. Maatſchappy herſteld te worden.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 22 enz.

CXXXI. BOEK. 1802.

verlangde men dat de *Asiatische* Raad; by de nieuwe vorming, zodanig zou worden ingericht, dat 'er twee of drie Gelastigden uit *Zeeland* zitting hadden. Dit voorstel werd der Commissie tot de Marine en Colonien in handen gegeeven (*). — Het Collegie van Kooplieden binnen *Middelburg*, viel by het Staatsbewind klagtig, dat zy geen aandeel hadden mogen hebben in eene tusschen het Staatsbewind en eenige Kooplieden te *Amsterdam* geslootene overeenkomst, tot aankoop van vyftien millioenen Ponden *Java Koffy*, met bygevoegd verzoek, dat de Vergadering zorg gelieffde te draagen om, zo veel mogelyk, aan *Middelburg* een redelyk aandeel in het binnenloopen der t'huiskomende *Oost-Indische* Schepen te doen geeven; of wel dat de Ingezetenen dier Stad, deswegen, op eene andere wyze, werden schadeloos gesteld. — De Raad der *Asiatische* Bezittingen en Etablissementen kreeg last, hieromtrent het noodige in agt te neemen (*)

Hoorn en *Enkhuizen* dringen op herstel aan.

By een besluit in Wintermaand des Jaars MDCCCI genomen, waren de Kantooren van den Raad der *Asiatische* Bezittingen te *Delft*, *Hoorn* en *Enkhuizen* ingetrokken. De beide *Noord-hollandsche* Steden vervoegden zich by het Staats-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 269. Febr. bl. 207. Maart bl. 29.

Staatsbewind, met verzoek, dat aan de uitvoering van dit beſluit zodanig eene wyziging mogt worden gegeeven, dat het Regt van Aandeel in den *Aſiatiſchen* Handel voor die Steden en derzelver Inwoonderen bewaard bleeven, dat de Kantooren en werkzaamheden aldaar, zo wel als te *Middelburg* en te *Rotterdam* mogt gevestigd blyven, en zy ten minſten gelyke voordeelen van den *Aſiatiſchen* Handel trekken, als den Ingezetenen der Stad *Rotterdam* was toegeſtaan, welke voor het geringſte gedeelte van de zogenaamde Kleine Kamers; in de *Oost-Indiſche* Compagnie, hadt deel gehad. Zy verzogten, dat deswegen door het Staatsbewind, aan den *Aſiatiſchen* Raad, de noodige aanſchryving mogt worden gedaan. De brief werd in handen geſteld aan de Commisſie van Marine en Colonien (*). CXXXI. BOEK. 1802.

Voorſtellen der Participanten in de O. I. Maatſchappy beantwoord.

Veel hadt het Staatsbewind te doen met de Actiehouders der voormaalige *Oost-Indiſche* Compagnie. Zy verzogten 't zelve, dat aan het Wetgeevend Lichaam de noodige Voordragt mogt gedaan worden; ten einde zy, in de uitoefening hunner Regten, en in het vol bezit hunner Eigendommen en Voorregten van den Handel, of wel in dien ſtaat herſteld en gehandhaafd mogten wor-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Maart bl. 208.

CXXXI. BOEK. 1802.

worden, waar in zy, vóór het genomen beſluit der Algemeene Staaten in Wintermaand des Jaars MDCCXCV, waren geweest, behoudens aan het Bewind des Staatsbeſtuurs zodanig een invloed op het Beheer der zaaken van de *Oost-Indiſche* Maatſchappy, als het belang van den Staat eenigzins zou vorderen of oirbaar maaken. — Het Staatsbewind oordeelde, dat dit verzoek geen voorwerp van beraadſlaaging kon uitmaaken: naardemaal alle de Bezittingen en Eigendommen der geweezen Compagnie, zo in de *Indien*, als in het Vaderland, en dus wel uitdruklyk die Bezittingen, welke niet reeds te vooren, uit derzelver aart en natuur, het eigendom der Republiek waren, by byzondere overneeming, te gelyk met die van 's Compagnies verbaazende Lasten, een eigendom van het Gemeene Land geworden, en alle afzonderlyke Octroyen werklyk geëindigd, en ten overvloede vernietigd zynde, zulks alles, by de Staatsregeling zelve, onherroepelyk was beſlist: dat diensvolgens de mogelykheid van een herſtel der zaaken, in den voorigen ſtaat, een loutere harsſenſchim zou weezen, en het dus niet meer noodig zou ſchynen de billykheid der in deezen vastgeſtelde maatregelen, hoe overtuigend zulks anderzins zou kunnen geſchieden, op gronden van Natuur- en Volksregt als nog nader te betoogen.

De Indieners des Verzoekſchrifts hadden,

den, indien dit eerſte niet werd ingewil- CXXI.
ligd, de goedkeuring en medewerking BOEK.
des Staatsbewinds verzogt op een, ten
gelyken tyde, ingezonden nieuw Plan 1802.
van Beſtuur der *Oost-Indiſche* Bezittin-
gen en Handel. — Zulks verdiende, naar
het oordeel des Staatsbewinds, geen gun-
ſtiger beantwoording: dewyl dit Plan ge-
heel gebouwd was op eene begrooting
van toekomſtige Voordeelen en Lasten,
welke, by een naauwkeurig onderzoek,
duidelyk bleeken verkeerd berekend te
zyn: daar over het algemeen de Voordee-
len veel te hoog, en de Lasten veel te
laag geſteld waren. Hier door moest het
Plan, als onuitvoerbaar, vervallen. —
Daarenboven werd, tot het in werking
brengen van dit Plan, eene groote Geld-
ſomme *gevorderd, welke op nieuw, van*
's Lands wege, daadlyk zou moeten wor-
den voorgeſchooten, en dus, boven alle
de aan dit Lichaam tot hier toe te koste ge-
legde, ſchatten wederom in de waagſchaal
geſteld; aan 't welk, hoedanig een gun-
ſtig uitzigt de zaak anders mogt opleve-
ren, by den tegenwoordigen ſtaat van
's Lands Geldmiddelen, niet kon worden
gedagt. — Terwyl eindelyk het Plan
geheel en al berustte op de veronderſtel-
ling van een op nieuw te verleenen, en
voor altoos ſtand houdend Octroy van
Uitſluitenden Handel, 't welk een punt,
dat veel overweegings verdiende, daadlyk
en onherroepelyk zou beſliſſen.

CXXXI. BOEK. 1802.

Voorts hieldt het ſtuk van de Deelhebberen een verzoek in, dat, byaldien tot eene geheele Vernietiging der *Oost-Indiſche* Maatſchappy wierd beſlooten, als dan de daar voor te bepaalene Schadeloosſtelling niet anders mogt worden geregeld dan naa dat de Deelhebbers gehoord, en zy in de gelegenheid geſteld geweest waren om, over de maate en de wyze van vergoeding, ook hunne gevoelens voor te draagen. In verwagting, dat, wanneer men onverhoopt het daar over niet eens zou kunnen worden, het Nationaal Geregtshof in ſtaat zou worden geſteld, om daar over zodanige uitſpraak te doen, waar aan alle de belanghebbenden zich zouden moeten en kunnen onderwerpen. — Het Staatsbewind oordeelde, uit verſcheide hoofden, daar op als nog geen beſluit te moeten neemen (*).

Voorſtel van G. TITSINGH.

Het belangryk onderwerp der *Oost-Indiſche* Maatſchappy werd thans, in veelvuldige Geſchriften, behandeld, en uit zeer verſchillende oogpunten beſchouwd. Onder de rechtſtreekſche vervoegingen deswegen aan het Landsbeſtuur, las men by 't zelve een ſtuk van den Burger GUILLELMUS TITSINGH, een Man, dien wy te meermaalen, by uitſteekendheid, hebben leeren kennen in voorige narichten, wegens

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Oct. bl. 53. Nov. bl. 131 en *Bylage* bl. 28.

gens de *Oost-Indiſche* Maatſchappy, en wien eene veeljaarige bedreevenheid, in dit vak, zo min als ſchranderheid en vaderlandliefde kon ontzegd worden. Het thans door hem ingezondene ſtuk hieldt eenige bedenkingen in tegen de thans beſtaande inrichting des *Oost-Indiſchen* Handels, gepaard met een verzoek, dat dezelve, met de noodige verbetering, op den ouden voet, herſteld mogt worden. Naa verſlag daar op door de Commisſie van Marine en Colonien uitgebragt, nam de Vergadering dit ſtuk voor Berichtgeeving aan (*). CXXII. BOEK. 1802.

Eene Commisſie tot onderzoek en beraaming van het beste Plan voor den O. I. handel benoemd.

Het Staatsbewind oordeelde, in eene zaak van zo veel aanbelangs voor geheel het Vaderland, met alle mogelyke omzigtigheid, te moeten handelen, en niets, dan naa een volledig onzydig en bedaard onderzoek, te beſliſſen. Ten *deezen* einde was hetzelve te raade geworden, om eene Commisſie te benoemen en aan te ſtellen van Zeven, huns oordeels, bekwaame, voor zichzelven belanglooze, en, door hunne onderſcheidene kundigheden, daar toe alzins geſchikte Mannen: om, naa vereischt onderzoek, aan het Staatsbewind, binnen den kortst mogelyken tyd, hunne gedagten en raadſlagen in te dienen, omtrent den voet en wyze, waar op, in 't vervolg, de Handel

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Oct. bl. 33 en 121.

CXXXI. BOEK. 1802.

del op 's Lands Bezittingen in de *Oost-Indien* zou behooren gedreeven te worden, in dier voege, dat aan denzelven de hoogst mogelyke welvaard, aan den Koophandel van dit Gemeenebest, het meeste nut, en aan 's Lands Finantien het meeste voordeel, zou worden toegebragt.

De door het Staatsbewind benoemde Burgers waren D. VAN HOGENDORP, JOHAN MEERMAN, SEBASTIAAN CORNELIS NEDERBURGH, F. O. J. PONTOY, W. SIX, C. A. VERHEUL en ROBBERT VOUTE. Aan elk der Leden van die Commisfie zou, geduurende den tyd hunner Zittinge, een daggeld van twaalf Guldens worden toegelegd. In den *Haag*, in één der vertrekken van het Hôtel van het Staatsbewind, zou dezelve in Slagtmaand vergaderen, en door de Commisfie van Marine en Colonien, als dan, daar ontvangen worden (*).

Zwaarigheden van een en ander der benoemden.

Zo geschriften als gesprekken, hadden genoegzaam doen blyken, dat deeze benoemde Burgers, by lange na, niet eenstemmig dagten over de zaaken de *Oost-Indisfche* Maatschappy en Handel betreffende; dit was aan het Staatsbewind ten vollen bekend. — Dan NEDERBURGH schreef in deezen aan het verlangen van het Staatsbewind niet te kunnen voldoen: de-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Nov. bl. 97 en *Bylage* bl. 28.

dewyl de Burger VAN HOGENDORP tot de medebenoemden behoorde. By wederschryven zogt het Staatsbewind NEDERBURGH te overreden, dat de Beschuldigingen tegen VAN HOGENDORP. in de *Indien* uitgebragt, als in Regten niet genoegzaam geoordeeld, niet behoorden te verhinderen, dat hy in deeze Commissie geplaatst werd; dat NEDERBURGH zich daar door niet moest laaten terug houden van deeze benoeming te aanvaarden, en dat ook geene personeele redenen zulk eene weigering ten gevolge behoorden te hebben. CXXXI. BOEK. 1802.

Desgelyks kwam 'er een brief van den Burger VERHEUL, die zich van den opgedraagenen last wilde verschoonen; als geen zitting kunnende neemen, zo lang de tegen den Burger VAN HOGENDORP ingebragte beschuldigingen niet werden opgeheeven. — Dat hy daarenboven in begrippen met VAN HOGENDORP, over het toekomstig Bestuur van den Handel en het Beheer van 'sLands Bezittingen in de *Oost-Indien*, zo zeer verschilde, dat even daar door terstond in die Commissie eene oneenigheid zou gebooren worden, die niet kon nalaaten, aan de bevordering en afdoening der groote zaake, allernadeeligst te zyn. — Het Staatsbewind gaf, wat de Beschuldigingen tegen VAN HOGENDORP betroffen, aan VERHEUL 't zelfde als aan NEDERBURGH te kennen, en wat de verschil-

CXXXI. BOEK. 1802.

lende inzigten, over het Beheer en de verdere belangen der *Oost-Indiſche* Maatſchappy betroffen, hadt het Staatsbewind geoordeeld, dat de benoeming van des verſchillend denkenden kon dienen om de zaaken van alle kanten te beſchouwen, en zo tot de waarheid en het bevorderen der gewigtigſte belangen te komen.

De Burger Six betuigde, in antwoord op de benoeming op hem uitgebragt, dat zyne begrippen, met betrekking tot dit hoogstbelangryke onderwerp, zeer verre verſchilden van dezulken, die eene ſtrekking zouden hebben om, op éénmaal, eene geheele verandering en omkeering van zaaken in deezen te bewerkſtelligen; waarom hy oordeelde, dat de benoemde Commisſie, met zodanige wydverſchillende gevoelens vergaderende, geene hoope kon voeden van eenige goede vrugten te zullen uitleveren. — Deeze rede van weigering poogde het Staatsbewind dien Burger te ontleggen, door aan te merken, dat hetzelve, in deeze zaak, het van het hoogſte aanbelang rekende, dat, by de Onderhandelingen der geſlaagene Commisſie, niet alleen in aanmerking kwamen de begrippen door den Burger Six bedoeld; maar ook zodanige redenen en gronden, als welke vermeend mogten worden daar tegen te kunnen worden aangevoerd. Het was alleen eene wisſeling van dergelyke, en

zelfs

zelfs tegen elkander inloopende, bedenkingen, waar uit men met grond kon verwagten het vastſtellen van een onwrikbaar Systhema omtrent eene zaak, waar over zo veele kundige Mannen in ons Vaderland hadden getwist. Waarom het Staatsbewind vertrouwde, dat de Burger Six niet zou aarzelen aan het verlangen van het Staatsbewind, door daadlyke toetreeding en medewerking, te voldoen (*).

De Commisſie vergaderde, en ontving den Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen en Etablisſementen van het Staatsbewind aanſchryving, om aan dezelve, in den loop der onderhandelingen, alle zodanige ſtukken te verſchaffen en alle inlichtingen te geeven, welke die Burgers mogten noodig hebben of verlangen (†).— Daar dit in *Wintermaand voorviel*, zal een volgend Jaar ons de uitſlag van deeze pooging moeten leeren.

De Commisſie vergaderd.

Intusſchen hadt het Landsbeſtuur, by vernieuwing eener Publikatie, van het Uitvoerend Bewind ten Jaare MDCCC uitgevaardigd, den Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen en Etablisſementen gevolmagtigd, om binnen de Republiek Thee te mogen invoeren, en dat geene vreemde Thee, het zy uit de eerſte, tweede of

De Invoer van vreemde Thee verboden.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Nov. bl. 234—236.

(†) *Ald.* Dec. bl. 9.

CXXXI. BOEK. 1802.

of verdere hand, in deeze Landen zou mogen ingebragt worden, op ſtraffe van Verbeurtverklaaring en viermaal de waarde van de ingevoerde. Tegen het buiten 's Lands voeren van Kisten of Kistjes, met het merk der *Oost-Indiſche* Maatſchappye gebrand, werd desgelyks zorg gedraagen (*).

Voorſtel omtrent den Kaneelhandel.

De afſtand des Eilands *Ceylon*, by den Vrede, aan *Groot-Brittanje*, gaf het Staatsbewind aanleiding om den Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen voor te draagen, om aan 't zelve te doen toekomen deszelfs bedenkingen wegens 't geen in 't werk geſteld zou behooren te worden, om, zo veel mogelyk, voor te komen de nadeelige gevolgen, welke zulks voor den Kaneelhandel zou kunnen naa zich ſleepen: 't zy door de Kaneel uit te zonderen van het algemeen verbod op den invoer van Speceryen, of zodanige andere voorziening, als de Raad meest gepast mogt voorkomen (†).

Geldſom toegeſtaan tot de weder in bezitneeming der Volkplantingen in *America*.

De buitenlandſche Bezittingen in *America*, by den Vrede weder in 't bezit van deezen Lande geſteld, moesten overgenomen, verzorgd, en van Krygsvolk voorzien worden. Geldbehoefte ten deezen einde was een welverwagt voorſtel van den Raad, aan welke het beheer dee-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 76.

(†) *Ald.* Sept. bl. 238.

deezer Volkplantingen was toevertrouwd. Dezelve verzogt en verwierf een spoedigen onderstand van 1,500,000 Guldens, tot het goedmaaken der kosten, zo van het aanwerven, kleeden, uitrusten en overvoeren van dat gedeelte der Krygsmagt geschikt voor de *West-Indische* Volkplantingen, en 't geen bepaaldlyk moest dienen, om de Bezittingen uit der *Engelschen* handen over te neemen, als mede derzelver soldy en onderhoud in dit loopende Jaar (*). CXXXI. BOEK. 1802.

De Officieren des Krygsvolks na de *West-Indien* bestemd, deeden aanzoek om verscheide tegemoetkomingen, zo om zich het benoodigde tot de Reis aan te schaffen, als om, voor rekening van den Lande, wegens het vervoeren der Vrouwen en Kinderen, overeenkomsten aan te gaan. *Zy verzogten schadeloosstelling, wegens de betaalene Huishuuren*, ingevalle de Gebouwen in de Volkplantingen, daar toe ingericht, in eenen staat mogten weezen van hun niet te kunnen huisvesten, en dat aan de Commandanten des Krygsvolks in de Volkplantingen zes honderd Guldens 's Jaars aan Tafelgeld mogt worden toegelegd. Verzoeken, die de Commissie van Marine en Colonien in handen gesteld werden (†).

's Lands

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Mey bl. 27.

(†) *Ald.* Mey bl. 186.

CXXXI. BOEK. 1802.

's Lands Zee-capitein WILLEM OTTO BLOYS VAN TRESLONG, werd tot Vlootvoogd aangesteld over de Schepen na de *West-Indien* en de Volkplantingen der *Bataafsche* Republiek bestemd, met opgegeevene bepaalingen, welke Schepen ter behoorelyke Westelyke Lengte gekomen, na de plaatzen van derzelver byzondere Bestemming, zich zouden afscheiden. — Behalven meer algemeene aanbevelingen in den Lastbrief deezes Vlootvoogds, moest hy, of de door hem afgevaardigde Officieren, met het Krygsvolk, ter plaatze hunner bestemming aangekomen, zich terstond aan wal begeeven, en by den *Britschen* Bevelhebber vervoegen, met kennisgeeving hunner aankomst en van den last om, in naam van den *Bataafschen* Souverain, de Volkplanting, waar over hy het bevel voerde, uit diens handen over te neemen: en alles wat by die overneeminge behoorde verrichten. Inzonderheid de *Britsche* Bevelhebber verzoeken, om alle de Amptenaars der Volkplantingen, en verdere Ingezetenen, die by de Overgave of naderhand den Eed van hulde of getrouwheid aan zyne Majesteit den Koning van *Groot-Brittanje* hadden afgelegd, by openlyke bekendmaaking daar van te ontslaan, met verklaaring dat, van dit oogenblik af aan, de Volkplantingen, uit kragte van den Vrede te *Amiens*, wederom waren overgegeeven en terug gebragt,

Byzonderheden in den Lastbrief aan W. O. BLOYS VAN TRESLONG, Vlootvoogd der Schepen na de *West-Indien*.

bragt onder het Opperbeſtuur der *Bataafſche* Republiek. — Ten blyke deezes overgangs zou de *Bataaffche* Vlag, ter plaatze, waar men gewoon was de Vlag te laaten waaijen, geheezen en met het hoogſte Salut van Boord van 's Lands Schepen begroet, en dit Salut met even zo veel, naamlyk twintig ſchoten, beantwoord worden. CXXXI. BOEK. 1802.

't Geen in de Volkplantingen voorts te verrichten ſtondt, was niet op gelyken voet bepaald. De Bevelhebber BLOYS VAN TRESLONG, als mede de door hem afgevaardigde Officieren, die het Krygsvolk na *Suriname*, de *Berbice* en *Curacao* zouden geleiden, hadden in last om de gediend hebbende Opperhoofden, met naame J. F. FREDERICI, te *Suriname*; A. J. VAN IMBISE VAN BATENBURG in de *Berbice*, en J. R. LAUFFER te *Curacao*, tot zich te ontbieden en hun aan te zeggen, dat zy in hunne Bedieningen werden geſchorst, tot dat zy zich, wegens de overgave dier Volkplantingen, zouden hebben verantwoord, alsmede dat zy, ten dien einde, die Volkplantingen niet zouden verlaaten; maar zich in ſtaat ſtellen, om die verantwoording te doen aan zodanige Commisſarisſen, als daar toe, door het *Bataafsch* Gouvernement, derwaards zouden worden gezonden (*). — De waarnee-

(*) 's Lands Fregat *Pallas* was beſtemd om eene Commisſie, ter volkomene ordeſtelling op de

CXXXI. BOEK. 1802.

neeming der zaaken van het Gouvernement dat gemelde Volkplantingen zoo worden aanbevolen aan twee Leden van den Raad der Policie; en wat *Suriname* betrof, met byvoeging van den Capitein W. O. BLOYS VAN TRESLONG, en zulks tot dat daar in door of van wege het Staatsbewind, nader zou zyn voorzien. Den twee Raadsleden, tot dit tusschenbewind aangesteld, was een byzondere Eed voorgeschreeven.

Zo dra 's Lands Vlaggen van de Forten *Demerary* en *Esſequebo*, *St. Euſtacius* en *St. Martin*, zouden waaijen en behoorelyk begroet weezen, moesten de na die Bezittingen afgevaardigde Officieren, den Gouverneur ANTONY MEERTENS; als Gouverneur van *Demerary* en *Esſequebo*, den Burger ALBERT DER HEYNINGEN, als Gouverneur van *St. Euſtacius*, en W. H. RINK als Gouverneur van *St. Martin*, met alle gebruiklyke plegtigheden, inhuldigen (*).

's Lands Schepen na de *West-Indien* in zee.

In 't laatst van Zomermaand verstendigde de Raad van Oorlog het Staatsbewind, dat alles ter Inscheping des Krygsvolks

de Regeering der *West-Indiſche* Colonien der Republiek, derwaards over te voeren; doch zou niet gelyktydig met het Esquader in zee steeken.

(*) Byzondere Instructien waren voor deeze Gouverneurs vervaardigd. *Notul. van het Staatsbewind* 1802. July bl. 69 en 76. Aldaar bl. 50 enz. wordt de Instructie voor W. O. BLOYS VAN TRESLONG gevonden.

volks na de *West-Indien* in gereedheid was. Men beſpoedigde zich om dit Volk aan boord te brengen. — Te gelyk met het Vlootdeel na *de Kaap* en de *Oost-Indien* beſtemd ſtak dit na de *West-Indien* met Oogstmaand in Zee. CXXXI. BOEK. 1802.

Het veelvuldig lyden des Krygsvolks in de *Americaanſche* Volkplantingen aan ziekten, in die heete en veelal voor vreemden ongezonde oorden, deedt een voorſlag gebooren worden wegens de toe komende inrichting van den Geneeskundigen dienst by 's Lands Krygsvolk in Hospitaalen in die Volkplantingen, 't welk een gunſtig onthaal by het Staatsbewind ontmoette (*). Gunſtige ſchikking op de Hospitaalen in de *West-Indien*.

By den dageraad des Vredes mogten wy reeds van verleevendiging der Zeevaard gewaagen, nu de zon des Vredes geheel ter kimme gereezen was nam dezelve nog veel ſterker toe. Allerdrukst betoonde deeze zich werkzaam in de vaart op de herkreegene *West-Indiſche* Bezittingen. De verzoeken by het Staatsbewind om derwaards Schepen te mogen afzenden, en van daar met de voortbrengzelen der Volkplantingen terug te keeren, waren, om zo te ſpreeken, ontallyk. Het aantal der hier gebouwde Koopvaarders, ter vaart op de *West* gemaakt, was door de ſtremming van den Handel en Staat der Koopvaardye.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 193 en 263.

CXXXI. BOEK. 1802.

en het neemen dier Schepen, zeer verminderd. Terwyl een aantal van deeze en andere ter Koopvaardye geſchikte Vaartuigen, om niet van alle Zeevaardye verſtooken te weezen, onder vreemde Vlaggen gevaaren hadden. De belemmeringen en eindelyk de volkomene weering onzer Zeevaard, zo langen tyd, toegebragt, hadden ten onmisbaaren gevolge gehad, dat verſcheide vreemde Reederyen, geduurende den jongſten Oorlog, door het gebruik maaken van hunne Schepen voor onzen Handel, zeer aanmerkelyk in bloei en welvaard waren toegenomen. Men mogt vrylyk vaſtſtellen, dat de belanghebbende in dezelve niet zouden nalaaten alle middelen te beproeven, om, onder begunſtiging van de *Hollandſche* Vlag, het beſtaan dier Reederyen te verlengen, ja, ware het mogelyk, te verzekeren. Een beſtaan, 't welk niet misſen kon, ten uiterſten nadeelig te weezen, en dreigde op een volkomen ondergang van de Reederyen in ons Vaderland te zullen uitloopen.

Een aanzienlyk getal Kooplieden en Reeders in Schepen, uit onderſcheide plaatzen des Gemeenebests, vervoegden zich by het Staatsbewind, met verzoek, dat de noodige voorziening genomen en aangewend mogt worden, om het brengen van vreemde Schepen onder de Vlag van deeze Republiek, by wyze van vermomming, te weeren.

Het

Het Staatsbewind, deeze verzoeken hoorende, was van de billykheid en het belang deezer zaake ten vollen overtuigd. —— „ Het herinnerde zich," op dat wy hier de eigene woorden van 't zelve, aan het Wetgeevend Lichaam gericht, afschryven, „dat de bekende eerlykheid en goede trouw van onze Voorvaderen, en „ het gezet en stiptlyk nakomen hunner „ verbintenisſen, hun de agting, het „ vertrouwen, en zelfs de voorkeus, „ boven alle andere Volken, hadt doen „ verwerven; waardoor was veroorzaakt, „ dat de *Hollanders*, door de menigte „ Koopvaardyschepen, welke zy in eigendom bezaten, als de algemeene „ Vragtvaarders van *Europa* waren aangemerkt geworden, en dat onze Vlag, „ op alle *Zeeën en Wateren*, aan andere was voorgetrokken. Waar van „ het natuutlyk gevolg geweest was, dat „ de Schatten der Vreemdelingen in den „ boezem onzer Rederyen waren overgebragt, en hier uit wederom by afdaaling, voor onderscheide Standen en „ Rangen, een ryke bron van welvaaren en voorspoed zich opende. — „ Het sprak, uit dien hoofde, van zelve, dat, zou 'er zich eene gegronde „ hoop opdoen, om, naa den nu gelukkig herstelden Vrede, de zo zeer „ vervallen Zeevaard en den Koophandel der Republiek, wederom te zien „ aanwakkeren, het vertrouwen der Bui-

CXXXI. BOEK. 1802. Voorzorgen van den invloed der Vreemden daar op.

CXXXI. BOEK. 1802.

„ tenlanderen op onze Natie op nieuw
„ moest herleeven en gevestigd worden.
„ Gevolglyk behoorde, om dit heilzaam
„ oogmerk te bereiken, langs alle ge-
„ paste wegen, kragtdaadig te worden
„ verhinderd, dat Vreemdelingen, ten
„ nadeele onzer eigene Natie, zich niet,
„ by vermomming, van de Vlag deezer
„ Republiek bedienden."

Het Staatsbewind bragt, om zulks, door een ſpreekend voorbeeld, te bevestigen, onder de aandagt van het Wetgeevend Lichaam, den tegenwoordigen ſtaat onzer *West-Indiſche* Volkplantingen, waar de *Engelſche* en *Americaanſche* Planters, naa het in bezit neemen van dezelve, zich nedergezet en het voornaamlyk op de aanteelt van Katoen hadden toegelegd.— Het vervoeren van dit voortbrengzel met *Engelſche* Schepen, toonde het Bewind, dat den Lande tot groot achterdeel zou ſtrekken. Dat gevolglyk, wanneer het zich bedienen van vreemde Schepen, onder de Vlag van onzen Staat, kragtdaadiglyk werd belet, daar door onze Rederyen niet alleen merklyk zouden toeneemen, en aan duizenden van Huisgezinnen het noodige onderhoud verſchaft worden; maar ook zou, langs deezen weg, voor onze Zeevaard de gelegenheid geopend worden, om, indien voor als nog, het noodig aantal Schepen voor onze Koopvaardye mogt ontbreeken, dezelve, door aankoop van Buitenlanders, magtig

te

te worden, die, zo lang hun nog eenige hoop overbleef om, onder de Vlag van deeze Republiek, te vaaren, daar toe niet, dan misschien tot zeer onmaatige en ongehoorde pryzen, zouden besluiten. De ondervinding hadt reeds doen zien, dat zy, zich vleijende met het vooruitzigt, om 't zy rechtstreeks, 't zy zydelings, hunne Schepen weder daar toe te kunnen gebruiken, derzelver verkoop door de buitenspoorig hoog gevorderde Pryzen, daarom volstrekt ondoenlyk maakten, terwyl daarentegen hunne zeer gemaatigde voorslagen voor het bevragten hunner Schepen, duidelyk hunnen toeleg te kennen gaven om, zo mogelyk, met deeze vragtvaard aan te houden. CXXXI. BOEK. 1802.

Hier by deedt het Staatsbewind nog opmerken, dat zulk een zydelings gebruik van Vreemde Schepen, nog deeze verderflyke gevolgen zou baaren, dat de *Hamburgers* en *Embdenaars*, die, by hunne Gouvernementen, geen *Turksche* Passen kunnen bekomen, en zich daar door van de vaart op de *Middellandsche Zee* vonden uitgeslooten, weder bedektlyk, onder deezen of geenen duisteren naam, van de *Hollandsche* Vlag zouden weeten gebruik te maaken.

Om alle deeze nadeelen voor 's Lands Ingezetenen te weeren en dezelve, in dit hoogst aangelegen vak, de beschermende hand te bieden, oordeelde het

CXXXI. BOEK. 1802.

Staatsbewind, dat kragtdaadige middelen moesten ter hand geſlagen worden. Dit middel oordeelden zy gevonden te hebben, door het ſtellen eener vaste Orde op het verkrygen en ligten van Zeebrieven, en alle onze Koopvaarders daar toe te verpligten. Deeze, uit veele Artykelen beſtaande, verhoedende regelmaat werd door het Staatsbewind vervaardigd (*).

Het verbod van den invoer der *Engelſche* Goederen opgeheven.

De herſtelling des Vredes hadt ten eigenaartigen gevolge, dat alle redenen, die, in den Oorlogstyd, den Wetgeever bewogen hadden om den Invoer van *Engelſche* of andere Buitenlandſche Manufactuuren, Voortbrengzels en Koopmanſchappen, of ook dezulke, die daar voor gehouden werden, te verbieden, nu vervielen, en gevolglyk wierden buiten kragt geſteld. Alle de by die Wetten verbodene Goederen (†), zouden weder mogen worden ingevoerd, onder betaaling echter van zodanige Regten als voorheen daar van geheeven waren: dewyl alle vroegere of laatere bepalingen op de inkomende en uitgaande Regten deezer Goederen, tot nadere voorziening, in volle kragt en werking bleeven (§). Wanneer, in Wiedemaand,

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Oct. bl. 232 en *Bylage* bl. 58—65.

(†) Uitgezonderd die by Publikatie van 26 Febr. 1801 als verboden vermeld waren.

(§) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Mey bl. 304. en Juny bl. 102.

maand, het Staatsbewind kennis kreeg, uit eenen Brief van den Scheeps-Conſtructeur Generaal P. GLAVIMANS, dat door eene Commisſie uit *Engeland*, te *Dordrecht* gekomen, aanzienlyke Partyen Hout waren ingekogt, werd en de Zeeraad en de Raad der Binnenlandſche Zaaken des verwittigd, en verzogt, om daar op behoorelyk te letten by de jaarlykſche raadpleegingen op de be- en onlastingen het een en ander betreffende (*). CXXXI. BOEK. 1802.

Schoon de Handel met *Frankryk* geene veranderingen ondergaan hadt, dan die ontſtonden uit de belemmeringen des gevoerden en nu geëindigden Krygs nevens deeze Bondgenoote tegen *Engeland*, was 'er, zints het Verdrag onze Onafhangelyk Verklaaring inſluitende, veel geſprooken van een nieuw Handelverdrag met deeze *Zuster*-Republiek. Onze Afgezant SCHIMMELPENNINCK, aan wiens invloed aldaar ons Land zo veel verpligtings en zo veel te danken hadt, was, in 't laatst des verſtreeken en den aanvang deezes Jaars, over deeze belangryke zaake aldaar onledig (†). Van hoe veel gevolgs dit geweest hebbe is ons niet gebleeken. Wegens het Handelverdrag met *Frankryk*.

Het verbod des uitvoers van Aardappelen, waarby de *Groningerlanders* byzon- De uitvoer van Aardappelen toegeſtaan.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 312. en July bl. 137.

(†) *Ald.* Jan. bl. 78.

CXXXI. BOEK. 1802.

zonder leden, en des veelvuldige klagten hadden doen hooren (*), hieldt nog ſtand, ten grooten agterdeele van de ſtreeken waar de hooge Veenen vergraaven worden, en de teelt der Aardappelen die landen geſchikt maakt en voorbereidt tot het verbouwen van Rogge en ander Koorn. Buiten 's Lands werden deeze Veen-aardappelen meest gebruikt, en door de Schippers, na *Hamburg* en de *Kleine Oost* vertrekkende, voor ballast medegevoerd. Het verbod des Uitvoers hadt te wege gebragt, dat 'er, in een gedeelte dier zogenaamde *Veen-Colonien*, (waar, uit die vervoering, thans dertig duizend Ingezetenen hun beſtaan vonden,) over de honderd millioenen zakken Aardappelen ongezogt, en reeds meer dan vyftig millioenen bedorven en verrot lagen: dewyl de voorraad zo groot was, dat dezelve noch door menſchen, noch door het vee, aldaar konden worden verteerd. Binnen 's lands werden deeze Aardappelen weinig of niet gebruikt, zo zelfs dat, in de duurſte tyden, de Kooper of Verzender na *Amſterdam* en elders de onkosten niet konden betaald krygen. — Het Landsbeſtuur, het ongeluk dier Lieden inziende en in aanmerking neemende, oordeelde, dat, tot aanmoediging van het

(*) Zie onze *Vad. Hist.* XLIV. D. bl. 99.

het vrugtbaar maaken der Veengronden, alles moest worden aangewend wat mogelyk was: naardien dezelve anderzins geheel onbebouwd en woest zouden blyven liggen: dewyl het nog geene uitgemaakte zaak was, wie het voordeeligst handelde, hy die, de Veenen afgegraaven hebbende, dezelve liet vaaren, dan hy, die dezelve tot vrugtbaarheid herſchiep. Hier op werd het verbod des Uitvoers van de Veen-aardappelen ingetrokken, en de Uitvoer derzelven ter Zee uit de Havens van *Harlingen*, *Groningen*, *Delfzyl* en de *Staaten-Zyl*, onder de noodige voorzorgen, vrygelaaten. (*) — Laater kreeg de Uitvoer van Aardappelen algemeene vryheid (*). CXXXI. BOEK. 1802.

De Uitvoer van Boter bezwaard gelaten.

Met den laatſten van Bloeimaand deezes Jaars, liep de Belasting van drie Guldens vyftien Stuivers, op den Uitvoer van elke honderd pond Boter geſteld, ten einde. Het Staatsbewind, over het al of niet raadzaame van het volduuren dier Belasting, raadpleegende, was 't zelve, uit ingekomene voldoende beſcheiden, gebleeken, dat, in het tydsverloop van den veertienden van Bloeimaand des Jaars MDCCCI tot den laatſten van Grasmaand deezes Jaars, meer dan zes Millioenen Ponden Boter waren aangegeeven, om uit

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. April bl. 484. en *Bylage* bl. 81.
(†) *Ald.* Mey bl. 105.

CXXXI. BOEK. 1802.

uit de Republiek te worden uitgevoerd. Van wegen de Belasting, op den Uitvoer gelegd, was dus de zuivere som van 225,000 Guldens in 's Lands Schatkist gevloeid; en nog waren de opgaven niet volledig ingekomen. Het Staatsbewind merkte met grond op, dat, niet zonder eenige waarschynlykheid, kon worden veronderfteld, dat boven dien een goed gedeelte, zonder aangifte, ten Lande zou zyn uitgevoerd: zo dat het geheel beloop der uitgevoerde Boter, welligt, met nog twee Millioenen kon worden vermeerderd. — Zedert een reeks van jaaren was de Uitvoer van Boter niet alleen aanhoudend toegenomen; maar ook die vermeerdering hadt plaats gegreepen naa de vastftelling der Belasting op den Uitvoer. Dezelve hadt geen de minfte belemmering aan deezen tak des *Bataafffchen* Koophandels toegebragt, en was daar door een aanmerkelyk voordeel in 's Lands Kas gekomen. Daar nu de Pryzen der Boter, geduurende den tyd deezer buitengewoone Belasting op den Uitvoer, zich op eene aanzienlyke hoogte hadden ftaande gehouden, was het meer dan waarfchynlyk, dat dezelve, zonder eenig nadeel voor het binnenlands vlytbetoon of Landbouw, alleen door den Vreemdeling was gedraagen. — Op welke gronden het Staatsbewind oordeelde die Belasting voor eerst nog zes maanden te doen volduuren, en dus tot den laatften van Slachtmaand,

maand. Deeze tyd verſcheenen zynde, werd goedgevonden, die Belasting te verlengen tot Grasmaand des volgenden Jaars (*). CXXXI. BOEK. 1802.

Een voordragt des Staatsbewinds, om het inkomend Regt op het Rundvee van twintig Guldens op elk Beest tot op vyf Guldens te verminderen, ingevolge van deswegen gedaanen aanzoek, kreeg, ondanks allen aandrang by het Wetgeevend Lichaam, geene goedkeuring (†). Dergelyks de invoer van Vee.

De Pagters der Zandmennerye te *Hargen*, die vier en twintig honderd Guldens aan de Municipaliteit van *Schoorl* en *Kamp*, en 's Lands Domeinen, 's jaarlyks opbragten, by elk voor de helft genooten, kreegen ontſlag van deeze Pagtpenningen voor de zes laatſte maanden des Jaars MDCCXCIX. Ten aanziene van dit *Harger* Duinzand was, ten gemelden Jaare, een voordragt gedaan om te laaten onderzoeken, welke nuttigheden van dit Duinzand voor onze Glas-Fabrieken zouden kunnen getrokken worden; als mede of dit Zand voor de Glas-Fabrieken, en inzonderheid de *Engelſche*, onontbeerelyk ware, en, indien dit het geval mogt weezen, den uitvoer te bezwaaren, of daadlyk te verbieden, en den Burger Hoe men over den Uitvoer van het *Harger* Zand dagt.

JAN

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Mey bl. 242 en *Bylage* bl. 80. en Nov. bl. 108.

(†) *Ald. Bylage* op Nov. bl. 14 en *Notulen* Dec. bl. 129.

CXXXI. BOEK. 1802.

JAN NIEROP, te *Schoorl*, aan te moedigen tot bekendmaaking van de wyze, waar op dit *Harger-Zand* door hem werd toebereid. — Het Staatsbewind oordeelde, dat de voorſtellen, betreffende dit Zand, geene punten van beraadſlaging konden opleveren (*).

Verbod des Invoers van Manufactuuren.

Te meermaalen gewaagde ons Geſchiedblad van de verſchillen tuſſchen de Fabrikeurs en Kooplieden gereezen, zo hoog loopende en van dat aanbelang gerekend, dat het Landsbeſtuur, des gemoeid, zich genoodzaakt vondt daar over te raadpleegen (†). In het Reglement op den Doorvoer van Goederen door deeze Landen, in Sprokkelmaand deezes Jaars uitgevaardigd, vondt men, ten aanziene van den Invoer en Verkoop van Buitenlands gefabriceerde Wollen-Manufactuuren bepaald, „Dat, van nu af aan, zou verboden zyn de Invoer van eenige geverfde of bereide Lakenen, Stametten, Carſayen, Duffels, Baayen, en Saayen, als mede alle Caſimieren, en Vlaggedoek, het zy wit, het zy geverfd, van wat lengte of breedte, of onder welke andere benaaming dezelven zouden mogen weezen, wordende alhier on-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 194 en Juny bl. 291.

(†) Wy wyzen alleen te rugge op onze *Vaderl. Hist.* XXXVII. D. bl. 80 enz., en inzonderheid het XXXVIII. D. bl. 305—320.

onder geverfd begreepen, alles wat op eenigerlei wyze, het zy in de Wol, het zy in den Draad of in het Stuk gekleurd was, 't zy gemengeld of effen. — Om met te zekerder uitflag het heilzaam oogmerk van deezen zo noodzaaklyken maatregel, ter opbeuring der Binnenlandſche Fabrieken, te bereiken, zouden geen Kooplieden of Winkeliers, naa verloop van twaalf maanden, mogen verkoopen of in hunne Huizen, Pakhuizen, of Winkels, hebben eenige der gemelde Goederen. — Ter voorzieninge van bedrog in deezen zouden de hier gefabriceerde, geverfde en opgemaakte Stukken moeten voorzien weezen met een onderſcheidend Kenteken van 's Lands wege. Alles op daar by bepaalde boeten (*). CXXXII. BOEK. 1802.

De lange gekwynd hebbende Fabriek-Steden ontvingen, met toejuiching, dit Reglement, daar het de leevendige hoop verwekte op herſtel van een deerlyk verval. Zy preezen de welwillendheid, de wysheid, de onpartydige zorg voor het welzyn van het ganſche *Bataafſche* Volk, door het Landsbeſtuur aan den dag gelegd. Zy zagen daar in de begeerte van hetzelve, om het eene gedeelte des gemeenen Vaderlands niet boven het andere te begunſtigen, de eene tak Hoe welkom by veelen.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Febr. bl. 380.

CXXXI. BOEK. 1802.

tak van nyverheid niet boven de andere te beſchermen, den eenen Ingezeten niet boven den anderen te bevoordeelen; veel min om toe te laaten, dat het welvaaren van eenige weinigen, ten kosten van honderden en duizenden, zou bevorderd worden, of dat de grootſte rykdom en overvloed van deeze zou gebouwd worden op de diepſte armoede en het grensloos gebrek van genen. — Zy hielden zich verzekerd, dat het Staatsbewind de Publikatie, met zo veel wysheids ontworpen, als met vaderlandlievenden yver en moed daargeſteld, zou handhaaven en, ten uitvoer brengen, en geen gehoor geeven aan eenig aanzoek om dezelve in te trekken, of buiten werking te laaten, noch gedoogen, dat dezelve door eenigen ſluikhandel van deezen of genen Handelaar, of door de trouwloosheid van eenigen Lands-Amptenaar overtreeden of kragtloos gemaakt wierd (*).

Han-

(*) Op deezen trant ſchreef de Municipaliteit van *Leyden*, in eene *Miſive aan het Staatsbewind, betreffende den voormaaligen en tegenwoordigen Staat der Fabrieken.* Te *Leyden*, by HERDINGH en DU MORTIER, 1802. Een alzins leezenswaardig ſtuk, om het deerlyk verval en het aanbelang der Fabrieken, daar ter Stede, te doen zien. Terwyl het teffens een ſchets ophangt van andere Vaderlandſche Steden, in de gevolgen van het verval der Fabrieken deelende.

Handelhuizen in *Amſterdam* en *Rotterdam* waren met Vertoogen het Landsbewind aan, om dit Plakaat te veranderen en te verzagten. Hier door werd het oude geſchil tuſſchen Fabrickeur en Handelaar weder ter baane gebragt, en bleef men niet agterlyk met de Stukken, daar toe betrekkelyk, ter Drukperſſe te geeven (*). — Het Staatsbewind werd daar mede vaak bezig gehouden, zo van den eenen als van den anderen kant. De vervoegingen by hetzelve eerst in Slachtmaand eenen aanvang genomen hebben- CXXXI. BOEK. 1802. Vertoogen daar tegen.

(*) Byzondere opmerking trok eene *Proeve, om de verheffing van het diep vervallen Fabrykwezen te vereenigen met de belangen van Koophandel, Zeevaard en Landbouw*, door PIETER VREEDE. Te *Haarlem*, by A. LOOSJES Pz.; doch bovenal het *Vervolg op de Proeve, beſtaande in de uitgave eener Memorie tot wederlegging van een Adres van een aantal Commercie-huizen, om ſurcheance van het tweede Lid der Publikatie van* 26 Febr. 1802, *en van een nader Adres tot handhaving derzelve Publikatie. Beide van wegen zeer veele Fabrikanten, aan het Staatsbewind der Bataafſche Republiek, ingediend, door* PIETER VREEDE. Te *Haarlem*, by den zelfden Thans gat deeze Schryver in 't licht: *Vrye Beſchouwing van gedaane Voorſtellen en Verzoeken, om, gelyk men zegt, ter aanmoediging van onze Inlandſche Fabrieken, den Invoer van Buitenlandſche Manufactuuren tegen te gaan of te belemmeren.* Een ſtukje in gereedheid, om het licht te zien, kort voor de gebeurtenisſen van 22 Jan. 1798, die 's Schryvers voorneemen veranderde; thans, dagt hy, zou het eenig nut kunnen aanbrengen. Te *Haarlem*, by den zelfden.

CXXXI. BOEK. 1802.

bende, bleef die zaak, ten deezen Jaare, onafgedaan, en behoort tot eenen volgenden Jaarkring (*).

Werkzaamheden wegens de Walvischvangst.

De uitrustingen ter *Groenlandſche* en *Straat-Davidſche* Walvischvangst waren zeker in de laatſte helft der verſtreeken Eeuwe, van tyd tot tyd, ſterk verminderd. De Oorlog met *Engeland* deedt dezelve geheel ſtaaken, en ſcheen aan die onderneemingen, den Lande zo voordeelig, voor altoos, de doodſteek te zullen geeven. Wie met het noodige toe die Visſchery eenigzins bekend is, zal zich niet verwonderen, dat, behalven het verlies van een aantal Schepen, door de *Engelſchen* genomen, eenige jaaren ſtilſtands een deerlyk verloop moest veroorzaaken. De uitkomst leerde zulks thans aan elk. Slegts een dertiental Schepen werden na *Groenland* en één na de *Straat-Davids* beſtemd (†).

Een Verzoekſchrift van Gecommitteerden ter *Groenlandſche* en *Straat-Davidſche* Visſchery voor *Amſterdam*, de *Maaze* en het *Noorder Kwartier*, hieldt in, dat door het Staatsbewind het noodige mogt

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Nov. bl. 242. Dec. bl. 42. 71. 95. 138. 141. 226.

(†) Wy vinden opgegeeven, dat 'er van *Amſterdam* 3, van *Dordrecht* 2, van *Zaandam* 5, van *Westzaan* 1, van *Wormerveer* 1, van *Broek* 1, na *Groenland*, en van *Nieuwendam* 1 na de *Straat-Davids* zeilden. *Alg. Kunst- en Letterbode*, 1802. I. D. bl. 337.

mogt worden daargeſteld, op dat aan de Boekhouders van de negen en twintig Schepen, in den Jaare MDCCXCVIII na *Groenland* uitgerust, en alle door de *Engelſchen* genomen, opgebragt en verbeurd verklaard, overeenkomſtig met een beſluit, in den Jaare MDCCLXXXVIII door Hun Hoog Mogenden genomen, voor ieder dier Schepen, eene ſom van vyfduizend Guldens mogt worden betaald.— Wyders verzogten zy, dat aan het Wetgeevend Lichaam een voordragt mogt gedaan worden, om aan ieder Boekhouder eener Reedery van een Schip, dat met eene volkomen Vleet met zeven Sloepen, en veertig Koppen, ter Walvisch- of Robbenvangst naa *Groenland* of *Straat Davids* in dit Land, in de tien volgende Jaaren, zou worden uitgerust, voor eene Premie, jaarlyks, op het bewys dat hetzelve in Zee was geloopen, betaald zou worden drieduizend Guldens. — Verder, dat de Premie tot Schadeloosſtelling, op den voet des Jaars MDCCLXXXVIII, nog, voor tien of twaalf jaaren, mogt verlengd worden. Het eerſte deezer verzoeken werd van de hand geweezen. — Eene Premie van twee duizend Guldens voor de Uitrusting toegeſtaan — en ook, voor deezen Jaare, het verzoek in de derde plaats voorgedraagen, ingewilligd (*). CXXXI. BOEK. 1802.

Hoe

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Feb. bl. 106. 338. Maart bl. 107.

CXXXI. BOEK. 1802.

Hoe zeer het Landsbeſtuur deeze Viſchery in 't ooge en haar de hand boven 't hoofd hieldt, bleek by de bepaalende Vergunning der Walvischvangst in de ommeſtreeken van de Kaap *de Goede Hoop* verleend: waar van wy hier boven melding gedaan hebben.

Verzoeken wegens de Haringvaart.

Een andere zeer aangelegene, mede door den damp des Oorlogs dorrende, tak van 's Lands welvaard, de Haringvangst, zogt desgelyks tot herleeven het voedend ſap van de gunst en beſcherming des Landbeſtuurs. Een ingediende Brief van het Committé tot de Zaaken van de Groote Viſcherye hieldt het verzoek in, dat wederom, voor den tyd van twaalf agtereenvolgende jaaren, Premien mogten worden toegeſtaan aan elk Schip, 't welk, geduurende dien tyd, ter Haring zou vaaren, en wel voor elke Haringbuis, in de twee eerſte jaaren, acht honderd en in de volgende tien jaaren vyf honderd Guldens. — Dan aangezien 'er, op de aan het Wetgeevend Lichaam voorgedraagene Petitie, voor deezen Jaare, reeds eene post gebragt was, genoegzaam gekeurd, om de noodige Premien aan de Haringſchepen te voldoen, werd het verzoek, om het toeſtaan voor twaalf agtereenvolgende jaaren, van de hand geweezen (*). Doch het

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Dec. bl. 27.

het Committé, geene penningen by Kas hebbende om de werkzaamheden gaande te houden: door het gemis van den gewoonen onderſtand van 6,400 Guldens, geduurende den ſtilſtand der Haringvaard niet genooten, verzogt het onverwylden onderſtand in Geld. Eene ſom van drie duizend Guldens werd voor deezen tyd genoegzaam geoordeeld (*). — Het voor deezen Jaare in de Begrooting der Staatsbehoefte vaſtgeſtelde was vyfhonderd Guldens voor ieder Haringſchip. Het Committé deedt aanvraage, dat zulks met tweehonderd, voor dit Jaar, mogt vermeerderd worden, 't welk geen geheel ongunſtigen ingang vondt, dewyl, voor het volgend Jaar, die vermeerdering werd toegezegd (†). CXXXI. BOEK. 1802.

Meermaalen moesten wy van het door den Oorlog verarmde *Vlaardingen* en *Maasſluis* ſpreeken. Geen gering gedeelte des beſtaans en welvaards is in de *Kleine* of *Yslandſche* Kabbeljaauw Visſchery gelegen. Om deeze weder aan te vangen, was men het Staatsbewind aan met een voordragt, om, geduurende den tyd van twaalf Jaaren, met het tegenwoordige eenen aanvang neemende, ieder Schip, te dier neering, van daar uitvaarende, uit 's Lands Kas, te beloo- De *Yslandſche* Visſchery, en andere, begunſtigd.

ven

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 164.

(†) *Ald.* April bl. 273. Dec. bl. 175.

CXXXI. BOEK. 1802.

ven en te doen betaalen eene Premie van achthonderd Guldens, onder dezelfde voorwaarde, als deeze door de Staaten van *Holland* in den Jaare MDCCLXXXIX was bepaald. Niet ongunſtig was het gehoor aan dit verzoek verleend, ſchoon men ſlegts zevenhonderd Guldens voor één Jaar voor ieder Schip bepaalde (*).

De aanzoeken tot een verbod tegen het bouwen en uitrusten van Vischſchepen ter Haring- of Kabbeljaauwviſcherij voor Vreemden dienſtig, vonden gunſtigen ingang (†). — Te vergeefsch deeden de Viſchers der Stad *Harderwyk* aanzoek, om het Beſluit des Vertegenwoordigden Lichaams, in den Jaare MDCCC, tegen het kaaken, inzouten en buiten 's Lands verzenden van den *Zuiderzeeſchen* Haring te doen vernietigen (§).

Alle Viſcheryen, langen tyd zo zeer belemmerd of geheel geſtaakt, poogden, by het herleeven, onderſtand uit 's Lands Kas te verwerven. De Reeders van Verſche Haringſchuiten te *Katwyk*, *Noordwyk*- en *Egmond aan Zee*, verzogten om eene belooning van vierhonderd Guldens meerder voor elke Schuit, ten dien einde uitgerust. Men bepaalde de

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Feb: bl. 106 Maart bl. 108. April bl. 35. 355.
(†) *Ald.* Maart bl. 322 en 422.
(§) *Ald.* Juny bl. 80.

de toelaage op honderd Guldens minder dan de aanzoek (*).

CXXXI. BOEK. 1802.

De Landbouw, waar aan de hand, met zo veel vlyts en gelukkigen uitslags, de laatste Jaaren was gelegd, zette zich meer en meer uit. Voorstanders daar van hadden te meermaalen, tot volvoering van eenigzins uitgestrekte plans, de tusschenkomst des Lands of Departementaalen Bestuurs noodig. Van dien aart was eene vroegere vervoeging van den Burger J. H. VAN ZUYLEN VAN NIEVELD, nevens anderen, alle Leden van en uitmaakende het Gezelschap van aanmoediging des Landbouws te *Barneveld*, dat 'er, tot bevordering des Landbouws in die Kwartieren, en het bewerken van de vrugtbaarmaaking der aldaar woest liggende Heigronden, eene Vaart mogt worden gegraaven, en men, ten deezen einde, zich mogt bedienen van een daar omstreeks gevonden wordend Water, 't welk zich by *Amersfoort* ontlastte, en aldaar gemeenschap hadt met een bevaarbaar Water, vloeiende in de *Eems* en verder in de *Zuiderzee*. Zy voegden 'er by de opgave van eenige middelen, om daar toe het noodige Fonds te vinden. Het Staatsbewind vondt goed, dit verzoek te verzenden aan het Departementaal Bestuur, 't geen

De Landbouw bevoordeeld.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. April bl. 367. Aug. 214.

CXXXI. BOEK. 't geen in *Gelderland* ſtondt ſtand te grypen (*).

1802. Den Burger J. M. Damblé hadt zich, zints eenigen tyd, in de nabyheid van *Zeist*, bevlytigt om onbebouwde Heigronden, in dien omtrek, in vrugtbaar land te hervormen. Gunſtig was zyn aanzoek by de Eerſte Kamer van het toenmaalig Vertegenwoordigend Lichaam ontvangen, en hadt hy blyken ingeleverd van den yver en werkzaamheid, waar mede hy zich op de verbetering des Landbouws, en het vrugtbaar maaken van woeste Gronden, hadt toegelegd, zo dat men, ter zyner aanmoediging, hem de noodige vrydommen verleende op het eigendom tegenwoordig door hem ter vrugtkweeking aangelegd, of op zodanig andere als hem nog verder ter bebouwinge moesten worden toegeſtaan. Deeze zaak hing onafgedaan. — Thans vervoegde hy zich by het Staatsbewind, met aanzoek, dat aan het Wetgeevend Lichaam de noodige voordragt mogt gedaan worden, tot erlanging van zyne begeerte. — Een verzoek van Wendele Eleonora ten Hove, Weduwe van Jan Carel Godin, aan het Intermediair Adminiſtratief Beſtuur van het geweezen Gewest *Utrecht*, dat aan haar een ſtuk Hei-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. April bl. 4.

Heide mogt worden afgeſtaan, hing desgelyks. CXXXI. BOEK. 1802.

Aangezien deeze verzoeken op te zeer onderſcheidene wyzen werden voorgedraagen, om aan dezelven te voldoen, en de thans plaats hebbende Orde van Zaaken vorderde, dat in deezen een vasten voet behoorde genomen te worden, werden de verzoeken in handen geſteld (*). — Gunſtiger ſlaagden de aanzoeken in het voormaalig *Gelderland* gedaan, om, voor eenige Jaaren, vrydom te hebben van Tienden, wegens ſlegte Heide of Slobbe-Land, onder *Hattem*, en woeste Heidegrond en ſlegt Bosch in de Buurſchap *Wageningen* (†).

Voorſtellen wegens den *Slaaperdyk*.

Zogt men dus bykans geheel nutloozen Grond ten gebruike aan te leggen in ons Vaderland, waar de zugt en yver voor den Landbouw, *zints eenigen* tyd, dermaate was toegenomen en veelal zo gelukkig geſlaagd, geen wonder, dat men ook ernſtig bedagt was om gedeeltens des Vaderlands, reeds lang onder de weelderigſte en vrugtbaarſte geteld, te behouden en het voor deerlyk onheil der overſtroominge te behoeden. Met dit inzigt vervoegden zich Dykgraaf en Hoog-Heemraaden van *Rhynland* by het Staatsbewind, met verzoek, dat de *Slaaper-*

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 235.

(†) *Ald.* Sept. bl. 162.

CXXXI. BOEK. 1802.

perdyk, liggende tusschen de *Zandpoort* en *Spaarendam*, ten kosten van dat Hoog-Heemraadschap, tot zodanig eene hoogte mogt worden gemaakt en onderhouden, als zy zouden noodig oordeelen, om *Rhynland*, en verder daar aan paalende Heemraadschappen, voor Overstroomingen te bewaaren.

Het Staatsbewind, in aanmerking neemende de verschillende gevoelens, wegens deeze Verhooging, by de Regeering van *Amsterdam*, en het Hoog-Heemraadschap gekoesterd, vondt goed, een deswegen door den Agent van Inwendige Politie uitgebragt Verslag, met de Bylagen, te zenden aan het aanstaand Departementaal Bestuur van *Holland;* ten einde te tragten deeze zaak, naar genoegen der beide Partyen, te schikken, of; indien zulks niet mogt gelukken, als dan de zaak te beslisfen op zulk eene wyze, als 't zelve zou oordeelen te behooren, of ook des een voordragt te doen aan het Staatsbewind (*).

Ten

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 182. Juny bl. 100. Ten deezen Jaare kwam 'er in 't licht, eene *Verhandeling over den Rhynlandschen Slaaperdyk, by Spaarendam, met betrekking tot deszelfs gevolgen, zo voor den Waterstaat van Rhynland, als voor de Stad Amsterdam*, door F. W. CONRAD, *Commissaris Inspecteur over 's Lands Waterwerken en Waterstaat*. Te *Haarlem*, by A. LOOSJES Pz. Een stukje, 't welk veeler aandagt trok, en dit Geschilstuk tusschen *Rhynland* en *Amsterdam* op eene zeer bondige wyze toelichtte.

Ten Jaare MDCCC hadt de Municipaliteit der Stad *Amſterdam*, in Oogstmaand, een Verzoekſchrift ingediend, waar by dezelve verzogt, zo veel des noods, gevolmagtigd te worden, om, mits vooreerst, de daar op vallende kosten, uit de Stads Kasſe uitſchietende, en voorbehoudens de nadere bepalingen en ſchikkingen, welke nu of by vervolg noodzaaklyk mogten bevonden worden, den *Dam* aan den *Overtoom*, welke de *Schinkel* affnydt van de gemeenſchap met de *Overtoomſche* Vaart, weg te neemen, en, in plaats van dien, aldaar eene Schutſluis van bekwaame grootte en wydte aan te leggen, en de regtſtreekſche vaart tuſſchen de *Haarlemmer* ot *Leydſche* Meer en de Stad *Amſterdam*, te herſtellen en bevaarbaar te maaken. — De *Municipaliteit* der Stad *Haarlem* bleef niet agterlyk, om derzelver bezwaaren tegen het toeſtaan deezes verzoeks by het toenmaalig Vertegenwoordigend Lichaam in te leveren. — Deeze nog hangende zaak werd met alle Stukken, daar toe betrekkelyk, door het Staatsbewind gezonden aan het Departementaal Beſtuur van *Holland*, om daar op, naar bevind van zaaken, te beſchikken (*).

CXXXI. BOEK. 1802. Voordragtwegens de Sluis aan den *Overtoom*.

On-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Maart bl. 222. Beide deeze zaaken, zo de Verhooging des *Slaaperdyks*, als het leggen van de Sluis aan

CXXXI. BOEK. 1802.

Wat 'er omtrent de Maaten en Gewigten geſchiedde.

Onder de onafgedaane zaaken des voorigen Landbeſtuurs, was mede het daarſtellen van de voorbereidende maatregelen, tot het invoeren van gelyke Maaten en Gewigten in het *Bataafſche* Gemeenebest. De tegenwoordige Staatsregeling ſchreef voor: „'er zullen eenerlei in de Republiek reeds bekende „ Maaten en Gewigten, alom, worden „ ingevoerd, op zodanigen tyd en wyze „ als de Wet nader zal bepaalen." — Men was omtrent dit ſtuk werkzaam, en werd de Burger G. J. PALTHE, te *Amſterdam*, aangeſteld tot eene naauwkeurige opneeming van alle Maaten en Gewigten, thans in den Lande gebruiklyk, mitsgaders om dezelve met de zuivere *Franſche* Maaten en Gewigten te vergelyken, derzelver juiste verhouding te bepaalen, en daar van naauwkeurige, volledige en naar elks vatbaarheid geſchikte Tafelen te vervaardigen. Ykmeesters kreegen last, hem den noodigen byſtand in dit onderzoek te bieden, en werd, van 's Lands wege, ter leen verſtrekt en afgegeeven de Standaart van de nieuwe *Franſche* Lengte-maat, genaamd *Mètre*, door de Burgers J. H. VAN SWINDEN en H. AENEAE, uit naam van het *Inſtitut National des Sciences & des Arts*, aan het *Bataafsch*

den *Overtoom*, kwamen tot ſtand; doch dit behoort tot een ander tydvak.

taafsch Gouvernement aangeboden, en ter Secretarye van het Uitvoerend Bewind weggelegd. Te *Parys* zou PALTHE, op 's Lands kosten, laaten vervaardigen eene naauwkeurige Balans, en een werktuig tot het meeten der Lengte-Maaten (*). CXXII. BOEK. 1802.

De nieuwe Orde van Zaaken deedt den Rector en Senaat van 's Lands Universiteit te *Leyden* het Staatsbewind vraagen, aan welke Geconſtitueerde Magt zy de benoeming van eenen nieuwen Rector moesten inzenden, om daar uit de keuze zo tydig te doen, dat zy, wanneer de tegenwoordige Rector, volgens de Wet, moest aftreeden, diens Opvolger, ten beſtemden tyde, konden inhuldigen? Op deeze Vraage diende ten antwoord, dat het Staatsbewind, voor ditmaal, de benoeming van eenen nieuwen Rector, die den aftreedenden moest vervangen, zou inwagten. Wegens de aanſtelling eens nieuwen Rectors op de Academie te *Leyden*.

By deeze gelegenheid herinnerden de Rector en Senaat dier Hoogeſchoole het Staatsbewind aan het Artykel der Staatsregeling, waar by bepaald wordt, „ Alle „ algemeene Wetten en Bepaalingen, „ welke, zedert het begin van den Jaare „ MDCCXCV, gederogeerd hebben aan „ de waarde van Eigendommen of wettig „ verkreegene Bezittingen, zyn aan her- „ zie- Verzoeken door de Hoogeſchool gedaan.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Maart bl. 244. July bl. 57.

CXXXI. BOEK. 1802.

„ ziening onderworpen. — Een ieder, „ die door dezelvè is benadeeld, kan zich „ deswegen aan het Staatsbewind vervoegen, hetwelk, naar bevind van zaaken, de afschaffing of verbetering dier „ Wetten, als mede eene billyke schadeloosstelling, voordraagt aan het Wetgeevend Lichaam." Zy verzogten, dat hunne Grieven en Bezwaaren, over het verkorten van de Regten van 's Lands Universiteit, mogten worden weggenomen (*). — By het te kennen geeven des verlangens van Curatoren der *Leydsche* Universiteit, dat, ter gelegenheid der Viering van den Algemeenen Vrede, eene Bezending uit het Staatsbewind, die plegtigheid zou bywoonen, herhaalden zy hun verlangen, dat de Universiteit hersteld mogt worden in het genot van alle die Voorregten en Vrydommen, waar van dezelve, zints eenigen tyd, was verstooken geweest. Aan den Raad van Binnenlandsche Zaaken was het onderzoek van dit stuk opgedraagen, en teffens op te geeven, welke der gezegde Voorregten en Vrydommen aan de Universiteiten, buiten nadeel van den Lande, zouden kunnen worden wedergegeeven (†).

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 7.

(†) *Ald.* July bl. 160.

De Herſtelling der Hoogleeraaren Borrs, Pestel, Kluit en Lusac, is reeds door ons vermeld. Dan de vernietiging van het *Staaten Collegie*, of het *Collegium Theologicum*, waar van wy bericht gaven (*), ontzette den eerstgemelden Hoogleeraar in de Godgeleerdheid van de voordeelen aan het Regentſchap van dit Collegie verknogt. Hy vervoegde zich met een Verzoekſchrift by het Staatsbewind om Schadeloosſtelling. Naa berichtsinwinning van Curatoren der *Leydſche* Hoogeſchoole, ten aanziene van het zonderling geval diens Hoogleeraars, welke daar heenen liep, dat hy regtmaatige aanſpraak hadt op Schavergoeding; doch dat de Kas der Univerſiteit, reeds zo zeer met uitkeeringen bezwaard, het ſchenken daar van niet gedoogde, en zy daarom gaarne zien zouden, dat het begeerde Jaargeld, van tweeduizend Guldens, uit 's Lands Kas werd verleend; oordeelde het Staatsbewind, reden te over te hebben om, by intrekking van het beſluit der afzettinge ten deezen opzigte, hem, als geweezen Regent van het Staaten Collegie, uit 's Lands Las, zestien honderd Guldens te betaalen, in te gaan met den dag zyner herſtelling als Hoogleeraar in de Godgeleerdheid (†).

CXXII. BOEK. 1802. Schavergoeding aan den Hoogleeraar Borrs.

De

(*) Zie onze *Vaderl. Histor.* XLIV. D. bl. 73 enz.

(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. July bl. 19-21. — De Hoogleeraar Borrs verzogt, in

CXXXI. BOEK. 1802.

De *Harderwykſche* Hoogeſchool badt het tot nog ontbrooken aan eigene Werktuigen, om Proeven in de Natuurkunde te doen, en hing de meerdere of mindere gelegenheid, om die noodige opheldering en ſtaavingen der lesſen te aanſchouwen, te eenemaal af van de meerdere of mindere rykvoorzienheid der Hoogleeraaren in dat vak. De Ridder VAN KINSBERGEN, die, by zyne Dapperheid en Vaderlandsliefde, lust tot bevordering van den bloei der Weetenſchappen in zynen boezem omdroeg, beſchonk, ten deezen Jaare, die Hoogeſchool met eene keurige Verzameling van Phyſiſche Inſtrumenten, nevens twee Nationaale Schuldbrieven, ieder van Duizend Guldens, om uit de Renten dezelve in ſtand te houden en te vermeerderen. Dankbaarheid vervulde de Beſtuurders dier Hoogeſchoole en billyke erkentenis de weetenſchaplievende Academie-jeugd (*).

KINSBERGEN begiftigt de *Harderwykſche* Hoogeſchool met Inſtrumenten tot de Natuurkunde.

Het beheer der Nationaale Bibliotheek, door het geweezen Vertegenwoordigend Lichaam aan de Burgers VAN ROYEN, LUBLINK *de Jonge* en APPELIUS opgedraagen, en door hun waargenomen, ſtondt in

De Nationaale Bibliotheek gaat in handen

in Sprokkelmaand des volgenden Jaars, dat dit zyn gedaan verzoek voor vervallen mogt worden aangemerkt. En werd hetzelve van het Wetgeevend Lichaam terug gevraagd. *Not. van het Staatsbewind*, 1803. Febr. bl. 162.

(*) *Algem. Kunst- en Letterbode*, 1802. II. D. bl. 241.

in handen des Staatsbewinds, volgens een beſluit, in Slachtmaand des afgeloopen Jaars genomen, over te gaan. Gemelde Burgers deeden by 't zelve verſlag van hun Beſtuur, verrekening der Gelden, en werden bedankt voor hunne werkzaamheden, en het volvoerde ter bevordering van die inrichting. Uit de Leden des Staatsbewinds werd aan de Burgers BESIER en VAN HARRSOLTE dit werk opgedraagen (*). CXXXI. BOEK. 1802. des Staatsbewinds over.

Veel overweegings hadt 'er plaats gegreepen, betreffende den voet en wyze, op welken zou worden aangevangen een hoogstnoodig gekeurde in orde ſchikking der Geſchied- en Staatkundige Charters van het Gemeenebest. VAN ROYEN hadt deswegen ter eerſte Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam eenen voorſlag gedaan. (†). *Men* werd, thans, te raade om aan den Burger Mr. H. VAN WYN, Oud-Penſionaris der Stad *Gouda*, zints lang met dubbel verdienden roem bekend als een vlytig naavorſcher en keurig beoordeelaar der Vaderlandſche Oudheden, op te draagen, om in oogenſchyn te neemen den ſtaat, waar in zich de Charters en oude geſchreevene Staatsſtukken van ons Gemeenebest bevonden, van de tyden vóór deszelfs oprichting, en het VAN WYN word Archivarius der *Bataafſche* Republiek.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jan. bl. 274.

(†) *Ald.* April bl. 342 en 503.

CXXXI. BOEK. 1802.

het eerst daar op volgend tydvak, tot op het sluiten van den *Munsterschen* Vrede. Voorts werd hem aanbevolen, om zodanige stukken, als voor de Staat- Geschied- en Letterkunde de belangrykste waren, op te spooren en af te zonderen van andere, by wier vergetenheid tegenwoordig weinig of niet verlooren ging. — Van de gewigtigste Charters kreeg hy last een volledige Lyst, met derzelver inhoud en waarde, op te maaken. Van deezen zynen arbeid moest hy, van tyd tot tyd, verslag doen aan den Raad van Binnenlandsche Zaaken, die, des noodig, een nader plan van werkzaamheid aan hem zou ter hand stellen. Om alle vrees voor misbruik of vervreemding in 's Lands Papieren te voorkomen, werd een Eed van Trouw en Geheimhouding gevorderd. De Departementaale Besturen ontvingen aanschryven, om den Burger VAN WYN alles te verschaffen, wat tot volvoering van dit uitgebreide plan noodig was. Twee duizend Guldens bepaalde men tot de Jaarwedde voor het bekleeden van die nieuwe Post, voorbehoudens zodanige verdere belooningen, als met 's Mans arbeid evenredig zouden bevonden worden, onverminderd zodanige nadere schikkingen, welke nu, of in 't vervolg, ten deezen aanziene, door billykheid ter eenere en verdienstelykheid ter andere zyde, zouden gevorderd worden. Ter hulpe zou hem, op zyne voor-

voordragt, een bekwaam Perſoon toegevoegd en eene geſchikte plaats aangeweezen worden. Eene ſom, vierduizend Guldens niet te boven gaande, was tot dit nieuwe omſlagtige werk beſtemd. VAN WYN aanvaardde die taak, onder den hem opgedraagen Tytel van *Archivarius der Bataafſche Republiek* (*). CXXXI. BOEK. 1802.

Van de Verzameling der Schilderyen op het *Huis in 't Bosch*, verlangde het Staatsbewind verſlag, de opkomst en inrichting betreffende, als mede van het beheer daaromtrent plaats grypende, en dat de Theſaurier Generaal en Raaden van Financien, by het geeven van die opening, het Bewind met hunnen raad zouden dienen, omtrent een vasten voet daar voor, in het vervolg, te bepaalen (†). Beraamingen omtrent de Schilderyen op het *Huis in 't Bosch*.

Het zo hoog verdienstlyk Inſtituut voor Dooven en Stommen te *Groningen* trok ſteeds de aandagt, en ontving beſtendig den onderſtand des Landbeſtuurs. Het tegenwoordige ſtemde in een voordragt, om de Jaarwedde van den Eerw. GUYOT met achthonderd Guldens te verhoogen, en dus tot veertien honderd Guldens te brengen. Eene verhooging, welke met den eerſten dag des vol- Schikking op het Inſtituut van Dooven en Stommen.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Jul. bl. 206. July bl. 5. 174. 177.
(†) *Ald.* July bl. 284.

CXXXI. BOEK.

volgenden Jaars eenen aanvang zou neemen (*).

1802.

By de Staatsregeling was aan het Staatsbewind opgedraagen om, door eene daar toe geſchikte Inrichting, te zorgen voor de bevordering van Kunſten, Weetenſchappen, Opvoeding, Koophandel, Landbouw en Fabrieken. Thans trok de aandagt van 't zelve, wat ſtrekken kon ter behoorelyke uitoefening der Geneeskunde, en het zo veel mogelyk weeren van alle, ten deezen aanziene, beſtaande misbruiken. Concept-verordeningen waren des in gereedheid gebragt. Dan, de overweeging, dat, in zommige gedeelten van het Gemeenebest, plaatslyke byzonderheden en omſtandigheden zouden kunnen beſtaan, welke veelligt byzondere voorzieningen vereischten, werd men te raade, de gedagten der onderſcheidene Departementaale Beſtuuren deswegen in te neemen. Ten deezen einde werden de Concept-verordeningen aan dezelve toegeſchikt, in 't laatst van Wynmaand, met verzoek om, vóór het einde van Slachtmaand, daar op van bericht te dienen. — Vaardig was zeldzaam de loop dier verzogte Berichtgeevingen, ook deeze was zo traag, dat het Staatsbewind reden vondt, om een uit-

Concept-verordeningen wegens de Geneeskunde aan de Departementen toegeſchikt.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802, Oct. bl. 210.

uitſtel ter inzendinge tot Sprokkelmaand des volgenden Jaars te verleenen (*). CXXXI. BOEK.

De Inrichting der tegenwoordige *Departementaale Schoolbeſtuuren* (†) ſtelde men ter Vergadering des Staatsbewinds voor, in zo verre te vernietigen, dat voortaan, in plaats van dezelve, zouden komen *Nationaale Schoolbeſtuuren*, waar van, in ieder Departement, 'er één zou gevestigd zyn, uitgezonderd in het Departement *Holland*, waar twee zodanige Schoolbeſtuuren zouden gevonden worden. Men voegde 'er by ſtukken tot deeze omſchepping betrekkelyk. Het Staatsbewind oordeelde het geraaden, om, vóór het nader overwegen deezes voorſlags, de ſtukken, daar toe behoorende; aan de Departementaale Beſtuuren toe te ſchikken; ten einde 't zelve van hunnen raadſlag te dienen, *vóór* den laatſten dag deezes loopenden Jaars (§). Wat daar van geworden is moet het volgend tydperk leeren. 1802. Ook die de inrichting van het Schoolwezen betreffen.

Te dikmaals, en met onderſcheiding, gewaagde ons Geſchiedblad van den Heer GERHARD DUMBAR, om, daar hy, ten deezen Jaare, den tweeden van Oogſtmaand, overleedt, niet van hem te ſpreeken. Levensſchets van G. DUMBAR.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Oct. bl. 248 en Dec. bl. 68.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XLIV. D. bl. 81.

(§) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Nov. bl. 49.

CXXXI. BOEK. 1802.

ken. Naa het ontvangen eener geleerde Opvoeding, werd hy tot Secretaris van zyne Geboorteſtad, *Deventer*, aangeſteld. Zyne bedryven bepaalden zich eerst tot dit klein tooneel. Hy nam zedert een gewigtig deel in de Gebeurtenisſen zyns woeligen leeftyds. Zyne welverſneede pen ſtelde de meeste ſchoone ſtukken door de Steden van *Overyſſel* overgeleverd, by het zo veel gerugtsmaakend verſchil omtrent het Regt van Overſtemming. Schoon bedaardheid en beſcheidenheid ſteeds zyn hand in 't opſtellen beſtuurde, in het voorſtaan der belangen van het Regt der Staatsgezinden, werd hy echter, nevens veele anderen, in den Jaare MDCCLXXXVII, van zyne Ampten verlaaten. — By de Omwenteling des Jaars MDCCXCV zag hy zich niet alleen in zyn post als Secretaris herſteld; maar ſpoedig tot de hooge post van Griffier der Staaten geroepen. Met grooten lof bekleedde hy dit Ampt, tot aan de Omwenteling des Jaars MDCCXCVIII. Altoos betoonde hy zich, gelyk onze Vaderlandſche Geſchiedenis veelvuldig uitwyst, een yverig voorſtander van het Bondgenootſchaplyk Stelzel. Dit bragt hem by eenigen der toenmaalige Bewindslieden in haat. — Zulks hadt niet alleen eene Amptsontzetting, maar ook Gevangenneeming ten gevolge. Hy werd na den *Haag* en vervolgens na *Honslaardyk* gevoerd, en al-

aldaar; onder meer en min bezwarende omſtandigheden; benevens twee andere Staatsgevangenen, tot in Hoolmaand, in hegtenis gehouden. — Eerst naa de Omwenteling des Jaars MDCCCI werd hy aan 't Vaderland terug gegeeven, en tot Lid van het Wetgeevend Lichaam aangeſteld. Dan hy overleefde dit niet lange, op den tweeden van Oogſtmaand, des volgenden Jaars, werd hy, in 't negen en vyftigſte Jaar zyns Ouderdoms, weggeruk.

CXXXI. BOEK. 1802.

Behalven de bedryven, den Lande betreffende, waar in hy met zo veel lotwisſels deel nam, en die zyn naam zo dikwyls deeden vermelden, heeft hy dien door duurzaame Schriften vereeuwigd. *De Oude en Nieuwe Conſtitutie der Vereenigde Staaten van America, uit de beſte Schriften in haare gronden ontvouwd*, zal ſteeds zyns, met roem, doen gedenken; en jammer is het, dat de *Tegenwoordige Staat van Overyſſel*, één der best geſchreevene gedeeltens van dat uitgebreide Werk, door zyn overlyden onvoltooid blyft, en 'er bezwaarlyk lemand zal gevonden worden, die, op eenen hem gelyken voet, het ontbreekende zal aanvullen. — By doorzigt, ervaarenheid, en klaarheid van oordeel, bezat hy de gaave van zich gemaklyk uit te drukken. Men beklaagde zich, met reden, over het te vroeg gemis diens bekwaamen Regtsgeleerden, en

CXXXI. BOEK. 1802.

Staatsmans, die als Letterkundige en Geſchiedſchryver uitmuntte en wien de meeste Vaderlandſche Genootſchappen het zich eene eere rekenden, als Lid, te mogen begroeten (*).

Wat 'er ten aanziene van de Drukperſe bepaald wordt en voorvalt.

Op het zo teder en teffens zo moeilyk ſtuk de Vryheid der Drukperſe, oordeelde het Staatsbewind eene algemeene voorziening te moeten daarſtellen: aangezien 'er, zo als hetzelve zich uitdrukte, van tyd tot tyd, in de Publieke Nieuwspapieren, Daaden en Beſluiten van het Gouvernement werden geplaatst, van welke het Gouvernement zelve geheel onkundig was; en dat, op deeze wyze, aan zommige door hetzelve genomene Beſluiten, eenen geheel verkeerden, en met deszelfs oogmerk ſtrydenden zin, zou kunnen worden gegeeven. Terwyl het wyders van de uiterſte noodzaaklykheid was, tegen zulke verrigtingen, 't zy dezelve uit moedwil geſchiedden, of uit onkunde voortſprooten, voorzorgen te draagen. De Agent van Inwendige Politie kreeg last, de Redacteurs, Drukkers of Schryvers van de Openbaare Nieuwspapieren, te doen aanzeggen, dat zy zich zorgvuldig zouden hebben te wagten, om Daaden of Beſluiten des Landbeſtuurs, van welker waar-

(*) J. SCHELTEMA, *Staatkundig Nederland*, I. D. bl. 300. *Algem. Kunst- en Letterbode*, 1802. II. D. bl. 114.

waarheid zy niet ten vollen onderricht waren, in hunne Schriften te plaatzen: met bedreiging van eene zesweekſche Opſchorting van Nieuwspapieren, waar in men zulks beſtondt (*). CXXXI. BOEK. 1802.

Ondanks dit Beſluit ging men een ſtap verder, en veroorloofde zich, de Handelingen des Landbeſtuurs, zo als hetzelve oordeelde, op eene alleszins ergerlyke wyze, voor te ſtellen; waar door aan deszelfs Beſluiten een geheel verkeerden zin gegeeven werd. Eene handelwyze, die, wel verre van pligtmaatig alle aanleiding te vermyden, waardoor Partyſchappen en Verdeeldheden op nieuw zouden worden gekoesterd; in tegendeel der Schryveren booze oogmerken aan den dag lagen, om op nieuw het zaad van twist en tweedragt te ſtrooijen. Hier op kreeg de *Agent van Inwendige Politie aanſchryven*, om de *Perſen*, waar op de Nieuwspapieren en Weekbladen werden gedrukt, die onderhevig waren aan het gegeevene verbod, te doen verzegelen (†).

Welhaast werden twee Drukperſen in den *Haage* verzegeld, en last gegeeven, om in *Groningen* dit zelfde te bewerkſtelligen (§), en teffens overwoogen

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. April bl. 150.

(†) *Ald.* Juny bl. 216.

(§) Naamlyk die van den Drukker B. A. Falléz.

CXXXI. BOEK. 1802.

gen om ſterker maatregelen te nee-men (*). Deeze kwamen hier op neder, om den Agent van Inwendige Politie niet alleen te volmagtigen tot eene proviſioneele verzegeling van zodanige Drukperſſen; maar ook van alle zodanige andere Perſſen, waar toe de Schryvers of Zamenſtellers van dusdanige Schriften, vervolgens, het zy onder den gewoonen of een nieuwen tytel, hunnen toevlugt mogten neemen. Dewyl het Staatsbeſtuur wenſchte, dat geſtrenger maatregelen mogten kunnen vermyd worden, en dat eenige agtereenvolgende en zonder oogluiking geſtelde voorbeelden genoegzaam zouden zyn, om het kwaad te ſtuiten, zonder nadeel toe te brengen aan de Vryheid der Drukperſſe, immers tot zo lange aan de Wetgeevende Vergadering voorſtellen, over dit aangelegen onderwerp, konden gedaan worden. Deezen uitſlag beloofde zich het Staatsbewind, wanneer de Agent in 't oog hield, gelyk zulks hem ten ernſtigſten werd aanbevolen, zich van de ver-

zee-

LÉR, Drukker van de Weekbladen *de Heer Politique Blikſem*, en *de Heer Janus Januszoon*, en van den Burger M. VAN TIENEN, Drukker van de Weekbladen *de Politique Blikſem*, en *Janus*. De *Groningſche* Drukpers was die van F. Vos en Comp., by welken het Weekblad *de Onverwagte Courier* gedrukt werd.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Junij bl. 279.

regeling der Drukpersen, door de agterhouding van den naam des Drukkers, en van het voorwenden der Uitgeeveren, dat zy des onkundig zouden weezen: dewyl, in dusdanig een geval, de Winkel van den Uitgeever of Uitgeevers zou worden geslooten en verzegeld, tot zo lang de naam des Drukkers en de plaats der Drukperse zou zyn aangeweezen, waar toe den Agent tevens volmagt verleend werd. Alles onder voorbehoud van zodanige maatregelen, als waar toe de hardnekkigheid de Opsteller van zodanige Twist- en Tweedragt-stookende Geschriften het Staatsbewind mogten noodzaaken (*). CXXXI. BOEK. 1802.

Dit besluit den Burger Bs. Bosch, als Redacteur van twee der opgemelde Weekbladen (†), door den Agent der Inwendige *Politie* voorgeleezen zynde, *verzogt hy het Staatsbewind, dat deeze gevolmagtigd mogt worden, om des een afschrift aan hem uit te reiken*: dewyl hy ongaarne tegen 't zelve wilde aangaan. Dit werd van de hand geweezen (§).

Men hieldt de hand aan het oorsprong-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 331.

(†) De twee eerstgemelde in de Aant. (§) bl. 117 hier voor.

(§) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. July bl. 12.

CXXXI. BOEK. 1802.

sprongly Besluit omtrent de Publieke Nieuwspapieren. De *Leydsche Courant*, iets vermeld hebbende opzigtlyk het zo gewild buiten dienst stellen der Generaals en Colonels by de *Bataafsche* Armée (*), werd aan het Departementaal Bestuur van *Holland*, by toezending van dit Besluit, aangeschreeven om den Schryver van dat Nieuwspapier, door de Regeering der Stad *Leyden*, te doen ontbieden en afvraagen, van wien hy deeze nieuwstyding hadt bekomen, met last, om dezelve, in zyne eerstvolgende Courant, als onwaar en verdicht, te herroepen. Met byvoeging, dat het Staatsbewind, om 't zelve daar toe beweegende redenen, hadt goedgevonden zich hier mede, voor ditmaal, te vergenoegen; doch dat, ingevalle hy, of eenig ander openbaar Nieuwsschryver, zich aan iets dergelyks mogt schuldig maaken, zonder eenige oogluiking, den tyd van zes weeken de Uitgave van Nieuwspapieren zou verboden worden. — Aan 't bevel ter herroepinge werd voldaan (†).

Over den toestand der *Oorloomschen* en *Roomschen* in dit Tydvak.

By het vermelden van het aanneemen der tegenwoordig standgrypende Staatsregeling een algemeen overzigt voegende van de gesteldheid, de denkbeelden en de vooruitzigten van 's Lands Ingezetenen, zo wat het Staatkundige als het Gods-

(*) Zie onze *Vad. Hist.* XLIV. D. bl. 244.
(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Sept. bl. 13 en 74.

Godsdienſtige betrof, konden wy niet nalaaten op te merken, dat, aan den eenen kant, die der voormaals heerſchende Kerke zich met gunſtige, ſchoon niet geheel onbewolkte, vooruitzigten ſtreelden; terwyl de aankleevers van het *Roomsch* Catholyk Kerkgeloof een duiſter inzien hadden, oordeelende, dat hun lot, in dien ſtand der zaaken, zou verſlimmeren (*).— De uitkomst beantwoordde aan beider verwagting. Het weinige, 't geen wy van Kerklyke zaaken, als met de Vaderlandſche Geſchiedenis in een naauw verband ſtaande, ten ſlotte van den beſchreeven Jaarkring, te melden hebben, zal de gegrondheid deezer beiderleie vooruitzigten ten vollen ſtaaven.

CXXXI. BOEK. 1802.

Het in werking brengen van het XII Artykel der Staatsregeling, dat de Leden van elk Kerkgenootſchap voor het onderhoud van deszelfs Leeraaren en Eigendommen te zorgen zouden hebben, verwekte altoos huivering by de Leden der voormaals heerſchende Kerke. Dat tydſtip wenschten zy, zo verre mogelyk, te verſchuiven, en intusſchen alle de oude voorregten te blyven genieten; gelyk zy daadlyk deeden, en meestal in hunne voordragten deswegen ſlaagden. Zo was, in het Departement *Holland*, den

Verzogte vergunning aan de Hervormden toegeſtaan.

(*) Zie onze *Vad. Hist.* XLIV. D. bl. 107.
(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. June bl. 125. en July bl. 184.

CXXXI. BOEK. 1802.

den Leeraaren van den Hervormden Godsdienst het zogenaamde *Kindergeld* toegestaan; doch in het onzekere, of onder 't zelve begreepen was het *School-* en *Academie-geld*, door de voormaalige Staaten van *Holland*, in den Jaare MDCCXCII, toegezegd, wendden zy zich tot het Staatsbewind, met aanvrage om 't zelve; en dat dus het achterstallige daar van, zedert het aanneemen der voorige Staatsregeling, aan de Gereformeerde Leeraaren in *Holland*, wier Zoonen, zints dien tyd en nog, op de *Latynsche* Schoolen en 's Lands Universiteiten zich bevonden, uit het Geestlyk Kantoor van *Holland*, zou worden voldaan, en daar mede aangehouden tot het in werking brengen der gedagten Artykels van de Staatsregeling. — Het besluit viel, dat die Gelden, als van ouds, uit het Geestlyk Kantoor, zouden worden voldaan, van den dag af der aanneeminge van de tegenwoordige Staatsregeling tot het gemelde tydstip (*). — Soortgelyk eene toezegging en geruststelling ontvingen de ongerusten en betaaling verzoekenden voor Voorleezers, Voorzangers, Krankbezoekers, Catechiseermeesters, die des Verzoekschriften indienden (†).

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Febr. bl. 43 en 99.
(†) *Ald.* Feb. bl. 43 en 99.

De Raad der *Asiatische* Bezittingen verzogt van het Staatsbewind te mogen weeten, of, en in hoe verre, zy zouden mogen voortgaan, op den te vooren gebruiklyken voet, met de voorbereiding van Jongelingen tot den dienst der *Indische* Kerk, met de uitzending van Predikanten, en met de betaaling der voorheen gebruiklyke Jaarwedden en Toegiften. — Het Staatsbewind vermogtigde den Raad, van het voorhanden zynde Fonds (*), daadlyk zodanig gebruik te maaken, als hetzelve zou toelaaten, voornaamlyk om uit hetzelve, op de onkostbaarste wyze, zo veele Jongelingen tot den Predikdienst te laaten opleiden, als mogelyk zou weezen; of wel, voor zo verre zulks doenlyk zou zyn, zommigen, die reeds eenigermaate daar in voorderingen mogten gemaakt hebben, in staat te stellen om die te voltooijen: in beide gevallen, onder verband van vervolgens, in de *Oost-Indien*, de post van Leeraar te zullen aanvaarden. — Wyders om, naar het voorschrift der Staatsregeling, en zo dat ook de Gemeente in de *Oost-Indien* alle haare onkosten voor den Openbaaren Godsdienst zelve zou kunnen draagen, voorzeerr ten minsten, aan de Leeraars, die na de *Indien* stonden te vertrekken, daar toe te verlee-

CXXXII. BOEK. 1800. Gelden toegestaan voor de Leeraars na *Oost-Indien*.

(*) Hetzelve werd opgegeeven 12,422 Guldens.

CXXXI. BOEK. 1802.

leenen niet alleen vrye Overvaart, op den voorheen gebruiklyken voet; maar ook zodanig een toelaage als voor deezen pleeg gegeeven te worden (*).

De invloed der Gemeente-beſtuuren op de Beroeping der Leeraaren in beraadſlaaging gehouden.

By gedaanen aanzoek, wegens het regt van Goed- of Afkeuring der Gemeente-Beſtuuren, ingevalle der Beroepinge van Leeraaren by de Hervormden, gaf het Staatsbewind ten antwoord, in beraadſlaaging te houden den invloed der Gemeente-Beſtuuren op dit ſtuk, tot den tyd van bepaalde verordeningen nog te maaken, omtrent het verband der *Burgerlyke Politie* met het *Kerken-weezen* (†).

Verzoek uit *Nymegen*, om betaaling van Synodaale Gelden.

De Leeraars der Hervormde Gemeente te *Nymegen* beklaagden zich by het Staatsbewind, dat eene Jaarlykſche Somme van honderd en vyftig Guldens, welke hun, als *Deputati Synodi Gelriæ*, toekwam, zedert Oogſtmaand des Jaars MDCCXCVIII, niet was voldaan geworden; met verzoek, dat Commisſariſſen tot de Adminiſtratie der Financien van het voormaalig Kwartier *Nymegen* mogten gevolmagtigd worden, om de daar door achterſtallige Penningen, aan hun, uit te betaalen, en de Klasſikaale Gelden voortaan te blyven voldoen. — Het

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Febr. bl. 108.

(†) *Ald.* Juny bl. 205. 206.

Het Staatsbewind gaf daar op te verſtaan, dat de gemelde Som hun voortaan zou voldaan worden, van den dag der invoering van de tegenwoordige Staatsregeling, tot zo lange dat, omtrent de betaaling der Leeraaren van de eertyds bevoorregte Kerk, billyke ſchikkingen zouden zyn gemaakt; dan de betaaling der achterſtallige werd van de hand geweezen (*).

Vergunning aan de Predikanten in de Klaſſis van *Buuren*.

Eene zeer kleine Geldſomme (†), ſpruitende uit een jaarlykſche toelaage eens Graven van *Buuren*, aan de Jaarwedde der tien Predikanten in de Klaſſis van *Buuren*, was zedert den eerſten van Louwmaand des Jaars MDCCXCV, tot op de aanneeming der tegenwoordige Staatsregeling, onbetaald gebleeven. — Het uitbetaalen dier Gelden, tot op het aanneemen der tegenwoordige Staatsregeling, werd verleend; niet als Synodaale Onkosten; maar als gedeelten van hunne Jaarwedden (§).

Afgeſlagen Verzoek uit *Holland*, wegens het Kerk-

De Huwelyks-verbintenis, of de openbaare voltrekking van dezelve, was, naa de Omwenteling in *Holland*, beſchouwd als eene plegtigheid, die volſtrekt tot het

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Mey bl. 304.

(†) Dezelve bedroeg 's jaarlyks ſlegts negen guldens voor ieder.

(§) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Aug. bl. 251.

CXXXI. BOEK. 1802.

het Burgerlyke behoorde, en hadt dezelve, als zodanig, in de Kerken opgehouden. — Het aldaar op nieuw invoeren van het Trouwen in de Kerken, 't geen elders in den Lande nog plaats greep, werd weder ter baane gebragt door de Afgevaardigden der Synodaale Vergadering van de Hervormde Kerken in *Noord-Holland*, door den aanzoek, dat het den Hervormden mogt vryſtaan om, des verkiezende, naa het afloopen van alles, wat tot de inſchryving en afkondiging der Geboden behoorde, en op behoorelyk bewys daar van, zich by hunne Kerken in den Huwelyken Staat te laten inzegenen, alles onder zodanige verordeningen, als de wysheid van den Wetgeever zou goedvinden, tot verzekering; dat aldaar de Inzegening, binnen een bepaalden tyd, voortging, en dus de voltrekking met de daad geſchiedde. — Het Staatsbewind wees dit verzoek van de hand. — Dit hadt ten gevolge, dat veele Leden dier Kerkgemeentens, welke, naa volbragte Egtverbintenisſe voor den Burgerlyken Regter, zulks in de Kerk oordeelden te moeten herhaalen, dit bewerkſtelligden (*).

Voltrekken der Huwelyken.

Voorſlag, om de Kerkleeraaren

Van des Eerwaardigen STOLKERS vrugtlooze poogingen, om alle Kerkleeraaren van de betaaling in buitengewoone Geldhef-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Feb. bl. 175.

heffingen, voor zo verre hunne Jaarwedde betrof, te ontslaan, gewaagde ons Geschiedblad (*). Thans leverden de gezamenlyke Gedeputeerden der Christlyke Synode van de Hervormde Gemeenten, in *Zuid-* en *Noord-Holland*, en andere Synodaale Vergaderingen, mitsgaders voor den Cœtus van het Departement *Zeeland*, een Verzoekschrift in, dat aan het Wetgeevend Lichaam mogt worden voorgedraagen, om de Predikanten en Leeraaren van den Godsdienst, voor zo veel hunne gewoone Jaarwedden en Ampts-Inkomsten betrof, van alle buitengewoone Geldheffingen, en byzonder van de opbrengst der Twee en Vyf ten Honderd, in de acht en vyf en twintigjaarige Heffingen wegens de Inkomsten op te brengen, geheel vry te stellen. — Of om de Jaarwedden, welke uit Stads en Dorpskasen en de Geestlyke Kantooren (in zo verre zy onder Politiek beheer waren) gewoonlyk betaald werden, tot dat het XII Artykel der tegenwoordige Staatsregeling in werking zou zyn gebragt, op zulk een regelmaatigen voet te vermeerderen, dat de Predikanten, wegens 't geen zy in de Heffingen op de Inkomsten hunner Jaarwedden zouden moeten voldoen, op eene billyke wyze, schadeloos mogten gesteld worden. — Voorts ver-

CXXXI. BOEK. 1802. van de belasting op hunne Jaarwedden te ontheffen.

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XLII. D. bl. 248.

CXXXI. BOEK. 1802.

verzogten zy, hangende de raadpleegingen over dit ſtuk, werkzaam te mogen verklaard worden — en eindelyk, dat, indien, om gewigtige redenen, in dit een of ander verzoek, voor dit Jaar, niet kon worden getreeden, dat, alsdan, ten minſten mogt worden bepaald, om de Leeraars van den Godsdienst, voor alle volgende Jaaren, van de opbrengst in de Heffingen op de Inkomſten, ten aanziene van hunne Jaarwedden, geheel vry te ſtellen, of wel om dezelve, op de bovengemelde regelmaatige wyze, over het algemeen, zo te vermeerderen, dat niemand hunner, onder een last, die, voor het grootſte aantal, hun leeven lang zou voortduuren, mogt bezwyken.

Hoe beantwoord.

Het verzoek, om werkzaam verklaard te worden in de acht en vyf en twintig jaarige Heffingen, werd van de hand geweezen. Voorts het Verzoekſchrift in handen van den Theſaurier Generaal en Raaden van Finantien gefteld geweest zynde, ſtelde men het eerſte gedeelte des verzoeks in beraadſlaaging, en werd het tweede punt in handen gegeeven van den Raad der Binnenlandſche Zaaken, om het Staatsbewind des in te lichten, en inzonderheid, of, en op welk eene wyze, door het verminderen van derzelver Getal, het zamenvoegen van ſommige Standplaatzen, het lot der Inleveraaren

ren des Verzoekſchrifts zou kunnen worden verbeterd (*).

Zeer groot was het aantal van nog onafgedaane verzoeken en tegenverzoeken, betreffende de Naasting van de Plaatslyke Kerkgebouwen en Pastoryhuizen, gedaan, ingevolge van het zesde der toegevoegde Artykelen op de Staatsregeling, aan het Vertegenwoordigend Lichaam. Alle welke, uit hoofde van het XIII Artykel der tegenwoordige Staatsregeling, „ leder Kerkgenootſchap blyft „ onherroepelyk in het bezit van 't geen, „ met den aanvang deezer Eeuwe, door „ 't zelve werd bezeten," voor vervallen verklaard werden (†). Men velde het zelfde oordeel over het verzoek der *Roomsch Catholyke* Gemeente, om de Plaatslyke Kerkgebouwen te *Breda*, waar die Gezindheid de meerderheid uitmaakte, en welke thans nog, gelyk die meerderheid ſprak, by gedoogen, door de *Hervormden* werden gebruikt (§). Uitſpraak over de Kerken en Pastoryen.

De meergemelde ſteeds werkzaame Commisſie van XXVI, de belangen der *Roomsch Catholyke* Gemeente te *Amſterdam* waarneemende, vervoegden zich, in herhaalde Verzoekſchriften, by het Staatsbewind, verlangende eene nadere Verklaa- Aanzoek der *Roomsch Catholyke* Gemeente te *Amſterdam*.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Dec. bl. 63 en 155.
(†) *Ald.* April bl. 510 enz. en 516.
(§) *Ald.* Jan bl. 178.

CXXXI. BOEK. 1802.

klaaring, wegens duisterheden omtrent het regt verstand van Artykel XII, XIII en XIV der Staatsregeling; ten einde, in het vraagen hunner Regten, niemand aanstoot te geeven: maar in 't zekere te kunnen weeten wat zy voor hunne Lastgeevers te wagten en te vorderen hadden. — Voorts om herstel der geledene Grieven, door aan hun Genootschap spoedig dat alles te doen geworden, wat in geregtigheid zou worden geoordeeld, dat aan hetzelve reeds lang hadt toegekomen. — En eindelyk, het spoedig daarstellen eener volkomene Gelykheid tusschen alle de verschillende Kerkgenootschappen binnen den *Bataafschen* Grond, in Burgerlyke Voorregten, naamlyk in geldige onderstanden uit Gemeenschaplyke Kassen, of iets dergelyks.

Besluit deswegen.

Den Verzoekeren werd te verstaan gegeeven, dat op hunne aanvraagen en klagten zou worden beschikt, wanneer het onderzoek der daartoe behoorende zaaken tot genoegzaame rypheid zou gebragt weezen. — Te deezer gelegenheid kreeg de Raad van Binnenlandsche Zaaken last, alle vereischte inlichtingen in te winnen, en het in werking brengen van het XII Artykel der Staatsregeling te verhaasten, en deswegen, als mede omtrent alle de verdere schikkingen, tot bevordering van den Kerklyken en Godsdienstigen

Vre-

Vrede deezer Landen, het Staatsbewind, met hunnen raad, te dienen (*).

CXXXI. BOEK. 1802.

Groot was het aantal van kleine Gemeentens der Hervormden in het Departement *Brabant*, en zommige zo gering in getal van Leden, dat het der moeite en kosten, om 'er eenen Leeraar te houden, onwaardig scheen. Dit gaf aanleiding, om, by de bepaaling, dat alle Leeraaren en verdere Bedienden der voormaals bevoorregte Kerke, by het aanneemen der tegenwoordige Staatsregeling in dienst, hunne Jaarwedden moesten blyven trekken; te voegen, dat de Tractementen der Predikants plaatzen, die thans openstonden, of in 't vervolg zouden openvallen, ten behoeve van den Lande, moesten worden ingehouden (†).

Schikkingen op de Leeraarsplaatzen der Hervormden in het Departement *Brabants*.

By eene herhaalde overweeging en herinnering van het besluit, ten voordeele van de Leeraaren der geweezene Heerschende Kerke, in Sprokkelmaand deezes Jaars genomen, om de Kerklyke Zaaken, het Finantieele betreffende, zo veel mogelyk, te brengen op den ouden voet, tot den tyd van het in werking brengen der XII en XIV Artykelen der Staatsregeling (§), werd het gemelde Besluit ver-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Feb. bl. 28. en Juny bl. 136 234.
(†) *Ald.* July bl. 235.
(§) *Ald.* Feb bl. 300.

CXXXI. BOEK. 1802.

veranderd, en vastgesteld, dat de Tractementen der opengevallene Plaatzen, even als de andere Tractementen, aan Predikanten, Predikants Weduwen, en Kerklyke Bedienden, tot het gemelde tydperk, zouden worden uitbetaald. Met last aan den Thesaurier Generaal en Raaden van dit Departement, om aan de Classis op te leggen, dat dezelve zorg moest draagen voor het behoorelyk waarneemen van den Predikdienst op de van Leeraaren verstookene plaatzen, de Jaarwedden, aan dezelve toegekend, zouden aan de Classis worden voldaan, gelyk zulks voorheen was in agt genomen, en in de *Meyery van den Bosch* altyd pleeg te geschieden (*).

Voorgeslaagene bepaalingen van het Departementaal Bestuur van *Brabant*.

Van alle Departementen zagen wy de byzondere bepaalingen van derzelver Bestuur opgeeven, beoordeelen, veranderen en vaststellen (†). In dat van het Departement *Brabant* gaf eene byzonderheid aanleiding tot nadere bepaalingen. — Onderscheidene Adressen van alle de Contentualen der Abtdyen van *St. Bernard* en *Tongerlo*, zo voor zich als voor hunne na elders geweekenen in het tegenwoordig *Fransch Brabant*, of het Departement der *beide Nethen*, gevestigd zynde medeleden, met byvoeging van Decla-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Sept. bl. 160.

(†) Zie onze *Vaderl. Histor.* XLIV. D. bl. 148. enz.

claratoiren van onderſcheide Municipaliteiten, en van een aanzienlyk getal Ingezetenen van *Bataafsch Brabant*, waren, naa het afzenden van het Reglement, voor het Beſtuur des gezegden Departements ingekomen, alle ſtrekkende om te verzoeken, dat aan dezelve weder geoorlofd zou zyn, om zich in Conventen te vereenigen; ten einde, volgens de regels en voorſchriften van hunne Orde en Godsdienst, te leeven, en ter plaatzen, welke hun, van wegen het Gouvernement, zouden worden aangeweezen, wederom Conventen te ſtichten, mits zich als ſtille Ingezetenen gedraagende, en ſchikkende naar zodanige Voorwaarden en Bepaalingen, als hun zouden worden voorgeſchreeven. CXXXI. BOEK. 1802.

Hier op werd aan de Ingezetenen van het Departement *Brabant* voorgeſteld, dat de Leden, uitgemaakt hebbende de in het voormaalig *Belgien* geſupprimeerde Abtdyen van *St. Bernard*, en *Tongerlo*, zich na dat Departement zouden mogen begeeven, en aldaar op zodanig eene plaats, als aan dezelve, door of van wegen het Staatsbewind, zou worden aangeweezen, ten hunnen koste, Abtdyen ſtichten, onder verſcheidene opgegeevene voorwaarden.

Te deezer gelegenheid waren het Staatsbewind verſcheide bedenkingen voorgekomen, om, zo veel mogelyk, te weeren alle twist, uit het onder-

CXXXI. BOEK. 1802.

ſcheid van Godsdienſtige begrippen afgeleid, en het nadeel, 't welk daar uit op het algemeen beheer van zaaken in het Departement *Brabant* zouden kunnen, en, zonder behoorelyke voorzieningen, moeten voortkomen. Hier in wilden zy, te deezer gelegenheid, voorzien door bepaalingen van het getal der *Roomſche* en *Onroomſche* Leden in het Departementaal Beſtuur, waar van vyf uit de eerstgemelde, en zes uit de laatstgemelde Gezindheid zouden gekoozen worden. Uit de *Onroomſchen* zou men Hoofdſchouten en Baljuwen neemen. De Leden der Gemeente-Beſtuuren in de Steden zouden voor de helft uit *Roomschgezinde* Ingezetenen, voor de wederhelft uit *Onroomſchen* beſtaan. Op het Platteland zou, zo veel mogelyk, dit zelfde voorſchrift worden in agt genomen.

Om over deeze voordragt en bepaalingen te ſtemmen, werden de Stemgeregtigde Ingezetenen van dat Departement opgeroepen, even als ten aanziene van het Reglement hadt plaats gegreepen (*).

Schikkingen op het luiden der Kerkklokken.

Het luiden der Kerkklokken, by eene Publikatie, in den Jaare MDCCXCVI, volſtrekt ter aankondiging van de Godsdienſtoefeningen verboden, werd van tyd tot tyd, hier en daar, weder aangevangen,

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Mey bl. 162.

gen, en op andere plaatzen dit verbod ſtrikt in agt genomen. Het Staatsbewind, des gemoeid, nam een gunſtig beſluit voor de Ingezetenen ten Plattenlande, die zulks begeerden. Het Wetgeevend Lichaam maakte zwaarigheid hier in, zo als het lag, toe te ſtemmen. By naderen aanzoek, en onder ſtrikter bepaalingen, werd de het Kerkklok luiden verbiedende Publikatie ingetrokken, en het Departementaal Beſtuur van ieder Departement gevolmagtigd, om het luiden der Klok, ter aandnidinge van het Kerkgangsuur, in zodanige Gemeenten ten Plattenlande toe te ſtaan, waar zulks overeenkomſtig was met het gerief, het nut en het verlangen der Ingezetenen; alles onder eenige daar by opgegeevene bepaalingen (*). CXXII. BOEK. 1802.

Het Staatsbewind oordeelende, dat het hoogstwaarſchynlyk aan de toedragt van tyden en omſtandigheden alleen was toe te ſchryven, dat, zedert den Jaare MDCCXCV, de aloude loflyke gewoonte om jaarlyks eenen Algemeenen Dank- en Bededag, op Openbaar Gezag, te doen vieren, te eenemaal in onbruik was geraakt (†), en teffens begrypende, dat de redenen, welke tot het nalaaten daar van, Voorſtel tot het houden van een Dank- en Bededag omhelsd.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Maart bl. 96 en 422. Juny *Bylage* bl. 56.

(†) Wat des voorſtel ſtaa de Leezer na in onze *Vaderl. Hist.*

CXXXI. BOEK. 1802.

van, zints dien tyd, aanleiding mogten gegeeven hebben, thans niet meer beſtonden, hieldt het raadzaam, deeze gewoonte voortaan weder in te voeren, en ſtelde het Wetgeevend Lichaam voor om te bepaalen, dat 'er, in 't volgend Jaar, MDCCCIII, eene Algemeene Dank- en Bededag zou gehouden worden, met ſtilſtand van alle Neeringen, Handwerken, openbaare Bedryven en Vermaaklykheden. Dit Voorſtel vondt gereeden ingang (*).

Geſchillen onder de *Jooden* te *Amſterdam*.

De hoogloopende twist tuſſchen de *Hoogduitſche Joodſche* Gemeente en de nieuwe *Joodſche* Gemeente, onder de ſpreuk *Adath Jeſchurun*, gaven het Staatsbewind veel moeite, en wanneer het dagt zodanige voorſtellen gedaan en ſchikkingen gemaakt te hebben, dat die verdeeldheid eenmaal een einde zou neemen, gaven die der Nieuwe Gemeente hunne zwaarigheden daar tegen in, met verzoek, dat aan hun de verzekering mogt gegeeven worden, dat het nimmer het oogmerk van het Staatsbewind was geweest, om de *Nieuwe Joodſche* Gemeente, buiten haare toeſtemming, te ontbinden, haare Kerk te ſluiten, en haar van haare eigendommen, zonder vrywillige toetreeding, te berooven. — Het Staatsbewind, met deeze zaak voornaamlyk

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802, Dec. bl. 52. 205. en *Bylage* bl. 18.

lyk werkzaam geweest zynde, als vervangende het toen niet bestaande Departementaal Bestuur van *Holland*, schikte dezelve nu aan dat Bestuur toe, om, naa gedaan onderzoek, daar in zodanig te handelen, als het best en raadzaamst zou oordeelen (*). Een verwijl, daar uit geboóren deedt deeze zaak buiten ons tegenwoordig tijdvak loopen. CXXXI. BOEK. 1802.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1802. Juny bl. 299 en Oct. bl. 208.

VADERLANDSCHE

HISTORIE

HONDERD TWEE EN DERTIGSTE BOEK.

INHOUD.

CXXXII. BOEK. *Onderſcheidene Geaartheden ontdekken zich bovenal by groote Gebeurtenisſen. Lugthartigen, Twyfelaars en Zwaarmoedigen worden hier te Lande gevonden. Het op nieuw uitbarſten des Krygs. Een Dank- en Bededag ten deezen Jaare uitgeſchreeven. Oorlogdreigende uitzigten doen zich op. Op welk eene voorwaarde Engeland ons buiten den Kryg zou laaten. Oorlogsgezindheid in Engeland. Ook in Frankryk rust men zich ten Kryg toe. Bekendmaaking van den aanmarsch van Fransch Krygsvolk na deeze Landen. Daadlyke komst. Verzoek om Betaaling voor hetzelve, en antwoord daar op. Weigering der Betaaling in Zeeland. Verlegenheid in Zeeland over de Franſche Krygsbenden. Vraagen wegens* MONNETS *Commandantſchap over Vlis-*

Vlisſingen en Walcheren. Verdere Gezagsaanmaatigingen. Beſluiten deswegen genomen by het Staatsbewind. Het Franſche Krygsvolk, na Louiſiane beſtemd, te Hellevoetſluis ontſcheept. Verlegenheid te Nymegen, wegens het Franſche Krygsvolk. Daar gedaane vorderingen. Verzoeken van het Departementaal Beſtuur van Gelderland, wegens de bezwaaren door de Franſchen veroorzaakt. Klagten uit Overyſſel deswegen. Vorderingen te Hellevoetſluis en elders. Afvorderingen. Byzonderen last wegens het vervoeren van Artillerygoederen te Gornichem. Verdere Inſchikkingen. Bepaaling wegens de Patenten. Eerſte Krygsbeweegingen te water. Vaartuigen ter Binnenlandſche Verdeediging beſtemd. Frankryk laat zich aan den ſtaat van ons Zeeweezen gelegen leggen. De Engelſche Gezant vertrekt en de onze komt terug. Krygsbevelen aan de Raaden van Marine en Oorlog. Ingediende Verzoekſchriften tot het behoud des Vredes. Hoe beantwoord. Embargo op de Engelſche Schepen. Verbod van alle Gemeenſchap met Engeland. Capitein WOLTERBEEK *als Bevelhebber te Hellevoet gehandhaafd. Bevel ter vasthouding der Engelſchen hier te Lande. Krygstoerustingen. De Generaal* VICTOR *tot Opperbevelhebber over al het Krygsvolk benoemd. Wat deswegen voorviel. Beſluit daar toe. Kennisgeeving daar van aan het Weigevend Lichaam.*

Krygs-

CXXXII. BOEK.

Krygsaanſtellingen te Lande. Verklaaring van den Generaal VICTOR. *De Raad van Oorlog afgeſchaft.* PYMAN *tot Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, aangeſteld. Beſluit omtrent de Verzoekers van Ontſlag uit den Krygsdienst. Bepaaling op de Franſchen hier in Krygsdienst. Nieuwe ſchikking op de Militaire Penſioenen. Eisch op het betaalen en onderhoud der Franſche Troepen. Daar in bewilligd. Commisſariaat over de Franſche Troepen. Krygsbeſchikkingen. Ontzettende Uitgaven ten Krygsdienst. Oorzaaken daarvan. Geëischte Geldſommen. De Commisſie tot Verdeediging in Zeeland ontſlagen. Weder aangeſteld. Verzoeken tegen de vorderingen van* MONNET *in Zeeland. Vlisſingen bezwaard over de eiſchen van* MONNET. *Wat het Staatsbewind deedt om zulks af te wenden. De Eerſte Conſul komt te Vlisſingen en te Middelburg. Strenge maatregelen omtrent Vlisſingen en daar woonende Engelſchen. Verwoesting in den omtrek van Vlisſingen. Bepaaling van Brouwershaven tot een woonplaats voor de uit Vlisſingen verbanne Engelſchen. Nieuwe klagten over de eiſchen van* MONNET *te Vlisſingen. Blykbaare toerusting tot eene Landing in Engeland. Schepen in dienst geſteld. Verzoek der Franſchen, om te Middelburg Kanonneerbooten te bouwen. Kanonneerbooten en Platbodemde Vaartuigen hier vervaardigd.* VERHUELL

voert

voert 'er het bevel. Eene hem toegeſtaane vermeerdering van Wedde. Verdere verzoeken van VERHUELL, *en hoe hier omtrent gehandeld. Vaartuigen ten dienſte der Groote Expeditie geprest. Troepen voor de Expedie beſtemd. Telegraphiſche Kustoefening weder in 't werk geſteld. Lieden verdagt van gezindheid, om Volk voor den Engelſchen dienst te werven. Iets wegens de Krygsgevangenen vóór onze Oorlogsverklaaring aan Engeland. Hoe met de Pryzen te handelen. Viſſchers door de Engelſchen genomen. Klagten deswegen gedaan. Viſſchers tegen het verbod uitgevaaren. Bevel, om de Viſſchers Pinken op 't land te haalen. Hoe traaglyk daar aan gehoorzaamd te Scheveningen. Verzoek der Katwykeren. 't Gedrag der Noordwykeren. Aandrang op het ontſlag der gevangene Viſſcherlieden. Derzelver vrylaating. Kustontrustingen der Engelſchen. Wat te Zandvoort voorviel. De Schippers* WESTERDAM *en* WEMMERUS *redden hun genomen Schepen. Een nieuw ontwerp van Burgerwapening het Wetgeevend Lichaam aangeboden. Schikkingen gemaakt tot het zou aangenomen zyn. Wat des voorviel, boven al te Rotterdam en Middelburg, als mede te Amſterdam. Draalen der Goedkeuring des Wetgeevenden Lichaams. Het Staatsbewind komt tot ſchikkingen. Bepaaling der Ontbinding. Schikking te Amſterdam.*

Gansch

CXXXII. BOEK. 1803.

Gansch veel verschillen de geaartheden en gesteltenissen der Volken, die deezen aardbodem bewoonen. Een onderscheid, 't welk uit Lugtstreek, Landsgesteltenisse, Leevenswyze, Staatsbestuur en Godsdienst gebooren wordt, en den wysgeerigen Menschenkenner geene bevreemding baart, hoe groot dan ook dit onderscheid moge weezen. Onder een en het zelfde Volk, 't welk een vry grooten omtrek gronds ter bewooninge beslaat, ontmoeten wy soortgelyke verscheidenheid, schoon veelal in minder treffende maate. Ja allerwege, waar Menschen leeven, bovenal waar zy, den staat der Wilden ontworsteld, in Beschaafdheid deelen, ontdekken wy tusschen mensch en mensch zeer uiteenloopende Characters. —— Characters welke zich bovenal laaten zien by groote gebeurtenisse, die eenen wydstrekkenden invloed of daadlyk daarstellen, of in het verschiet vertoonen. Van dien aart zyn ongetwyfeld Oorlog en Vrede. Deeze de harde geesfel des Menschdoms, die diepe wonden slaat, welker bloeden en naaween niet zelden eene geruime wyle aanhouden; terwyl geene tot verzagtende heeling daar van strekt, en een hoorn van aardsche gelukzaligheid over de Aardbewooners uitstort.

Onderscheide Gezindheden.

Deeze ontdekken zich

Naa eenen zo veeljaarigen Kryg zagen wy ons Vaderland van denzelven verlost.

De

De Vrede, bovenal een hoogstwenschlyk goed voor een handeldryvend Volk, 't geen uit die weldaadige bron, voornaamlyk, beſtaan moet, beſtraalde onzen grond. Onder dit heilgeſtarnte zagen wy de noeste Koopvaardy en Handel herleeven, vol hoope van eerlang, als voorheen, te zullen bloeijen. Werkzaamheden van verſcheidenerlei aart, door den Oorlog geſtremd, of geheel vervallen, werden, met nieuwen yver, hervat en opgebeurd. Van dit alles mogten wy, in ons laatstvoorgaande Boek, een zo treffend als bekoorelyk Tafereel ophangen, met een niet ongunſtig uitzigt op de toekomst.

by grootе gebeurtenisſen bovenal.

Doch, ten aanziene van deeze toekomst verſchilden de denkbeelden, zo hier te Lande als in andere, die een onmiddelyk belang by het volduuren des Vredes hadden, en te regt voor het hervatten des even geſtaakten Krygs beeſden. Hoofdzaaklyk trof men 'er Lugthartigen, Twyfelaars en Zwaarmoedigen aan. — De Lugthartigen hoorden wel van zwaarigheden ſpreeken, en van dreigende oorlogswolken aan de kimmen; doch zy deeden wat in hun vermogen was, om dezelve ſtaatkundig weg te redeneeren, en daar toe gronden aan te voeren, uit de wederzydſche belangen der zo kortlings bevredigde Volken ontleend. Zy vleiden zichzelven, en poogden anderen diets te maaken, dat men gee-

Lugthartigen, Twyfelaars en Zwaarmoedigen worden hier te Lande gevonden.

CXXXII. BOEK. 1803.

geene zo ſpoedige als droevige verandering van tooneel te wagten hadt.

Grooter was het aantal der Twyfelaaren, die de waarſchynlykheden van het volduuren des Vredes, of van het hervatten des Oorlogs, tegen elkander wikten en woogen, en, naar den loop der tydingen en gerugten, hunne geuitte verwagtingen plooiden, en dus by afwisſeling van voor en tegen, al twyfelende, met geen gering voorkomen van Staatkundige wysheid en doorzigt, de uitkomst verbeidden.

Aan Zwaarmoedigen ontbrak het geenzins, die, met hangenden hoofde, de taal der Lugthartigen hoorden, en hetzelve ſchudden op het verneemen van de afwisſelende geſprekken der Twyfelaaren. Zy ſtelden vast, dat de Vrede zeer kortſtondig zou weezen.

Menſchen, van die onderſcheide Characters, trof men aan, in *Frankryk*, *Groot-Brittanje*, en in ons *Bataafsch* Gemeenebest. Ongelukkig bleeken de laatstgemelden wel gedagt te hebben. Daar zy vernamen, hoe de *Franſchen* op de *Engelſchen*, uit verſcheiden hoofde, een kwaad oog hadden, en deswegen onbewimpeld uitkwamen. — Vóór den Vrede hadt men in *Groot-Brittanje* reeds veel ten nadeele van de *Franſchen*, en dier bedoelingen, geſprooken. Een opſpraak, die, wel verre van, na het voltrekken diens Vredesverdrags, af te

te neemen, van tyd tot tyd, in veel- CXXXIII
vuldigheid en hevigheid toenam. — Ons BOEK.
Vaderland kon niet anders, uit hoofde ——
van de Staatkundige betrekkingen, dan 1803.
in het lot van *Frankryk* deelen. Het zy 't zelve de volduuring des Vredes verkoos, of het hervatten des Oorlogs noodig keurde, was ook ons lot tot één dier beiden bepaald.

Het op nieuw uitbarsten des Krygs.

Laaten wy zien wat daadlyk gebeurde, en by die beschouwing, volgens den eisch onzes Werks, voornaamlyk het oog vestigen op 't geen ons Vaderland, ten deezen Jaare, wedervoer. Hoe veel schoone vooruitzigten zullen wy droevig omwolkt; hoe veele, niet ongegrond opgevatte verwagtingen, geheel teleurgesteld zien; daar de Oorlog, na niet lang draalens en twyfelens, ondanks alles, wat wegens bemiddeling, van tyd tot tyd, gesprooken werd, uitborst, en met verdubbelde woede de verdelgende kragten inspande. — Meer of min verborgene, en als onder de asschе smeulende, vonken, lieten zich schitterende zien; en welhaast sloeg de Oorlogsvlam over een groot gedeelte van het even bevredigd *Europa* op nieuw uit. Een Vrede, in ons Gemeenebest, met zo veel en hartlyke blydschap toegejuicht, vertoonde zich slegts zo kortstondig, als een schielyk opgekomen en terstond weder verdwynend lugtverschynzel: 't welk het oog der aanschouweren, voor

CXXXII. BOEK. 1803.

eenige oogenblikken, door de ſchitterende helderheid treft; doch, verdwynende, een akeliger duister agterlaat, dan of het nooit verſcheenen ware.

Het ſchynt als of onze Geſchiedpenne, die reeds zo veel Krygs, in- en buitenlandſche, moest boeken, bovenal in de beſchryving van het laatſte vierde gedeelte der verſtreeken en den aanvang deezer Eeuwe, terug beeft by het hervatten van den Kryg, die, in een wyd en onafzienbaar verſchiet, nieuwe tooneelen van armoede, elende en verwoesting, vertoont. De Staatsman, door byzondere inzigten gedreeven, moge ſoms, in koelen bloede, tot den Kryg raaden; de Oorlogsheld vol moeds ten velde trekken, of op vlottende kasteelen dood en verderf omvoeren, met den in rust gezeten Geſchiedſchryver is het geheel anders geſteld, daar hy bedoelingen, raadſlagen en verrichtingen, beſchryft, zo als zy gevormd, genomen en volvoerd zyn, en teffens de gevolgen vermeldt, daar uit ontſprooten voor het Menschdom in 't algemeen en, voor het Vaderland, welks Geſchiedenis hy boekt, in 't byzonder.

Een Dank- en Bededag, ten deezen Jaare, uitgeſchreeven.

Onder zeer veele ſchikkingen des tegenwoordigen Landbeſtuurs, ſtrekkende, om, zints de Omwenteling, ingevoerde nieuwigheden, te weeren, en oude gebruiken weder in train te brengen, mogten wy, in den voorleden Jaare, ver-

vermelden het beſluit tot het weder vie- CXXXII.
ren van een Algemeenen Dank- en Be- BOEK.
dedag (*). — Reeds by den aanvan- ——
ge deezes Jaars, was men gereed met 1803.
de Uitſchryving, ſchoon de beſtemde dag, den Vaderlande geheiligd, eerst met het begin van Lentemaand inviel. De vroegtydigheid dier Uitſchryvinge, die zeker, in 't laatst des voorgaanden Jaars, vervaardigd was, is gewis oorzaak, dat daar in van de benevelende uitzigten weinig of niet geſprooken wordt. Meermaalen hebben wy, in vroegere tydperken onzer Vaderlandſche Geſchiedenisſe, de Uitſchryvingen van zulk eenen Jaarlykſchen Vierdag opgegeeven, als eenigzins ſtrekkende om de begrippen des Landbeſtuurs, in die tydsgewrichten, te doen kennen, althans zo veel daar van te ontvouwen, als hetzelve oorbaar agtte den Volke mede te deelen. By de vernieuwing van dit oude gebruik, willen wy ook den ouden voet houden, en onze Leezers de taal van 's Lands Overheid doen hooren by den aanvange des Jaars, welks lotgevallen, het Vaderland betreffende, wy te boek ſlaan.

Het Staatsbewind ſprak, in eene Proclamatie, het *Bataafſche* Volk op deezen toon aan: „ Burgers! Gelyk het „ eene ontwyfelbaare waarheid is, dat „ der

(*) Zie hier boven bl. 135.

CXXXII. BOEK. 1803.

„ der Volken lotgevallen, derzelver wel-
„ vaard en rampen, van de wyze be-
„ ſchikking eener alles beſtuurende Voor-
„ zienigheid afhangen, zo is het ook
„ voor iedere Natie van het weezen-
„ lykſt aanbelang, de zegeningen van
„ dat weldaadig Albeſtuur nederig te
„ erkennen, en de volduuring derzel-
„ ven, benevens eene genadige afwen-
„ ding van gevaaren en tegenſpoeden,
„ eerbiedig van Hetzelve af te bidden."

„ Niemand, die de omſtandigheden
„ van ons Vaderland aandagtig heeft
„ gadegeſlaagen, zal ligtlyk ontkennen,
„ dat dit Gemeenebest, niettegenſtaande
„ de grievende wisſelvalligheden, waar
„ aan 't zelve, zints het laatſte twintig-
„ tal Jaaren, is blootgeſteld geweest,
„ nogthans overvloedige ſtoffe heeft,
„ om het Almagtig Opperwezen, voor
„ deszelfs verſchoonende goedheid en
„ liefderyke zorg voor onze behoude-
„ nis, te danken en te verheerlyken."

„ 't Is waar, dat het vernielend Oor-
„ logszwaard, niet ſlechts op onze grenz-
„ zen, maar ook in 't harte des Lands,
„ gewoed, en onze vrugtbaare Lands-
„ douwen omgekeerd, en zich gedrenkt
„ heeft met het bloed en de traanen
„ onzer Landsgenooten; het is waar,
„ dat vreemde Krygsbenden onzen Va-
„ derlandſchen Grond hebben bedekt;
„ dat de Schatten van onzen Handel
„ zyn geroofd, onze Colonien en Be-

„ zit-

„ zittingen, zo wel als 's Lands kost- CXXXII.
„ baare Vlooten, in 's Vyands handen BOEK.
„ gevallen, alle de bronnen van onzen ——
„ welvaard geſtopt of belemmerd, en dat 1803.
„ de ontzaglyke uitgaven, uit zulk een
„ jammervollen ſtaat van zaaken geſproo-
„ ten, bykans ondraagbaare Lasten heb-
„ ben doen leggen op de ſchouders on-
„ zer verarmde Ingezetenen. — 't Is
„ waar, dat Ysgang en Watervloeden, in
„ verſcheidene ſtreeken, onafzienbaare
„ rampen hebben aangerigt, dat Stor-
„ men, wier woede en hevigheid ons
„ nog onbekend waren, onze Kusten en
„ Dyken gebeukt, en 's Lands veegen Wa-
„ terſtaat een nog veel kommerlyker aan-
„ zien hebben gegeeven. — 't Is ein-
„ delyk waar, dat, in het midden van
„ alle deeze rampen, de Burgerlyke Ver-
„ deeldheid en Partyſchap niet alleen
„ niet uitgedoofd; maar veeleer ſterker
„ zyn ontvlamd geweest, en zulks, in weer-
„ wil der, door zo veele proeven, be-
„ vestigde overtuiging, dat deeze Repu-
„ bliek, door Eendragt groot geworden,
„ ook door Eendragt alleen kan behou-
„ den blyven."

„ Maar wie, die dit alles met ernst
„ heeft overwogen, moet zich niet ver-
„ wonderen, dat wy alle deeze rampen
„ zyn doorgeworſteld, en dat, naa zo
„ veele wederwaardigheden, dit Gemee-
„ nebest nog een goed en bevoorregt
„ Land mag genoemd worden. Immers

CXXXII. BOEK. 1803.

„ zyn wy nog niet uitgewischt van de „ lyst der Volken, en worden nog door „ de magtigſte Staaten van *Europa* erkend voor eene vrye en onafhangelyke Natie."

„ Een lang gewenschte Vrede, voor „ welks duurzaamheid wy God Almagtig niet vuurig genoeg kunnen ſmeeken, heeft ons het aanzienlykst deel „ onzer Buitenlandſche Bezittingen wedergeſchonken, onze Commercie en „ Zeevaard in derzelver vryheid en veerkragt herſteld, onze Nationaale Industrie, onder begunſtiging der nog niet „ verdweenen Voorvaderlyke Trouwe, „ doen herleeven, en ons geboden, om „ aan een langzaam herſtel onzer vervallene zaaken, onder den zegen van „ God, niet geheel te wanhoopen. — „ Het Credit van onzen Handel heeft „ zich, te midden der verderflykſte „ ſchokken, ſtaande gehouden. Wy zyn „ nog geagt en bemind in het oog onzer Nabuuren, en in de hitte der Burgertwisten zyn wy voor ſchouwſpelen „ van wreedheid en ontmenschtheid bewaard gebleeven. — Jaar op Jaar zyn „ door vrugtbaarheid en ryke oogſten „ gekenmerkt; gebrek en hongersnood „ zyn, by de verbaazendſte behoeften, „ niet over onze Grenzen gekomen; „ geene buitengewoone beſmettelyke „ Ziekten hebben onze Huisgezinnen verwoest, en de zo geduchte geeſſel der „ Run-

„ Runderpest schynt eenmaal te hebben CXXXII.
„ opgehouden dit Land te kastyden. Re- BOEK.
„ denen genoeg voorwaar, om den Goe- ——
„ dertierenen Vader der Menschen, voor 1803.
„ de bewyzen zyner onverdiende gunst
„ over ons Land en Volk, met harten
„ doordrongen van de vuurigste erkente-
„ nis, openlyk, plegtig, en gemeenschap-
„ lyk, in de Tempels onzer Godsdienstig-
„ ge zamenkomsten, onze lof en dank-
„ zeggingen toe te brengen."

„ En hier toe worden wy te meer ge-
„ noopt, daar de toestand onzer Repu-
„ bliek, hoe zeer oneindig gunstiger,
„ dan wy hadden mogen denken of ver-
„ wagten, nogthans steeds hachlyk en
„ zorglyk is, en de noodzaaklykheid
„ van Gods genadigen bystand en zegen
„ elk nadenkenden op het leevendigst
„ doen bezeffen. — Het gevoel der
„ verliezen, in eenen verwoestenden
„ Oorlog geleden, moge by den opge-
„ volgden Vrede aanmerkelyk gelenigd
„ zyn, het is 'er echter verre af, dat
„ onze wonden volkomen zouden ge-
„ heeld zyn. De Schulden van den Staat
„ zyn tot zulk eene hoogte geklommen,
„ dat dezelve, zonder wys overleg en
„ spaarzaamheid, de zorglykste uitzigten
„ zouden openen. Onze Koophandel
„ wordt door magtige mededinging be-
„ laagd of belemmerd; onze Fabrieken
„ en Trafieken zyn in eene doodlyke
„ kwyning vervallen; het getal onzer

CXXXII. BOEK. 1803.

„ verarmde Ingezetenen neemt dagelyks
„ toe, en de ſteeds aanhoudende duur-
„ te der noodzaaklykſte leevensmiddelen
„ doet de jammerkreet der behoefte al
„ hooger en hooger klimmen. En by
„ dit alles komt nog het ſteeds dieper
„ verval van onze Nationaale Zeden, de
„ toenemende onverſchilligheid omtrent
„ GOD en Godsdienſtige zaaken, waar
„ door de eenige grondſteun wegvalt,
„ eene voortduurende, naarſtige, ge-
„ trouwe, en gemoedelyke behartiging
„ van 's Lands algemeene en elks byzon-
„ dere belangen: zo dat wy maar al te
„ veel reden hebben, om nieuwe, en
„ eindelyk voor ons onherſtelbaare, ram-
„ pen, te vreezen; ten ware het GOD be-
„ haagt alle donkere wolken weder te
„ doen verdwynen, de poogingen, tot
„ herſtel van onze genooten welvaard,
„ te zegenen, nieuwe bronnen voor on-
„ zen Nationaalen voorſpoed te openen,
„ en het hart van alle Ingezetenen te
„ neigen tot eene volyverige betragting
„ van elks duure en geheiligde verplig-
„ ting omtrent GOD en het Vader-
„ land" (*).

Algemeen werd aan die Uitſchryving gehoorzaamd. Dan F. LORIÉ, Leeraar der *Remonſtranten* in den *Haage*, hadt nagelaaten den Uitſchryvingsbrief zyner Ge-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. *Bylage* bl. 1.

Gemeente voor te leezen, en dien Dag geene openbaare Godsdienstoefening gehouden. Het Gemeente-beſtuur gaf des het Staatsbewind kennis, met overgifte van eene Verdeediging diens Leeraars, wegens zyn gedrag in deezen. — Het Gemeente-beſtuur ontving last, dien Leeraar des ernſtig te onderhouden, en de verontwaardiging des Staatsbewinds te kennen te geeven, met aanzegging, om voortaan zich van zulk een vreemd en ergerlyk gedrag te onthouden. Hier op hadt de Leeraar geantwoord, niet verder voorneemens te zyn zich daar tegen te verzetten (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Eer de Vierdag, den Vaderlande geheiligd, aanlichtte, bedekten reeds opkomende donkere wolken den Staatkundigen gezigt-einder. Zy kwamen van de zyde van *Engeland* op, en dreeven van die van *Frankryk* aan, en het kon niet misſen, of derzelver zamenpakking moest het onweer des Krygs, op nieuw, over het hoofd onzer Landgenooten, doen losbarſten, en met te verſchriklyker geweld nederſtorten, naar gelange men zich een aanhoudenden Zonneſchyn van Vrede beloofd hadt. Onze Staatkundige geſteltenis en betrekkingen maakten dit onvermydelyk. Oorlogdreigende uitzigten doen zich op.

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Maart bl. 164. Mey bl. 26. 142.

CXXXII. BOEK. 1803.

De *Groot Brittanniſche* Afgezant LISTON mogt aan den Heer VAN DER GOES onzen Secretaris van Staat, vóór zyn vertrek verzoeken, om aan het Bataafſche Landbeſtuur te willen onder 't oog brengen, dat de Koning zyn Meeſter, op het ſterkst, verlangde te kunnen verhoeden, dat de Oorlog, welke op het punt ſtondt om uit te barſten, zich niet mogt uitſtrekken tot Landen, die verbintenisſen met *Frankryk* gehad, en geene Volken inwikkelen in de rampen, die geen deel altoos hadden met de gebeurtenisſen, welke daartoe aanleiding gegeeven hadden. Dan zyne *Groot-Brittanniſche* Majeſteit zou intusſchen een gedrag, 't welk dergelyke gevoelens voorſchreef, omtrent het *Bataafſche* Gemeenebest niet houden, ten ware het *Franſche* Staatsbeſtuur geneigd ware zich op dergelyk eenen voet te gedragen. Indien *Frankryk* genegen was toe te ſtaan, dat het Krygsvolk, derwaards gezonden, het grondgebied der *Bataafſche* Republiek verliet; indien 't het *Bataafsch* Landbeſtuur wilde ontſlaan van de verpligting om, ten Lande of ter Zee, eenigen byſtand te verleenen; indien het eindelyk wilde toelaaten dat het *Bataafsch* Gemeenebest eene volſtrekte Onzydigheid hieldt, geduurende den loop des Oorlogs, zou zyne *Groot-Brittanniſche* Majeſteit, van zynen kant, zich verbinden eene wederkeerige Neutra-

Op welk eene voorwaarde *Engeland* ons buiten den kryg zou laaten.

traliteit, met de grootſte zorgvuldigheid, te onderhouden, als mede dat, in dit geval, de Schepen, die reeds genomen mogten weezen, terſtond zouden worden vrygegeeven. Maar, dat, indien ongelukkig de Eerſte Conſul volhardde in het *Bataafsch* Grondgebied met krygsvolk te willen bezetten, en om de middelen, welke de Republiek hem kon verleenen, te gebruiken om de vyandlykheden en den aanval op *Groot-Brittanje* voort te zetten, zyn Majeſteit zich zou genoodzaakt vinden om ter zekerheid zyner Landen en de geheiligde belangen van zyn Volk, de toevlugt te neemen tot maatregelen, welke de Voorzienigheid in zyne magt geſteld hadt, om de oogmerken zyner vyanden te verydelen. Voor het overige zou het met de gevoeligſte ſmerte weezen dat de Koning het *Bataafsch* Gemeenebest ingewikkeld zag in een Oorlog, die zo weinig ſtrookte met de gevoelens zyner Majeſteit (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Zodanig een voordragt aan ons Landsbeſtuur te doen was, in de toenmaalige omſtandigheden, het zelfde als geene altoos voor te dragen. 't Ware woorden van goede gezindheid en niet meer. — Wy zagen reeds, by het vermelden der Vredes onderhandelingen, hoe veelen in *Eng-* Oorlogsgereedheid in *Engeland*.

(*) *Nouvelles Politiques* 1803. Num. 48.

I CXXXII. BOEK. 1803.

Engeland des geheel ongezind waren. Lords van dien ſtempel, met hunnen Aanhang, gaven blyk op blyk van hun verlangen om de gedoofde Oorlogsvlam, op nieuw, te doen opblaaken. Het werd in *Engeland* een heerſchend denkbeeld, dat de Eerſte Conſul, by het verkrygen eenes hoogeren Tytels, 'er op uit zou zyn om eene algemeene Overheerſching in *Europa* te erlangen, en dat het voor *Engeland* onmogelyk geagt moest worden, ſtil te zitten tot dat *Frankryk* eene Zeemagt zou verkreegen hebben, in ſtaat om ook *Engeland* de wet op Zee voor te ſchryven. Het verlangen van veele handeldryvenden in *Engeland* om den Oorlog op nieuw te zien uitbarſten, in de hoope van daar door weder een geheel uitſluitende Zeevaart te erlangen, bleef niet verhoolen, en evenmin dat van de Natie in 't algemeen, die zich, van een hervatten Oorlog, veel voordeels ſcheen te belooven, boven al in het vooruitzigt van eene voordeelige Kaapery op de thans ryklyk gelaadene *Hollandſche* Koopvaardyſchepen. Die oorlogszugt kreeg ſteun door het verſpreide gerugt eener voorgenomen Landing, waar tegen men in *Engeland* reeds de ſterkſte maatregels nam. In 't Hooger Huis betuigde de Graaf van DARNLEY „ te denken, dat „ de ongeduurige en werkzame geest „ van BONAPARTE hem geen rust zou

„ laa-

„ laaten voor dat hy de Poorten van
„ de Bank van *Engeland*, aan 't hoofd
„ van 't Legioen van Eer, opgebro-
„ ken en de vaandels der Republiek op
„ den Touer van *Londen* geplaatst hadt."

CXXXIII BOEK. —— 1803.

Zeer juist was veeler treurige aanmerking, ten deezen tyde gemaakt, dat ons Gemeenebest, hoe zeer geheel onschuldig, van den te vreezen nieuwen Oorlog, dien men wederzyds aan Eer en Heerschzugt toeschreef, wederom het eerste slagtoffer zou worden. —— Lang hadt men in *Engeland* openlyk, wegens het hervatten des Krygs, gesprooken, en de toebereidzelen en voorzorgen tot denzelven konden niet verborgen blyven, eer men in *Frankryk* des openlyk eenig woord voerde; doch het leedt niet lang of, in dit Gemeenebest was het verneemen der maatregelen in *Engeland* genoeg om alles in volle werkzaamheid te brengen, en zodanige maatregelen te neemen, als ware het hervatten des Krygs onvermydelyk. Van den Eersten Consul liet het zich niet denken, dat hy, naa de hooge maat van krygsroem en magt, welke hy hadt verworven, voor Oorlogs bedreigingen zou zwigten, of daar onder stil zitten. —— Sterk waren diens Aanspraken, en hoogst bemoedigend voor het *Fransche* Volk. Dezelve werden met geestdrift beantwoord, en de Oorlogs werkzaamheid vertoonde zich allerwegen.

Ook in *Frankryk* rust men zich ter Krygtoe.

Een

CXXXII. BOEK. 1803.

Een eerſte maatregel door BONAPARTE genomen was de eisch aan 't Staatsbeſtuur in ons Vaderland, om het noodige daar te ſtellen tot het ontvangen van *Fransch* Krygsvolk. Men had eenige onderhandelingen begonnen en voortgezet, wegens het onderhoud en beheer der *Franſche* Troepen, die, by voorraad, in het *Bataafsch* Gemeenebest zouden blyven; alsmede over het verſchuldigde aan de *Franſche* Diviſie Generaal MONTRICHARD, diens Staf, en het onderhoud des *Franſche* Krygsvolks na *Louiſiana* beſtemd, en zich te *Hellevoetſluis* bevindende (*), wanneer gemelde Generaal den Raad van Oorlog, by eenen Brieve, den acht en twintigſten van Lentemaand getekend, uit zyn Hoofd-kwartier *Breda*, kennis gaf zo van den by hem ontvangen last, tot het doen trekken van een gedeelte der *Franſche* Troepen van *Bergen op den Zoom* na *Zeeland*, als van het niet volvoeren der aan hem gezonden order om dezelve uit *Breda* na *Vliſſingen* te doen trekken. Verder daar by vermeldende, dat hy, door den ſpoed, welke de beweeging des Krygsvolks zou kunnen vereiſchen, dikwyls in 't geval zou kunnen zyn om geen Patenten voor dezelve te vraagen. Deeze zelfde Brief hieldt in, dat hy

Bekendmaking van den aanmarsch des Franſchen Krygsvolks na deeze Landen.

(*) *Notulen van het Staatsbeſtuur*, Jan. 1803. Jan. bl. 141. Feb. bl. 258, 275, 282. Maart bl. 120, 130.

hy van den *Franſchen* Oorlogsminiſter kondſchap bekomen hadt, dat de *Franſche* Afgezant DE SEMONVILLE gelast was om het *Bataafſche* Gouvernement van den aanmarsch van nieuwe *Franſche* Troepen na deezen Gewesten, by voorraad, te onderrigten. — De Raad van Oorlog kreeg van het Staatsbewind last den Generaal MONTRICHARD te kennen te geeven, dat, uit aanmerking der thans plaats grypende omſtandigheden, wanneer de ſpoed der verplaatſinge van Krygsvolk zulks niet mogt toelaaten, den Generaal de magt te verleenen, om, zonder alvorens daar toe de noodige Patenten te hebben gevraagd en bekomen, het *Franſche* Krygsvolk zodanige beweegingen en verplaatſingen te laaten doen, als hy tot Bezetting der *Zeeuwſche* Eilanden, en die van de *Goederede*, en de Veſtinge *Bergen op den Zoom*, *Breda*, den *Bosch*, *Willemſtad* en *Geertruidenberg*, militairement, zou noodig oordeelen; nogthans met last om zodanige verplaatzingen van Krygsvolk, waar toe geen Patent mogt worden gevraagd, terſtond aan den Raad van Oorlog bekend te maaken (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Daadlykekomst. Verzoek om betaaling en het antw. daarop.

Niet lang naa deeze verwittiging, op den eerſten van Grasmaand, ontving het Staatsbewind van den Raad van Oorlog bericht, dat 'er reeds twee Bataillons *Fransch*

(*) *Ald.* Maart bl. 193. April bl. 18.

CXXXII. BOEK. 1803.

Fransch Voetvolk, uit de *Franſche* Republiek komende, te *Breda* waren ingetrokken, en by voorraad, althans voor een gedeelte, gehuisvest. De gemelde Raad verzogt om ten ſpoedigſte met de noodige bevelen, in dit nieuw opkomend geval, te worden voorzien, wegens het verzorgen van voedzel en verblyf voor de reeds gekomene en nog verwagtwordende *Franſche* Krygsbenden. (*) De Raad kreeg welhaast herhaalde aanvraage tot betaaling deezer nieuw aangekomenen Troepen. Een eisch door den Generaal MONTRICHARD ſterk aangedrongen. Dan hier op gaf het Staatsbewind den Raad van Oorlog te kennen, dat hetzelve, zo omtrent den inmarsch der op nieuw gekomene *Franſche* Troepen, als wegens de gevorderde betaaling der Soldyen voor dezelve, reeds by het *Franſche* Staatsbeſtuur de noodige voorzorgen hadt laaten doen; met verderen last om den Generaal MONTRICHARD te doen verſtaan, dat het *Bataafſche* Landbeſtuur, zo uit hoofde van de ſchaarschheid aan gelde, als om andere reedenen, in de betaaling der Soldyen niet kon treeden (†).

Weigering der Betaaling in *Zeeland*.

De Generaal MONNET was na *Zeeland* met zyne onderhebbende *Franſche* Manſchap vertrokken, en verzogt van het

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, April 1803. bl. 13.

(†) *Ald.* April bl. 30, 45.

het Departementaal Beſtuur van *Zeeland* om een voorſchot van vyftien duizend gulden, ter voldoening der Soldyen van zyn Krygsvolk binnen het Eiland *Walcheren*, met toezegging van de wedergave, uit de eerſte Fondſen, welke hem ten deezen einde, zouden worden ter hand geſteld. De uitſlag der onderhandelingen des Departementaalen Beſtuurs met den *Franſchen* Generaal was van dien aart, dat het zich gedrongen vondt, ten ſpoedigſten, en langs eenen buitengewoonen weg, de Vergadering des Staatsbewinds daar van te doen kennis draagen; ten einde eene nadere inlichting op dit ſtuk te mogen erlangen. Dit ging gepaard met ſtellige aanvraage om onverwyld het goedvinden der Vergaderinge te mogen weeten, of zy *al* dan *niet* het verzogte voorſchot, uit de Nationaale Kas onder hun beheer, tegen een behoorlyke erkentenis-brieve van den Generaal of van de Legercorpſen, voor welke de betaaling noodig was, zouden doen. —— Het beſluit der Vergaderinge was het Departementaal Beſtuur van *Zeeland* aan te ſchryven, om in 't gedaan verzoek des *Franſchen* Generaals niet te treeden; noch zich verder, daarover, met denzelven in eenige onderhandeling in te laaten (*).

CXXII. BOEK. 1803.

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. April bl. 139.

CXXXII. BOEK. 1803.

De Generaal MONNET, met het bevel over het Eiland *Walcheren* bekleed, hadt de ontruiming der Stad *Veere* door het *Bataafſche* Krygsvolk gevorderd. Het Departementaal Beſtuur van *Zeeland* gaf des kennis aan het Staatsbewind, met vermelding, hoe zeer zy, wegens den inmarsch dier menigte *Franſchen* in *Walcheren* bekommerd waren. Het verzogt het Staatsbewind, dat, byaldien de uitzigten, op een langduurig verblyf deezer Krygsbenden binnen het Eiland *Walcheren*, eenigermaate gegrond mogten weezen, als dan de noodige onverwylde bevelen mogten gegeeven worden, om de Kampen, rondsom in het Eiland, weder op den voorigen voet te brengen, op dat de ongelukkige Bewooners van het Platteland, van allen overlast des Krygsvolks, zo veel mogelyk, mogten worden bevryd. Wyders ſtelde het voor, dat, wanneer meerdere Krygsmanſchap na *Zeeland* mogt worden beſtemd, dezelve in evenredigheid in de andere Eilanden mogt worden verdeeld, tot algemeenmaaking van dien last. Ook drong dit Departementaal Beſtuur aan, om eenigermaate onderrigt te mogen worden wegens de omſtandigheden, die tot deeze buitengewoone maatregels aanleiding hadden gegeeven, en in hoe verre zy dezelve, als met des Bewinds medeweeten en overleg, moesten beſchouwen, als mede, hoe zy zich, ten aanziene van dit

Verlegenheid in *Walcheren* over de *Franſche* Krygsbenden.

dit vreemd vertoon van zaaken, te gedraagen hadden. Het beloofde alles te zullen aanwenden, om verwarring en ongelegenheid voor te komen (*). EERSTE BOEK. 1803.

's Lands Zee-capitein LEMMERS, bevel voerende op de *Zeeuwsche* Stroomen, het Staatsbewind kennis geevende van de toedragt der zaaken te *Vlissingen*, verzogt van het Staatsbewind te mogen weeten, of hy den *Fransche* Generaal MONNET, als Commandant der Stad *Vlissingen* en het Eiland *Walcheren al* dan *niet* moest erkennen? daar diens gedraagingen zodanig eene magt aanduidden (†). — Onder andere aanmaatigingen van Gezag, door de *Fransche* te *Vlissingen*, mogen wy niet onvermeld laaten, hoe de *Fransche* Douane te dier Stede, aan de Wagt van het Groote Hoofd, een Wapenbord deedt aanslaan, verbeeldende een Anker, en in het verschiet eenige Schepen vertoonende, met het opschrift: *Republique Française Douane Nationale.* De Commis der Convoyen en Licenten beklaagde zich deswegen, en zulks deedt by den Zeeraad de welgegronde vrees gebooren worden, dat men ten oogmerk hadt, om, zo wel van de Ingezetenen der Republiek als van Vreemdelingen, Regten in te vorderen, 't welk

Vraage wegens MONNETS Commandantschap over *Vlissingen* en *Walcheren.*

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. April bl. 31.

(†) *Ald.* bl. 66.

CXXXII. BOEK. 1803.

't welk, behalven de nadeelen aan den Handel deezes Lands, aanleiding moest geeven tot het ſtichten van verwarringen en onwil, om de Regten aan den Lande verſchuldigd te voldoen. — Men beſloot, onzen Minister te *Parys* aan te ſchryven, des een Vertoog, ten behoeve van den *Bataafſchen* Koophandel, te laaten hooren (*).

Vorderingen diens Generaals.

Hadt het Departementaal Beſtuur van *Zeeland*, het Staatsbewind de weete doende van het vertrek des *Franſchen* Generaals OSTEN na de *Franſche* Republiek, deezen, uit hoofde van zyn agtenswaardig gedrag, geduurende zyn verblyf in het Departement *Zeeland*, aan de byzondere oplettenheid des Staatsbeſtuurs aanbevolen, met verzoek, om dien Generaal, by het *Franſche* Staatsbewind, deswegen den welverdienden lof te geeven (†). — Het was 'er zeer verre af, dat zy over de gedraagingen des Generaals MONNET zich zo te vrede toonden. By het vermelden van diens vordering tot het wegneemen der Zeetonnen in den *Deurlo* en het *Veergat*, gewaagden zy van den gedaanen aanzoek, om voor hem Generaal te doen in gereedheid brengen twee Localen, één te *Middelburg* en één te *Oost-Capelle*, alwaar hy, ten

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 166.

(†) *Ald.* April bl. 15.

ten allen tyde, des goedvindende, zyn verblyf kon houden (*). Voorts hadt hy aangedrongen, dat, behalven het Campement, 't geen reeds tusschen *West-Capelle* en *Domburg* in gereedheid gebragt was, het Krygsvolk op *West-Capelle* zou worden gecaserneerd, in stede van den intrek by de Burgers te houden. Desgelyks hadt die *Fransche* Generaal begeerd, de Gewapende Burgermagt der Stad *Middelburg* in oogenschouw te neemen (†). Het

CXXXII. BOEK. 1803.

(*) Het leedt niet lang, of het Departementaal Bestuur van *Zeeland* gaf het Staatsbewind de weete, dat de *Fransche* Generaal MONNET, door twee van diens Gemagtigden, een gedeelte van het Huis van den Heer van *Oost-Capelle* in requisitie hadt doen neemen, en bevolen, dat de noodige Slaapplaatzen en Meubelen aldaar in gereedheid zouden worden gebragt; niettegenstaande, in den omtrek van *Domburg*, een zeer geschikt Huis gehuurd, en, tot deszelfs gebruik, van noodige Meubelen was voorzien geworden. *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 62.

(†) Welhaast vorderde MONNET zulks van den Colonel der Gewapende Burgermagt, die niet kon nalaaten aan dit verzoek te voldoen; dan verzogt hy van het Staatsbewind, de noodige orders te mogen ontvangen, hoe zich te gedraagen in het gehoorzaamen van nadere bevelen, die de *Fransche* Generaal zou mogen geeven. Hier op werd hy gelast, den Generaal MONNET onder het oog te brengen, dat de Burgerwapening voornaamlyk was ingericht tot bewaaring van de rust en veiligheid in de Steden: terwyl daar van nimmer, dan in zeer dringende omstandigheden, gebruik wordt gemaakt buiten de plaats van derzelver Inwooning, dat hy echter alten grond hadt om te vermoeden, dat,

LXXXII. BOEK. 1803.

Het Staatsbewind, van dit alles verſtendigd, ſtelde, naar den aart der voorwerpen, over welke de gedaane vorderingen liepen, dezelve in handen van den Raad der Marine, en van den Raad van Oorlog, en beſloot den laatstgemelden eisch aan den Secretaris van Staat voor de Buitenlandſche Zaaken toe te ſchikken, met last, om deswegen by het *Franſche* Staatsbeſtuur de dringendſte voorſtelling te doen. Zeer vondt men zich, over deeze en geene der gedaane vorderingen belemmerd; te meer, daar de Generaal MONNET bedreigde, om, wanneer men aan zyne orders niet wilde gehoorzaamen, geweld te zullen gebruiken. Men ſchikte zo veel mogelyk was in (*).

Verdere Gezagsaanmaatigingen.

De aanmaatigingen dienſ *Franſchen* Generaals liepen verder. Het Departementaal Beſtuur van *Zeeland* ontving van hem Afdrukken van door hem afgegeeven Orders, tegen het enrolleeren en het begun-

wanneer de verdeediging van het Eiland, by eenen onmiddelyken aanval, zulks mogt komen te vorderen, de Gewapende Burgermagt bereid zou worden gevonden, om tot de Verdeediging mede te werken; voorts hadt hy den Generaal te verſtaan te geeven, zyn vertrouwen, dat deeze van de Burgermagt niet, dan in het uiterſte geval, gebruik zou maaken: aangezien dezelve toch met de Militaire Magt niet kon worden gelyk geſteld. *Not. van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 31 en 83.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 210. en Juny bl. 4.

gunſtigen van de Deſertie der *Franſche* Militairen, als mede omtrent het verleenen van Paspoorten aan de Ingezetenen van het Eiland *Walcheren*, en anderen, die van daar zouden willen vertrekken of zich derwaards begeeven. — De inhoud deezer Stukken was het Departementaal Beſtuur van *Zeeland*; op zich zelven, en in de gevolgen, zo bedenkelyk voorgekomen, dat het geen oogenblik verzuimde zulks ter kennisſe van het Staatsbewind te brengen. Naardemaal het uit die gedrukte Orders ten duidelykſte bleek, dat, met voorbygaan, en in weerwil van het openbaar Gezag, waar mede het Beſtuur bekleed was, de Generaal MONNET zich gemagtigd ſcheen te vinden om maatregelen te neemen, die alleen van het Politiek Beſtuur, althans hier te Lande, behoorden te worden uitgevaardigd, dat het overzulks gebiedend noodzaaklyk zou zyn, dat het Bewind, in ernſtig overleg neemende, den ongehoorden en onbetaamelyken ſtand, waar in zy zich, door zodanig eene handelwyze, indien dezelve door eenig ſtilzwygen ſteun ontving, of, door tuſſchenkomst van het Bewind, niet werd te keer gegaan en geſtuit, zouden bevinden, daarom onverwylde Beſluiten geliefde te neemen, ter verhindering van den voortgang van dergelyke ſtappen, en het geen gedaan was, voor zo verre het de Politieke voorziening aanging, onder den Militairen naam uitgeoefend, te doen op-

CXXIII. BOEK. 1803.

CXXXII. BOEK. 1803.

opschorten; op dat zy mogten worden gered uit omstandigheden, met het gezag van het aan hun opgedraagene Bestuur geheel onbestaanbaar. — Het Bestuur hadt echter, om, zo veel mogelyk, in hun geheel te blyven, daadlyk eene Publikatie laaten doen, van soortgelyken inhoud, betreffende de voorwerpen in de beide *Fransche* stukken voorhanden.

Besluiten deswegen genomen by het Staatsbewind.

Hoogst onaangenaam waren dusdanige Voorstellen, hoe regtmaatig ook. Het Staatsbewind besloot, de stukken aan den Raad van Oorlog toe te schikken, en dat die Raad, in gepaste bewoordingen, den Generaal MONNET zou te kennen geeven het onregelmaatige van het doen aanslaan van Orders en Bevelen, tot het Beheer der Politie betrekkelyk. Dat, wanneer de Generaal het neemen van eenige maatregelen, tot bevordering van de Verdeediging noodzaaklyk, wilde doen, hy zich zou kunnen vervoegen by het Departementaal Bestuur, door het Staatsbewind gevolmagtigd, om, naar bevind van zaaken, op verzoek van den *Franschen* Generaal, zodanige maatregels van Politie te neemen, als dezelve voegelyk en, tot bevordering van zekerheid en verdeediging, dienstig zouden oordeelen. Met volmagtverleening aan den Raad van Oorlog, om, op aanvraage van den *Franschen* Generaal, mede te werken tot het daarstellen van zodanige middelen van verdeediging, en de afgifte van zodanig een voor-

voorraad van Ammunitie, als tot verzekering van de verdeediging noodig zou worden geoordeeld. — Van deeze volmagtgeeving moest men den *Franſchen* Generaal kennis geeven (*).

De *Franſche* Troepen, na *Louiſiane* beſtemd, te *Hellevoetſluis* ontſcheept.

Schoon *Zeeland* het eerſte en voornaamſte punt was, waar de *Franſche* Krygsmagt, den Lande inſtroomende, zich liet zien, andere oorden des Lands bleeven des bylange niet vry. *Fransch* Krygsvolk, voor *Louiſiane* beſtemd, onthieldt zich te *Hellevoetſluis*, en was, van tyd tot tyd, van wegen ons Land, van den noodigen voorraad voorzien. Aan ſluikeryen en veelvuldige ongeregeldheden maakte 't zelve zich ſchuldig; bovenal ten Plattenlande van den Eilande van *Voorne*, ten nadeele van den Lande, waar over de Ingezetenen by het Staatsbewind hunne welgegronde klagten inbragten. Den *Franſchen* Generaal VICTOR werd zulks berigt, en hem onder het ooge gebragt, dat, daar hy met zyn Krygsvolk, voor *Louiſiane* geſchikt, thans, uit hoofde der omſtandigheden, het regt van Gastvryheid in dit Gemeenebest genoot, men van hem verwagtte, en des noods vorderde, de noodige zorg te draagen, om dusdanige ongeregeldheden voor te komen, en de Opgezetenen ten Plattenlande van dien overlast te bevryden. Welhaast volgde de

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 61.

HOOFDSTUK. XXXII. BOEK. 1803.

de ontscheping deezes Krygsvolks. De Raad van Oorlog gaf daar op in bedenking, om de ontscheepte *Fransche* Krygslieden, op dezelfde wyze, te onderhouden als zulks ten aanziene van de overige Troepen, buitengewoon in den Lande gekomen, plaats hadt; hier toe kreeg de Raad volmagt. De daar omstreeks gelegene plaatzen, als *Rakange* en *Oostvoorn*, vonden zich daar door bezwaard met inlegering en genoodzaakt buitengewoone kosten te doen, waar voor zy van den Lande bystand en vergoeding vroegen (*).

Verlegenheid te *Nymegen*, wegens het *Fransche* Krygsvolk.

De Magistraat der Stad *Nymegen* vervoegde zich by het Staatsbewind, vraagende, hoe zich te moeten gedraagen, ten opzigte van de daar verwagt wordende zes duizend man *Fransch* Krygsvolk, en de gedaane aanvraage, van wegen de *Franschen*, om eene plaats tot het oprichten van een Hospitaal. Zy betuigden, zich buiten staat te vinden om de noodige leevensmiddelen, zo als die door den Generaal MONTRICHARD werden gevorderd, aan te schaffen. Het laatste werd in handen der Commissie van Oorlog gesteld: en ten aanziene van het op te richtene Hospitaal bepaald, om een gedeelte van het Magazyn te dier Stede daar toe te schikken, met geruststelling ten aanziene van

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. April bl. 67. 68. 167. Mey bl. 94. 130. Mey bl. 84. 109. 186.

van de noodzaaklyk daar aan te maaken kosten, en werd de Raad van Oorlog gevolmagtigd, om dit Hospitaal van al het noodige te voorzien. — De eene vordering der *Franschen* verving de andere. Sterk was een eisch om paarden, waar aan het Gemeentebestuur voldeedt, in vertrouwen, dat de daar door veroorzaakte kosten, van wegen den Lande, zouden worden goedgedaan. By dit vermelden voegde het Stadsbestuur eene schets van den akeligen toestand, waar in de Ingezetenen dier Stad verkeerden, daar zommigen zich door eene Inlegering van twintig man bezwaard vonden; met verzoek, dat 'er gepaste maatregelen mogten genomen worden tot voorkoming van dreigende onheilen, en der Burgeren ondergang. Onder anderen stelden zy voor, dat die Stad en het Schependom mogt worden ontheven van de acht en vyf en twintigjaarige Geldheffing, over dit loopende Jaar, waar van de Quotisatie-billetten niet zouden worden rondgezonden: of wel, dat de Ingezetenen, op eene andere wyze, mogten schadeloos gesteld worden. In de voorgestelde ontheffing kon het Staatsbewind, om der gevolgen wille, niet treeden. Het vooruitzigt op nieuwe en zwaarder vorderingen der *Franschen* baarde nieuwe aanvragen (*). CXXXII. BOEK. 1803.

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. April bl. 132.

CXXXII. BOEK. 1803.

De aanzoeken voor de *Franſche* Hulpbenden in dien oord hielden aan en verzwaarden. Men verzogt om eene dagelykſche uitdeeling van Genever aan het Volk te *Nymegen* en in de ommeſtreeken gelegerd, om eenige Fourgons en Paarden voor den Generaalen Staf, de vorming van een Ambulants, en van de noodige Campements-effecten voor een Leger van 25000 man. De Raad van Oorlog gaf het Staatsbewind te verſtaan, dat dezelve den Eerſten Commisſaris-Ordonnateur hadt aangeſchreeven, dat die Raad, ten opzigte van alle deeze aanvraagen, zwaarigheid gemaakt en beleefdlyk afgeſlaagen hadt. Dit droeg 's Bewinds goedkeuring weg (*).

Daar gedaane vorderingen.

Het Departementaal Beſtuur van *Gelderland* ſtelde, op eene treffende wyze, voor de ongemakken en nadeelen, welke de Ingezetenen leeden, door de Inlegering en Doormarsch der *Franſche* Krygsbenden, met bygevoegd verzoek, om eene algemeene voorziening in deezen; ten einde de Ingezetenen, door het toevallige hunner ligginge daar aan blootgeſteld, niet geheel verarmd, en tot het bydraagen in de algemeene Lasten onmagtig mogten worden. En in-

Verzoeken des Dep. Beſtuurs van *Gelderland*, wegens de bezwaaren door de *Franſchen*.

zon-

bl. 132. Mey bl. 65. 75. 79. 94. 99. 104. 105. Juny 95.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 120 en 121.

zonderheid, dat die Ingezetenen, aan welken, door den overlast dier Krygsbenden, buitengewoone bewysbaare ſchadens werden toegebragt, of die beroovingen mogten ondergaan, welke zy magteloos waren te herſtellen, deswegen ſchadeloosſtellinge van den Lande mogten ontvangen, en dat, ten dien einde eene voeglyke Geldſomme, tot 's Beſtuurs beſchikking, mogt worden geſteld, om, naar bevind van zaaken, aan de meestbehoevenden uit te reiken. By dit verzoek paarde zich een tweede, dat, by voorraad, tot dat deeze drukkende lasten zouden zyn weggenomen, de betaaling der in zwang gebragte Heffingen mogt worden opgeſchort. Welhaast werden achtduizend Guldens derwaards geſchikt, om, op de bezuinigendſte wyze, aan de meestdringende behoeften te voldoen (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Gelykſoortige klagten, wegens den Doortocht en Inlegering der *Franſche* Krygsbenden liet het Departementaal Beſtuur van *Overyſſel* hooren. Met byvoeging, dat de *Franſchen* de hun, door nooddwang gegeevene Leevensmiddelen en andere noodwendigheden, verkogten. De Raad van Oorlog ontving hier op last, om den Generaal en Chef der *Franſche* hier ingetrokkene Krygsbenden Klagten uit *Overyſſel* deswegen.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 197 en Juny bl. 11.

CXXXII. BOEK. 1803.

den den Generaal MORTIER, van deeze gedaane klagten te verwittigen, met verzoek, om, door alle gepaste middelen, dusdanige ongeregeldheden en ſtrafbaare handelingen te doen voorkomen. Noodige Onderſtand en Geldgebrek, uit het verleenen ontſtaande, deedt dit Departementaal Beſtuur om Penningen aanhouden. Waar op, daar ook de Nationaale Armée om betaaling riep, terſtond, by voorraad, een gedeelte der benoodigde Som werd toegeſchikt, om daar mede in de meestdringende behoeften te voorzien (*).

Vorderingen te *Helle-voetſluis* en elders.

Elders vonden eiſchen der *Franſchen* van eenen anderen aart plaats. Een Adjudant van den Generaal VICTOR vorderde van het Gemeente-Beſtuur te *Helle-voetſluis* de noodige Paarden; ten einde de Kust-batteryen, in den omtrek dier plaats en die van den Capitaalen Wal, van de noodige Artillerie en Krygsbehoeften te voorzien. Op de vraage aan het Staatsbewind, hoe in deezen te handelen, ontving het ten onderrigt, aan de gedaane vorderingen niet te voldoen, en dien Adjudant te verzenden aan het *Bataafsch* Gouvernement, zonder nogthans, ingevalle van verderen aandrang, zich door eenige feitlykheden daar tegen te verzetten, en gevolglyk het geweld, 't geen

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 142. 154. 176. 196. Juny bl. 5.

't geen gepleegd mogt worden, te gedoogen. De Raaden der Marine en van Oorlog werd bevolen, hunne Onderhebbenden in die Havenplaats te gelasten, om geene Goederen uit de Magazynen, hunne zorge toevertrouwd, aan de *Franschen* te laaten volgen, onder gelyken last, om zich, door geene geweldige tegenstandbieding, daar tegen aan te kanten, maar zulks aan te zien. —— De *Fransche* Generaal MONTRICHARD deedt aan den Raad van Oorlog het verzoek, dat de Batteryen, strekkende tot verdeediging der Eilanden van *Voorne* en *Goedereede*, mitsgaders die der Stad *Brielle*, mogten worden hersteld. De Raad hadt den *Franschen* Generaal geantwoord, dat zy de bevelen des Staatsbewinds zou te gemoet zien: en dat de Generaal ligtlyk zou begrypen, dat zy, vóór het ontvangen van zodanigen last, geene Orders van dien aart konden afgeeven, als hy verlangde, en niet bevoegd waren om aan eenige foortgelyke aanvraage van het *Fransche* Staatsbewind, of deszelfs Oorlogsminister, te gehoorzaamen (*). HOEK. 1803.

Uit den *Brielle* schreef de Raad, dat, te dier Stede, zonder vertoon van Patent, alleen op een even te vooren gezonden Brief des Aide de Camps van den Generaal VICTOR, *Fransch* Krygsvolk,

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. April bl. 151 en 152.

CXXXII. BOEK. 1803.

volk, en eenige uuren daar naa, zonder eenige aanſchryving, *Franſche* Artilleristen, van *Hellevoetſluis* komende, waren ingetrokken. De Raad verzogt het Staatsbewind, dat hetzelve zyne aandagt op den *Brielle* en de Burgery geliefde te vestigen, en dezelve in byzondere hoede neemen. Ten antwoord kreeg de Raad last, om aan geene vorderingen van den *Franſchen* Generaal VICTOR, of uit diens naam geſchied, te voldoen; zonder nogthans, ingevalle van naderen aandrang, zich daar tegen te ſtellen, en gevolglyk het aangedaan geweld te gedoogen. — Te *Hellevoetſluis* deeden de *Franſchen* alle Paarden, by de Voerlieden op de ſtallen ſtaande, ophaalen, om dezelve tot vervoeren van Ammunitie te gebruiken; de Poorten waren met *Fransch* Krygsvolk bezet, die het inkomen van Paarden wel hadden toegelaaten; doch het uitgaan verhinderd (*).

De Commiſen van 's Lands Magazynen te *Goedereede* en den *Brielle*, gaven eerlang te verſtaan, dat men van de *Franſche* zyde, naa eene aanhoudende weigering, tot afgifte van eenige goederen uit hunne Magazynen, hadt kunnen goedvinden, zich, met geweld, in het bezit der Sleutelen dier Magazynen te ſtellen, waar

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. April bl. 157.

waar tegen zy, ingevolge van den gegeeven last, zich niet verzet hadden (*). CXXXII. BOEK.

Het Gemeente-Beſtuur der Stede *Goedereede* hadt; in den aanvange, geene zwaarigheid gemaakt, om goederen te leveren, op den eisch der *Franſchen*; ter Kustbewaaking of verdeediging, afgaande op zeker vroeger Beſluit des Departementaalen Beſtuurs van *Schelde en Maas*; doch onderricht dat andere Plaatzen, in dusdanig eene aflevering, zwaarigheid maakten; verzogt het, van het Staatsbewind te mogen weeten, hoe zich, in 't vervolg; te gedraagen. 't Zelve ontving ten beſcheide, dat het beſluit des Departementaalen Beſtuurs van *Schelde en Maas* genomen was op een tyd; dat ons Gemeenebest zich met *Engeland* in eenen openbaaren Oorlog vondt ingewikkeld, en dat hetzelve, voor het tegenwoordige; niet te pasſe kwam, noch aanleiding kon geeven tot het voldoen van dergelyke aanvraagen. Op welken grond dat Gemeente-Beſtuur werd aangeſchreeven, om, in 't vervolg, aan dusdanige vorderingen niet te voldoen; maar allen, die ze mogten voordraagen, te verzenden aan het *Bataafsch* Gouvernement, zonder nogthans, ingevalle van verderen aandrang, zich daar te- 1803. Hoe het zich te *Goedereede* toedroeg.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 4. 10.

CXXXII. BOEK.

tegen te verzetten, en het gepleegd geweld te gedoogen (*).

1803.

Een aantal van zes en vyftig Paarden was, van wegen de *Franſchen*, te *Gornichem* gevorderd, om van daar Artillery na *Breda* te voeren. Het Gemeente-Beſtuur hadt geantwoord, buiten hyzonderen last des Staatsbewinds, aan ſoortgelyke vorderingen niet te kunnen voldoen, en wenschte 't zelve des onderrigt. De Raad van Oorlog, hier over geraadpleegd, gaf te kennen, dat de *Franſche* Generaal onbevoegd was tot dusdanige vorderingen, en wilde den Commis van 's Lands Magazynen te dier Stede aangeſchreeven en gelast hebben, om, indien het begeerde ter vervoeringe zich alleen bepaalde tot Krygsvoorraad, die, voorheen te *Gornichem* agtergelaaten, het eigendom der *Franſche* Republiek uitmaakte, als dan zich met den Directeur van het Artilleriepark over den vervoer dier Goederen, het zy te Lande 't zy te Water, te verſtaan, en aan denzelven de noodige Paarden of Vaartuigen, voor 's Lands rekening, en buiten middel van Vordering, te verzorgen. Deeze raadſlag droeg de goedkeuring des Staatsbewinds weg (†).

Byzonderen last, wegens het vervoeren van Artillerygoederen te *Gornichem*.

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 22.

(†) *Ald.* bl. 25.

De Commiſen van 's Lands Magazynen te *Hellevoetſluis*, *Briele* en *Goedereede*, gingen naar den gemelden last te werk; dan moesten het vervoer der Goederen gedoogen. Wel hadt de Raad hun gelast, van alles, wat uit de Magazynen werd weggevoerd, behoorelyke aantekening te houden, en daar van, zo veel mogelyk, Blykſchriften van ontvangst te verkrygen. Dan de *Franſchen* hadden den Commiſen het byweezen, by het verwerken en vervoeren dier Goederen, niet willen gedoogen. De afgifte der Blykſchriften was hun wel toegezegd; doch het weeren van hunne tegenwoordigheid, by het vervoeren, maakte dezelve van weinig of geene beduidenis. — Te *Koeverden* hadden de *Franſchen* zich van de Sleutels meester gemaakt, en uit de Magazynen het noodige verſchaft. Wanneer de voorſtellen over die handelwyze in nadere overweeging kwamen, waren inmiddels de omſtandigheden reeds zo veel veranderd, en was de Oorlog zo onvermydelyk geworden, dat men beſloot, op de door de *Franſche* Commandanten te doene aanvraage, de noodige Ammunitie, ter verdeediging der Republiek, te doen afgeeven (*). CXXXII. BOEK. 1803. Verdere inſchikkingen.

De zekerheid, dat een aantal *Fransch* Krygsvolk in deezen Lande zou blyven, maakBepaaling wegens de Patenten.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 71. en Juny bl. 50 163. 164.

CXXXII. BOEK. 1803.

maakte eene beſchikking op de verblyfplaatzen der onderſcheide Corpſen van 's Lands Armée noodig. Deeze ſchikking greep ſtand, en werden daar toe de noodige Patenten verleend. Teffens ſloeg men voor, om den bevelvoerenden Generaal over het Krygsvolk in *Noordholland* te magtigen, om, wanneer de omſtandigheden het mogten eiſchen, om Volk van de eene plaats na de andere te laaten trekken, zulks te doen, zonder vertooning der Gewoone Patenten. Deeze voorſlag kwam tot ſtand by de bezending van veel manſchaps na *Hollandsch* Noorderdeel. De Train by het Corps rydende Artillery werd vermeerderd (*).

Eerſte Krygsbewegingen te Water.

In 't algemeen in 't oog loopende, althans in den aanvange, was der *Franſchen* werkzaamheid op het Zeeweezen van onzen Staat. Een eerst blyk mag gerekend worden, dat de Schoutbynagt P. HARTSINCK, wiens Lastbrief, om, met den Rang van Vice-Admiraal, over 's Lands Vloot in de *Middellandſche Zee*, het bevel te voeren, in den beginne van Lentemaand gereed was, ter oorzaake van de tegenwoordige omſtandigheden, last kreeg, om het vertrek derwaards uit te ſtellen (†). Hier by kwam de volmagt aan

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 275. Maart bl. 153. Mey bl. 68. 78. 117. 127. 197. 216.

(†) *Ald.* Maart bl. 48. 129. 159.

aan den Raad van Marine, om, ter bemanninge van de voor den Binnenlandſchen dienst beſtemde Vaartuigen, ter bezettinge der Reeden van *Texel*, van *Helleveoetſluis*, van den *Briele*, van *Vliſſingen*, en het doen van Commisſien, meerder manſchaps, dan daar voor by de begrooting der Staatsbehoeften over dit Jaar, was toegeſtaan; met vrylaating aan dien Raad om, tot bezetting van het *Vlie* en van de Rivier de *Eems*, eene nadere voordragt te doen (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Welhaast werd, op voordragt van den Raad der Marine, tot vermeerdering der Binnenlandſche verdeediging te Water, dezelve gevolmagtigd, om een aantal Kanonneerbooten, Schoners, Galeijen, of dergelyke Vaartuigen, naar gelange dezelve voorhanden waren, of ſchielyk in gereedheid zouden kunnen gebragt worden, in dienst te ſtellen, zodanig bemand als dergelyke Vaartuigen gewoon waren, en met volkomene vrylaating, om dezelve zo te plaatzen, als 's Lands dienst mogt vorderen. Terwyl het Staatsbewind den voordragt van den Raad der Marine afwagtte van de Officieren, die het bevel over deeze Vaartuigen zouden voeren; 't welk eerlang geſchiedde (†). Vaartuigen ter Binnenlandſche Verdediging beſtemd.

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Maart bl. 152.

(†) *Ald.* Mey bl. 157. Juny bl. 11.

CXXXII. BOEK. 1803.

De bepaalde ſom, tot herſtel en aanbouw van 's Lands Schepen, was in Lentemaand reeds verhoogd. Aan den ſtaat van 's Lands Zeeweezen liet zich *Frankryk* gelegen leggen. De Ambasſadeur verzogt, op last van den *Franſchen* Minister der Marine, dat de Raad onzer Marine mogt gevolmagtigd worden tot mededeeling en overgave van de Plannen en Beſtekken der laatst op ſtapel gezette *Bataafſche* Oorlogſchepen. Van het Staatsbewind kreeg de Raad der Marine daar toe volmagt (*).

Frankryk laat zich aan den ſtaat van ons Zeeweezen gelegen leggen.

Alles, wat gebeurde, dreigde het hervatten van den Kryg. En hoe zeer zommigen zich mogten gevleid hebben, met het behoud des Vredes, moesten zy die hoop laaten vaaren, toen de *Engelſche* Afgezant, R. LISTON, Paspoorten verzogt en bekomen hadt, om, zonder afſcheid te neemen, na zyn Vaderland terug te keeren, en het Staatsbewind goedvondt den Burger R. SCHIMMELPENNINCK, *Bataafſche* Minister aan het Hof van *Londen*, te gelasten, om onverwyld herwaards te komen.

De *Engelſche* Gezant vertrekt, en de onze keert weder terug.

Thans was de Oorlog tusſchen onze Republiek en *Groot-Brittanje* onvermydelyk. Van deezen toeſtand der zaaken kreegen de Raaden van Marine en Oorlog onverwylde kundſchap, en bevel, om

Krygsbevelen aan de Raaden van Marine en Oorlog.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Maart bl. 170 en Juny bl. 120.

om de Officieren en Commandanten van Reeden, mitsgaders de Commandeerende Generaals en Officieren van 's Lands Armée, des aanschryving te doen, en dezelve te gelasten, tegen allen aanval der *Engelschen* op hunne hoede te zyn, en met alle magt af te weeren. Byzonderen last ontvingen de Bevelhebbers der Havens, Reeden, Landsschepen en Vaartuigen, om alle *Engelsche* Schepen, welke mogten invallen, of op Zee ontmoet worden, aan te houden, op te zenden, en te doen aanhouden, met uitzondering nogthans van alle *Engelsche* Visschers Schuiten en Vaartuigen, die ongemoeid derzelver visschery en vangst zouden kunnen blyven voortzetten (*). CXXXII. BOEK. 1803.

In den Lande kon het geenzins ontbreeken aan Burgers, die met schrik deeze dreigende Oorlogswolk zagen hangen. Eenigen waren, toen dezelve gereed stondt los te barsten, het Staatsbewind aan met Verzoekschriften, daar by, op grond van de aankondiging, zo niet de werklyke daarstelling, van eenen vernieuwden Oorlog tusschen de Nabuuren deezer Republiek, twee der magtigste Volken van dit Werelddeel, en de vreeze, dat dit Gemeenebest in de rampzaligheden van deezen nieuwen Kryg zou moeten deelen, verzoekende, dat het Staats- Verzoekschriften tot behoud des Vredes.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 65.

CXXXII. BOEK. 1803.

Staatsbewind geene pooging onbeproefd, geen regtvaardig middel onaangeroerd, geliefde te laaten; ten einde de rampen des Oorlogs af te wenden, en den Vrede, voor het afgefolterd Vaderland, te behouden, onder betuiging, dat zy zich volkomen verlieten op des Bewinds wys beleid, in deeze hachlyke omſtandigheden, met nadruklyke verzekering van de dankbaarheid eener Natie, die het gewigt van de dienſten, haar beweezen, zou kunnen en weeten te waardeeren.

Hoe beantwoord.

Het Staatsbewind gaf daar op zyn genoegen te kennen over de denkwyze der Inleveraaren, omtrent het voordeel van den Vrede, volkomen eenſtemmig, zo met de beſchouwing en bedoeling van het Staatsbewind, als met de ten dien einde in 't werk geſtelde poogingen (*). Dan vermids de omſtandigheden van *Europa*, de Staatkundige betrekkingen van dit Gemeenebest, en het behoud des Vaderlands, de volduuring van den Vrede niet gedoogden, zo vertrouwde het Staatsbewind volkomen, dat de Ingezetenen der *Bataafſche* Republiek, even zeer

(*) Het *Bataafſch* Gouvernement hadt de Heeren BLANKEN, SIX en JACOBSON na *Parys* gezonden, om te handelen over de erkentenis van de Onzydigheid onzes Lands in deezen Oorlog, of over de middelen eener Gemeene Verdeediging. *Nouv. Polit.* 31 *Mei Suppl.* en *Juillet* bl. 12.

zeer als voorheen bezield met liefde voor Vaderland en Vryheid, zich alle opoffe- ringen zouden getroosten, en alle maat- regelen helpen bevorderen, welke deeze hachlyke tyden, op eene gebiedende wy- ze, vereischten; ten einde het Vaderland te behouden, de mogelykheid tot herſtel van den voormaaligen voorſpoed, op geenerlei wyze te verbeuren, en eenen voordeeligen Vrede te bekomen (*).

De Oorlogsverklaaringen van *Engeland* en *Frankryk* waren vol van wederzyd- ſche beſchuldigingen. De tuſſchenkomst van *Rusland*, van welke veelen groote verwagting, tot het behoud des Vredes, gekoesterd hadden, liep geheel vrugtloos af. — Wegens de inwikkeling van ons Va- derland in dien Oorlog door *Engeland*, en de redenen, die zyne *Groot-Brittanniſche* Majeſteit gaf, waarom hy het *Bataafſche* Volk den Oorlog moest aandoen, werd met regt aangemerkt, dat de Staatkunde zich nooit in haatlyker daglicht vertoon- de, dan door het Publiek, als een pligt van Staat, voor te draagen, eene Natie op het wreedst te moeten berooven: de- wyl men dezelve beſchouwde te zugten onder een vreemd juk, van 't welk men voorgaf haar te willen verloſſen. 't Geen ook wonder overeenſtemde met de betui- ging, van zo veel belangs te ſtellen in eene

Oorlogs- verklaa- ringen.

(*) *Notuen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 82 en 198.

CXXXII. BOEK. 1803.

eene Natie, ten opzigte van welke men alles aanwendde om haaren ondergang te verhaasten. — De thans wederzydsch tusschen *Frankryk* en *Engeland* verklaarde Oorlog baarde de opmerking, dat alle handeldryvende Natien, zonder mededoogen, werden opgeofferd aan de wreeveligheid van twee Natien, die de Wet aan anderen voorschreeven, volgens het nieuw Systhema, om, in het voortzetten haarer oogmerken geen Volksregten of Billykheid meer te eerbiedigen, die zelfs in minder verlichte Eeuwen werden in 't oog gehouden. — Men hadt deerenis met ons lot, en kon niet nalaaten de *Bataafsche* Natie te beklaagen, welke, zints tien Jaaren, het slachtoffer van twee magtige en yverzugtige Volken, zich genoodzaakt zag van de eene zyde tot poogingen, ver boven haare natuurlyke kragten: terwyl zy, van den anderen kant, zich beroofd en ontzet zag van de middelen, om haar verval te herstellen, zonder dat zy, van deeze ontelbaare opofferingen, het minste voordeel kon verhoopen (*).

Het Staatsbewind gaf het Wetgeevend Lichaam te verstaan, in de hoope geleefd te hebben der mogelykheid, dat ons Vaderland voor de rampen des Oorlogs tusschen *Frankryk* en *Engeland* zou kun-

(*) *Nouvelles Politiques* 28 *Juin*, *Supplem.* en 22 *Juillet*, *Supplem.*

kunnen bewaard blyven; doch alle die uitzigten waren door het daadlyk uitbarſten dien Oorlogs verdweenen, en was onze Staat, als een getrouw Bondgenoot van *Frankryk*, verpligt daar in werklyk deel te neemen. 'Er byvoegende, ten blyke hoe noode men daar toe gekomen was, „Hoe wenschlyk het „ dan ook voor ons Vaderland, 't welk „ door den Vrede pas begon te verade„ men, en welks Koopvaard en Handel „ de geduchtſte ſlagen te vreezen heeft, „ ware geweest eene gelukkige Onzy„ digheid te genieten, zo blyft 'er thans „ niet over, dan, met vertrouwen op de „ Godlyke Voorzienigheid, en op de „ goede Zaak, welke wy met onzen „ Bondgenoot verdeedigen, alle kragten „ in te ſpannen, om den Vyand tot eenen „ eerlyken en beſtendigen Vrede te dwin„ gen" (*).

CXXXII. BOEK. 1803.

Het Staatsbewind deedt, by openbaare afkondiging, den Volke bekend maaken. „ Naardien het *Britsch* Gouvernement „ heeft kunnen goedvinden, zonder dat „ daar toe, van de zyde deezer Repu„ bliek, eenige rede of aanleiding hoe„ genaamd ware gegeeven, niet alleen „ deszelfs Minister, in den *Haag* reſi„ deerende, op te ontbieden, ten einde, „ zonder eenig afſcheid, de Republiek te „ ver-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. *Bylage* bl. 28.

CXXXII. BOEK. 1803.

„ verlaaten; maar ook boven dien, naa
„ dat reeds, tydens dat gemelde Minis-
„ ter als nog, in deszelfs qualiteit binnen
„ de Reſidentie deezer Republiek, en de
„ *Bataafſche* Minister op den voet, als in
„ vollen Vrede, te *Londen*, zich waren be-
„ vindende, op last diens zelfden *Britſchen*
„ Gouvernements, en tegen het Regt
„ der Volken, de *Bataafſche* Schepen
„ en Vaartuigen, waar onder een zeer
„ groote menigte, welke met ryke Laa-
„ dingen van Koopwaaren, uit verafge-
„ legene Landen, na het Vaderland terug-
„ keerden, en geheel onkundig van de
„ plaats hebbende omſtandigheden, ge-
„ rustlyk en niets kwaads vermoedende,
„ of kunnende vermoeden, na de Vader-
„ landſche Havens ſtevenden, zyn aan-
„ gehouden, en na de Havens van *Groot-*
„ *Brittanje* opgezonden, en daar boven
„ dien, als of niet zo even gemelde
„ daad, reeds meer dan te veel, tegen
„ de goede trouwe des Vredes ware aan-
„ loopende, en die zelfde goede trouw
„ niet vorderde, dat de alzo aangehou-
„ dene Schepen, zonder eenig verwyl,
„ werden ontſlaagen, en alle gelegde
„ Embargo op dezelve opgeheeven; dit
„ alles in tegendeel, zonder eenige voor-
„ afgaande Oorlogs- Declaratie, is ge-
„ volgd door eene order des Konings
„ van het Vereenigd Ryk van *Groot-*
„ *Brittanje* en *Ierland*, waar by, door
„ denzelven, is bevolen dat *Lettres de*
„ *Mar-*

„ *Marque* van algemeene Schadeverhaa- CXXXII.
„ ling zouden worden uitgevaardigd te- BOEK.
„ gen de *Bataafſche* Republiek, en der- ——
„ zelver Ingezetenen. — Zo is het, dat 1803.
„ het Staatsbewind, overweegende, dat
„ zo wel de Eer van deezen Staat, als
„ deszelfs betrekkingen tot de *Franſche*
„ Republiek, zyne Hooge Bondgenoo-
„ te, en niet minder het algemeen en
„ welbegreepen belang des Vaderlands,
„ gebiedend vorderen, dat wederkeerige
„ maatregelen, niet alleen van gepaste en
„ moedige verdeediging, voor zo veel
„ die reeds, door eene tydige voorzor-
„ ge, gemeenſchaplyk met de *Franſche*
„ Republiek zyn voorbereid; maar ook
„ van ernſtigen en onverſchrokken aan-
„ val, zo verre die in het vermogen dee-
„ zer Republiek zyn, daadlyk worden
„ by de hand genomen, en onverwyld,
„ op de kragtdaadigſte wyze, in het
„ werk geſteld, goedgevonden heeft te
„ ordonneeren, zo als hetzelve ordon-
„ neert by deezen, dat Brieven van al-
„ gemeene Repreſaille zullen worden uit-
„ gegeeven, tegen alle Schepen en Goe-
„ deren, het gemeld Vereenigd Ryk van
„ *Groot-Brittanje* en *Ierland*, mitsgaders
„ deszelfs Onderdaanen, toebehoorende,
„ in dier voege, dat zo wel 's Lands Es-
„ quaders, Schepen en Vaartuigen van
„ Oorlog, als andere Schepen en Vaar-
„ tuigen, welke, des begeerende, voor-
„ zien zullen worden van behoorelyke;

„ en

CXXXII. BOEK. 1803.

„ en in *forma* uit te geeven *Lettres de Marque*, en generaale Repreſaille, wettiglyk zullen kunnen en vermogen opbrengen of vernielen alle Vaartuigen en Goederen, toebehoorende aan het *Britſche* Ryk, aan deszelfs Ingezetenen, of ook aan anderen, wie dezelve zouden mogen weezen, woonende binnen eenig Grondgebied van zyne *Groot-Brittanniſche* Majeſteit, of van eenig *Britsch* Territoir. — Voor als nog met uitzondering van de zodanige, die eeniglyk de Vischvangst uitoefenen" (*).

Engelsch Embargo op de Schepen.

Het in *Engeland* gelegde Beſlag op alle *Bataafſche* Schepen, zich in de Havens van dat Ryk bevindende, mitsgaders het uitklaaren na de *Bataafſche* Republiek verboden zynde, was zulks in Bloeimaand reeds van deeze zyde, op gelyke wyze, gedaan; alleen met uitzondering der Paketboot, vaarende van *Hellevoetſluis* op *Harwich* (†).

Verbod wegens alle Gemeenſchap met *Engeland.*

De Afgezant der *Franſche* Republiek deedt, van wegen den Eerſten Conſul, aanzoek zo tot afbreeking van alle Gemeenſchap tuſſchen het *Bataafſche* Gemeenebest en het Ryk van *Groot-Brittanje*, als tot verbod van Invoer van alle Koopwaaren, uit dat Ryk in deeze Repu-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 217. en *Bylage* bl. 7.
(†) *Ald.* Mey bl. 163.

publiek, als mede een verbod van allen Uitvoer van Mond- en Krygsbehoeften, en Scheepsbouwſtoffen, van hier derwaards. Dit werd alles, onder zekere bepaalingen, onmiddelyk vastgeſteld (*).

Capt. Wolterbeek als Bevelhebber te *Hellevoet* gehandhaafd.

Het leedt niet lang, of 's Lands Zeecapitein Wolterbeek, ter reede van *Hellevoetſluis* het bevel voerende, ontving van den Commandant over twee zich daar bevindende *Franſche* Fregatten kennisgeeving, dat deeze order hadt ontvangen, om ten ſtiptſten te helpen uitvoeren een Beſluit van het *Bataafsch* Gouvernement, om niets te laaten doorgaan, waar in Leevensmiddelen waren, 't zy Neutrale Vaartuigen of andere hoegenaamd, met aanvraage, of hy hier, met den *Franſchen* Scheepsbevelhebber, eenſtemmig wilde te werk gaan, en deeze zyne bevelen ten ſtiptſten gehoorzaamende, en dus alle uitgaande Schepen onderzoeken. De Capitein Wolterbeek verzogt onderricht te worden, hoe de Raad der Marine dagt, omtrent deeze Orders van den *Franſchen* Commandant, daar hy geen last hadt, om Neutrale Vaartuigen te ſtoppen, en het dus van zelve ſprak, dat hy dezelve moest laaten voortvaaren; terwyl, wanneer het geval wilde, dat de *Franſche* Bevelhebber, op bevind van Leevensmiddelen in 't zelve, een

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 216. 240. en *Bylage* bl. 41. July *Bylage* bl. 1.

CXXXII. BOEK. 1803.

een Neuaraal Schip ophieldt; waar van hy hem onmiddelyk zou doen verwittigen, hy niets anders doen kon, dan hem de onredelykheid van dit bedryf onder het oog brengen, en het Schip terug te eischen; ten ware dat 'er even dusdanig Besluit van het Staatsbewind bestondt, gelyk de *Fransche* Bevelhebber zeide dat genomen was. — De Raad der Marine verlangde het welneemen des Bewinds te mogen verstaan: 't Zelve kwam hier op neder, dat de Capitein WOLTERBEEK den bevelvoerenden Officier van de *Fransche* Schepen, daar ter reede, zou te verstaan geeven, dat zodanig een Staatsbesluit, als hy van gewaagde, door het *Bataafsch* Gouvernement niet genomen was, en 'er dus geene volvoering kon te passe komen; met byvoeging, dat hy uitdruklyken last van dat Gouvernement hadt, om het Bevelhebberschap daar ter Reede, naa eisch, te blyven volvoeren (*).

Bevel om de *Engelschen* hier te Lande vast te houden.

Op herhaalde voordragt van den *Franschen* Afgezant DE SEMONVILLE, om alle *Engelschen*, op het Grondgebied van deezen Staat, en vallende onder de schikkingen des *Fransche* Gouvernements ten dien opzigte, vast te houden, ontvingen de Departementaale Bestuuren aanschryving, om alle *Engelschen*, van achttien tot

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. July bl. 2.

tot zestig jaaren oud, zich aldaar bevindende, en in den Land- of Zeedienst van *Engeland* ſtaande, te doen vasthouden, en des het Staatsbewind onverwyld kennis te geeven. — De Departementaale Beſtuuren van *Gelderland*, *Friesland* en *Stad en Lande*, deeden, op deeze Aanſchryving, verſcheide vraagen, als, of dit zich uitſtrekte tot zodanige *Engelſchen*, welken, ſchoon niet in daadelyken dienst van *Engeland* ſtaande, van daar eenig Penſioen genooten: als mede of, en in hoe verre, daar in betrokken waren Perſoonen oorſpronglyk *Hollanders*, en bevoorens als Officieren in *Hollandſchen* dienst, die zich, zedert den Jaare MDCCXCV, eenigen tyd buiten 's Lands hadden opgehouden, en gediend in een Militair Corps van den geweezen Stadhouder, en door het *Engelsch* Gouvernement bezoldigd, hetzelve nog werklyk trokken. Met verdere aanvraage, of zodanige Perſoonen, zonder onderſcheid van rang, in hunne huizen of wooningen, of elders, opgeſlooten, of dat, naa gedaane inbegrenisneeming, onder Handtasting, woord van Eer, als anderzins, de opſluiting alleen plaatslyk zou weezen, en wie de kosten van bewaaring en onderhoud, in 't eerſte geval, zou draagen? Deeze Departementaale Beſtuuren werd aangeſchreeven, dat het Beſluit de Perſoonen genoegzaam naauwkeurig beſchreef, en dat voorts aan de Depar-

CXXXII. BOEK. 1803.

CXXXII. BOEK. 1803.

tementaale Beſtuuren, in dit, even als in ſoortgelyke gevallen, ſteeds was gebruiklyk geweest, werd overgelaaten, om, ten aanziene van de aangehoudene Perſoonen, naar bevind van zaaken, en dus ook met die beſcheidenheid, welke de Ingezetenen der *Bataafſche* Republiek ſteeds hadt onderſcheiden, te handelen. Aan geene bedenking kon het onderhevig zyn, dat de kosten op de in hegtenisneeming, of de gevolgen daar van, geduurende hun verblyf hier te Lande, voor rekening des Aangehoudenen kwamen (*).

Krygstoerustingen.

De gemaakte ſchikkingen op het *Bataafſche* Krygsvolk, in den tegenwoordigen toedragt van zaaken, vorderde veele veranderingen. Van de noodig gekeurde nieuwe Formatie van een Artillerie-veld en Transport-train, met een Beſpanningslyst, zo als dezelve thans by het formeeren van een tot Buitenlandſchen dienst geſchikt Corps d'Armée, en by het zamentrekken van een groot gedeelte Krygsvolk in *Noord-holland*, en langs de Kusten, werd een Plan ingediend, en goedgekeurd; nevens de Voorſtellen, om de daar toe noodige Bedienden, Manſchappen en Paarden, op de best mogelyke en ſpoedigſte wyze, te wer-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 75. 110. 146. en July bl. 3.

werven en aan te koopen. Hetzelve werd eerlang uitgebreid en verſterkt (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Over het in beweeging te brengen Leger werden tot Generaal voorgeſteld de Generaal Major BONHOME en de Generaal Major BRUCE, en viel zulks den laatstgemelden ten deele (†). Nadere ſchikkingen, tot de Krygshuishouding behoorende, kreegen haar beſlag (§). Een Veldhospitaal was te *Alkmaar* opgericht (**). — Het getal der Werklieden in 's Lands Conſtructie Magazynen, te *Delft* en te *Dordrecht*, werd vermeerderd. Veel krygstuigs was 'er voorhanden; doch ook veel ontbrak 'er, bovenal aan Legertenten. In alles werd voorzien (††).

Naa zo veel *Fransch* Krygsvolk ten Lande ingevoerd te hebben, liet de Eerſte Conſul der *Franſche* Republiek, door derzelver Afgezant, het Staatsbewind de weete doen, dat hy, tot Opperbevelhebber over *alle* de Troepen in het *Bataafſch* Gemeenebest, den Generaal VICTOR hadt benoemd, in vertrouwen, dat het Staatsbewind niet zou aarzelen, om aan dien Krygsbevelhebber zodanige middeVICTOR tot Opperbevelhebber over al het Krygsvolk benoemd.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 184. en July bl. 152.
(†) *Ald.* Juny bl. 68 en 84.
(§) *Ald.* July bl. 121. 202.
(**) *Ald.* Juny bl. 175.
(††) *Ald.* bl. 124 en 183.

CXXXII. BOEK. 1803.

delen ter hand te ſtellen, die noodig zouden zyn tot het volvoeren der bevelen, by hem ontvangen; als mede om, ingevolge hier van, de Generaals en verdere *Bataafſche* Krygsbenden te volmagtigen, om dien *Franſchen* Generaal, in de hoedanigheid van Opperlegerhoofd, te erkennen.

Wat derwegen voorviel.

By deeze aanzegging gaf het Staatsbewind beleefdlyk te verſtaan, met genoegen, ontwaard te hebben, de benoeming des Eerſten Conſuls van den Generaal VICTOR tot Oppergezaghebber der *Franſche* Troepen in dit Gemeenebest. Een Man, die, door zyne kunde en yver, de hoogagting der Vergaderinge hadt verworven (*); doch kon het Staatsbewind, ten aanziene van het Bevelhebberſchap over het *Bataafſche* Krygsvolk, den Afgezant niet antwoorden, vóór dat het den uitſlag wist van het gehandelde der Afgevaardigden by het *Franſche* Staatsbewind.

Beſluit daar toe.

Een naderen aandrang van den *Franſchen* Afgezant hoorde het Staatsbewind, gepaard met het voorſtel, dat de Generaal VICTOR zich verpligt vondt, om, op dien eigen dag, eene halve Brigade *Fransch* Krygsvolk na den *Haage* te doen trekken, terwyl die Generaal, by voor-

(*) Wy hebben van deezen Generaal te meermaalen gewaagd, als XLIV. D. bl. 164. 286. 296.

voorraad, zyn Hoofdkwartier te *Delft* zou plaatzen. Het Staatsbewind besloot, daar het belang des Vaderlands, huns agtens, zulks vorderde, aan den tegenwoordigen drang der omstandigheden toe te geeven, en het Bevelhebberschap over het *Bataafsche* Krygsvolk aan den Generaal VICTOR op te draagen. Van dit besluit, waar door het bovengemelde uitstel verviel, geschiedde kennisgeeving aan de daar by belanghebbenden. Wegens het een en ander deezer Gebeurtenissen, zou men by het *Fransche* Gouvernement de ernstigste vertoogen laaten doen. De Burger SPOORS verklaarde, in dit Besluit niet te hebben toegestemd (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Kennisgeeving van dien stap aan het Wetgeevend Lichaam.

Het Staatsbewind gaf het Wetgeevend Lichaam kennis van deezen stap, by het vermelden van de onmogelykheid voor onzen Staat, om in deeze *Volkstwist* onzydig te blyven (†). Het bezigde, te dier gelegenheid, deeze taal: „ om „ den Vyand tot eenen eerlyken Vrede „ te dwingen, alle middelen, welke bin„ nen ons bereik zyn, te bezigen, vor„ dert ons eigenbelang, pligt en de trou„ we, welke wy aan onzen Bondgenoot „ verschuldigd zyn; en daar wy, van „ de zyde van het *Fransche* Gouverne„ ment, de stelligste verzekeringen heb„ ben,

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 74. 88. 89.

(†) Zie hier boven bl. 186.

CXXXII. BOEK. 1803.

„ ben, dat hetzelve niet minder de
„ Wapenen te onzer beſcherming en
„ verdeediging, dan voor zich zelve,
„ heeft opgevat; en daar wy overtuigd
„ zyn, dat overeenſtemming en éénheid
„ in het beraamen en uitvoeren der
„ groote ontwerpen, welke de Eerſte
„ Conſul, om andermaal de rust aan
„ *Europa* terug te geeven, in zyne
„ wysheid vormt, niet weinig toe-
„ brengen, om op eenen gelukkigen
„ uitſlag te hoopen, hebben wy ver-
„ meend geene verdere bedenkingen te
„ mogen draagen, om, aan het uitdruk-
„ lyk verlangen van den Eerſten Con-
„ ſul, door de *Bataafſche* Armée, me-
„ de onder het Opperbevel van eenen
„ *Franſchen* Krygsbevelhebber, voor zo
„ veel de Militaire Operatien betreft, te
„ ſtellen, te defereeren: terwyl wy ons
„ vleijen, dat de te beraamene maatre-
„ gelen volkomen geſchikt zullen wee-
„ zen, om den Vrede, zonder welke
„ het Vaderland niet te behouden zal
„ zyn, te verkrygen. — Wy kunnen
„ van Uwlieder Wysheid en Vaderlands-
„ liefde niet anders verwagten, dan der-
„ zelver volvaardige medewerking in
„ het daarſtellen van die maatregelen,
„ welke, hoe drukkend ook voor
„ 's Lands Ingezetenen, echter onont-
„ beerelyk zullen zyn, om den Oorlog,
„ met allen vigeur, door te kunnen zet-

„ ten,

„ ten, en dus denzelven te eerder te „ doen eindigen (*).

CXXXII. BOEK.

De kennisgeeving eens ſterken aanmarschs van *Fransch* Krygsvolk, baarde onverwyld het beſluit, om voor derzelver onderhoud, zo veel mogelyk, zorg te draagen. — De bepaaling, dat geen Krygsvolk binnen dit Gemeenebest zou trekken, dan op Patent des Staatsbewinds, werd, tot nadere beſchikking, ingetrokken. De Staatsraad Spoors gaf hier toe zyne ſtem niet (†). — Allerwegen, waar die ſteeds aangroeiende Krygsmagt kwam, moest zorge voor derzelver Inlegeringe gedraagen, plaatzen daar voor beſtemd, en gereed gemaakt worden. Vorderingen van verſcheiden aart, deeze ongelegener komende dan geene, werden gedaan, en ingewilligd. De vroegere vryſtellingen, van Krygsvolk te huisvesten, hielden geen plaats meer. Dan de noodige orde werd geſteld, dat voortaan alle Huizen, waar in eenige Lands-ontvangſten, hoegenaamd, geſchiedden, zouden worden vrygehouden van alle Inlegering van Krygsvolk. Met last, om 't zelve, 't zy Nationaal of Vreemd, hetgeen in zodanige Huizen, overeenkomſtig eene billyke verdeeling, zou moeten gehuisvest worden, elders te beſtee-

1803.

Zorgdraging voor de inkomende *Franſche* Troepen.

(*) *Notulen van het staatsbewind*, 1803. Juny bl. 142. en *Bylage* bl. 28.

(†) *Ald.* Juny bl. 91, 103.

1803.

ſteeden, ten koſten van de dus vrygeſtelden. (*). — Het Gemeente-Beſtuur der Stad *Bergen op den Zoom*, waar de doortocht van Krygsvolk geweldig ſterk was, verzogt en verwierf van het Staatsbewind, dat, byaldien zulks mogt voortduuren, van 's Lands wege, zes Legerſchepen in de Stads Haven zouden mogen worden geplaatst: ten einde dezelve over te voeren; dewyl anderzins de Beurtſchippers daar toe moesten worden geprest (†).

Krygsaanſtellingen te Lande.

De *Franſche* Generaal VICTOR, wien het Opperbevel over de geheele Krygsmagt in den Lande was afgeſtaan, en opgedraagen, ſtondt toe, dat de *Bataafſche* Bezetting in den *Haage*, onder de onmiddelyke bevelen van het Staatsbewind bleef. VAN ZUYLEN VAN NYVELD voerde daar over het bewind (§). Onder het Opperbevel des *Franſchen* Generaals, werd het Bevelhebberſchap der *Bataafſche* Armée aan den Burger DUMONCEAU, Luitenant Generaal in dienst van dit Gemeenebest, opgedraagen, met last, om over alles, wat daar van afhing, met den Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, te raadpleegen, en voorts de bevelen van den Op-

per-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 97.

(†) *Ald.* July bl. 8.

(§) *Ald.* Juny bl. 102.

perbevelhebber VICTOR op te volgen. Hem werd, geduurende zyn Bevelhebberschap, aan Daggelden en Defroyementen van de tafel dertig Guldens 's daags, en aan hem tot bespoediging van 's Lands dienst, ter goeder rekening, eene som van zesduizend Guldens verstrekt. — De Generaal Majoor BRUCE, over het in beweeging gebragte gedeelte Krygsvolk het bevel voerende, ontving voor Tafelgelden twintig Guldens 's daags, en tweeduizend Guldens om buitengewoone onkosten te bestryden, met eene toelaage van honderd Guldens 's maands, voor kleine uitschotten (*).

De Generaal Majors H. D. BONHOMME, L. T. VAN BORCOP, en P. S. VAN ZUYLEN VAN NYVELD, werden tot Luitenant Generaals aangesteld, op eene Jaarwedde van zesduizend Guldens, door hun als Generaal Majors genooten wordende, en voorts met eene buitengewoone toelaage van vyftienhonderd Guldens 's jaars, wanneer zy, in die hoedanigheid, tot werkelyken dienst werden opgeroepen; 't geen welhaast geschiedde (†).

De toenmaalige Voorzitter des Staatsbewinds, de Burger GOCKINGA, verstendigde zyne Medeleden, dat de Generaal VICTOR. Verklaaring van den Generaal VICTOR.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 102 en 174. 222. July bl. 154.
(†) *Ald.* Juny bl. 102 en 184.

Victor by hem een bezoek afgelegd, en, te dier gelegenheid, in korte woorden, zyne goede gezindheid betuigd hadt, om de rust en goede orde te handhaaven, met verzoek, om deswegen het Landsbestuur verzekering te geeven. Te dier gelegenheid hadden de in den *Haage* zynde Generaals van de *Bataafſche* Armée zich mede by den Voorzitter vervoegd (*).

De Raad van Oorlog afgeſchaft, en Pyman tot Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, aangeſteld.

Een voordragt door de Commisſie van Oorlog ſtrekte, om, uit aanmerking dat de werkzaamheden van het beheer der zaaken van Oorlog, waarſchynlyk voegzaamer en met minder ommeſlag, zouden kunnen worden uitgeoefend, indien dezelve, in ſtede van aan eenen Raad van Oorlog, aan een Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, werden aanbevolen, den tegenwoordigen Raad van Oorlog, uit kragte van het XXXII Artykel der Staatsregeling, te doen vervangen door een Secretaris van Staat, Departement van Oorlog. Zulks hadt het Staatsbewind het beſluit doen neemen, om den tegenwoordigen Raad van Oorlog te ontbinden, en denzelven te doen vervangen, door een Secretaris van Staat, op eenen daar voor vervaardigden Lastbrieve. Ingevolge hier van werden de Leden van gemelden Raad, op eene lofly-

ke

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny, bl. 141.

lyke wyze, en onder dankbetuiging voor derzelver betoonden yver en trouwe, en aan den Lande beweezene dienſten, ontſlaagen. De ontbinding geſchiedde, en hadt het Staatsbewind, ingevolge van den gemelden Lastbrief, de eerſte aanſtelling van dien Secretaris, en de Organiſatie van het Bureau van Oorlog; dit een en ander werd volbragt. — De Heer PYMAN kreeg dit gewigtig ampt van Secretaris; een post, welke hy voorheen, onder den tytel van Agent, bekleedde. — Veele veranderingen groepen 'er plaats, als eene Reorganiſatie der Armée, en het oprichten van een Bureau voor de Genie by het Departement van Oorlog (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Een en anderwerf hadt het Staatsbewind, by het hervatten des Oorlogs, en de gemaakte ſchikkingen, om, met *Frankryk* verééнigd, de *Engelſchen* te beſtoken, het ongenoegen van voordragten door Officieren te hooren, om ontſlag van den dienst. 't Zelve nam in aanmerking, dat, daar het onder de eerſte vereischten van een braaf en verdienstlyk Krygs- Beſluit omtrent de Verzoekers van Ontſlag uit den Krygsdienst.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. May bl. 221—228. Waar de belangryke Inſtructie voor den Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, voorkomt. De Jaarwedde van den Secretaris werd bepaald op 9000 Guldens, behalven vrye Wooning, Vuur en Licht; mitsgaders voor Tafelgelden vierduizend Guldens. — *Not.* voor Juny bl. 116. en July bl. 144 en 146.

CXXXII. BOEK. 1803.

Krygsman behoorde, met yver en eerzugt voor den dienst des Vaderlands bezield te weezen, en boven al blyken te geeven, dat hy, in de oogenblikken van gevaar en daadlyken aanval, hetzelve wil tragten te helpen en te verdeedigen — die vereischten niet konden veronderſteld worden plaats te vinden in zodanige Officieren, die, by het uitbarſten en voeren van den Oorlog, hun ontſlag kwamen vraagen. Hoe zeer het dan eene ongewoone zaak mogt weezen, om, in tyd van Oorlog, zonder gewigtige en gegronde redenen, aan Officieren hun ontſlag te verleenen, deeden 'er zich gegronde redenen op om te denken, dat het Vaderland weinig kon verwagten van de zodanigen, die zo weinig zugts en yvers voor 't zelve betoonden. Op welken grond die gevraagde ontſlag-verleeningen aan een en ander gegeeven werden (*).

Bevordering der moedigen.

Schande beliepen zodanige Postverlaaters. Eene Bevordering viel anderen onder het Krygsweezen ten deele, die door Vaderlandliefde en Roemzugt gedreeven, zich zelven aanboden, en hun verlangen betuigden, om, by den op handen zynden Krygstocht tegen *Engeland* gebruikt te worden, welker aantal niet gering was (†).

TAIL-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Sept. bl. 190. Oct. bl. 27. Nov. bl. 217. en Dec. bl. 63.
(†) *Ald.* Dec. bl. 11 enz.

TAILLEYRANT, Minister van de Buitenlandſche Zaken der *Franſche* Republiek, hadt onzen Afgezant C. DE VOS VAN STEENWYK, by geſchrifte doen weeten, dat de Eerſte Conſul eene Uitzondering zou verleenen van de *Franſche* Wet betreffende de Inboorelingen der *Franſche* Republiek in dienſt van andere Mogenheden, ten aanzien van zoodanige *Franſche* Inboorlingen, die zich in dienſt van de *Bataafſche* Republiek mogten bevinden; onder voorwaarde, dat het *Bataafſche* Landbeſtuur de Naamen zou opgeeven der Perſoonen, die dezelve in dienſt zou verkiezen te behouden. Deeze lyſt werd opgemaakt, en dus aan 's Eerſten Conſuls verlangen voldaan (*).

Bepaaling wegens de *Franſchen* hier in Krygsdienſt.

De Staatsregeling vorderde dat het Staatsbewind aan het Wetgevend Lichaam een Algemeen Reglement zou voordraagen, wegens 't geen door het Staatsbewind, in het verleenen van Militaire Penſioenen, zou in agt genomen worden. Aan deezen eisch voldeed het Staatsbewind door het inzenden van een uitvoerig Ontwerp, 't welk de goedkeuring des Wetgevende Lichaams wegdroeg (†).

Schikking op de Militaire Penſioenen.

Reeds veel was 'er voorgevallen, wegens het onderhoud der *Franſche* ten Lande ingetrokkene Krygsbenden, en derzel-

Eisch op het betaalen en onderhoud der *Franſche* Troepen.

(*). *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. July bl. 177.

(†) *Ald.* bl. 135.

CXXXII. BOEK. 1803.

zelver betaaling. Sterken aandrang deedt eerlang de *Franſche* Afgezant deswegen, vorderende, dat 'er de noodige bevelen deswegen zouden gegeeven worden, met byvoeging, dat, indien zulks niet ten ſpoedigſten geſchiedde, hy met den *Franſchen* Generaal, zou verpligt zyn dat Krygsvolk van het noodige te voorzien. De Generaal VICTOR vernieuwde zyn voorſtel deswegen. Wel betuigde hy, dat, hoe zeer het ontegenſpreeklyke waarheden waren, dat het *Bataafſch* Landbeſtuur groote Geldopofferingen gedaan hadt, ten behoeve der *Franſche* Legers na *Hanover* beſtemd, mitsgaders voor het Krygsvolk na *Louiſiane* geſchikt, waar toe hetzelve, door geene hoegenaamde verbintenis met *Frankryk* aangegaan, was verpligt, en welke opofferingen dus alleen moesten worden beſchouwd als een gevolg van deszelfs bereidvaardigheid, om, door alle middelen tot den tegenwoordigen Oorlog mede te werken, zulks echter geen grond opleverde, om de tegenwoordige Geldvorderingen te verwerpen; dewyl dezelve billyk waren.

De Generaal VICTOR vleide zich, dat het *Bataaffche* Landsbeſtuur die billykheid zou gevoelen, op zyne herinnering aan de te *Parys* geſlootene Overeenkomst (*), wegens het in dienst overnee-

(*) Deeze was gedagteekend 25 Juny 1803. Men vindt in de *Notulen van het Staatsbewind*, 1803.

neemen en betaalen van *Franſche* Hulp- CXXXII.
benden, van welken dag af de Generaal BOEK.
oordeelde, dat de betaaling der Soldyen
moest worden gerekend te zyn ingegaan. 1803.
Te minder zwaarigheids, vermeende hy, dat ten opzigte van deeze tydsbepaaling zou worden gemaakt; daar zich thans op verre na het by die Overeenkomst bepaalde getal Krygslieden niet in de *Bataafſche* Republiek bevondt. By die voordragt aan den Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, voegde hy een dringend verzoek, om by het Staatsbewind een gunſtig beſluit te willen uitwerken.

Het Staatsbewind volmagtigde den Secretaris, die deezen voordragt deedt, om den Generaal VICTOR onder 't ooge te brengen, dat, hoe zeer het waarheid mogt weezen, dat, volgens de gemelde Overeenkomst, de *Franſche* Hulpbenden, welke nogthans het getal van 18000 man niet mogt te boven gaan, in ſoldy deezer Republiek zouden treeden, en deeze Overeenkomst, van de zyde van deezen Staat, daadelyk bekragtigd was, zulks echter, van de *Franſche* zyde, tot heden, niet was geſchied, ten minſten nog niet ontvangen, en dat, op zyn best, het tydſtip tot verpligting van betaaling eerst van den dag, van

1803. Nov. bl. 43. *Articles Convenié* tuſſchen den Staatsraad LACUÉE en onzen Afgezant SCHIMMELPENNINCK.

CXXXII. BOEK. 1803.

van uitwisseling der wederzydsche Bekragtiging, zou kunnen gerekend worden daar te zyn, zo men niet wilde aandringen, dat zulks, tot de daar by voorbehoudene Overeenkomst over de formatie en onderhoud van dat Corps zou zyn daargesteld, moest worden verschooven.

Dan dat, hoe zeer het *Bataafsch* Gouvernement, uit deezen hoofde, alzins bevoegd was in de verzogte betaaling der Soldyen zwaarigheid te maaken, 't zelve, echter, om een onbetwistbaar blyk te geeven van deszelfs welmeenenden yver om door alle mogelyke middelen tot het gelukkig voorzetten van den Oorlog mede te werken, en om aan het verlangen van den bevelvoerenden Generaal te voldoen, en in de nooden van de *Fransche* zich in dit Gemeenebest bevindende Troepen te voorzien, in afwagting dier bekragtiging van de *Fransche* zyde, beslooten hadt de betaaling der Soldyen van derzelver Krygsbenden, welke zich, op dit oogenblik, in deeze Republiek bevonden, te laaten geschieden, ingaande den twintigsten van Hooimaand naastkomende, en zulks op dien voet en wyze, als zulks, by de laatste schikking omtrent het betaalen der vierduizend *Franschen*, laatstleden Sprokkelmaand was bepaald (*).

Eer-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 197 en Juny bl. 11.

1803.

Commissariaat over de *Fransche* Troepen.

Eerlang werd 'er een Commissariaat, voor het in Soldy van deze Republiek staande *Fransch* Krygsvolk, aangesteld. Het bestond uit twee Departementen, als één voor Soldyen, Revenuen, Transporten, Kleeding, Equipeering en Wapening; en één voor de Subsistentien, Casserneering en Brand. Drie en dertig Personen maakten dit Commissariaat uit, en zou hetzelve, jaarlyks, aan Tractementen 48,070 Guldens benoodigd zyn. De tegenwoordige aanstelling zou zich, voor eerst, niet verder dan tot den aanvange van Grasmaand des naastkomenden Jaars uitstrekken (*).

Behalven het bezwaar van de Soldy der *Fransche* Hulpbenden, deedt de Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, een voorstel, in zich zelven hoogst billyk; doch niet weinig drukkende voor 's Lands uitgeputte Geldmiddelen. 't Zelve kwam hier op neder, dat de Armée, gebragt zynde onder het Opperbevel van eenen *Franschen* Generaal, en in dienst gesteld gepaard met de *Fransche* Krygsbenden, zo tot het uitmaaken van een Corps de Reserve, als tot het bezetten der Zeekusten, het grootste gedeelte onzes Legers in beweeging gebragt was, reeds veele met de daad te velde getrokken waren, en zich daar onthielden.

Hier

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 214.

CXXXII. BOEK. 1803.

Hier by kwam, dat de Soldy van de Krygsmagt, over het algemeen, wel berekend was, om met dezelve toe te komen in eene Guarnisoensplaats; maar geenzins by geduurige marschen en veldlegeringen. Tyd noch gelegenheid was 'er dan, om iets te verdienen. 't Gevolg hier van was, dat zodanige plaatzen, waar zich het Krygsvolk gelegerd vondt, of de kampementen bepaald waren, deezen Oorlogslast dubbel gevoelden, wanneer de Soldaat niet van Leevensbehoeften werd voorzien, en dezelve verpligt was, het zy op de eene of de andere wyze, nog meerder ten laste der Ingezetenen te zyn. Al dit pleitte om den Krygsknegt leeftocht te verschaffen, en werd zulks nog versterkt, doordien ons Krygsvolk te zamen met het *Fransche* in werkzaamheid was, en het niet anders dan tot groot misnoegen van den Soldaat zou strekken, wanneer hy bemerkte, dat zyne soortgenooten van een vreemd Volk beter, dan hy, verzorgd werden; daar hy met dezelven in eene gelyke zaak werd gebruikt. Het was te deezer oorzaake, dat de Secretaris van Staat de vryheid nam, om voor te stellen, dat aan de in beweeging gebragte *Bataafsche* Krygslieden aandeelen van leevens- en verdere behoeften verzorgd werden, even als aan de *Fransche* Soldaaten geschiedde. Dit voorstel vondt

in-

ingang en goedkeuring (*). — Op sterken aandrang des Eersten Consuls van de *Fransche* Republiek, was tot Buitenlandschen dienst een aantal *Bataafsch* Krygsvolk bestemd, en 't zelve met groote kosten in gereedheid gebragt (†). — Geheel onzeker was het, hoe lang het in beweeging gebragte gedeelte van 's Lands Krygsvolk zich op het Grondgebied van den Staat zou bevinden, en het derhalven geraaden voorsf eene bepaaling te maaken op de Tractementen en Soldyen in zulk een geval te verleenen. De voorslag, om dit, op den eigensten voet, te regelen als, in de Jaaren MDCCC en MDCCCI, ten aanzien van de in *Duitschland* dienende hadt plaats gegreepen, werd omhelsd (§). Op soortgelyk eene wyze was, met de noodige veranderingen, ingericht de Lastbrief voor den Generaal BRUCE, die over het *Bataafsche* Krygsvolk, ter beschikking van den Generaal en Chef DAENDELS gesteld, het bevel zou voeren (**).

CXXXII. BOEK. 1803.

By

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 227. Het zuivere bedrag der kosten voor de in beweeging gebragte Legerbenden, onder den Luitenant Generaal DUMONCEAU, en de Generaal Majors BONHOME en BRUCE, beliep by raaming *f* 370,540 over drie maanden. *Ald.* bl. 230.

(†) *Ald.* bl. 439 enz.

(§) *Ald.* bl 201.

(**) *Ald.* July bl. 11.

CXXXII. BOEK. 1803.

By den Vrede was, ten verſtreeken Jaare, het Paarden-geld der Officieren, tot den Generaalen Staf behoorende, ingetrokken. By het op nieuw uitbarſten des Oorlogs oordeelde men het noodig, hun 't zelve, als voorheen, toe te ſtaan, en zulks gerekend met den aanvange deezes Jaars ingegaan (*).

Ontzettende uitgaven ten Krygsdienſte.

Ontzettend waren de Geldſommen, reeds in den aanvange van Hooimaand ten Krygsdienſte uitgeſchooten, en die nog moesten betaald worden. Alles riep om bylaage en verhooging der bepaalde en bewilligde Geldſommen. Schoon 'er reeds in Bloeimaand eene aanvulling van vyfmaal honderd duizend Guldens, by geheim beſluit, was toegeſtaan, zou 'er nogthans eene aanmerkelyke ſom voor denzelven, op nieuw, worden ingewilligd. Daar, volgens de opgave van den Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, de ſom, waar over, ten dienſte der *Franſche* Troepen, reeds was beſchikt, niet minder dan 1,460,830 Guldens bedroeg. Weshalven, wanneer alle de op de onderſcheidene Gewesten voor het *Franſche* Krygsvolk afgegeevene Aſſignaten, ingewisſeld zouden zyn, 'er voor 't zelve 460,830 Guldens meer zou zyn beſtemd, dan tot heden voor dezelve was bewilligd.

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 155.

De oorzaak van deeze ontzettende uitgaaf, ſtaande een zo kort tydvak, moet zeker gezogt worden in het overgroot getal zich in den Lande bevindende, en, zints eenigen tyd, doortrekkend *Fransch* Krygsvolk, in welks behoeften hadt moeten worden voorzien; terwyl het oprichten van een Artillerie Velden Transporttrein, en het onderhoud van denzelven, niet weinig tot deeze groote Geldſom bydroeg (*). — De Uitgaven voor de beide gemelde Krygsnoodwendigheden ſcheenen voor het vervolg niet gering te zullen zyn, en zeker zouden, binnen weinige dagen, aanzienlyke ſommen aan den Aanneemer der Leevensmiddelen, en de Leeveraars van andere behoeften, moeten worden betaald. CXXXII. BOEK. 1803. Oorzaaken daar van.

De Secretaris vertrouwde, dat dit onder 't oog gebragte genoegzaam zou weezen, om het Staatsbewind te overtuigen van de noodzaaklykheid, dat, ten ſpoedigſten, eene aanzienlyke aanvulling voor Geëischte Geldſomme.

(*) Veele byzonderheden, des betreffende, zouden wy kunnen bybrengen. Genoeg zy het ten voorbeelde te vermelden, dat de Generaal VICTOR, die een Campement van vyf- of zesduizend man, in de ommeſtreeken van *Deventer*, zou aanleggen, op het verlangen des Eerſten Conſuls, 't zelve op twaalf duizend bragt, en alles, 't geen daar toe vereiscbt werd, te bezorgen. Welke kosten *f* 109,740 zou bedraagen. *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 225.

CXXXII. BOEK. 1803.

voor die post wierd ingewilligd. Hoe zeer het hem niet mogelyk was eene naauwkeurige opgave van al het benoodigde te doen, kwam het hem nogthans voor, dat de toeteſtaane aanvulling, zo al niet twee Millioenen, ten minſten vyftienmaal honderd duizend Guldens, zou behooren te bedraagen; ten einde niet, binnen zeer korten tyd, wederom in de noodzaaklykheid te zyn om, op eene nadere toelaage, aan te dringen. Hier op gaf hy het Staatsbewind in overweeging, om by het Wetgeevend Lichaam een voorſlag te doen tot het bewilligen in gemelde ſomme (*).

De Commiſſie tot Verdeediging van *Zeeland* ontſlaagen.

Alles nam, naa de daadlyke Oorlogsverklaaring, in *Zeeland* eene andere gedaante aan (†). Men was by het Staatsbewind van oordeel, dat, indien het beſtaan eener Commiſſie van Defenſie in *Zeeland*, ten tyde van haare benoeming, van nut hadt kunnen weezen, om, ten aanzien der vorderingen van den Generaal MONNET, het noodige te regelen, en, in de plaats gehad hebbende omſtandigheden, zo veel mogelyk, alle verwarringen voor te komen; daar het Bewind als toen vermeende zich met de onderſcheidene ſchikkingen der *Franſchen*, op geenerlei wyze, te moeten inlaa-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 225 en July bl. 14.

(†) Zie hier boven bl. 62.

laaten, dezelve echter thans, en naa dat het Gouvernement daadlyk deel hadt genomen aan den op nieuw uitgebarſten Oorlog, en mitsdien, van zynen wege, alle vereischte middelen van Verdeediging zouden worden daargeſteld, minder noodzaaklyk was geworden. Dat daarenboven het Departement van Oorlog alleen over de geheele Republiek de orders behoorde te ſtellen, welke door de omſtandigheden werden voorgeſchreeven, en het beſtaan van byzondere Commisſien derzelver uitvoering niet zeer bevorderlyk kon zyn. — Hier op nam het Staatsbewind het beſluit, om het Departementaal Beſtuur van *Zeeland*, van alle verdere bemoeijingen tot de verdeediging van het Gemeenebest, of een gedeelte van hetzelve, te ontſlaan, en hetzelve voor de gedaane dienſten te bedanken (*). CXXXII BOEK. 1803.

Niet tegenſtaande dit Ontſlag, was 'er, door het Departementaal Beſtuur van *Zeeland*, eene Commisſie tot Verdeediging aangeſteld. 't Zelve gaf reden van die volharding. De Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, maakte dit bekend aan het Staatsbewind, en verzogt aan die Commisſie gelegenheid te verſchaffen, om zich van hunne handelingen en bedryf, de Verdeediging van *Zee-* Weder aangeſteld.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 220.

CXXXII. BOEK. 1803.

Zeeland in 't algemeen, en van het Eiland *Walcheren* in 't byzonder, betreffende, te kunnen ontslaan. Genoegen vondt die Secretaris in de opgegeevene reden van deeze volharding, in weerwil van het Besluit des Staatsbewinds, en stelde by der Vergaderinge voor, dit verrichtte goed te keuren. Dan wat de verzogte gelegenheid tot ontslag betrof, was het hem voorgekomen, dat het, in deeze oogenblikken, niet alleen ongeraaden zou zyn, dit verzoek toe te staan: maar dat het zelfs te bezwaarend voor 's Lands Kas zou weezen die Commissie van haare werkzaamheden te ontheffen, en deeze over te brengen aan het Departement van Oorlog; van wegen 't welk, in dit geval, voorzeker een kundig Persoon, bekleed met een Militair Character, zou behooren te worden aangesteld, om alles, dit beheer betreffende, over te neemen, die verder zyn bestendig verblyf binnen het Departement *Zeeland*, en meer byzonder binnen den Eilande *Walcheren*, zou moeten houden; ten einde altoos, op de meest spoedige wyze, op dagelyks voorvallende zaaken, de noodige orders te kunnen stellen. — Doordrongen van het bezwaar, 't geen in 't neemen van zodanig een maatregel voor 's Lands uitgeputte Schatkist zou gelegen zyn, zonder te spreeken van de moeilykheid, om een geschikt Persoon, tot het op zich

zich neemen deezer moeilyke taak, te vinden, oordeelde de Secretaris zich verpligt het Staatsbewind voor te draagen, om, uit aanmerking der goede en gewigtige dienſten, door die Commisſie beweezen, en uit hoofde van de zich opdoende bezwaaren, om deeze werkzaamheden aan één enkel Perſoon, van wegen het Departement van Oorlog, toe te vertrouwen, het Departementaal Beſtuur van *Zeeland*, onder goedkeuring van al het door hetzelve in deezen verrigtte, en met intrekking van het voorheen genomen Staatsbeſluit, te verzoeken, om, nevens hem Secretaris, wien het toevoorzigt over het Defenſieweezen was opgedraagen, in hunne Commisſie te laaten aanblyven en voortvaaren, op denzelfden voet, als waar op zy, tot nu toe, met zo veel vrugts, werkzaam geweest was. — Ingang vondt dit voorſtel, en werd het Departementaal Beſtuur van *Zeeland* des verſtendigd (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Verzoeken tegen de vorderingen van MONNET in *Zeeland*.

Het Departementaal Beſtuur van *Zeeland* hadt een aantal Brieven van den Generaal MONNET ontvangen, de Verdeediging van het Eiland *Walcheren* betreffende, en één over den Uitvoer van Graanen uit dit Eiland: als mede twee Brieven van de Regeeringen van *Goes* en *Veere*. Die ſtukken zondt hetzelve aan

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 161.

CXXXII. BOEK. 1803.

aan het Staatsbewind. Uit deeze, ſchreeven zy, zou het blyken, hoe noodzaaklyk het ware, dat, van wegen het Departement van Oorlog, iemand benoemd werd, om op de zaaken, in die brieven vermeld, orde te ſtellen. Ook verlangden zy, dat op hun de noodige volmagt mogt worden verſtrekt, om, op de betaaling der dringendſte zaaken, de Verdeediging betreffende, uit de Nationaale Kas, onverwyld ſchikking te beraamen: dewyl zulks, tot voorkoming van verwarring, hoogstnoodzaaklyk was. Ten flotte 's Bewinds tusſchenkomst inroepende; ten einde aan den *Franſchen* Generaal geene beſchikking omtrent den Uitvoer van Graanen werd overgelaten (*).

Vliſſingen bezwaard over de Eiſchen van MONNET.

Vliſſingen, waar uit wy reeds zo veele klagten hoorden, oordeelde reden te over te hebben, om die te vernieuwen. Afgevaardigden uit het Gemeente-Beſtuur dier Stad deelden den Voorzitter des Staatsbewinds, en deeze der Vergaderinge mede de ontvangene Bevelen van den Generaal MONNET. Vooreerst, om opgave te doen van de Naamen der Huisgezinnen van *Engelſchen* oorſprong, in *Vliſſingen* en het Regtsgebied dier Stad woonende, welke lyst tevens moest inhouden de Naamen der *Engelſchen*, zedert zestig Jaaren daar woonende. — Een

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 178.

Een tweede vorderde om, binnen tien dagen (*), alle Heggen, Staketzels en Schuttingen van leevendig of dood hout, Boschaadjes, Plantages, welke Fortificatien bedekten, en aan het uitzigt hinderlyk waren, van den uitersten boord der Gragten, tot drie honderd roeden van dezelve, om te kappen en weg te ruimen. — Het Gemeente-Bestuur hadt verzogt, dat, dewyl het doodlyk daarstellen dier beide maatregelen niet dan de doodlykste gevolgen voor de welvaart der Stad, derzelver Handel en Ingezetenen, hoe na zich sleepen, het Staatsbewind, door dezelfs veel vermogende tusschenkomst, die gevreesde onheilen zou tragten voor te komen. CXXXIX. BOEK. 1803.

Het Staatsbewind betoonde zich ten leevendigsten aangedaan, over den ongelukkigen toestand, waar in *Vlissingen*, en de Inwoonders dier Stad, door den tegenwoordigen Oorlog en de gevolgen van de Verdedigingsmaatregelen tegen het aanvallen van den Vyand, zich gebragt vondt. 't Zelve betuigde, van zyne zyde, alles te willen toebrengen, 't geen de gevreesde rampen zou kunnen afweeren. Dat nogthans de tydsomstandigheden niet toelieten, om deswegen iets krygsdaadigers te ondernemen, dan daar over, 't zy by den Eersten Consul, als uit Wat het Staatsbewind deedt, om zulks af te wenden.

(*) Van den zeventien van Hooimaand.

CXXXII. BOEK. 1803.

uit wiens goedvinden, deeze bevelen ſcheenen voortgevloeid, 't zy by den Generaal MONNET, poogingen tot verzagting deezer bevelen aan te wenden. — Het Landsbeſtuur hadt, ten opzigte van den Generaal MONNET, den Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, gelast deswegen de noodige voorſtellen te doen.

Thans bevonden zich te *Bruſſel* de Leden des Staatsbewinds G. BRANTSEN, J. B. BIKKER, en M. VAN DER GOES, derwaards afgevaardigd, om den Eerſten Conſul der *Franſche* Republiek, by diens komst aldaar, te begroeten. Deezen hadt men aangeſchreeven, om, het zy by den Minister der Buitenlandſche Zaaken, het zy by den Eerſten Conſul zelve, alles aan te wenden, om deeze maatregelen, zo niet geheel in te trekken, ten minſten te verzagten. Hem, ten dien einde, onder het oog te brengen, dat het oogmerk, om alle *Engelſche* Familien, zelfs die reeds zedert zestig Jaaren te *Vliſſingen* zich hadden nedergezet, van daar te doen verhuizen, niet dan tot den volſlaagen ondergang dier Stad en deszelfs Ingezetenen zou ſtrekken; zonder dat zulks eenig weezenlyk nut kon veroorzaaken: naardemaal deeze Familien, reeds zo lang en by aanhoudenheid daar gevestigd, wel verre van als *Engelſchen* te kunnen worden aangemerkt, volgens den aart der zaake en over-

overeenkomstig de Staatsregeling, moesten aangezien worden, en ook altoos gedaan waren, als Inboorelingen en *Bataafsche* Ingezetenen, hun schot en lot betaalende, welker welvaart en voorspoed met den voorspoed der *Bataafsche* Republiek ten naauwsten verbonden was, en wier handelbetrekkingen ook van dien aart waren, dat dezelve den Lande en de Stad een weezenlyk voordeel, en *Engeland* allen afbreuk toebragten: terwyl derzelver trouw en gehegtheid aan de *Bataafsche* Republiek nimmer met eenigen grond hadt kunnen worden in twyfel getrokken. CXXXII. BOEK. 1803.

Wat betrof het wegruimen van alles, 't geen zich tot drie honderd Roeden van de Stad *Vlissingen* bevondt, hadden zy last voor te draagen, dat zulks, naar het oordeel van deskundigen, hoe zeer als een Krygsmaatregel in 't algemeen, in veele gevallen noodzaaklyk, met betrekking tot de Verdeediging van *Vlissingen*, geen nut kon aanbrengen: daar dezelve in geen geval, wanneer de Vyand eene Landing mogt hebben daargesteld, en dus ook van den Zeekant meester was, met vrugt kon worden verdeedigd, en het denzelven alsdan ook geene moeite kostte, de Stad van den kant der Zee in brand te schieten. Het *Bataafsch* Landsbestuur vleide zich dat deeze bedenkingen by den Eersten Consul van dien invloed zouden zyn, dat

CXXXII. BOEK. dat daar door de ongelukkige Ingezetenen, voor hunnen verderen ondergang, zouden bevryd worden (*).

1803. De Eerste Consul komt te *Vlissingen* en te *Middelburg*.

Hangende deeze zaak verscheen de Eerste Consul, zints eenigen tyd zich in de nabuurschap onzes Lands bevindende, in *Zeeland* (†), vergezeld van den Minister der Zeezaaken, den Raadsheer MONGE, de Staatsraaden FORFAIT, BRUIX en CRETET, den Generaal MONCEY en verscheidene Krygsbevelhebbers en Oversten der Consulaire Lyfwagt, van welke honderd vyftig man hem was voorafgetoogen. By BONAPARTE's uittreeden uit het Jagt, waar mede hy de *Schelde* was overgevaaren, werdt hy ontvangen door den *Fransschen* Afgezant DE SEMONVILLE, de Generaals VICTOR, MACORS en MONNET. De Voorzitter CLUSER boodt, aan 't hoofd der Municipaliteit van *Vlissingen*, de Stads Sleutels BONAPARTE aan, onder betuiging, dat dezelve hem opgedraagen wierden als een onderpand van de trouwe der *Vlissingsche* Municipaliteit en Burgery. De Eerste Consul nam dezelve met welwillenheid aan, en gaf ze over aan den Generaal MONNET, als

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. July bl. 156.

(†) Zie *de Byzonderheden der Reize van den Eersten Consul door het voormaalig Belgien en het Eiland Walcheren* in 1803. Te *Gornichem*, by J. VAN DER WAL, 1804.

als Opperbevelhebber des Eilands *Walcheren*. Terſtond hier op ſteeg de Eerſte Conſul te paard, bezigtigde de Havens, de Dokken, de Scheepstimmerwerven en Magazynen. Desgelyks nam hy in oogenſchouw het *Franſche* en *Bataafſche* Krygsvolk en de Nationaale Garde van *Vliſſingen*. CXXIII. BOEK. 1803.

Naa deeze bezigtiging ten voor hem beſtemden verblyve ingekeerd, hield hy zich met den Afgezant DE SEMONVILLE twee uuren bezig, en gaf vervolgens gehoor aan de Afgevaardigden der Geconſtitueerde Magten, zo Burgerlyke als Militaire, *Franſchen* en *Bataaven*, aan de Kerkenraaden der *Protestanten* en de *Roomſche* Prieſters. Onder de toeſpraaken der genen, die by hem ter begroetinge kwamen, merkte men byzonder op, dat hy, aan de zich daar bevindende Afgevaardigden uit de *Amſterdamſche* en *Rotterdamſche* Kooplieden, zyn genoegen betuigde, wegens hunnen yver, met vermaan om alle middelen, hun mogelyk, aan te wenden, om den invoer van *Engelſche* Koopwaaren in de *Bataafſche* Republiek te beletten, en den uitvoer van alles, wat tot verzorging van diens Zeemagt zou kunnen dienen.

Vergezeld van den Afgezant DE SENONVILLE, den Generaal SOULT en den Colonel LACUÉE, onder geleide van *Bataafſche* Ruiters, op *Zeeland* gelegerd, en door twaalf zyner Gardes gevolgd, reedt BONAPARTE met een Rydtuig na *Mid-*

CXXXII. BOEK. 1803.

Middelburg, zyne Garde bleef te *Vlissingen*. De Hoofdſtad bezigtigd hebbende, keerde hy, tegen het vallen van den avond, na *Vlisſingen* weder, en nam onverwyld de terugreis aan (*).

Verwoesting in den omtrek van *Vlisſingen*.

Omtrent het omverre hakken van de bovengemelde voorwerpen, omſtreeks *Vlisſingen*, werd niet verbeeden. Die verdelging ging haaren gang. — Alle Eigenaars en Bewooners van die ongelukkige ſtreek lands, Ingezetenen der Stad *Vlisſingen* en derzelver Regtsgebied, die, naa den Eerſten van Oogstmaand, door het verſterken dier Stad, en het daar door veroorzaakt wegneemen en vernielen van hunne Eigendommen en Bezittingen, ſchade geleden hadden, werd vergund dat verlies in de opbrengst der Heffing van twee ten honderd op de Bezittingen, ten deezen Jaare uitgeſchreeven, van hunne Bezittingen te mogen aftrekken, en ontvingen zy teffens een uitſtel van Betaaling. De Heer NICOLAAS CORNELIS LAMBRECHTSEN, Raad der Stad *Middelburg*, en in die Stad woonagtig, wiens Hofſtede en Landen in het lot der vernieling gedeeld hadden, werd met allen, die, ſchoon niet te *Vlisſingen* woonende, zich in het geval van deeze ſchade bevonden, dezelfde vrydom verleend (†).

Een

(*) *Nouvelles Politiques* 19 *Juillet*, 1803.

(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Nov. Ll. 185 en Dec, bl. 56.

Een ſtreng bevel van den Generaal MONNET gelastte alle Inwoonders op *Walcheren*, van *Engelſchen* oorſpronge, binnen vier dagen, naa het uitvaardigen deezes bevelſchrifts, dat Eiland te verlaaten. De Municipaliteiten zouden hun Paspoorten bezorgen, om zich na het binnenſte van *Holland* te begeeven, met aanduiding van de plaats huns nieuwen verblyfs. Elk, die dit bevel betrof, en 'er zich niet naar geſchikt hadt, zou voor verdagt gehouden en in verzekering genomen worden (*). CXXXII. BOEK, 1803. Strenge maatregelen omtrent *Vliſſingen* en de daar woonende *Engelſchen*.

Eenige dus verdreevene Inwoonders van de Stad *Vliſſingen* dienden eerlang een Verzoekſchrift in, dat aan hun eene geſchikte plaats mogt worden aangeweezen, waar zy vry en onverhinderd, even als voorheen te *Vliſſingen*, hunnen Handel konden voortzetten, als mede, dat zy de vryheid mogten bekomen, om hunne Vaartuigen, in de Haven van *Vliſſingen* liggende, benevens hunne verdere Goederen, van daar na elders, in de eene of de andere Haven deezes Gemeenebests, waar zy zich met de woon zouden nederzetten, kost- en ſchadeloos, over te voeren. — Men hieldt, uit hoofde van het reeds daaromtrent in onderhandeling zynde, tuſſchen onzen Afgezant SCHIMMELPENNINCK en den Minister van Buitenlandſche Zaaken der *Fran-*

Bepaaling van *Brouwershaven* ter woonplaats voor de uit *Vliſſingen* verbannene *Engelſchen*.

(*) *Nouvelles Politiques* 1803. 26 *Juillet*.

CXXXII. BOEK. 1803.

Franſche Republiek TAILLEYRAND, dit ſtuk in beraad. — Dan het leedt niet lang, of men ontving naricht, dat de Eerſte Conſul aan het verlangen onzes Gouvernements, opzigtlyk het herſtel van den Handel der uit *Vliſſingen* zogenaamde *Engelſche* Familien, hadt voldaan. Waar op den Verzoekeren werd toegeſtaan, om, ter voortzetting hunns Handels, zich in de Stad *Brouwershaven* met 'er woon te begeeven. De Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, kreeg van het Staatsbewind kennis wegens deze ſchikking, met last, om den *Franſchen* Generaal VICTOR aan te ſchryven; ten einde deeze de noodige bevelen kon geeven, dat de dus verhuizenden na de gemelde Stad hunne Vaartuigen en Goederen, welke zich nog te *Vliſſingen* bevonden, na *Brouwershaven* konden overvoeren. — Dit beſluit werd het Departementaal Beſtuur van *Zeeland* en den Zeeraad bekend gemaakt, met aanſchryving aan dat Beſtuur, om de Kooplieden, die zich te *Brouwershaven* zouden te nederzetten, op alle mögelyke wyze, buiten agterdeel van den Lande, in derzelver onderneeming bevorderlyk te zyn, en aan den Zeeraad om deeze Handelaars alle, met 's Lands belang overeenkomende, *faciliteiten* te verleenen (*).

Het

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Oct. bl. 201. 238. en Nov. bl. 120.

CXXXII. BOEK. 1803.

Het Departementaal Beſtuur van *Zeeland* vondt nieuwe ſtoffe, om over den Generaal MONNET by het Staatsbewind te klaagen. Het bragt ter kennisſe van 't zelve, dat een *Franſche* Generaal van Genie van de Regeering der Stad *Vliſſingen* gevorderd hadt de overgifte van de Sleutels der Sluizen, die gemeenſchap hadden tusſchen de Binnengraften en Buitenvesten. Met veel bekommerings hoorde het Departementaal Beſtuur deeze afvordering: naardemaal het niet onmogelyk was, dat van eene verkeerde werking met die Sluizen, niets minder dan de geheele Overſtrooming van het Eiland *Walcheren*, en het volſtrekt verderf van eene menigte Ingezetenen afhing. — Men hadt deswegen verſcheide onderhandelingen gehadt met den Generaal MONNET. Derzelver uitſlag was even vrugtloos als onaangenaam geweest. De waardigheid der Regeeringe hadt men zodanig uit het oog verlooren, dat het Beſtuur niet kon nalaaten, om, met allen ernst, te verzoeken, dat het Staatsbewind, door deszelfs tusſchenkomst, waar het van nut kon zyn, geliefde uit te werken, dat zy, noch iemand hunner, zich vonden blootgeſteld aan zodanige ontmoetingen, zo ongepast als vernederend in betrekking tot de Regeering, waar in zy zich geſteld vonden. Het Beſtuur hadt, tot voorkoming van verdere verwyderingen, welke het vreesde,

Nieuwe klagten over de eiſchen van MONNET te *Vliſſingen*.

CXXXII. BOEK. 1803.

dat de Regeering van *Vlisſingen* zou te wagten hebben, dezelve aangeraaden, om, wanneer zy vermoede, dat de bewaaring der Sleutelen van de Stads Sluizen op geenerlei wyze zou te behouden weezen, dezelve alsdan ter beſchikking van den Chef der Genie te *Vlisſingen* over te geeven.

Ten vollen bezefte, het Staatsbewind het voorgeſtelde gevaar, en dus de billykheid der klagten aan den eenen kant; doch vermeende, aan de andere zyde, dat deeze opgevatte vrees geenen genoegzaamen grond opleverde, om de gedaane vordering te weigeren: aangezien de Stad *Vlisſingen* in een ſtaat van beleg geſteld zynde, het van zelve ſprak, dat de Militaire Auctoriteit volkomen mägt bezat, om alles te vorderen, wat, volgens haar begrip, geagt kon worden daar toe betrekkelyk, of voor de Verdeediging dienſtig te zyn. Overzulks luidde de raadſlag des Staatsbewinds, dat de gevorderde Sleutels niet by aanhoudenheid behoorden geweigerd; maar overgegeeven konden worden, indien zulks niet reeds was geſchied; doch dat in allen gevalle, by den Bevelvoerenden Officier, ten nadruklykſten behoorde te worden aangedrongen, dat van die Sleutels geheel geen gebruik, ten minſten niet dan by de uiterſte noodzaaklykheid, en dan nog in tegenwoordigheid van de Stads Fabriek, zou worden gemaakt.

Met

Met bygevoegd vertoog, dat de omtrek van *Vlisſingen*, zo hoog liggende, dat, ſchoon alles onder water ſtondt, die omtrek vry zou blyven, en alleen zou ſtrekken ten onherſtelbaaren ruïne der Ingezetenen van *Walcheren*, zonder eenig weezenlyk voordeel tot de Verdeediging te doen (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Veele bladzyden zouden wy kunnen vullen met de opgave van klagten uit *Zeeland* over den Generaal MONNET. Bovenal ſtak uit het willekeurig, door Krygsvolk gevangen zetten van den Burger C. G. BYLEVELD, Commis Generaal der Convoyen en Licenten, en waarneemende het Fiscalaat by het Departement te *Vlisſingen*. Het Staatsbewind beſloot, onder het oog van den Generaal VICTOR te brengen, dat die gevangenzetting, als geen de minſte betrekking hebbende tot de Militaire werkzaamheden, geheel buiten MONNETS gezag en

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Sept. bl. 85 enz. Te deezer gelegenheid wilde het Staatsbewind, dat de Secretaris van Staat voor de Buitenlandſche zaaken, by den *Franſchen* Afgezant gepaste vertoogen zou doen; ten einde, zo veel mogelyk, tegen te gaan de menigvulge ongegronde aanvraagen, waar mede het *Bataafſche* Gouvernement, tot ondraaglyk bezwaar der Finantien, dagelyks werd bezig gehouden. Dat de Afgezant van de *Bataafſche* by de *Franſche* Republiek, by het *Franſche* Gouvernement zelve, deswegen, de meest dringende redenen zou betigen. *Ald.* bl. 87.

CXXXII. BOEK. 1803.

en werkkring gelegen, en gevolglyk te eenemaal onwettig was, voor eene daad van geweld, en openlyke tegenſtand tegen de Wetten in de *Bataafſche* Republiek plaats grypende gehouden, en mitsdien, op Hoog Gezag, behoorde tegen gegaan te worden. Het was uit dien hoofde, dat het Staatsbewind van dien Generaal vorderde en van diens yver verwagtte, het onverwyld geeven van de ſtelligſte orders aan den Generaal MONNET, om den Burger BYLEVELD, binnen den kortst mogelyken tyd, te ontſlaan, en in de onbelemmerde uitoefening zyner Amptsverrigtingen te herſtellen. — Daarenboven wilde het Staatsbewind, dat onze Gezant te *Parys*, by den Eerſten Conſul der *Franſche* Republiek, ten dringendſten zou vertoogen, dat het *Bataafsch* Gouvernement, billyk verontwaardigd over de ſtoutheid, waar mede de Generaal MONNET zich mengde in zaaken geheel niet tot diens Departement behoorende, het beſtaan hadt eenen *Bataafſchen* Burger en Amptenaar, met verſmaading van het gezag van deszelfs wettigen Souverain, door Militaire Magt, te doen gevangen neemen, en zich over denzelven een alleszints ongeoorlofd gezag aan te maatigen. — Een volkomen ontſlag was hier van het gevolg (*).

El-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Sept. bl. 124. 152 en 119.

Elders vielen klagten en aanvraagen, wegens byzondere bekostigingen, ten dienſte der *Franſchen*. Wy kunnen ze alle niet ophaalen. Ten voorbeelde ſtrekte het gebeurde in de Stad *Brielle*. Het Gemeente-Beſtuur deedt het Staatsbewind weeten, dat de *Franſche* Generaal vertrokken was, zonder op de betaaling van eenige Schulden, voor Meubelen, als anderzints, eenige orders te ſtellen, en verzogt onderrigt te worden, of Generaals en bevelvoerende Officiers regt hadden, om byzondere Steden of Plaatzen, waar zy bevel voerden, of hun Kwartier hielden, Logement, Meubelen, Tafel, voor zich en hun gevolg, of Stalling voor Paarden, te mogen eiſchen, of dat de byzondere Steden en Plaatzen verpligt waren aan Eiſchen van dien aart te voldoen, zo zy daar toe, tot voorkoming van grootere onheilen, gebragt wierden, of zulks geraaden vonden. — De Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, kreeg van het Staatsbewind laſt, om te zorgen, dat in deezen werd gehandeld overeenkomſtig den inhoud der Artykelen van Overeenkomst tuſſchen het *Bataafſche* en *Franſche* Gouvernement geſlooten, wegens de 18000 man *Franſche* Troepen in dienst van de Republiek (*). CXXIII. BOEK. 1803.

's Eer-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 75.

CXXXII. BOEK. 1803.

's Eerſten Conſuls verblyf in *Bruſſel* maakte die Stad ten middelpunt der onderhandelingen, den hervatten Oorlog en deszelfs voortzetting betreffende. Zyne Uittochten langs de Zeekusten, zyne Havenbezigtigingen, en Beſchikkingen, duidden genoegzaam aan het groote Plan eener Landinge in *Engeland*. Merkwaardig was een ſchryven uit *Parys* ten deezen dage: 'Er heerscht eene ſchaarschheid aan nieuwstydingen in deeze Hoofdſtad. Zulks is een zonderling verſchynzel, by den aanvang eens Oorlogs: doch het wordt genoegzaam opgehelderd, door de onmagt, waar in zich de beide Oorlogende Partyen bevinden, om elkander van naby te treffen. Deeze heerscht bykans zonder tegenſtand te Lande, geene ter Zee. Zy bezitten, zy neemen, elk in zyn element, wat hun behaagt. Dan 't het is daar toe, dat zich hunne verrigtingen bepaalen, en waarſchynlyk nog lang zullen bepaalen. Om elkander volſtrekt aan te tasten, en ſlag te leveren, ontbreekt het de *Engelſche* Vlooten aan Krygsvolk, en het *Franſche* Krygsvolk mangelt het aan Schepen. Veronderſteld dan, dat de andere groote Mogenheden ſtille aanſchouwers blyven van deezen hervatten Kryg, dan zal dezelve, tot groot nadeel der Volken in 't algemeen, lang duuren, zonder groote Gebeurtenisſen op te leveren. Om aan dit draalen een einde

Blykbaare toerusting tot eene Landing in *Engeland*. Aanmerking deswegen.

te

te maaken, zou het onderneemen eener Landinge der *Franſchen* in *Engeland* noodig zyn (*). CXXXII. BOEK.

Veel werd daar van in *Groot-Brittanje* geſprooken. Schoon veelen dit onder het onmogelyke, althans onder het hoogst hachlyke rekenden, werden 'er gevonden, die zulks zo zwaar niet ſtelden. Voorzorgen daar tegen werden door ſterke Kustbewaakingen te werk geſteld. In *Frankryk*, en in ons Vaderland, was die Landing aan de orde van den dag. De werkzaamheden weezen de daadlyke bedoeling aan. Zy gaven grond, om deswegen begrootingen van de Krygsmagt op de Kusten op te geeven. Volgens de gerugten, zou het *Franſche* Staatsbeſtuur vier Campementen verzamelen tot het doen dier Landinge. Het eerſte in de ommeſtreeken van *St. Omer*, groot 50,000 man: een gelyk getal zou een tweede naby *Compigne* vormen; 6,000 man zou zich te *Cherbourg* verzamelen, en 1803.

(*) *Nouv. Polit.* 12 *Juillet.* De Franſche Dichter LEBRUN wydde den Oorlog tegen *Engeland* eene Nationaale Ode. Dezelve eindigde met eene voorſpelling van NEPTUNUS, dat een nieuwe ALEXANDER het hedendaagſche *Tyrus* zou doen vallen. — De *Moniteur* wil, dat men tot een ſpreuk in de vlaggen en vaandels, op den tocht tegen *Engeland*, deeze regel uit dit Dichtſtuk zou gebruiken:
Le Cri des Nations redemande les mers.
De Kreet der Volkeren eischt de Zeeën weder te rug.

CXXXII. BOEK.

en 40,000 man in de *Bataafſche* Republiek.

1803.

's Lands Zeemagt kreeg verſterking, nog drie Linieſchepen werden in dienst geſteld en begeeven. Den Schoutbynagt KIKKERT werd het algemeen bevel over alle Lands Vaartuigen, liggende op de Stroomen en in de Zeegaten, benoorden het *Ye*, opgedraagen. Tot verſterking der Kusten en Zeegaten, beſtemde men de thans gereed zynde Kanonneer-Galjooten en Schooners (*). Gemelde Schoutbynagt hieldt gemeenſchap met den Luitenant Generaal DUMONCEAU, bevel voerende over het Leger in *Noord-Holland*. Hy gaf het Staatsbewind bericht, wegens den ſpoed, om 's Lands Schepen van Oorlog tot de Linie van Verdeediging, onder zyn bevel behoorende, te brengen, met vermelding van den goeden opgang, welke zyne Volkwerving nam (†).

Schepen in dienst gesteld.

Verzoek der *Franſchen*, om te *Middelburg* Kanonneerbooten te bouwen.

Reeds in Hooimaand verzogt de op *Walcheren* bevelvoerende *Franſche* Generaal de Werven van den Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen te mogen bezigtigen. Dit ging gepaard met de aanvraage, of de Raad, wanneer zulks noodig werd geoordeeld, genegen zou weezen, om een gedeelte der Scheepstimmerlieden en ander Werkvolk, in dienst van

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 187. July bl. 44. 101. 167. Sept. bl. 95 en 156.
(†) *Ald.* July bl. 140.

van den Raad, in dien der *Franſche* Marine over te laaten; ten einde op haare kosten, en met haare bouwſtoffen, welke zy zouden verzorgen, op die Werf eenige Platboomde Vaartuigen te bouwen. — De Voorzitter des Stadsbewinds hadt, uit hoofde der betoonde genegenheid des Raads te *Middelburg*, om hier in te bewilligen, en den ſpoed, welke in deezen gevorderd werd, voorloopig daar in toegeſtemd: nogthans onder uitdruklyk beding, dat van den Raad der *Afiatiſche* Bezittingen de vereischte zorg zou moeten worden gedraagen, dat het Werkvolk, te deezer zaake, geene Actie, hoe genaamd, tegen den Raad, of het *Bataafsch* Gouvernement, zou kunnen hebben; maar dat hetzelve geheel en al zou weezen in dienst van de *Franſche* Republiek, en ook met *Fransch* Geld betaald worden. 's Voorzitters gedrag werd goedgekeurd, en onverwyld, overeenkomſtig daar mede, beſlooten (*). CXXXII. BOEK. 1803.

De aanbouw van Kanonneerbooten, en bovenal Platboomde Vaartuigen, werd voortgezet. Men deedt van de *Franſche* zyde onderzoek na deeze werkzaamheden, zo te *Vliſſingen* als elders, met bygevoegd voorſtel, dat die Vaartuigen ter gemelde Havenſtad, aan den Generaal MONNET, mogten worden overgegee- Kanonneerbooten en Platboomde Vaartuigen vervaardigd.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. July bl. 64.

CXXXII. BOEK. 1803.

geeven. Desgelyks vroeg men van de zyde der *Franſchen*, dat onze Raad der Marine mogt gevolmagtigd worden, om de gereed zynde, en van tyd tot tyd gereed komende, Platboomde Vaartuigen, op de onderſcheidene Landswerven, op de aanvraage der *Franſchen*, aan dezelve over te geeven, alleen van het onontbeerelykst benoodigde voorzien; mits echter, dat zulks niet anders geſchiedde, dan op vertoon van behoorelyke volmagt des Eerſten Conſuls; onder andere bevattende, dat de alzo aan de *Franſche* Gemagtigden af te geeven Vaartuigen in mindering zouden ſtrekken van het getal Vaartuigen, met hun toebehooren, tot de beraamde Expeditie tegen den gemeenen Vyand te leveren, tegen een Ontvangbrief van den daar toe gevolmagtigden Overneemer. De Vergadering nam daar volkomen genoegen in (*). Uit naam des Eerſten Conſuls kwam het verzoek, dat de Kanonneerbooten en Platboomde Vaartuigen van vier en twintig Ponders, in ſtede van twaalf Ponders en minder bals, mogten voorzien worden, ten einde even als de *Franſche* Flotille ingerigt te zyn (†).

VERBUELL voert het Commando.

Vliſſingen ſtrekte ter voornaame Verzamelplaats van de Flotille. Aan 's Lands Schout-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Sept. bl. 110 en 157.

(†) *Ald.* Dec. bl. 23.

Schoutbynagt VERHUELL, te dier Stede Commisfaris, werd door den Eerſten Conſul, die hem tot Adjudant benoemd hadt, het Commandement aldaar opgedraagen. Eene waardigheid, welke hem den Raad van Marine deedt aanſchryven, dat dezelve van dien aart was, dat de aan die post verknogte werkzaamheden, meestal, aan den wal zouden moeten geſchieden, en diensvolgens grootlyks zouden verſchillen van de gewoone leevenswyze, waar aan Scheepsbevelhebbers zich anders konden houden. Veeltyds zou hy zich van een groot aantal Officieren omringd vinden. Uit deeze oorzaake meende hy het Staatsbewind in bedenking te moeten geeven, of het niet zou kunnen goedvinden, zodanige bepaalingen te maaken, die hem in ſtaat ſtelden, de buitengewoone kosten, welke hy, tot behoud van 's Lands Eer, zou moeten doen, te kunnen vinden, en aan de Commisſie, waar mede hy zich vereerd zag, dien luister en die agtbaarheid by te zetten, welke men van het *Bataafsch* Gouvernement met regt mogt verwagten. — Dit voorſtel vondt ingang, en baarde het beſluit, om dien Opperbevelhebber, behalven het Daggeld hem by een geheim beſluit als Commisſaris toegelegd, nog toe te ſtaan voor Tafelgelden zes honderd Guldens 's maands, en zulks als nog voor den tyd van vier maanden te be-

CXXXIII. BOEK. 1803.

Een hem toegeſtaan verzoek tot eene meerdere Wedde.

CXXXII. BOEK. 1803.

bepaalen (*). — Tot zyne hulpe, en ter bevelhebberschappe over de Flotille te *Vlissingen* byeengebragt, verlangde hy een bekwaam Officier als Adjudant Generaal, en vroeg ten dien einde om J. M. VAN KERVEL, Capitein Luitenant. Dit verzoek werd ingewilligd, en verkreeg VAN KERVEL die bevordering, op zeer voordeelige voorwaarden (†).

Verdere Verzoeken van VERHUELL, en hoe daaromtrent gehandeld.

Om alles, ter Landing in *Engeland*, gereed te maaken, waren de werkzaamheden, met het afloopen des Jaars, aan de *Fransche* Kust veelvuldig, en repte men hier, in voldoening aan 's Eersten Consuls verzoek, de handen. Drie Divisien Kanonneerschoepen zouden 'er worden uitgerust. Hoe zeer de Eerste Consul aan den Schoutbynagt VERHUELL hadt overgelaaten, om dezelve op twee te verminderen, wanneer hy mogt ontdekken, dat 'er te veel zwaarigheden zouden zyn, om de drie Divisien daar te stellen, oordeelde hy, dezelve ten spoedigsten voltallig te moeten maaken, en voorts, om de honderd Kanonneerschoepen, en de nog ontbreekende Platboomde Vaartuigen, des noods, op de Scheepstimmerwerven, aan byzondere Personen toebehoorende, te doen aanbouwen — Het gebrek, om die Vaartuigen te wa-

pe-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 89.

(†) *Ald.* bl. 78.

penen, ſtelde hy voor aan te vullen door het neemen van de achttien vier en twintig Ponders der thans buiten dienst zynde Oorlogſchepen, als mede zo veele ſtukken van dat kaliber, als verder benoodigd mogten zyn, en binnen 's Lands gemist konden worden. — VERHUELL zag het bemannen der bedoelde Flotille als waarſchynlyk het moeilykst punt in de uitvoering aan: hierom ſtelde hy voor, de Manſchap van 's Lands Schip *de Herſteller*, waar van men reeds geſprooken hadt, ten ſpoedigſten na *Vliſſingen* te zenden, als mede het Volk, dat van de weinige in dienst zynde 's Lands Vaartuigen zonde kunnen gemist worden. — Ter verkryging van de noodige Bevelvoerders over de Platbodemde Vaartuigen, dagt hem een geſchikt middel het doen eener aanſchryvinge aan de Regeeringen der Plaatzen, waar zich Koopvaardy-ſchippers en Stuurlieden bevonden: ten einde die Zeelieden, tot den dienst van het Vaderland, op te roepen, en eene gepaste wedde toe te leggen. — Het vereischte getal Officieren op de Kanonneerſloepen ontbrak, dit gebrek wilde hy aangevuld hebben door de jonge Officieren, welke zich uit het voorig korps Zeeofficieren hadden aangeboden, om weder in daadlyken dienst te treeden, en hun vooreerst als buitengewoone aan te neemen: om daar toe mede te gebruiken de Cadets

CXXXII. BOEK. 1803.

CXXXII. BOEK. 1803.

dets van den eerſten rang, welke de vereischte jaaren bereikt en de gevorderde kundigheden verkreegen hadden. Eindelyk verzogt hy, dat hem de noodige volmagt mogt verleend worden, om in *Vliſſingen*, voor ieder Diviſie, een Sloep van tien riemen te laaten aanbouwen, ten dienſte der Commandanten dier Diviſien. — Het Staatsbewind deedt den Opperbevelhebber der *Bataafſche* Flotille te *Vliſſingen* aanſchryven, dat in het eerſte der gevraagde punten niet kon worden getreeden; dat voorts dit ſchryven in handen van den Raad der Marine zou worden geſteld (*).

Vaartuigen ten dienſte der groote Expeditie geprest.

In Wyhmaand was de *Texelſche* Expedie beſtemd, en ſchikking gemaakt tot het inhuuren der Schepen, die tot overvoering zouden dienen. Ten behoeve van den Raad der Marine verleende het Staatsbewind een Patent, om de Perſoonen, belast met de Presſing van een aantal, voor 's Lands dienst gevorderd wordende, en voor den Raad van Marine benoodigde Vaartuigen, op de eerſte aanvraage, de geëischte hulp en kragtdaadigſten byſtand te verleenen, en dit te doen, zonder eenig verwyl, oponthoud of tegenzeggen, dewyl het Staatsbewind, ten algemeenen welzyn van den Lande, zulks noodig vondt. — De Raad der Ma-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 185.

Marine kreeg welhaast oorzaake om te klaagen, dat 'er geene Vaartuigen te krygen waren, om de Goederen, die voor de Flotille te *Vlissingen*, in de *Texelsche* Expeditie, moesten dienen, over te voeren: dewyl de Schippers, met Koopmans Goederen gelaaden, dezelve aan boord hielden; ten einde niet geprest te kunnen worden. De Raad verzogt, uit dien hoofde, ten spoedigsten gevolmagtigd te worden, om zich niet alleen de noodige Vaartuigen door Presing te verzorgen; maar tevens om, wanneer geene ledige Vaartuigen daar toe voorhanden waren, ook ten dien einde gelaadene Schepen te neemen, en dezelve te noodzaaken, onmiddelyk zich van hunne inhebbende Laadingen, van Koopmans of andere Goederen, te ontdoen, en dus den gevorderden dienst te volbrengen. Overeenkomstig die voordragt, werd den Raad volmagt verleend; nogthans met eene sterke aanbeveeling, om, in dit geval, alle mogelyke bescheidenheid te gebruiken (*). CXXIII. BOEK. 1803.

Troepen tot die Expeditie bestemd.

Voor de gewoone benoodigdheden des Krygsvolks, tot de Buitenlandsche Expeditie bestemd, droeg het Landbestuur zorge, als mede voor den Geneeskundigen dienst (†). Negen duizend man

Ba-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Oct. bl. 189 en Dec. bl. 49 en 98.

(†) *Ald.* Dec. bl. 85 en 86.

CAP. XII. BOEK. 1803.

Bataafsch Krygsvolk zou de Staat tot den Tocht na *Engeland* leveren, volgens eene des met *Frankryk* bepaalene overeenkomst. De Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, hadt, nevens de Commisfie van Oorlog, de geheele Armée gefchikt geoordeeld, om tot deezen belangvollen Tocht gebruikt te worden, en geene voorkeuze aan het eene Corps boven het andere kunnende geeven, het noodig geoordeeld, by looting te moeten beflisfen, welk gedeelte der Armée daar toe zou worden gebruikt. De opgegeevene bepaalingen, en fchikkingen erlangden op deeze voordragt goedkeuring (*).

De Luitenant Generaal DUMONCEAU, aan 't hoofd van die Krygsbende geplaatst, gaf het Staatsbewind in overweeging, om de tot den Tocht benoemde Colonels te laaten genieten het volle Colonels Tractement, en voorts aan de Adjudanten by gemelde Colonels, behalven de gewoone Wedde, ieder twee Guldens 's daags toe te leggen. Deeze voorflagen werden omhelsd, onder bepaaling, dat de buitengewoone Daggelden voor de Adjudanten niet zouden aanvangen dan naa het aan boord gaan (†).

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Nov. bl. 178.

(†) *Ald.* Dec. bl. 63.

De Generaal DUMONCEAU, met den Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, over de ſchikkingen tot de voorgenomene Groote Expeditie handelende, hadt dit Legerhoofd hem voorgedraagen, dat het, zyns inziens, voor den Dienst van groot nut zou weezen, om eenige Officieren van de Generaale Staven, wegens hunne beweezene dienſten in den voorigen Oorlog, te beloonen. Te meer vondt hy zich tot dit voorſtel opgewekt, vermids reeds eenige derzelven, in *Noord-holland*, door den Generaal BRUCE, naa den roemryken veldſlag, met hooger Rangen waren begunſtigd; doch welke Aanſtellingen, door het toenmaalig Landbeſtuur, niet waren goedgekeurd en gewettigd (*). — Hier by hadt de Generaal opgemerkt, dat het alzins als noodzaaklyk kon worden beſchouwd, dat een Adjudant Generaal, in daadlyken dienst zynde, een hooger Rang, dan van Luitenant Colonel, bekleedde; vermids het dikwyls kon gebeuren, dat hy verpligt zou zyn, op eigen gezag, bevelen te geeven aan Luitenant-Colonels, die Chefs van Battaillons of Corpſen waren; of wel, dat hy, door den bevelvoerenden Generaal, gebruikt wierd om een of meer Battaillons of Corps,

CXXXII. BOEK. 1803.

(*) Wy hebben, wegens het toen voorgevallene, een breed verhaal gegeeven in onze *Vad. Histor.* XLIII. D. bl. 17—26.

CXXXII. BOEK. 1803.

Corps, door Luitenant-Colonels gecommandeerd wordende, tegen den Vyand aan te voeren, of wel anderzins het bevel daar van op zich te neemen. — Met deeze aangevoerde redenen ſtemde de Secretaris van Staat in, en ſtelde hy het Staatsbewind voor, om aan een vyftal Luitenant Colonels en Adjudants Generaals (*), den rang van Colonel op te draagen, onder uitdruklyke bepaaling, dat deeze Rangbevordering geen nadeel voor het vervolg zou toebrengen, aan zodanige Luitenant Colonels, die ouder in Rang waren, dan de thans tot die bevordering aangepreezene Officieren (†).

Telegraphiſche Kustbeſeining weder in 't werk geſteld.

De Kryg, te Water gevoerd, bepaalde zich, wat ons Land betreft, tot het neemen van eenige Schepen, en Kustontrustingen. De Telegraphiſche Kustbeſeining, van *Vliſſingen* af tot *Delfzyl* ingeſlooten, werd weder opgericht. De Departementaale Beſtuuren van *Holland*, *Zeeland*, *Friesland* en *Groningen*, ontvingen, van wegen het Landbeſtuur, aanmaaning, om, ter beſpoediging van dit werk, den Raad van Marine, op diens verzoek en aanvraage, den noodigen byſtand te verleenen (§). — Een der

(*) De bevorderde Krygslieden waren R. F. BLANKE, J. J. RAAF, W. T. BRUCE, W. USLER en VICHERY.

(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 68.

(§) *Ald.* Aug. bl. 63.

der Seinwagters, op de hoogte van *Hellevoetſluis*, hadt zich met eenige Krygslieden der *Engelſchen*, daar ſteelswyze aan wal gekomen, in verboden gemeenſchap en onderhandeling ingelaaten. Hy werd gevat, afgezet en den Regter overgeleverd (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Opening werd ter Vergadering des Landbeſtuurs gegeeven, dat, op zommige plaatzen in het Gemeenebest, byzonder te *Rotterdam*, door kwalykgezinde Perſoonen, Matroozen en Zeeſoldaaten, in dienst van den Staat, werden overgehaald, om deezen te verlaaten, en zich in dien der *Engelſchen* over te geeven. Deswegen kreeg de Raad der Marine, als mede de Bailjuw der Stad *Rotterdam*, aanſchryvens om, op de naauwkeurigſte wyze, onderzoek te doen na de waarheid dier berichten, en voorts, des noods, gepaste maatregelen te neemen; ten einde niet alleen dit kwaad te voorkomen en tegen te gaan; maar ook, dat tegen de ſchuldigen aan de verleiding van 's Lands Zeevolk in regte kon worden gehandeld. — Welhaast deeden zich gevallen op, die geen geringen ſteun gaven aan dit vermoeden. Een Smak voor den *Briel*, en een Bomſchip voor *Maasſluis*, werden aangehouden. Aan boord bevondt zich een aantal Zeelieden, Lieden, verdagt van gezindheid om ten *Engelſchen* dienst volk te werven.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 174.

CXXXII. BOEK. 1803.

den, die waarſchynlyk voorhadden zich na *Engeland* te begeeven. Onder deezen was een *Engelschman*, dien men voor den Werver aanzag. De dus in verzekering genomenen werden na *Rotterdam* in bewaaring overgebragt, om door den Fiscaal der Marine in dit Departement onderzogt en verhoord te worden. Wat deeze zaak betrof beſloot men dezelve in handen van den Zeeraad te ſtellen, ten einde daaromtrent en de Perſoonen, in dit ſtuk betrokken, zodanig te handelen, als het Regt van den Lande vorderde. Middelerwyl zou het vasthouden der Manſchap volduuren, met aanbeveeling, om zo min aan Schip en Laading, als aan de Perſoonen, eenig verder oponthoud te veroorzaaken, dan ten dienſte des Regts volſtrekt noodzaaklyk was (*).

Iets wegens de Krygsgevangenen vóór onze Oorlogsverklaring aan *Engeland*.

Het neemen, en in onze Havens opbrengen, van Pryzen door de *Franſchen*, vóór de daadlyke verklaaring des Oorlogs ook van onze zyde, verwekte, nu en dan, huivering, wegens het overneemen der Krygsgevangenen. Dit was het geval van 's Lands Capitein ter Zee FALCK, ter reede van *Texel* het bevel voerende, die daar in zwaarigheid maakte. — Dit droeg de goedkeuring des Staatsbewinds weg; en moest hy op die wyze blyven handelen; ten ware de Capiteins, die zodanige Krygs-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 203. 206. en July bl. 37. 81.

Krygsgevangenen overbragten, borg ſtelden voor derzelver onderhoud, of wel die Gevangenen, ten behoeve der Republiek, overgaven, om als Krygsgevangenen van dezelve te worden aangemerkt (*).

Hoe met de Prysſchepen te handelen.

De Zeeraad vondt zich, ten dien tyde, door de byzondere Politieke geſteldheid, waar in onze Republiek, ten opzigte van het *Franſch* Gouvernement, verkeerde, te meermaalen huiverig, om, zonder byzondere voorkennis of last van het Staatsbewind, eenige bevelen af te vaardigen. Thans oordeelde dezelve noodig, het Bewind te doen opmerken, dat, in den jongſt voorgaanden Oorlog, omtrent de behandeling der Prysſchepen, door *Franſche* Kaapers genomen, en binnen onze Havens opgebragt, ſteeds was gehandeld naar de Overeenkomſt in den Jaare 1781, tusſchen de Staaten Generaal en den Koning van *Frankryk* geſlooten; ingevolge waar van, boven en behalven de betaaling van 's Lands Inkomende Regten, de geheele behandeling en beredding van Pryzen en derzelver Laadinge was geſchied, onder beheer en toezigt der Geëmployeerden van het *Bataafſch* Gouvernement. Waar van evenwel moesten worden uitgezonderd de Pryzen in de Haven van *Vliſſingen* opgebragt, als te welker plaatze de *Fran-*

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 63.

CXXXII. BOEK. 1803.

Franſchen zich ſteeds aan de tusſchen de beide Gouvernementen gemaakte vastſtellingen en bepaalingen hadden geweigerd te onderwerpen. Te weinig, betuigden zy, in dit oogenblik (*), bekend te zyn met de Staatkundige geſteldheid der Republiek, om te kunnen beoordeelen, of, en in hoe verre, dit oude Rigtſnoer moest gevolgd worden. — Men gaf by wederſchryven te verſtaan, dat men zich daar aan te houden hadt. Doch, ingeval deswegen, in de Haven van *Vliſſingen*, zwaarigheid mogt ontſtaan, zulks als dan, op de best mogelyke wyze, moest worden geſchikt, en het gedrag der *Franſchen*, zonder tegenkanting, worden aangezien (†).

Visſchers door de *Engelſchen* genomen. Klagten des in *Engeland* gedaan.

Welhaast, naa den verklaarden Oorlog, vielen 'er in het Laagerhuis te *Londen* geſprekken over de meerdere of mindere mogelykheid van eene Landing der *Franſchen* in *Engeland*. De Colonel CRAWFORD meende, dat de *Hollandſche* Vaartuigen en Zeelieden, ten deezen aanziene, hoogstgevaarlyk zouden kunnen worden. Ingevolge van dit begrip, werden verſcheide Visſchers Vaartuigen, van *Katwyk*, *Scheveningen* en elders uitgevaaren, door de *Engelſchen* genomen. De Raad van Marine kreeg last de noodige or-

(*) Den 15 van Juny.

(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 145.

orders te ſtellen, dat, tot nader bevel, geene Viſchers-pinken, ter Vischvangst, van onze Kusten, zouden in Zee ſteeken. Dan teffens ſchreef men den Raad aan, middelen op te geeven, om de Vischvangst, zonder gevaar voor de Vaartuigen, te kunnen doen uitoefenen. — Een Lands-brik ſtondt als Cartel, na *Engeland* gezonden te worden, om de Egtgenoote en Familie van den Afgezant SCHIMMELPENNINCK herwaards over te brengen. De Raad der Marine kreeg volmagt, van deeze gelegenheid gebruik te maaken, om aan de *Engelſche* Admiraliteit kennis te geeven van en te klaagen over de ongehoorde, en tegen de gegeevene verzekeringen ſtrydige, handelwyze van den Vyand, door het wegneemen en vervoeren van *Bataafſche* Viſchers Vaartuigen, op derzelver teruggave aan te dringen, met afvraaging, of de *Britſche* Admiraliteit voorneemens was Vaartuigen, *alleen* ter Vischvangst beſtemd, *al* dan *niet* ongemoeid te laaten viſchen (*)?

CXXXII. BOEK. 1803.

Staande dit verbod, en terwyl men op middelen bedagt was, om den Viſcheren, door ſchikkingen, zo veel mogelyk, te gemoete te komen, en brood te laaten verdienen, waren van te *Veere* Vischſchuiten in Zee geſtooken. Vier dee-

Viſchers vaaren tegen het verbod uit. Wat des gebeurde.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 205.

CXXXII. BOEK. 1803.

deezer werden door de *Engelſchen* genomen; doch één derzelve was met de manſchappen der overige vrygegeeven, en te *Veere* wedergekeerd. De onderviding toonde, dat de Viſchers te dier Stede, zonder de beſchikking des Landbeſtuurs, op de gedaane verzoeken, om verandering in het genomen beſluit af te wagten, zich niet hadden ontzien, in weerwil van hetzelve, zo verre van land te vaaren, dat zy den Vyand in handen vielen. De Raad der Marine bragt zulks, op aanſchryving van het voorgevallene, ter tafel van het Staatsbewind, met aanvraage, hoe te handelen met het invorderen der boete van Duizend Guldens, tegen de overtreeders bepaald. — Te deezer gelegenheid gaf de Raad in overweeging om, zo tot voorkoming van verder onheil voor de Viſcherlieden te *Veere* en *Arnemuide*, als van het kragtloos maaken der Beſluiten, ten opzigte van de Viſcheryen genomen, vast te ſtellen, dat de Viſchers Vaartuigen in *Zeeland*, bekend onder den naam van *Viſchpoonen* of *Viſchſchuiten*, niet geſchikt om binnen den afſtand éener myl van het land te viſſchen, tot nader ſchikking, werd verboden zich in Zee te begeeven, op zodanig eene ſtraffe, als het Staatsbewind zou meenen te behooren (*).

Het

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 68.

Het ſtuk der Vischvangst, der Strand- CXXXII
bewoonderen eenig beſtaan, hieldt de aan- BOEK.
dagt van het Landsbeſtuur te meermaalen, 1803.
en op eene dringende wyze, bezig. On-
der andere was voorgeſlagen, om Vis- Bevel
ſchers-pinken, langs de *Hollandſche* Kust om de
van *Scheveningen* tot aan de *Helder* ter Visſchers
Vischvangst vaarende, in verzekerde be- Pinken
waaring te brengen. Eene aanſchryving op land
aan de Plaatslyke Beſtuuren, onder welker te haalen.
beheer zich zodanige Pinken bevonden, beval deeze Vaartuigen, 't zy dezelve de Vischvangst daadlyk uitoefenden, of tot eenig ander einde gebezigd werden, onverwyld, en zonder tydsverzuim, zo verre van het ſtrand en op het land te doen haalen, en 't zy agter de Duinen, 't zy achter het Dorp, naar de gelegenheid het toe- of medebragt, geheel en al buiten het gezigt van den Vyand te bergen; en, des noods, boven dien, de masten en tuigadien neder te haalen: alles zo lange des nader of anders mogt worden bepaald. Van deezen maatregel bleeven uitgeſlooten de Booten en Vaartuigen, die zich, in den voorigen en zedert den tegenwoordigen Oorlog, bezig gehouden hadden met langs den oever, en op een geringen afſtand, in Zee te visſchen, waar op de Vyand het niet zo zeer, als op de Pinken, ſcheen gemunt te hebben (*).

Dee-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Oct. bl. 76.

CXXXII. BOEK. 1803.

Deeze Visschersbooten vermenigvuldigden van dag tot dag op de Zeedorpen. Het wegbergen en verschuilen der Pinken ging hier rasser en beter toe, dan elders. Te *Scheveningen* was dit zo gebrekkig, dat de Raad der Gemeente in den *Haage* zich zulks aantrok, en des klaagde by het Staatsbewind, met voordragt van den toestand der zaake. De Raad der Gemeente ontving aanschryving, om de noodige zorge te draagen, dat de Pinken, door en ten koste der Reeders en Eigenaaren, ter bepaalde plaatze, werden geborgen, en zulks binnen den tyd van zes dagen. Was dit niet geschied, dan zou de Raad der Gemeente van *'s Haage* zulks, voor hunne rekening, doen. — Dit hadt eene kragtdaadige uitwerking (*).

Hoe traaglyk daar aan gehoorzaamd te *Scheveningen*.

Verzoek der *Katwykeren*.

Agterlyk betoonde zich daar in *Katwyk aan Zee*. De Municipaliteit droeg de bezwaaren voor, welke zich in het volvoeren van dien last opdeeden, en verzogt, te mogen volstaan met de Pinken, deels in de gewoone Schuikengaten, deels, zo veel mogelyk, op de Werven in het Dorp, op te trekken, met wegneeming van Masten, Roers en Tuigadie. — Hier by voegde zy een verzoek, dat, van 's Lands wege, in de kosten, daar op vallende, zou gedraagen wor-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Oct. bl. 222. 256. en Nov. bl. 146.

worden. — Ook namen zy deeze gelegenheid waar, tot het vraagen eener ſomme Gelds om, geduurende den Winter, uit hoofde van het ſtilſtaan der Viſcherye, onder de verarmde *Katwykſche* Ingezetenen, te worden uitgedeeld. Welk laatſte de Municipaliteit meende te ligter te kunnen geſchieden; dewyl dit Jaar geene premien voor de verſche Haringvaart door den Lande waren betaald geworden. — Het beſluit des Staatsbewinds viel, om te volharden in het bepaalde by de aanſchryving der Zeedorpen, en de Reeders te verpligten, om de Stuurlieden en verdere Zeelieden, door alle middelen, welke zy in hunne magt hadden, te dwingen, in de uitvoering de behulpzaame hand te leenen. De Zeedorpen, waar men in de volvoering nalaatig bleef, zouden beroofd worden van de vryheid, om met Booten, of andere kleine Vaartuigen, langs de Kust te mogen viſſchen. — In het draagen der kosten zou op den voorgeſtelden voet te *Katwyk*, van 's Landswege, niet worden getreeden. Dan werd, dien onverminderd, vrygelaaten aan de Belanghebbenden om, wanneer door hun aan 's Staatsbewinds beſluit zou zyn voldaan, eene naauwkeurige opgave van de kosten in te zenden; op dat men zou kunnen nagaan, welk eene vergoeding, van

CXXXIIde BOEK. 1803.

CXXXII. BOEK.

1803.

van wegen den Lande, behoorde plaats te grypen (*).

Voordragt der *Noordwykeren.*

Geene voortvaarenheid, om de Vischers-schuiten, volgens den gegeeven last, te bergen, betoonde het Gemeente-Beſtuur der beide *Noordwyken.* De Raad der Marine hadt hetzelve een en andermaal tot volvoering aangemaand. Op eene laatst gedaane aanſchryving, gaf het Gemeente-Beſtuur te kennen, dat hetzelve door de Reeders van de aldaar liggende Schuiten onderrigt ontvangen hadt, dat die Vaartuigen eigendommen waren van *Pruisſiſche* Burgers, en dat dezelve, zo ras weêr en wind dienden, van ſtrand zouden vertrekken. — De Zeeraad kreeg last om, ten aanziene deezer zaake, het noodig onderzoek te werk te ſtellen, en byzonder na te vorſchen, of de bedoelde Pinken weezenlyk *Pruisſiſche* eigendommen waren? en zo ja, wanneer, op hoedanig eene wyze, en onder wiens goedkeuring, dezelve zulks mogten geworden weezen? — De uitſlag van dit onderzoek wagtte het Staatsbewind af. Middelerwyl werd de Raad van Marine aangeſchreeven, om, zo verre mogt blyken, dat één of meer dier Schuiten, buiten voorkennis van het Gouvernement, aan Ingezetenen van eene onzydige Mogenheid waren overgedaan, dezelve het op

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Oct. bl. 256.

op ſtrand haalen en bergen te gebieden en doen volbrengen (*).

CXXXII. BOEK. 1803.

Het verzoek van een aantal Viſſchers Vrouwen, wier Mans door *Engelſche* Schepen waren genomen (†), en nog in *Engeland* gevangen gehouden werden, om in de gelegenheid geſteld te worden, van met een Cartel-ſchip hunne Egtgenooten eenige ververſching te doen toekomen, werd in overweeging gehouden; maar kreeg de Raad van Marine last, om den Commisſaris Generaal APOSTOOL, zich te *Londen* bevindende, aan te ſchryven, om by de *Engelſche* Admiraliteit, of waar hy zulks dienſtig zou oordeelen, de gepaste ſtappen te doen tot ontſlag der Krygsgevangene Viſſchers, en inmiddels, ter verzagting van het lot dier ongelukkige Viſſcherlieden, de ſom van vyfhonderd Guldens, voor rekening van den Lande, te mogen beſteeden (*).

Aandrang op het ontſlag der gevangene Viſſchers.

Niet te vergeefsch was de aandrang op de loslaating der Viſſcherlieden te *Londen* geweest. De *Engelſche* Commandore SIDNEY SMITH gaf den Schoutbynagt KIKKERT in *Texel* bericht, van deszelfs Gouvernement last gekreegen te hebben, om de Viſſchers aan hunne Huisgezinnen weder

Derzelver vrylaating.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 89.

(†) Zie hier boven bl. 248.

(§) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Sept. bl. 61. 80. en Oct. bl. 81.

CXXXII. BOEK. 1803.

der te geeven. Dan teffens vroeg hy de loslaating van den *Engelſchen* Luitenant DILLON, vóór eenigen tyd, met een Sloep, onder Cartelvlag, te *Hellevoetſluis* binnen gevallen, en aldaar aangehouden. — By de Berichtgeeving hier van zondt de Raad der Marine een Brief van 'sLands Capitein WOLTERBEEK, die ter Reede van *Hellevoetſluis* het bevel voerde, een verſlag behelzende van het voorgevallene, zedert het deezerzyds gedaan ontſlag van dien Luitenant met deszelfs Manſchappen en Vaartuig. — 'sLands Schoutbynagt KIKKERT ontving van het Staatsbewind last, om den *Engelſchen* Scheepsvoogd, by dankzegging voor het terug zenden der Viſcherlieden, te onderrigten wegens de juiste geſteldheid van het voorgevallene met den Luitenant DILLON, en hem onder het oog te brengen, dat dit oponthoud geenzins aan het *Bataafſche* Gouvernement moest worden toegeſchreeven: daar hetzelve, tot diens ontſlag, alles verrigt hadt, wat met mogelykheid kon geſchieden. Hier by ging de toezegging, dat het Landsbeſtuur, op nieuw, by het *Fransch* Gouvernement, tot wedereisch van dien Luitenant, den noodigen aandrang zou laaten doen (*).

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Oct. bl. 189.

De reeds vroeg, naa den verklaarden Oorlog, aangevangene Kustontrustingen deeden 's Lands Recherche Vaartuig, op den *Abt* geplaatst, die post verlaaten, en zich, veiligheids halven, onder de Battery voor *Harlingen* begeeven. De Drost van het Eiland *Ameland* vermelde het ſtroopen der *Engelſchen* op de reede van *Hollum* (*). — De Generaal DUMONCEAU deelde het Staatsbewind een verſlag mede, hem door den Generaal GAREAU gezonden, dat op den vier en twintigſten van Herfstmaand, 's voormiddags, drie *Engelſche* Oorlogſchepen, tegen over het Zeedorp *Petten*, op den afſtand van twee Kanonſchooten van de Kust, waren geankerd, en twee groote Sloepen, met omtrent honderd man, in Zee hadden gezet. Tot omtrent honderd en vyftig roeden het land genaderd, viel 'er een leevendig musketvuur voor tusſchen deeze *Engelſchen*, en de *Bataafſche* Jaagers, die zich, ter bewaaking der Kust, op die hoogte bevonden. Van geen dooden of gekwetſten gewaagt dit verſlag. De Schepen hadden, op het weder na boord vaaren der Sloepen, de Kust verlaaten, en waren voorts met den nagt uit het gezigt geraakt.

CXXXII. BOEK. 1803.

Kustontrustingen door de *Engelſchen*.

Wei-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. July bl. 45.

CXXXII. BOEK. 1803.

Weinig dagen laater nam een *Engelsche* Sloep, tegen over de *Kleine Keet*, by de *Helder*, een Visschuit. Onophoudelyk kruisten de *Engelschen*; nu in meerderen, dan in minderen getale, nu met grooter, dan met kleinder Schepen van Oorlog, voor de *Hollandsche* Kust, zonder landingen te beſtaan, en ſcheenen alleen ten doel te hebben de verdeedigingsposten te willen ontrusten, en de Kustbewoonders vervaaren. Het aanmerkelykſte voorval van dien aart greep den acht en twintigſten van Herfstmaand plaats. Een *Engelsch* Oorlogſchip van vier en zeventig Stukken zeilde van *Wyk op Zee* na *Zandvoort*. Vier uitgezette Sloepen vergezelden 't zelve. Voor het laatstgemelde Dorp genaderd, deedt het Schip een ſchot met los kruid. Na het werpen van het anker, werd 'er nog eene Sloep van boord gelaaten en bemand. Duidelyk bleek het, dat 'er een vyandlyke aanſlag op tit was; daar de Sloepen na de Visschers Pinkjes, aan ſtrand liggende, heen roeiden. Terwyl zo van het Schip als uit de Sloepen hevig geſchooten werd. Geheel *Zandvoort* was met ſchrik en angſt vervuld. Veele der Dorpelingen verlieten die Zeeplaats. Zo veel mogelyk borg elk wat hem dierbaarst was, en namen veelen de wyk na *Haarlem*. Het op dit Zeedorp in bezetting liggend Krygsvolk deedt wat ter afweeringe mogelyk was; doch kon den

Wat des te *Zandvoort* voorviel.

euvel-

HET BESCHIETEN VAN ZANDVOORD DOOR DE ENGELSCHEN.

eúvelmoed niet beletten aan een verst afgelegen Visschers Pinkje, door de *Engelschen* gepleegd, die, naa alles, wat 'er van eenige waarde in was, 'er uitgehaald te hebben, het stroo uit de kooijen op het dek in brand staaken, waar door de mast, de giek, het zeil en de gaffel, touwwerk en een gedeelte van het dek, verbrandde. Gewis zou het geheele Vaartuig een prooi der vlammen geworden weezen, indien niet een moedig *Zandvoorder* Jongeling, MATTHYS MOLENAAR, zo ras de *Engelschen* de Pink verlaaten hadden, derwaards gegaan was, tot de armen toe in 't water treedende, terwyl de *Engelschen* op hem schooten, zonder te raaken. Hy beklom de brandende Pink, en slaagde in het brand blusschen. — By deeze kustmaadering brak uit het toenmaalig Kamp by *Kraantje-lek*, tusschen *Haarlem* en *Zandvoort*, terstond eenige Manschap op, terwyl de Generaal DUMONCEAU, met eenige Dragonders opgezeten, uit gemelde Stad kustwaards spoedde. — Dit voorval verschafte dien Generaal gelegenheid om gunstig te oordeelen over den goeden wil des Krygsvolks, 't geen zich, met zeer veel spoeds en yvers, kustwaards hadt begeeven (*). — Met dit wel-

CXXXII. BOEK. 1803.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Sept. bl. 216. Gemelde MOLENAAR werd, van wegen het *Constitutioneel Gezelschap* te *Haarlem*, voormaals

CXXXII. BOEK. 1803.

weinige kwam men op onze Kusten; ten deezen Jaare, vry, en waren de aanvallen der *Engelſchen* niet te vergelyken by 't geen men op de *Franſche* Kust, tegen *Dieppe*, *Fecamp*, *Grenville* en elders beſtaan hadt; bovenal om de vervoering van Platboomde en andere Oorlogs-vaartuigen te verhinderen.

Schipper WESTERDUIN redt zyn genomen Schip.

By het neemen van andere Vaartuigen, was ook in der *Engelſchen* handen gevallen het *Scheveninger* Bomſchip, gevoerd door Schipper DIRK WESTERDUIN; dan het was hem gelukt de *Engelſchen* te ontkomen. List hadt hier zich met ſtoutmoedigheid gepaard. Daar hy, door het van vooren over boord werpen, en onder den mik vast maaken, van vier manden, den voortgang zyns Vaartuigs zeer vertraagd hadt. Een Matroos was, nevens den Prysmeester van de *Engelſchen*, op het Bomſchip overgezet. Deeze man was, naar zyn zeggen, een *Americaan*, en hadt met den Schipper wel willen medemaals *Volksvergadering*, met een fraaije en op de gebeurtenis toepaſſelyk geſchilderde Tabaksdoos beſchonken. De uitdeeling geſchiedde plegtig. A. LOOSJES Pz. deedt de Aanſpraak, en werden 'er Vaderlandſche Liedjes aangeheeven. Een ſtukje, dit behelzende, en waar uit wy eene en andere byzonderheid ontleenden, zag het licht, met een Motto uit FEITH,

— *Zy ſchat verdienſten hoog in Neêrlands achtb're Grooten;*
Maar vindt ze in 't Viſchers kleed, hoe needrig, ruim zo ſchoon.

dewerken, om den Prysmeester in het Vooronder te sluiten, en den koers na den Vaderlandschen wal te zetten. De haven van *Vlissingen* bereikte het Vaartuig. Aan 's Lands Brik, daar ter Reede, gaf Schipper WESTERDUIN Prysmeester en Matroos over. Laatstgemelde werd, door den Raad der Marine, ontslagen en op vrye voeten gesteld. Het Staatsbewind schonk den Schipper, ten blyke van het byzonder genoegen over dit kloekmoedig gedrag, in het herneemen van zyn Vaartuig aan den dag gelegd, en tot aanmoediging ten betoon van dusdanige daaden, twintig Dukaaten (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Zo ook Schipper WEMMERUS.

De Stuurman PIETER WEMMERUS van een Visscher Hoekerschip, te *Vlaardingen* t'huis hoorende, werd desgelyks door de *Engelschen* genomen. Het gelukte hem, met de zynen, het Schip uit de handen der *Engelschen* te ontweldigen, en 'er mede in *Texel* binnen te loopen. Aangemoedigd, door de eerbelooning aan WESTERDUIN geschonken, verzogt hy, uit aanmerking van het stoutmoedig besluit door hem genomen, en met groot gevaar volvoerd, eene soortgelyke gifte als den anderen Zeeman was toegestaan, en verder, dat aan hem de veroverde Sabels, tot een gedenkteken, mogten worden terug gegeeven. — De Raad

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. July bl. 43 en Nov. bl. 94.

CXXXII. BOEK. 1803.

Raad der Marine werd door het Staatsbewind gelast aan hem tien Dukaaten uit te tellen; als mede, om de Wapenen der Manſchappen, met het hernemen van het Visch-hoekerſchip, krygsgevangen gemaakt, beſtaande in een Sabel en twee Pistoolen, behoorende aan den *Engelſchen* Prysmeester, nevens twee Snaphaanen, twee Sabels en twee Pistoolen, toekomende aan het *Engelsch* Gouvernement, als zynde Krygswapenen, op welke geen terugeisch kon vallen, onder den Stuurman, Matroos en Jongen van dien Visch-hoeker, tot een gedenkteken, te doen verdeelen (*).

Een nieuw Ontwerp van Burgerwapening het Wetgeevend Lichaam aangeboden.

Veelmaalen hebben wy van de Burgerwapening in ons Land moeten ſpreeken. Thans kunnen wy niet nalaaten daar van te gewagen: dewyl het Staatsbewind, naa eerst de bedenkingen des Raads van Oorlog, en vervolgens die van alle Departementaale Beſtuuren, gevorderd, en alle deeze ſtukken met die aandagt, welke een zo belangryk punt vorderde, overwoogen te hebben, thans aan het Wetgeevend Lichaam een Ontwerp van Burgerwapening aanboodt, zo zy oordeelden voor de *Bataafſche* Republiek in 't geheel geſchikt, en door verſchillende wyzigingen ook voor de byzondere Departementen. Hetzelve ging vergezeld met eene

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 93 en 166.

eene opgave der redenen tot de algemeene en byzondere ſchikkingen by het vervaardigen in agt genomen (*).

1803.

Wanneer de Oorlog op nieuw uitberſte, was dit Reglement nog niet aangenomen, of in werking gebragt, en ſtelde het Staatsbewind, op voordragt des Departements van Oorlog, vast, dat ieder daadlyk dienend Lid der Gewapende Burgermagt, ſchoon hy zyn zevenjaarigen dienst volbragt hadt, in deeze bedenkelyke tydsomſtandigheden, verpligt en gehouden zou weezen, welk een Rang hy ook mogt bekleeden, den Dienst waar te neemen, althans tot den eerſten van Louwmaand des volgenden Jaars, of zo veel korter als, door de invoering van een nieuw Reglement, of andere daar te ſtellene maatregelen, aan de thans beſtaande Gewapende Burgermagt eene andere richting zou worden gegeeven. Behoudens echter de vryheid, om gegronde redenen van Ontſlag aan te voeren (†).

Schikkingen, tot het zou aangenomen zyn, gemaakt.

Schoon op eene en andere plaats, als in den *Bosch*, te *Deventer* en te *Doesburg*, de Burgers zich bereidvaardig toonden, om, by het vertrek van Krygsvolk, Krygsdienſten verrigten, en deswe-

Wat deswegen voorviel.

(*) Dit breede ſtuk is voorhanden in de *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. April *Bylage* bl. 8—28.

(†) *Ald.* Juny bl. 226 en 231.

CXXXII. BOEK. 1803.

wegen betaaling kreegen (*), ontmoette de gemelde bepaaling allerwegen geene bereidvaardige onderwerping, zommigen onttrokken zich daar aan. De Colonellen der Gewapende Burgermagten kreegen, op Besluit des Staatsbewinds, van den Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, daaromtrent aanschryving, op deezen zin loopende, dat het Staatsbewind, zonder, voor als nog, te treeden in het gewigt der bygebragte bezwaaren, echter vermeende, dat dezelve misschien by zommige Leden der Gewapende Burgermagt, van dat gewigt zouden kunnen worden gekeurd, dat dezelve zich zouden kunnen veroorloven, om zich, eigenwillig, aan hunne verpligting, tot voldoening aan het onlangs genomen besluit, te onttrekken, waar uit niets zou te wagten zyn, dan verwarring en hoogst onaangenaame gevolgen; als mede, dat het neemen van gedeeltlyke, en op zommige Departementen alleen toepaslyke, maatregelen, tot niets anders strekken kon, dan om deeze belangryke zaak nog meer uit derzelver geheel te brengen, het Bewind overzulks van de bekende voorzigtigheid dier Officieren en aller Gewapende Burgeren Vaderlandsliefde en eerbied voor de Wetten en Orde, vertrouwde, dat zy deeze zo naby op

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. July bl. 175. en Dec. bl. 70.

op handen zynde beſlisſing van het Wetgeevend Lichaam zouden afwagten, zonder eenige ſtappen tot eigenwillig ontſlag van hunne verpligting te doen, of zich aan het beſluit des Staatsbewinds te onttrekken (*). CXXXII. BOEK. 1803.

Het ontbrak niet aan Gewapende Burgers, die zich daar volgens ſchikten. Dan te *Rotterdam* bragt men zwaarigheden te berde, boven al wegens de vertraaging. Hier op gaf het Staatsbewind te verſtaan, dat de menigvuldige en belangryke zaaken, welke, in de tegenwoordige tydsomſtandigheden, zo met betrekking tot de Binnen- als Buitenlandſche belangen der Republiek, de onderwerpen der beraadſlagingen van het Staatsbewind uitmaakten, het haare hadden bygedraagen, dat niet met dien ſpoed, welke 't zelve anders wel zou verlangen, een nieuw Reglement voor de Gewapende Burgermagt hadt kunnen worden ingevoerd. Dat het Staatsbewind, daarenboven, van het doorzigt der Officieren te *Rotterdam*, en wie gelyk deezen mogten denken, niet anders kon verwagten, dan dat zy zouden begrypen, de bezwaaren, welke zich voordeeden in het vaſtſtellen van een Reglement, hetwelk de vereischten moest bezitten, van aan de onderſcheidene en ver- Bovenal te *Rotterdam* en *Middelburg*.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. July bl. 201. en *Bylage* bl. 51.

CXXXII. BOEK. 1803.

verſchillende belangen der Departementen te beantwoorden, en zy alzo overtuigd zouden weezen, dat dit een en ander de oorzaaken waren, die de uitvoering deezer zaake vertraagden. Met byvoeging, dat het Staatsbewind van den yver en Vaderlandsliefde der *Rotterdamſche* Officieren en Gewapende Burgers vertrouwde, dat zy geen minder yvers voor 's Lands welzyn, tot behoud van de goede Orde en voorkoming van alle Verwarring, zouden aan den dag leggen, dan zulks door hunne Medeburgers te *Delft*, en de overige Steden in het voormaalig Departement *Delft*, welke zich de genomene maatregel hadden laaten welgevallen, was geſchied. Het Staatsbewind koesterde op die gronden het vertrouwen, dat door die van *Rotterdam* geene verdere bedenkingen zouden worden gedraagen, om tot den eerſten van Louwmaand des volgenden Jaars aan te blyven. — De Colonel M. DE MONCHY bewoog de Officieren, om te blyven dienen. In dien zelfden trant werden de bezwaaren uit *Middelburg* beantwoord (*).

Als mede te *Amſterdam*.

Niet minder zwaarigheids ontmoette zulks te *Amſterdam*. Soortgelyke gronden werden aangevoerd, om de Gewapende Burgermagt daar, tot den geſtelden

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 167 en Sept. bl. 102.

den tyd, in den ouden ſtand te hou- CXXXII.
den, met volmagtverleening, om, indien BOEK.
onverhooptlyk geen genoegzaam getal 1803.
Gewapende Burgermagt mogt overblyven, zodanige voorziening te doen, waar door de veiligheid en rust in die zeer volkryke Stad werd bewaard. — Vrugtloos waren de poogingen van Wethouderen, tot voldoening der Gewapende Burgermagt. Hier van werd het Staatsbewind verſtendigd. Dit ging vergezeld van een Brief des Colonels VAN BLOMBERG, bevel voerende over de Gewapende Burgermagt in het voormaalig Departement van den *Amſtel*, een verſlag behelzende van 't geen des gebeurd was: tevens de middelen opgeevende, waar door de Dienst nog eenigzins zou worden verzekerd. Deeze voorſtellen vonden ingang. Veelen der Officieren verkreegen hun ontſlag. Volmagt ontving gemelde Burger VAN BLOMBERG, om zo veele nieuwe verkiezingen van Officieren te laaten doen, dat 'er ten minſten by die Compagnien, by welke, ingevolge van het verleende ontſlag, in 't geheel geene Officieren waren, één Capitein en één Luitenant zou worden aangeſteld, en by Compagnien, waar by een Capitein en geen Luitenants zich bevonden, ten minſten één Luitenant; ook zouden de openvallende Onder-officiersplaatzen worden aangevuld. — De Wapenoefeningen zouden geſchieden op

zo-

CXXXII. BOEK. 1803.

zodanig een voet en wyze, dat dezelve ten minsten bezwaar, zo voor de Handeldryvende Ingezetenen als Ambagtsman, strekten. — Voorts werd ieder Gewapend Burger, die zyn zevenjaarigen dienst niet volbragt hadt, het verblyven in den dienst opgelegd, met vrylaating van zich, by verzoekschrift, om ontslag te vervoegen by het Staatsbewind, Departement van Oorlog (*).

Draalen der goedkeuring des Wetgeevenden Lichaams.

Het Reglement, waar over zo veel te doen viel, hadt de goedkeuring des Wetgeevenden Lichaams nog niet bekomen. Het Staatsbewind, over de herhaalde toeleurstellingen gevoelig aangedaan, vaardigde in Wintermaand eenen Brief af aan het Wetgeevend Lichaam, waar in het, zich beklaagd hebbende over het voorgevallene deswegen, deeze sterke taal voerde. „ Volkomen overtuigd van de volstaagene onmogelykheid, dat het Land langer de hoogloopende kosten draage, welke de tegenwoordige inrichting der Gewapende Burgermagt, van alle kanten, naa zich sleept, zouden wy vermeenen geheel en al aan onzen pligt te kort te doen, wanneer wy, in deezen tyd, in welken wy zo zeer den drang en druk der omstandigheden gevoelen, niet

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 73. en Sept. bl. 52 enz.

„ niet daadlyk alles te werk ſtelden, het- CXXXII.
„ welk van ons afhangt, om den Staat BOEK.
„ van deszelfs enorme Uitgaven, zo veel ——
„ mogelyk, te ontheffen." 1803.

„ Het is uit overweging daar van, dat
„ wy, meer dan ooit, zyn verſterkt ge-
„ worden in de overtuiging van de hoo-
„ ge noodzaaklykheid, dat het thans be-
„ ſtaande Reglement van Burgerwape-
„ ning, met den laatſten van Winter-
„ maand, ophoude."

Om alle verwarringen en botzingen voor te komen, hadt het Staatsbewind gemeend, de door het Wetgeevend Lichaam gemaakte zwaarigheden te laaten gelden. Te gereeder hadt het daar toe beſlooten: vermids de Leden der Vergaderinge zich niet gaarne verantwoordelyk zouden willen ſtellen van tegen de Staatsregeling aan, volgens welke eene Gewapende Burgermagt behoort aanweezig te zyn, de thans beſtaande te doen vervallen, zonder dat dezelve tevens door eene andere zou worden vervangen. Het Staatsbewind komt tot ſchikkingen.

In het nu aangebodene Reglement hadt het Staatsbewind de Oproeping of Omſchryving der Burgeren op het Platteland, en het ſtuk raakende de Quotiſatie en Contributie, ten laste der gezamenlyke Bewoonderen, zynde dit de Struikelblokken, weggenomen. — De goed-

XXXIII. BOEK. goedkeuring verwykte, naa dien stap, geen oogenblik (*).

1803.

De ontbinding der tegenwoordig bestaande Gewapende Burgermagt werd, op den laatsten dag des loopenden Jaars, bepaald. Dan zouden de Burgers bedankt worden voor de dienſten, door hun aan het Vaderland beweezen. Van 's Lands wege werd hun de Kleeding geschonken; en op de Geweeren, en het afdoen der openbaare zaaken, verordeningen gemaakt (†).

Bepaaling van de Ontbinding.

De Raad der Stad *Amsterdam* schreef, eer die dag aanbrak, een Brief aan 't Staatsbewind, strekkende om aan te toonen, hoe dezelve, op bygebragte gronden, van oordeel was, dat het niet raadzaam zoude weezen, die Stad intusschen, tot op het in werking brengen eener Gewapende Burgermagt, buiten eene Stedelyke Gewapende Burgery te laaten, 't geen echter, ingevolge van de Publikatie, zou moeten plaats grypen, als waar by alle verzaamelingen van Gewapende Burgers, door de Wet niet gevolmagtigd, verboden waren. De Raad stelde by die bezwaaren zodanige byzondere maatregelen, de Stad *Amsterdam* be-

Byzondere schikking ten opzigte van *Amsterdam*.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*; 1803. Dec. 83. en *Bylage* bl. 23. *Not.* als boven, bl 131. Men vindt het Reglement *Ald. Bylage* bl. 27.

(†) *Ald.* Dec. bl. 156.

betreffende, voo ls dezelve oordeelde
dat inmiddels kon worden daargesteld.
Een voordrag angryk genoeg om
eene buitengewoc ergadering van het
Staatsbewind te l gen, waar in be-
paald werd, Weth ers van *Amsterdam*
te volmagtigen, ' de zich thans nog
binnen die Stad ndende Nationaale
Gewapende Burg t, naa derzelver
Ontbinding, ing : van 's Staatsbe-
winds besluit, daa stellen, het zy
geheel, het zy gedc k, en daarenbo-
ven alle andere zoda Burgers, welke
niet tot de Gewapen urgermagt be-
hoord hebbende, ech r toe gene-
gen zouden weezen, in S Dienst
over te neemen, en zulk althans tot
den eersten van naastkome Bloei-
maand, of zo veel korter het be-
kend gemaakte Reglement te dier Stede
in werking zou zyn gebragt. — De be-
velvoerende Officier der Krygsmagt te
Amsterdam werd aangeschreeven, om de
alzo opgerigte Stedelyke Burgermagt als
zodanig, ook met mededeeling van het
Wagtwoord, te erkennen. Aan de in
Stedelyken Eed genomene Officieren
zouden Wethouders de noodige Ac-
ten doen afgeeven: en mogten de
Wapenrustingen, thans nog by Na-
tionaale Gewapende Burgers in gebruik,
geduurende deeze tusschenvoorziening,
door

1803.

CXXXII. BOEK. 1803.

door hun gebezigd worden; alle herſtellingen en daar aan noodige kosten zouden van Stads wege, en op Stads kosten, moeten geſchieden (*).

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 189.

VA-

VADERLANDSCHE HISTORIE.

HONDERD DRIE EN DERTIGSTE BOEK

INHOUD.

Zamenhang met het voorgaande Boek. CXXXIII. *Strenge Winter en algemeene voorzorg* BOEK. *tegen Overſtrooming. Nadere voorzorgen. Ongenoegen, wegens gezonden Krygsvolk na de Rivieren. Perſoonen gelast, om zich na de gevaarlykſte plaatzen te begeeven. Genomene voorzorg. De Bezending vertrekt en geeft bericht. Beraadſlagingen op het Dyk- en Waterweezen. Eene Commisſie van Superintendenten over het werk der Rivieren, der Zeehavens en Zeegaten. Een Reglement bepaald. Aanſtelling van* C. BRUNINGS *en* F. W. CONRAD. *Verdere ſchikkingen. Die van de Neder-Betuwe gerust geſteld. Groote ſchade door het Y's te Medemblik, als mede te Goedereede, en in de Honds Bosſchen. Wegens het ophouden des aanvoers van benoodigde ſteenen tot de Dykwerken. Het verſchil over de*

CXXXIII. BOEK.

verdeeling in Ringen en het Stemregt afgedaan. De zwaarigheden van Amſterdam en Haarlem niet geldig gekeurd. Bepaaling wegens de Heerlyke Regten. Rotterdam vordert te vergeefsch de aanſtelling van eenen Hoofdofficier. Staat der Geldmiddelen. Algemeene begrooting. Allengskens hooger klimmende koſten te Lande. Dit hoorde men ook van den Raad der Marine. De Departementaale Beſtuuren verzoeken vermeerdering van Inkomen. Nadere bepaalingen op het beheer der Nationaale Inkomſten in de Departementen. Schikking op de Departementaale behoeften. Eene tiende Verhooging bepaald. Een Beken- Disconpto- en Depoſitio-Bank niet daargeſteld. Eene Heffing van twee ten honderd op de Bezittingen uitgeſchreeven. Zwaarigheden, welke dezelve ontmoette en gebreklyke opbrengſt. Voorgeſtaagene middelen tot een beter opbrengſt. Wegens de Eedvordering. Iets over de Plaatslyke Belastingen. Het geſchil tuſſchen de Kooplieden en Fabrikeurs bleef onafgedaan. Wegens den Invoer van vreemde Goederen. Bepaalingen van Uitvoer tuſſchen ons en de Franſchen, byzonder de Kaas betreffende. Kaas binnen door uitgevoerd. Nadere bepaalingen en voorvallen, den Uitvoer van Kaas betreffende, en andere Handel-belemmeringen. Schikkingen op den Levantſchen Handel en Zeevaard. Bepaalingen op den Kaneel-handel. Schikkingen op den Theehan-

handel. Toeſtand der Groenlandſche en Straat-Davidſche Viſchery. Wegens de Africaanſche Viſchery-Societeit. De Haringvangst ſtaat ſtil. Tegemoetkoming der Reeders. Zorg voor de Haringvaart gedraagen. Zorg voor de andere Viſcheryen. Wat 'er omtrent den Landbouw voorviel. GOCKINGA's voorſtel wegens den Lediggang. De Zeildoek-reederyen gehandhaafd. De Glasblaazeryen bevoorregt. Wegens de Oost-Indiſche Maatſchappy. Over de Amptenaaren in Indie. Wegens de eiſchen der oude Deelhebberen in de O. I. Maatſchappy. Publikatie, wegens de Vaart op de Oost-Indien. Vryſtellingen, die Vaart betreffende. Onze Schepen komen aan de Kaap de Goede Hoop. JANSSENS bedryf aan de Kaap. Vergunningen aan G. C. VAN HOGENDORP. Wegens de Bezending na de West-Indien. P. BERRANGER tot Gouverneur van Suriname en de Berbice aangeſteld. Aantekening van SPOORS daar tegen. Het gevolg hier van. Aanſtelling van BERRANGER. Berichten wegens de overneeming der Volkplantingen van de Engelſchen. Amptenaars voor de Volkplantingen benoemd. Sterfte onder het Krygsvolk in de West-Indien. Geldgebrek aldaar. Over de vrydommen der Leydſche Hoogeſchoole. Betreffende andere Hoogeſchoolen, en Franeker in 't byzonder. Het verzoek des geweezen Utrechtſchen Hoogleeraars W. L. BROWN afgeſlaagen. Geen buitenlands gepromoveerde in de Geneeskunde toegelaa-

CXXXIII. BOEK.

CXXXIII. BOEK.

laaten. Handelingen over het Geneeskundig toevoorzigt. Vrugtgevolgen daar van op Ameland. Voorzorgen tegen Besmettelyke Ziektens. Het verrigtte aan en de daarstelling van de Pharmacopæa Batava. Nieuwe Inrichting op het Schoolonderwys. Het Vyf en twintigjaarig Feest van de Huishoudelyke Maatschappy gevierd. Voorslagen van de Maatschappy Tot Nut van 't Algemeen. De voormaals Heerschende Kerk begunstigd. Schikking op het houden der Synodaale Vergaderingen. Verzoek van het Zendeling Genootschap.

1803. Zamenhang met het voorgaande Boek.

Ontvouwde onze Geschiedenis, in het laatst voorgaande Boek, voornaamlyk 't gebeurde, het Algemeene Bestuur, en byzonder de betrekkingen van onzen Staat, ten opzigte van Buitenlandsche Mogenheden, betreffende, by het op nieuw uitbarsten des Krygs met *Groot-Brittanje*, thans moeten wy het oog wenden op het geen, meer onmiddelyk, het inwendige van 's Lands wedervaaren en verrigtingen, daar uit voortvloeijende, betreft.

Strenge Winter en algemeene voorzorg

De Winter, in Louwmaand fel toetastende (*), hadt het ys in de rivieren zo zwaar doen worden, dat de Raad der Binnenlandsche Zaaken, by het Staatsbe-

(*) Men zie den aanhoudenden laagen stand des Thermometers in de *Alg. Kunst- en Letterbode* voor January 1803.

bewind, een voorſlag indiende, ten einde volmagt te bekomen, om alle middelen van voorzieninge te werk te ſtellen, tot voorkoming der mogelyke onheilen, by het losbreeken van het Ys en het toevloeijen van Opperwater, als de nood gebiedend zou vorderen. Deeze werd aan denzelven verleend, met bygevoegde bepaaling, dat de Departementaale Beſtuuren des zouden onderrigt en tevens aangeſchreeven worden, hoe het Staatsbewind verwagtte, dat dezelve, in deezen alle mogelyke medewerking zouden betoonen (*). tegen Overſtroo-ming.

Den dus, in 't algemeen, volmagtigde Raad van Binnenlandſche Zaaken, waren eenige bedenkingen voorgekomen, waar over dezelve nader het oogmerk des Staatsbewinds wenschte te verneemen, en deswegen met eenige Leden der Vergadering te ſpreeken. Zulks hadt ten gevolge, dat gemelde Beſtuur volmagt kreeg om, in den zorglyken toeſtand, waar in zich, door het Ys en laag Water, en den invallenden Dooi, de Rivieren bevonden, door den te vreezenen toevoer en opkropping van Water, de noodige voorbereidende maatregelen te neemen, zo tot het vervaardigen van de minst ſchadelyke overlaaten, aftappingen en doorſteekingen, zonder nogthans daar van Nadere voorzorgen.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Jan. bl. 95.

CXXXIII. BOEK. 1803.

van eenig daadlyk gebruik te maaken, dan in den hoogſten en daadlyken nood, en met alle omzigtigheid; op dat deeze maatregelen voor de Dyken geene noodlottige gevolgen naa zich mogten ſleepen. — De Departementaale Beſtuuren van *Holland*, *Gelderland* en *Utrecht* kreegen des de weete, en teffens kundſchap, dat de ſchade, welke de Ingezetenen daar by zouden mogen lyden, in billykheid, van wegen den Lande, zoude worden vergoed. — Hadden deeze Departementaale Beſtuuren, of een en ander derzelven, des eenige bedenkingen, zo werden zy verzogt die ten ſpoedigſten te verſtaan te geeven, ten einde daar over te handelen (*).

Ongenoegen, wegens gezonden Krygsvolk na de Rivieren.

Noodig vond het Landsbeſtuur, by den dreigenden Ysgang, Krygsvolk na *Gornichem* te doen trekken, om byſtand te kunnen verleenen, ingevalle eenigen tegenſtand mogt geboden worden aan de bevelen, tot het doen van Doorgraavingen of Aftappingen, ter voorkoming van grootere onheilen (†). In verſcheide Ampten des *Ryks van Nymegen* waren eenige Dragonders gezonden, om, zo ras de geſteldheid der Rivieren zulks mogt vereiſchen, tot Correſpondentieposten gebruikt te worden. Onverwagt, als

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 146.

(†) *Ald.* bl. 179.

als niet te voren aangekondigd, was deezer komst. Amptmannen, Richters en Dykgraaven aldaar berichten het Staatsbewind, dat hier uit natuurlyk verwarringen hadden moeten gebooren worden, door het geen zorg draagen voor de inlegering en onderhoud deezes Krygsvolks. Hier voor ſchreeven zy gezorgd te hebben; doch tevens, dat zy zich vleiden, dat, in 't vervolg, geene dergelyke ongeregeldheden binnen hun Departement zouden voorvallen. — Op deeze klagten beſloot het Staatsbewind, den Klaageren te doen weeten, dat de onverwagte komst dier Dragonderen alleen hadt plaats gegreepen in een byzonder geval, waar in alle uitſtel gevaarlyk kon worden, en dus eene voorloopige kennisgeeving niet wel mogelyk geweest was, wilde men van den in deezen genomen maatregel de gewenschte uitwerking niet misſen. Teffens berichtende, dat 'er, voor het onderhoud van dusdanig onverwagt gezonden Krygsvolk, voortaan gezorgd was, buiten bezwaar van de Gemeentens, waar in zy zich mogten bevinden; als mede, dat dergelyke onverwagte bezendingen van Krygsvolk niet wel meer zouden kunnen plaats hebben (*).

CXXXIII. BOEK. 1803.

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 251.

CXXXIII. BOEK. 1803.

De aanhoudende Dooi dreigde, en ingekomene berichten verzekerden, dat het gevaar aangroeide. Ter voorkoming van de onheilen, aan welke een aanmerkelyk gedeelte van den Lande zou kunnen blootgeſteld worden, bepaalde men, dat drie Leden der Vergadering, GOCKINGA, BESIER en BRANTSEN, met een daar toe benoemd Lid uit den Raad van Binnenlandſche Zaaken, in geval van nood, zich zouden begeeven na *Vreeswyk aan de Vaart*, of elders, waar zy zulks noodig zouden mogen oordeelen; ten einde aldaar voldingend te beſlisſen over de maatregelen, welke, ter waterontlasting, moesten genomen worden, die met 's Lands belangen in het algemeen meest overeenkwamen. Van de Zending, in deezen bepaald, kreegen de Departementaale Beſtuuren van *Holland*, *Gelderland* en *Utrecht* de weete, met uitnoodiging, om een Gecommitteerden, uit derzelver midden, gereed te doen houden, om met zynen raad te kunnen dienen (*).

Perſoonen gelast, om zich na de gevaarlyke plaatzen te begeeven.

Genomene voorzorg.

De gevaarvolle toeſtand van één der Bandyken, in de *Over-Betuwe*, deedt onverwylde ſchikkingen beraamen, om, indien het gevreesde gebeurde, de noodige doorſnydingen te maaken in de verlengde *Gelderſche Linie* van Verdeediging, en daar

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 250.

daar door het bovengedeelte van *Over-* en *Neder-Betuwe* van het ingeloopen water te ontlasten, en het verder noodige te verrigten. Teffens werd, ter beſchikking des Departementaalen Beſtuurs van *Gelderland*, acht duizend Guldens geſteld, om daar van, by onverhoopte doorbraak van Dyken, tot redding en onderhoud der noodlydenden, gebruik te kunnen maaken (*).

De Bezending vertrekt en geeft bericht.

Welhaast bleek de genomene voorzorg der gemelde Commisſie noodig geweest te hebben. Dezelve begaf zich, vergezeld van den Burger LEEMANS, uit den Raad der Binnenlandſche Zaaken, en den Burger CAMBIER, door het Departementaal Beſtuur van *Holland*, daar toe benoemd, na *Utrecht*. Daar ontwaarden deeze Afgevaardigden, van den Luitenant Colonel Directeur KRAYENHOFF, den zorglyken toeſtand der Rivieren, inzonderheid van de *Lek*. Het Departementaal Beſtuur van *Utrecht* hadt reeds drie Leden tot dat werk benoemd, die zich op onderſcheide plaatzen by die Rivier bevonden. Te *Vreeswyk aan de Vaart* gekomen, bevonden zy, dat het Ys in de Rivier, 't welk, daags te vooren, eenige beweeging hadt gemaakt, vaſt zat, en het water één en zeventig duim boven Klokſlag ſtondt, ſchoon reeds

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 273.

CXXXIII. BOEK. 1803.

reeds een weinig gevallen. Tot *Schalkwyk* de Rivier opgaande, zagen zy dezelve wel op eenige plaatzen open; doch op anderen vast. Het water hadt aan den Kap van den Dyk eenige, maar geene groote, schade veroorzaakt. Voorts ontwaarden zy, dat het weinig afkomend water van boven zeker oorzaak was geweest, dat de Dyken van de *Lek* niet bezweeken waren, uit hoofde dat de *Yssel* en de *Waal* met ysdammen bezet waren, en het grootste gedeelte van het water ontvangen moesten. Niet weinig aangenaam was het der Commissie geweest, naa dien tyd te verneemen, dat de monden der Rivieren open waren, en het Ys vervolgens was losgeraakt, en, zonder aanmerklyke schade toe te brengen, afdreef. Afgevaardigden, uit het Departementaal Bestuur van *Gelderland*, te *Utrecht* gekomen, verzekerden zulks mede van het bovenste gedeelte der Rivieren. Het gevaar hieldt op, het water was aanmerkelyk gevallen, zo dat men de Dyklegers daadlyk opbrak.

Beraadslagingen over het Dyk- en Waterweezen.

Schoon de Commissie alle voorzorgen in de beste orde gevonden hadt, kon zy, by het doen deezes gunstigen verslags, niet nalaaten de aandagt der Vergaderinge te vestigen op het gewigtig stuk der Rivieren. Het was van dien aart, dat, werd daar in, op de eene of andere wyze, niet kragtdaadig voorzien, vroeg

vroeg of laat, een gedeelte der Republiek zou verſlonden worden; 't geen nu nog mogelyk te voorkomen was, daar langer verwyl de middelen bezwaarlyker zou maaken, of geheel wegneemen. Deeze voordragt hadt ten gevolge, dat de Burgers GOCKINGA, BESIER en BRANTSEN verzogt werden de Vergadering met eene nadere toelichting te dienen (*).

Eene Commisſie van Superintendentie over het werk der Rivieren enz. voorgeſlaagen.

Verſcheide ſtukken, tot die hoogstbelangryke zaak betrekkelyk, door deeze Burgers bygebragt, overwoogen zynde, viel het beſluit, dat de Departementaale Beſtuuren van *Holland*, *Utrecht* en *Overyſſel* aangeſchreeven en verzogt zouden worden, om één of meer Leden te benoemen; ten einde met een daar toe verkoozen Lid uit den Raad der Binnenlandſche Zaaken, onder het Voorzitterſchap van een der Leden van het Staatsbewind, uit te maaken eene *Commisſie van Superintendentie over het werk der Rivieren*, en om het Staatsbewind te dienen met derzelver raad, zo omtrent de hoofdgebreken van dezelve, en de middelen van verbetering in 't algemeen, als over byzondere, in dat vak, voorkomende zaaken: mitsgaders over de wyze van beheer en uitvoering. — Deeze Commisſie zou vergaderen in den *Haag*, in eene der vertrek-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Maart bl. 6.

CXXXIII. BOEK. 1803.

trekken van het Staatsbewind. De Leden zouden, wegens de Reis- en Verteeringskosten, door de Departementaale Beſtuuren en het Staatsbewind ſchadeloos geſteld worden, zonder genot van eenig Tractement.

Ten anderen zou men de Departementaale Beſtuuren van *Holland*, *Zeeland*, *Friesland*, en *Stad en Lande van Groningen*, voorſlaan, om één of twee Leden te benoemen, om met een daar toe aangeſteld Lid uit den Raad der Marine, en onder het Voorzitterſchap van een der Leden uit het Staatsbewind, te helpen uitmaaken eene *Commisſie tot Superintendentie over het werk der Zeehavens en Zeegaten*, op denzelfden voet als boven gemeld.

Eindelyk ontvingen de Raaden van Marine en Binnenlandſche Zaaken aanſchryving, om uit hunlieder midden een Lid te benoemen, om de meergenoemde Commisſie uit te maaken (*).

De dag der Zamenkomſte werd op den negenden van Bloeimaand bepaald. Het Departementaal Beſtuur van *Brabant* diende zyne bezwaaren in, wegens den voorbygang van dat Beſtuur in deeze belangryke zaak, verzoekende mede tot die Commisſie, en daar uit voortvloeijende handelingen, te mogen worden

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Maart bl. 85.

Verbeke fecit.

den uitgenoodigd. Zulks geſchiedde (*).

1803.

Van Hoogstraaten en Besier, Leden des Staatsbewinds, dienden de ingekomene ſtukken, met hunne aanmerkingen, in. Hier uit werd een Reglement gebooren voor de Commisſie van Superintendentie over de Rivieren; en een voor de Commisſie van Oppertoevoorzigt over de Zeehavens en Zeegaten. De Departementaale Beſtuuren, zo van *Holland* als *Gelderland*, leverden eenige bezwaaren op het vastgeſtelde in, zonder dat zulks verandering baarde (†).

Een Reglement bepaald.

De Commisſie tot Superintendentie over het werk der Rivieren, als mede over de Zeehavens en Zeegaten, benoemden tot Directeur Generaal van beide den in die vakken door bedreevenen, en, door eene lange ondervinding, kundigen Burger Christiaan Brunings, op eene Jaarwedde van Vier duizend Guldens, en een Daggeld van tien Guldens, wanneer hy, ingevolge een beſluit van een der Commisſien van Oppertoevoorzigt, of ingevolge van zyn Lastbrief, buiten zyne woonplaats zich moest onthouden. Hy lag, als Directeur der Nationaale Rivier- en Zeewerken der Ba-

Aanſtelling van C. Brunings en F. W. Conrad.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. April bl. 150. Mey bl. 65.

(†) *Ald.* Aug. bl. 124. Deeze Reglementen zyn voorhanden in de *Notulen van het Staatsbewind*, Sept. bl. 31—41. Oct. bl. 3 en 5.

CXXXIII. BOEK. 1803.

Bataafſche Republiek, den eed af by het Staatsbewind. Hem werd eerlang, op zyn voorſtel, verleend een vasten Klerk op een Jaargeld van acht honderd Guldens; en verkreeg hy tot zyne hulpe den bekwaamen Inſpecteur der Nationaale Werken in *Hollands Noorder-kwartier*, F. W. CONRAD, zonder vermeerdering van diens Jaarwedde (*).

Verdere ſchikkingen.

Voorts diende de Commisſie een Plan in van de Scheidpaalen en verdeeling der Werkzaamheden, met eene Inſtructie, zo voor de twee Inſpecteurs der Rivieren, als voor de vier Havens en Zeegaten. Ieder zouden zy eene Jaarwedde trekken van tweeduizend vyfhonderd Guldens, met toelaage van zeven Guldens Daggeld, ingevalle zy, op byzonderen last, zich verder dan twee uuren gaans van de plaats hunner wooninge moesten verwyderen, en 's avonds in dezelve te rug keeren; moesten zy verder gaan en overnagten, dan werd hun een Daggeld van tien Guldens toegelegd (†). — Te omſtandiger hebben wy van deeze maatregelen gewaagd: dewyl het tot eere ſtrekt van het toenmaalig Landbeſtuur, dat hetzelve, in deeze voor den Lande ſteeds ernſtiger gewordene zaake, zo veel voorzienings namen, en daadlyk daarſtelden.

Hoe

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Oct. bl. 54—56. 85 en 209.
(†) *Ald.* bl. 100. 144. 221.

Hoe zeer, gelyk wy vermeld hebben, het dreigend gevaar des waters veel gelukkiger, dan men verwagt hadt, was afgeloopen, hadt het Departementaal Bestuur van *Gelderland*, zich verpligt gezien om, zonder verwyl, door den dringenden nood, buiten voorkennis van het Staatsbewind, zodanige middelen aan te wenden, als konden strekken, om door herstel der Kwelkaden, aan de *Spees* en te *Ochten*, by de Linie van Defensie in de *Neder-Betuwe*, de te vreezene vernielingen van de Bandyken te voorkomen. Hier by paarde zich een verzoek tot wedergave der kosten, als mede van die verder mogten noodig weezen. Gunstig viel hier op het besluit, en werd de Raad van Oorlog gevolmagtigd, om, voor rekening van den Lande, de noodige middelen in 't werk te stellen, dat de verzwakte Dykvakken in de Bandyken der *Neder-Betuwe*, in zodanig een staat werden gebragt, dat dezelve, zonder benadeeling van 's Lands verdediging, de Ingezetenen der *Neder-Betuwe*, tegen de rampen van vernieling, doorbraak en overstrooming, verzekerden (*).

CXXXIII. BOEK. 1803.

Die van de *Neder-Betuwe* gerust gesteld.

Het waren, intusschen, gemelde Rivieren alleen niet, welke den Vaderlande, naa den strengen Winter, zo veel waterleeds dreigden. Zwaare Yskruijingen had-

Groote schade door het Yste *Medemblik*.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Maart bl. 22.

CXXXIII. BOEK. 1803.

hadden, in Sprokkelmaand, haare kragt uitgeoefend op de Dyken en Zeehoofden, aan den mond der Haven der Stad *Medemblik*. Bovenal vondt men de Zeehoofden dermaate geteisterd, en weggeschooven, dat, by den toegang tot de Haven, de inzeilende Schepen, zonder onverwylde voorziening, hoogst gevaar liepen van de deerlykſte ongelukken. Het Staatsbewind was van oordeel, dat zodanige herſtellingen, waar toe de Raad dier Stede den onverwylden onderſtand uit 's Lands Kas inriep, niet behoorde te komen tot 's Lands kosten: weshalven men dit verzoek verzondt aan het Departementaal Beſtuur van *Holland* (*).

Als mede op *Goedereede*.

Een voordragt van den verbaazenden val, dykbreuk en inſchaaringe der Binnenlanden, van 's Lands Zeedyken op het Eiland *Goedereede*, vroeg in Lentemaand voorgevallen, hadt een voordragt tot herſtel van der doorkundige Mannen, J. BLANKEN *Jansz.* en BRUNINGS, ten gevolge. Zy weezen de middelen tot herſtel aan, welke de goedkeuring des Landbeſtuurs wegdroegen (†).

Ook in de *Honds Bosſche*.

Dykgraaf, Hoofdingelanden, Hoogheemraaden en Waardsmannen van de *Honds Bosſche* en Duinen te *Petten*, wa-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 10.

(†) *Ald.* Mey bl. 136.

waren het Staatsbewind aan; om, by wyze van voorschot, eene som van f 28,000 te mogen ontvangen; tot het leggen van een Rys- of Steenenhoofd, ter noodige bescherming van de Zeeweering, op een voorgestelden voet van wedergave. Het besluit viel, de stukken, daar toe behoorende, in handen van het Departementaal Bestuur van *Holland* te stellen; ten einde, by de wederzending, het Landsbestuur met deszelfs raad te dienen; zo wegens de nu gevraagde Geldsomme als van alle andere Gelden, zints den Jaare MDCCXCIII, aan de *Honds Bosschen* verstrekt (*). CXXXIII. BOEK. 1803.

Wegens het ophouden des aanvoers van de benoodigde Steenen.

De stranden, aan de Noordlyke Kusten des Departements van *Holland*, hadden den toevoer van *Doornikschе* en andere Steenen noodig, tot verzekering der Hoofden daar aangelegd. De hier toe bestemde en gekogte voorraad, welke inzonderheid moest dienen aan de hoogstnoodige Zeeweeringen van de *Helder* en *Texel*, daagde niet op: dewyl de Schepen, gehuurd om dezelve in te laaden en over te voeren, door Bedienden van de *Fransche* Republiek, in *Brabant* aangehouden of geprest wierden tot andere einden. Waar van het gevolg was, dat eenige, de laading inhebbende, dezelve weder moesten losen, en anderen, zonder

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 125. en Juny bl. 115.

CXXXIII. BOEK. 1803.

der eenige laading, op het verneemen deezer maare, om zich dier presſinge te ontrekken, herwaards de vlugt hadden genomen; waar door de toevoer dier zo noodige vereischte behoefte, was geſtremd geworden. Het Gedeputeerd Beſtuur van *Holland*, zulks het Staatsbewind vermeldende, verzogt, dat hetzelve, met dien ernst en ſpoed, welke aan het belang der zaake en der behoudenisſe van de voornaamſte en kostbaarſte Zeeweeringen der Republiek gëevenredigd was, ter plaatze waar, en op die wyze, welke de meeste uitwerking zou baaren, de noodige voordragt geliefde te doen, dat de Schepen, die tot inlaading en overvoering dier Steenen, in *Brabant* werden gebruikt, van alle presſing en belemmering mogten bevryd blyven, en derzelver Schippers verzekerd, van voortaan daar aan niet onderworpen te zullen zyn. — De Secretaris van Staat in het Departement van Buitenlandſche Zaaken, kreeg last, by het *Franſche* Gouvernement, ten dien einde, de dringendſte vertoogen te doen (*).

Het verſchil over de Verdeeling in

De verdeeling des Lands in Ringen, met de bepaalingen op het Stemregt, waar van wy, ten laatst verſtreeken Jaare, gewaagden (†), hadt de volle goedkeuring

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Sept. bl. 71.

(†) Zie onze *Vad. Hiſt.* XLIV. D. bl. 711 enz.

dag des Wetgeevenden Lichaams niet weggedraagen. Het Staatsbewind schreef een scherpen Brief, wegens den grond der weigeringe. 't Zelve meende in de bewuste zaak gelyk te hebben, „Dan," dus luidde, onder andere, het schryven aan het Wetgeevend Lichaam, „ wy „ vermeenen, in deezen, ons eigen zelfs „ te moeten verzaaken: ten einde niet „ voort te treeden in een twistperk, „ waar van zulke ruime deuren geopend „ zyn, zo door de handelwyze omtrent, „ als door de beoordeeling zelve van on„ ze voordragt, en dat zyn wy te meer „ verpligt, om zelfs de verdenking te „ vermyden, als of wy van deeze ge„ legenheid zogten gebruik te maaken, „ om het in werking brengen van een „ der voornaamste gedeelten van de „ Staatsregeling uit te stellen, met oog„ merk van de, voor ons, altoos onaan„ genaame benoemingen in het Wetgee„ vend Lichaam, en de Departementaale „ Bestuuren, te blyven exerceeren. Wy „ kunnen ons ook des te meer weerhou„ den van de wederlegging der redenen „ van weigering, om dat wy meer ge„ hegt zyn aan onze heilzaame *bedoelin„ gen*, dan aan de voorgestelde *middel„ len*, om dezelve te bereiken, en ver„ mids wy het voornaame einde, dat wy „ ons hebben voorgesteld, door deeze „ veranderde voordragt geenzins zullen „ missen, in de verwisseling der middel-

CXXXIII. BOEK. 1803. Ringen en het Stemregt afgedaan.

CXXXIII. BOEK. len, waar door alle UL. zwaarigheden tevens vermyd zyn."

1803. Ten aanzien van het dus veranderd nu voorgeſtelde Stuk, was het Staatsbewind van oordeel, dat, om het verbeteren der gebreken, welke door de ondervinding, mogelyk in de vast te ſtellene Wet zouden ontdekt worden, van geene onzekerheid te doen afhangen, dit Reglement alleen voor den tyd van drie Jaaren behoorde vaſtgeſteld te worden (*).

De zwaarigheid van *Amſterdam* niet geldig gekeurd.

Volle goedkeuring des Wetgeevenden Lichaams volgde thans. Eene Publikatie, daar toe ſtrekkende, werd afgekondigd en rondgezonden. Het Intermediair Beſtuur der Stad *Amſterdam*, doorzag de moeilykheid, zo niet de onmogelykheid, om dezelve, zo als zy lag, by hunne uitgebreide volkryke Gemeente, in werking te brengen. Het ſtuk in handen gegeeven van eene Commisſie, welke, binnen die Stad, ſteeds met allen yver werkzaam was geweest met het oproepen en regelen der Grondvergaderingen, was uit het den gedaan verſlag de moeilykheid der uitvoering nader gebleeken. Het kort op handen zynde tydſtip hunner ontbindinge, liet hun niet toe in deeze zaak verder werkzaam te zyn. — Het Staatsbewind gaf hier op te kennen, geene verandering in

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Jan. bl. 82. en *Bylage* bl. 22.

in de Publikatie te kunnen maaken. — De Raad van *Amſterdam*, het ſtuk nader overwogen hebbende, was ten volle overtuigd geworden, dat, wat 'er ook zyn mogt van de mogelykheid, om, in andere Steden en Plaatzen, aan die Publikatie te voldoen, hunne Stad eene zeer weezenlyke uitzondering maakte, en de uitvoering aldaar ondoenlyk moest worden gerekend, en zelfs, als gevaarlyk beſchouwd. — Het Staatsbewind volhardde by het voorheen beſlootene (*). CXXXIII. BOEK. 1803.

Het Gemeente-Beſtuur van *Haarlem* maakte zwaarigheid, om, op den eerſten van Grasmaand, in gereedheid te zyn tot het in werking brengen der gevorderde Benoeming van Kiezers. Was een bezwaar van meer aanbelangs niet volwigtig geoordeeld, om, ten aanzien van *Amſterdam*, eenige verandering te maaken, *Haarlem* ontving een antwoord, de volharding by het vastgeſtelde behelzende (†). Noch ook die van *Haarlem*.

De Raad van Binnenlandſche Zaaken droeg het Staatsbewind, in 't breede, zyne gedagten voor, over de Herſtelling van zommige Heerlyke Regten, de voortduurende Affchaffing van andere, de Schadeloosſtelling voor het gemis der laatſten, en de Afkoopbaarheid van alle die Bepaling wegens de Heerlyke Regten.

Reg-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 191. en *Bylage* bl. 21. Maart bl. 86 en 196.
(†) *Ald.* Maart bl. 196.

CXXXIII. BOEK. 1803.

Regten. De Departementaale Beſtuuren werden des aangeſchreeven door het Staatsbewind, zonder hier door eenig verlet te willen toebrengen aan al hetgeen de Departementaale Beſtuuren noodig oordeelden te moeten beſluiten tot de volkomene Organiſatie der Gemeente-Beſtuuren, Regtbanken, en andere Collegien; nogthans onder voorwaarde, dat 'er geene Inſtellingen werden gemaakt, waar door de Heerlyke Regten, als zodanig, herſteld, of de zaak buiten haar geheel gebragt wierd. Hier op volgde eerlang een voordragt aan het Wetgeevend Lichaam, om op te ſchorten en te verbieden alle Procedures, op grond en tot handhaaving van voormaalige Heerlyke Regten ondernomen (*).

Rotterdam vordert te vergeefsch de aanſtelling van een Hoofdofficier.

Het Vde Artykel der Staatsregeling, de Algemeene Beginzelen en Bepaalingen behelzende, hieldt in: „ Ieder Ingezeten wordt gehandhaafd by de „ vreedzaame bezitting van het genot „ zyner Eigendommen. Niemand kan „ van eenig gedeelte van 't zelve ontzet „ worden, dan wanneer het Algemeen „ Welzyn zulks vordert, en, in zodanig een geval, niet anders, dan tegen „ eene billyke ſchavergoeding." Op dit Artykel beriep zich de Raad der Stad *Rotterdam* by het Staatsbewind, en

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. July bl. 17. Aug. bl. 8. Dec. bl. 2.

en verzogt, gehandhaafd te worden by het vreedzaam bezit en genot haarer Eigendommen; en dat, dienvolgens, 't zelve aan het Departementaal Bestuur van *Holland* geliefde te verklaaren, dat het Artykel van het Departementaal Bestuur van *Holland*, de algemeene bepalingen inhoudende, omtrent het aanstellen van Hoofd-officieren en Bailluwen, van geene toepassing was, of zyn kon, ten aanzien van *Rotterdam*, en dat derhalven aan den Raad dier Stad het benoemen en aanstellen van den Hoofd-officier en den Bailluw van *Schieland*, vry en onverlet moest worden gelaaten. — Het antwoord luidde, dat het Staatsbewind in dit verzoek niet kon treeden (*). CXXXIII. BOEK. 1803.

Het altoos moeilyk stuk van 's Lands Finantien hieldt het Staatsbewind onledig vóór het uitbarsten des nieuwen Krygs, en beliep, behalven de by Memorie daar op gebragte, en niet uitgedrukte Geldsommen, de begrooting *f* 53,473,020-11-13 (†). — De Oorlog maakte, dat de post op die Begrooting voor buitengewoone en onvoorziene Uitgaven toegestaan, achttien duizend Gul- Staat der Geldmiddelen. Algemeene Begrooting.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 218.

(†) Men vindt dit in alle byzonderheden in de *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 95—153.

CXXXIII. BOEK. 1803.

Guldens bedraagende, in geene aanmerking kwam, om de betaaling van het reeds in Zomermaand verſchuldigde te voldoen. De Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, agtte het overboodig, de Vergadering te doen opmerken, dat, by geene mogelykheid, eene eenigzins zekere berekening kon worden gemaakt, van het meerdere, 't geen, ten deezen Jaare, in dit vak, zou vereischt worden: daar zulks alleen zou afhangen van de omſtandigheden, waar in de Republiek zich zou bevinden. Hy ſtelde, uit deezen hoofde, voor, om ten ſpoedigſten, 200,000 Guldens, ten deezen einde, in te willigen (*).

Allengs hooger klimmende eiſchen van Oorlogskosten hier te Lande.

Dit mogt hoog klinken, het was van geen aanbelang by de, in Oogstmaand, noodzaaklyk geoordeelde vermeerdering, welke te zamen bedroeg *f* 2,815,900 (†). Hoogst bezwaarlyk werd het, op gedane aanvraage, ter Theſaurie met Geld gerecd te weezen. By zodanig een verſchynzel betuigde de Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, niet te kunnen ontkennen de by hem ontſtaane angstvalligheid, over den zorglyken toeſtand van 's Lands Finantien, en de verre uitziende gevolgen, welke, in zyn Departement, uit gebrek aan betaaling, zou-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 200.

(†) *Ald.* Aug. bl. 23 en 52.

zouden geboren worden. Dat, zo 'er immer een tydſtip was, waar in de vrye beſchikking over de noodige Fondſen by het Departement van Oorlog noodig ware, 't zeker het tydſtip was, 't geen wy thans beleefden (*). — Aan zyne duure verpligting, betuigde hy te kort te zullen doen, wanneer hy het Staatsbewind onkundig liet van de verlegenheid, waar in hy zich, op die oogenblikken, bevondt: terwyl hy de Vergadering, op het allerplegtigſt, kon verzekeren, dat alle zyne aanvraagen om de noodige Fondſen, zich tot het onontbeerelyk, noodwendigſte hadden bepaald. Hy zag zich onvermydelyk verpligt, om zichzelven onverantwoordelyk te ſtellen voor alle zodanige faciënſe gevolgen, welke noodwendig uit het niet inwilligen van de door hem gevraagde en, tot richtige verzekering van 's Lands dienſt, onmisbaare Fondſen moesten ontſtaan, en op het allerdringendſte te verzoeken, dat het Staatsbewind, in dezen, zodanige verzekeringen gelieſde te doen, als dezelve oordeelde te behooren (†). — Treeden wy terugge tot hetgeen wy, in ons voorgaande Boek, van de aanſtalten Oorloge vermeld hebben, dan zal ons dusdanig een voordragt, op het einde

CXXXIII. BOEK. 1803.

(*) Het was op den 16 van Wintermaand.
(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 106.

CXXXIII. BOEK.

de des Jaars, volſtrekt niet bevreemden.

1803.

Op de betaaling der Oude Schulden, en ook van de Admiraliteit, was vroeg in dit Jaar ſchikking gemaakt (*). Dan de Raad van Marine vondt zich, in Hooimaand, genoodzaakt, onder de aandagt des Staatsbewinds te brengen, dat de toegeſtaane Somme op de algemeene Begrooting der Staatsbehoeften over deezen loopenden Jaare, voor 's Lands Zeemagt, door de verandering van tyden, en het in dienst ſtellen van Schepen en Vaartuigen van Oorlog, reeds in het beloop van deezen Jaare geſchied, of nog te doen, volſtrekt ontoereikende zouden weezen, om deeze buitengewoone kosten goed te maaken, op welke, by die Begrooting, niet hadt kunnen gerekend worden. Dezelve verzogt om de noodige voorziening (†). — Aanwyzingen bleeven niet agter. Doch de daar by vermelde Somme, voor den dienst van de Jaaren MDCCCII en MDCCCIII, van driemaal honderd duizend Guldens konden op verre na niet toereikend zyn. Dringend waaren de behoeften. De Leveraars van Hennip weigerden volſtrekt meer te verſchaffen, vóór de betaaling der reeds vervallene rekeningen. Het wa-

Deeze hoorde men ook van den Raad der Marine.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Jan. bl. 222. 147. en May bl. 14 en 78.

(†) *Ald.* July bl. 127.

waren deeze alleen niet, maar ook de Leveraars van andere Scheeps-bouwſtoffen. Onder deezen bevonden zich, die meer dan twee Tonnen Gouds, wegens Houtwaaren, tot den buitengewoonen aanbouw noodig, te vorderen hadden, en dagelyks, met het hoogſte regt, op betaaling aandrongen. — De Finantie kreeg aanſchryven van wegen het Staatsbewind, om; zo ſpoedig en zo veel mogelyk, aan het verlangen van den Raad der Marine te voldoen, en deszelfs Kas met de hoogstbenoodigde Gelden te ſtyven (*). CXXXIII. BOEK. 1803.

Van alle zyden kwamen meer dan gewoone eiſchen, die, ſchoon veele op zichzelven niet groot, te zamen genomen eene drukkende Som voor eene uitgeputte Landskas uitmaakten (†). Eenige werden van de hand geweezen, andere ontmoeteden eene gunſtiger bejegening. Wy kunnen ons tot de opgave niet inlaaten. Van eenen anderen en meer algemeenen aart zyn de Departementale vorderingen om vermeerdering van Geld. Het Departement van *Brabant* ging hier in voor, *Gelderland* volgde; *Utrecht* liet zich op dien

De Departementale Beſtuuren verzoeken vermeerdering van Inkomen.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Oct. bl. 2 en 256.

(†) Ten deezen Jaare zag het licht een zeer opmerkenswaardig Werkje van Dr. W. M. KEUCHENIUS, *over de Inkomſten en Uitgaven der Bataafſche Republiek*. Te *Amſterdam*, by W. HOSTROP.

CXXXIII. BOEK. 1803.

dien toon hooren, als mede *Stad en Lande van Groningen.* De Leden van het Departementaal Beſtuur van *Holland* verzogten, daar 't zelve bykans een geheel Jaar door zou moeten vergaderen, eene aanzienlyke verhooging. Meer en min bepaalde inwilligingen, of ruimer, en ſoms volkomene volgden (*).

Nadere bepaalingen op het beheer der Nat. Inkomſten in de Departementen.

Nadere beſchikkingen vondt men noodig, op het bepaalde, ten vooreleden Jare, wegens het beheer der Nationaale Middelen en Inkomſten in de onderſcheidene Departementen, gemaakt (†). Thans verklaarde het Staatsbewind, dat, offchoon de Staatsregeling de Nationaale Geldmiddelen van de Finantien van het Departement uitdruklyk afzonderende, het Beſtuur over de Nationaale Geldmiddelen aan het Staatsbewind en over de Finantie van elk Departement, aan het Departementaal Beſtuur toekende, het Staatsbewind nogthans bevoegd was, de Departementaale Beſtuuren, by volmagtiging, tot een gedeelte des Beheers over de Nationaale Geldmiddelen, in de Departementen, in ſtaat te ſtellen; en dat, offchoon de Departements Reglementen, als waar in ſlechts een gedeelte des Volks afzonderlyken last geeft, het ver-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Maart bl. 3. Juny bl. 47. 235. Sept. bl. 179. Oct. bl. 32.

(†) Zie onze *Vad. Hiſt.* XLIV. D. bl. 272.

vermogen niet hadden, om de volmagtiging tot zodanig een Beheer als onherroepelyk en onveranderlyk te vorderen, en het Nationaal Gezag aan banden te leggen, nogthans gemelde Reglementen, aan de onderscheidene Bestuuren aanbevolen, om (daar toe gevolmagtigd) het toevoorzigt over de Nationaale Gelden op zich te neemen, en uit te oefenen. Wel waren, by het Besluit des voorleden Jaars, verscheide bepaalingen deswegen gemaakt: doch het een en ander Departementaal Bestuur verlangde daar toe een meer uitdruklyke magtverleening: en hadt de ondervinding, by de werking van het toen genomen Besluit, geleerd, dat hetzelve of niet genoegzaam begreepen was, of wel, uit hoofde van bykomende omstandigheden, nadere en andere bepaalingen vereischte. Hier uit werd eene andere inrichting gebooren, gevolgd van nadere bepaalingen (*). CXXXIII. BOEK. 1803.

Schikking op de Departementaale Behoeften.

Tot nog was niet voldaan aan den eisch der Staatsregeling het LVIII Artykel, tot het maaken van de vereischte bepaalingen, om aan elk der Departementaale Bestuuren een genoegzaam aandeel in de Belastingen aan te wyzen, ter bestryding van derzelver Huishoudelyke Behoeften. Algemeene vaststellingen

(*) Geheel is deeze voorhanden in de *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 129. 236. Oct. bl. 36.

CXXXIII. BOEK.

1803.

gen gingen thans vergezeld van die voor de byzondere Departementen (*).

Een tiende verhooging bepaald.

Onder de middelen om gereede Penningen te bekomen, werd bepaald, dat, in alle Departementen, verſcheide Middelen met een Tiende Verhooging zouden worden bezwaard. Deeze waren gewyzigd naar de geſteldheid der Gewesten (†).

Een *Beleen-Discompto-* en *Depoſito-Bank* niet daargeſteld.

Met veel opheſs van heilzaame gevolgen en voordeelen, ſtelde het Staatsbewind, ten verſtreeken Jaare, aan het Wetgeevend Lichaam voor het oprichten eener *Algemeene Bataafſche Beleen- Discompto-* en *Depoſito-Bank* (§). De veranderde omſtandigheden van den Lande, door den hervatten Kryg, maakten, buiten andere bedenkingen, het oprichten ongeraaden, weshalven het Wetgeevend Lichaam des zwaarigheid maakte (**).

Eene Heffing van Twee ten Honderd op de Bezittingen uitgeſchreeven.

Wanneer het Staatsbewind, met goedkeuring van het Wetgeevend Lichaam, tot het afwenden en verzagten der onheilen, welke de tegenwoordige ſtaat van zaaken in *Europa* voor de *Bataafſche* Republiek, niet zou nalaaten te veroorzaaken, beſloot, om, voor deezen Jaa-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Nov. bl. 196. en Dec. bl. 143.

(†) *Ald.* April bl. 144. *Byl.* 1. 22. Mey bl. 5. 122. 138. 170. 206. *Byl.* bl. 4.

(§) Zie onze *Vad. Hiſt.* XLIV. D. bl. 319.

(**) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 16.

jaare, eene Heffing te doen van Twee ten Honderd van de Bezittingen der Ingezetenen als *Don Gratuit*, stelde het Staatsbewind vast, dat door 't zelve een Beleenbank zou worden opgericht, hoedanige onlangs in *Amsterdam* bestaan had; nogthans, met zodanige wyzigingen, als men tot verbetering noodig zou vinden (*). CXXXIII. BOEK. 1803.

Hoe breed de Instructie, op deeze laatstgemelde Heffing ware (†), ontmoette de uitvoering een aantal zwaarigheden. De Commissarissen, te *Utrecht* benoemd, weigerden, op grond derzelve, den Eed in die hoedanigheid af te leggen (§). Elders vondt en openbaarde men andere zwaarigheden. Geen onderzoek was by deeze Heffing bepaald, en alleen de Eed gevorderd. Men vertrouwde op de *Moraliteit der Natie*, welke zich, boven andere, door haaren eerbied voor den Eed, hadt onderscheiden. Het Staatsbewind schreef aan 't Wetgeevend Lichaam, hoe 't zelve met dit Lid des Landbeheers gedagt hadt te mogen vertrouwen, dat de Opbrengst evenredig aan het bekend en erkend vermogen der Ingezetenen zou zyn geweest. Met hetzelve rekende men het belangryk, ten min- Zwaarigheden, welke dezelve ontmoette, en gebrekkige Opbrengst.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 35 en *Byl.* bl. 1
(†) *Ald.* Aug. bl. 93.
(§) *Ald.* Sept. bl. 151.

CXXXIII. BOEK. 1803.

minsten des eene proeve te neemen? vóór het besluiten tot andere en gestrenger maatregelen. — „Het is," schryft het Staatsbewind, in deezen Brieve aan het Wetgeevend Lichaam gericht, „met „de onaangenaamste gewaarwordingen, „dat wy Ul. de bewyzen aan de hand „geeven, dat het Fournissement, in „verscheidene Districten, ja zelfs in „geheele Departementen, voor den Eer„sten Termyn, zo gering geweest is; „dat, daar tegen, nog vóór de op„brengst van den tweeden Termyn der „Belasting, moet worden gezorgd."

Het stuk, nader bloot liggende, vervolgt het Staatbewind: „'Er zyn, wel „is waar, Districten, 'er zyn zelfs ge„heele Departementen; zo als *Fries„land*, waar over wy reden hebben „van tamelyk voldaan te zyn wegens de „gedaane Fournissementen, 'er zyn zelfs „enkele Plaatzen, waar deeze hebben „overtroffen hetgeen in de *Achtjaarige* „Heffing op de Bezittingen, zo wel in „dit, als in het voorig Jaar, was be„taald. Daar zyn nog geheele stree„ken, van welke nog geen of geen „finaal bericht is ingekomen, en over „welker Fournissement dus ook niets, „met eenige zekerheid, kan worden „bepaald; en daar onder behooren spe„ciaal *Zeeland*, alle de groote *Hol„landsche* Steden; de Stad *Utrecht*; „maar 'er zyn ook andere Districten

„en

„ en Departementen, van welke de in- CXXXIII.
„ gekomene berichten het meest ongun- BOEK.
„ ſtig Tafereel opleveren."

„ De Comparative Bylagen, welke wy 1803.
„ hier nevens overleggen, zullen Ul.
„ doen zien, hoe ſlegt het, in geheel,
„ *Overyſſel* en *Brabant*, in zommige
„ plaatzen van *Gelderland* en *Utrecht*,
„ maar bovenal in het geheele Depar-
„ tement van *Staë en Lande van Gro-*
„ *ningen*, is gegaan."

„ Moeilyk valt het, de waare rede van
„ zulk eene ſlegte Betaaling met zeker-
„ heid te bepaalen. De laſt van elkan-
„ der opvolgende Heffingen is ondraag-
„ lyk; het droevige der vooruitzigten,
„ voor een volgend Jaar, kan zelfs den
„ minſt doorzienden niet ontſnappen; de
„ prys van alle Binnenlandſche, en van
„ verſcheidene Buitenlandſche Fondſen,
„ heeft eene vry aanzienlyke verminde-
„ ring ondergaan; de Commercie heeft
„ groote verliezen geleden, en dit al-
„ les werkt zamen, om een ieder naauw,
„ te doen rekenen, en den Opbrengſt
„ minder dan voorige Heffingen te maa-
„ ken; maar dit alles kan de vermindе-
„ ring niet te wege brengen, welke wy
„ Ul. zo duidelyk hebben doen opmer-
„ ken, vooral om dat de Opbrengſt het
„ geringſte is in ſtreeken, waar de In-
„ woonders volſtrekt niets door de pu-
„ blieke Calamiteiten hebben geleden,
„ en door den Landbouw bloeijende,

CXXIII. BOEK. 1803.

„ noch in het verlies op de Effecten, „ hebben geparticipeerd, noch in de „ slagen der Commercie gedeeld."

„ De Moraliteit den Natie moge minder zyn, dan Gyl., dan wy het ons „ hadden voorgesteld; maar nooit zullen wy ons verbeelden, dat dezelve „ zo slegt is, dat byna alle Ingezetenen „ van meer dan een Departement, dat „ althans de meerderheid derzelve het „ waagen zou hun slegt Fournisement „ met eenen valschen Eed, te bevestigen, en dus moeten 'er nog andere „ redenen zyn, waar aan de mindere „ Opbrengst te wyten is."

„ Ten deezen opzigte mogen wy onze vrees niet verbergen, dat men getragt hebbe veele Ingezetenen diets te „ maaken, dat van een Eed niet *gesproken worde*, in de Publikatie van den achtsten Augustus; en dat dezelve toch niet zou worden afgevorderd. Ja, wat meer is, dat men 'er „ veelen hebbe opgezet, om, in zulk „ eenen Eed, zo dezelve al eens mogt worden gevergd, volstrekt, en onder „ allerlei voorwendzelen, te difficultéeren, dat zulke gerugten, en zulk een „ heillooze zamenspanning maar al te „ veel ingangs gevonden, en al te veel „ velds gewonnen hebben."

„ Wy behoeven Uh., voor het overige, niet breedvoerig te deduceeren, „ hoe noodig het zy dit een en ander te-

„ gen

„ gen te gaan, en eene meer richtigen CXXXIII.
„ Opbrengst der Betaaling te verzeke- BOEK.
„ ren. — Zulks vordert de regtvaardig- ——
„ heid: daar het Gouvernement, met gee- 1803.
„ ne onverschillige oogen, kan aanzien,
„ dat het eene gedeelte der Ingezetenen,
„ op eene zo zeer in 't oog loopende
„ wyze, door de slegte betaaling van het
„ andere, zou worden benadeeld en ge-
„ drukt; maar daar tegen, veel eerder,
„ zo veel mogelyk, behoort te zorgen. —
„ Zulks vordert de waardigheid van het
„ Gouvernement, hetwelk geenzins duldt,
„ dat deszelfs wettige bevelen, op eene
„ willekeurige wyze, worden nagekó-
„ men, of strafloos veragt; en deeze con-
„ sideratie weegt by ons zo zeer, dat wy
„ niet schroomen te verzekeren, dat het
„ eenig middel, om de rampspoedige ge-
„ volgen, speciaal ook in het Finantieele,
„ voor te komen, daar in bestaat,
„ dat het Algemeen Bestuur, in deezen,
„ al die kragt aan den dag legge, welke
„ het algemeen belang der gezamenlyke
„ Ingezetenen zo gebiedend vordert. Daar
„ toe, ten aanzien van allen, zonder on-
„ derscheid, gebruik maakende van de
„ magt, door de Staatsregeling, aan 't zel-
„ ve gegeeven, en dat, daar en tegen,
„ verslapping, of toegeevenheid, den val
„ van het Vaderland onmisbaar maaken. —
„ Zulks vordert eindelyk de actueele toe-
„ stand van de Kas: want by de tallooze
„ vermeerdering van behoeften en uitga-

CXXXIII. BOEK. 1803.

„ ven, welke de omſtandigheden, waar
„ in het Gemeenebest zich ingewikkeld
„ ziet, onvermydelyk maakten, was de
„ eenige hoop der Adminiſtratie geves-
„ tigd op den Opbrengst der uitgeſchree-
„ ven Belasting, berekend naar die van
„ voorige Heffingen, en het onbetwistbaar
„ bekend en berekenbaar vermogen der
„ Ingezetenen. De traage en geringe Op-
„ brengst van den Eerſten Termyn heeft
„ reeds het onbetaald laaten van ver-
„ ſcheide der allerdringendſte Schulden
„ ten gevolge gehad, heeft reeds ver-
„ ſcheide Takken van Adminiſtratie met
„ eene totaale ſtremming en verlamming
„ bedreigd, en het embaras tot die hoog-
„ te doen klimmen, dat de Theſaurier
„ Generaal en Raaden van Finantien zich
„ hebben verpligt gezien, om, op het
„ plegtigſte, en ernſtigſte tevens, te ver-
„ zekeren, dat eene geheele en ſpoe-
„ dige ſtagnatie onvermydelyk is, ten
„ ware 'er middelen werden uitgedagt,
„ om eenen meer richtigen Opbrengst
„ der buitengewoone Belasting te ver-
„ zekeren."

Voorgeſlaagene middelen tot beter Opbrengst.

De voorgeſlaagene middelen, om dit kwaad te verhelpen, kwamen hier op neder, om, by den Tweeden Termyn, den Eed op het Fourniſement, in de beide eerſte af te vorderen, en denzelven zo in te richten, dat het te weinig gefourneerde in den Eerſten Termyn, by de betaaling van den Tweeden zou kun-

kunnen worden aangezuiverd; en om voorts deeze Eed in alle Districten, in welke naar behooren is opgebragt, by den vierden Termyn te doen herhaalen, voorbehoudens nadere maatregelen voor zulke ſtreeken, ven welke blyken mogt, dat, onverminderd het afleggen van den Eed, in de twee Eerſte Termynen gewis te weinig was betaald. CXXXIII. BOEK. 1803.

Het Staatsbewind vleide zich, dat deeze maatregel, vooral ook ten aanziene van het afvergen van den Eed, met kragt doorgezet, zodanig, dat ſtrenge maatregelen, by voorkeur, werden aangewend op zulke Perſoonen, wier voorbeeld gerekend mogt worden den meesten invloed op hunne min doorzigtige Medeburgeren te hebben gehad, eenen gewenschten invloed zou hebbnn, om de Opbrengst der buitengewoone Belasting meer voldoende te maaken (*).

Op deeze gronden deelde het Staatsbewind aan 't Wetgeevend Lichaam het daar mede overeenkomſtige ontwerp eens beſluits mede, 't geen omhelsd werd. — Omhelsd niet alleen, maar, op daadlyk ingekomene klagten, wegens het agterblyven, aangedrongen door last om de zodanigen te doen gyzelen, en derzelver goederen onder ſequestratie te neemen. — Nood drong om voordeelen te be-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Nov: *Bylage* bl. 7.

CXXXIII. BOEK. 1803.

belooven, aan allen, die voorbetaaling op den derden en vierden Termyn deeden (*).

Wegens de Eedvordering.

Van het doen des Eeds waren uitgezonderd de *Doopsgezinden*, die met *waare woorden*, volgens beſtendig gebruik, in plaats van *Eede*, hunne verklaaring afleiden. In *Friesland*, en bepaald te *Harlingen*, vondt men 'er, die den Eed weigerden, en oordeelden met *waare woorden* te kunnen voldoen. Het Staatsbewind, des aangeſchreeven, beval, *dat allen*, niet tot de *Doopsgezinde* Gemeente behoorende, den Eed zouden moeten afleggen. — Eenige Burgers der *Stad* en Schependom van *Nymegen* verzogten van de Eedſtaaving ontheven te worden; doch in hun verzoek werd niet getreeden (†).

Geld-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 64. 65. 113.

(†) *Ald.* Dec. bl. 16 en 118. — De wyze, waar op de Eed was voorgeſchreeven, *Ik zweer* (of *verklaar met Waare Woorden*) enz., gaf misſchien by zommigen aanleiding tot het begrip, dat men met *Waare Woorden*, in ſtede van *Eede*, volſtaan kon. Althans onder de *Doopsgezinden* werden 'er gevonden, die over deeze, min dan gewoonlyk onderſcheidende, wyze van voorſtelling, zich ergerden, en oordeelden, dat hier en *Waare Woorden* en *Eed* als gelykluidend inkwamen. Een dier Gezindheid gaf, by A. Loosjes Pz. in 't licht: *Eene korte en noodige Erinnering aan de Doopsgezinde Christenen, en alle zodanigen myner Medeburgeren, die zwaarigheid maaken in het Eedzweeren, betreffende het Formulier van Eed, of Verklaaring, voorgeſchreeven by Publi-*

Geldbehoefte was niet alleen by den Lande, maar Stedelyke en Plaatslyke Kasſen waren ten bodem toe geledigd. 't Geen op middelen, ter aanvullinge van dit gebrek, bedagt en werkzaam deedt weezen. Uitſteekend, in dit geval, en van veel nafleeps, was eene Plaatslyke Belasting in den *Haage*, door het Departementaal Beſtuur van *Holland*, goedgekeurd. Het Staatsbewind kantte zich daar tegen aan, en vorderde het intrekken van de Artykelen eener gedaane Publikatie ten dien opzigte. Zulks gaf aanleiding tot een gezet onderzoek der Plaatslyke Belastingen in 't algemeen, en byzonder tot antwoorden van het Staatsbewind, op de door het Departementaal Beſtuur van *Holland* ingediende bedenkingen. — De Raad der Gemeente in den *Haag*, geen ander middel ziende om den nood te vervullen, drong nogmaals aan, om de Plaatslyke Belasting, op den gemelden voet, te mogen heffen. — Terwyl de nadere aanzoek van den Raad der Gemeente in handen der Com-

Iets over de Plaatslyke Belastingen.

blikatie van het Staatsbewind, van 8 dag. 1803. *door* CHRISTIANUS PATRIOPHILUS. Het Staatsbewind maakte deswegen eene verandering, de *Eeds-* en *Verklaarings-Formulieren*, by een nader beſluit, geheel van elkander onderſcheidende, en alle zwaarigheid voor hun, wier Godsdienſtige gevoelens met het doen van een Eed ſtrydig zyn, wegneemende. *Haarlemmer Courant* van 12 Nov. 1803.

CXXXIII. BOEK. 1803.

Commisfie van Finantie gefteld werd, ontving, uit de Secreete Kas des Staatsbewinds, de Raad van *'s Haage*, by wyze van voorfchot, eene weeklykfche toelage van Duizend Guldens. — Dit lang hangend geval gaf aan gemelde Commisfie, by het ingediend Verflag, gelegenheid om volledig te doen blyken, van hoe groot aanbelang voor de inftandhouding der Nationaale Finantien het was, dat, by de beoordeeling van Plaatslyke Belastingen, werd gezorgd, dat, langzaamerhand en ongevoelig, geene inbreuk op de Finantieele Eenheid en het LVII Artykel der Staatsregeling wierde gemaakt (*).

Het geschil tusfchen de Kooplieden en Fabrikeurs bleef onafgedaan.

De netelige zaak van het Verbod des Invoers van Manufactuuren was, in den verftreeken Jaare, niet afgedaan. Wegens het verder gehandelde deswegen verweezen wy tot een volgenden tydkring (†), en moeten 'er dus van gewaagen. Eigenaartig beflaat het de eerfte plaats, daar wy overgaan, om wegens 's Lands Koophandel eene en andere byzonderheid op te tekenen. Een aantal van negen Stukken, zo van de zyde der Fabrikeurs als die der Kooplieden ingediend, werd beflooten met de opgave eens

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 73. July bl. 210. Aug. bl. 178. Sept. bl. 23 en Oct. bl. 175.

(†) Zie hier boven bl. 90 enz.

eens Briefs van den Raad der Binnenlandſche Zaaken, by welken deeze deszelfs gevoelen omtrent de inſtandhouding nader aandrong (*). CXXXIII. BOEK. 1603.

Het ſchryven des Staatsbewinds aan het Wetgeevend Lichaam, geeft te verſtaan, hoe veel en wat 'er in dit ſtuk van hun gedaan was. „ Door die poogingen hadt het hun," gelyk zy betuigden, „ mogen gebeuren, over dit gewigtig onderwerp, oneindig meer lichts „ op te doen, dan over 't zelve misſchien ooit te vooren verſpreid was; „ dan, desniettegenſtaande, moesten zy „ bekennen, dat 'er, van wederzyden, „ en zy konden niet anders veronderſtellen, dan met de beste trouwe, en „ volledigſte overtuiging van de waarheid, zodanige tegenſtrydige daadzaaken en mogelykheden waren aangevoerd, dat zy voor zichzelven huiverig waren, in dit ſtuk, welks voortduuring, aan de eene zyde, voor den „ Handel hoögstnadeelig, en welks opheffing voor het Fabriekweezen, aan „ de andere zyde, doodlyk beſchouwd „ wordt, zonder volledíger en naauwkeuriger onderzoek, te beſliſſen."

„ Het was ten minſten verre van uitgemaakt zeker te zyn, of de Uitvoer „ van vreemde Wollen Manufactuuren „ eenen

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Jan. bl. 165.

CXXXIII. BOEK. 1803.

„ eenen belangryken ſchakel van den „ Handel uitmaakte? Of onze Fabriek- „ ſtaat aan de behoefte van het Binnen- „ lands vertier zou kunnen voldoen? Of „ het tegen den Buitenlander zou kun- „ nen markten? Of de meerdere kost- „ baarheid der Manufactuuren den mid- „ delmaatigen en minderen ſtand (en „ deeze was het, die 'er het grootſte „ belang by hadt,) niet te zeer zou „ drukken? Of het totaal verbod van „ vreemde Manufactuuren geene *Mono-* „ polie ten gevolge zou hebben? Of „ de Sluikhandel, hier door, niet over „ zou gaan tot het Fabriekweezen, en „ dusdoende de gelegenheid doen ont- „ ſtaan, van een aantal Vreemde Ma- „ nufactuuren, voor Inlandſche, te doen „ doorgaan en verkoopen? en oneindig „ andere bedenkingen, welke aan den „ eenen kant met zo veel fiducie wer- „ den aangevoerd, als van de andere „ zyde werden gecontradiceerd."

Den toeſtand der zaaken, en het naderend tydſtip (van den zes en twintigſten van Sprokkelmaand), wanneer dit ſtuk in werking zou moeten gebragt worden, in overweeging genomen zynde, met de gewigtige bedenkingen, tegen die Wet geopperd, benevens alles, wat daar mede gepaard ging, deedt het Staatsbewind erkennen, dat de zaak nog niet tot die rypheid was gebragt, dat men tot het daadlyk doen volduuren, of op-

opheffen, van dit betwiste ſtuk zou kunnen aanraaden. CXXXIII. BOEK.

Het was, om alle deeze breeder uitgewerkte redenen, dat het Staatsbewind aan het Wetgeevend Lichaam voorſloeg, de voorgeſprookene en betwiste Punten der Publikatie op te ſchorten, zonder eenige tydsbepaaling: dewyl zy het, in eene zo gewigtige als omſlagtige zaak, niet durfden bepaalen, hoe veel tyds 'er noodig zou zyn, om het noodige onderzoek te voltrekken (*). — Dus bleef die zaak hangen, en de kort daar op weder ontſtooken Oorlog baarde van zelve groote verandering. 1803.

Wegens den invoer van Vreemde Goederen.

Het invoeren van Lakenen voor de *Franſche* Armée, zonder Vrypaspoort, veroorzaakte eenig verſchil hoe daar mede te handelen; waar op het Staatsbewind bepaalde, dat geene verbodene Goederen, ten dienſte der *Franſche* Armée, mogten worden aangebragt of ingevoerd, of ieder Party moest voorzien weezen van het noodig Vrypaspoort, ten dien einde by het Staatsbewind verzogt (†). — Daar men blyken hadt van den ſluikswy-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Jan. *Bylage* bl. 84. — Men vindt, dit onderwerp betreffende, zeer leezenswaardige bedenkingen, in een Werkje, ten jaare 1807 uitgegeeven, onder den Tytel: *Een Tweetal Brieven over Staatkundige Onderwerpen van den tegenwoordigen tyd. door wylen* Mr. NATANAEL DEN OLDE. Te *Amſt.* by P. DEN HENGST.

(†) *Ald.* Sept. bl. 29.

CXXXIII. BOEK. 1803.

wyzen invoer van *Engelſche* Goederen, drong de *Franſche* Afgezant DE SEMONVILLE aan op het neemen van kragtdaadige maatregelen tegen dien handel (*).

Bepalingen van Uitvoer tusſchen ons en de *Franſchen*, byzonder de *Kaas* betreffende.

Ter gelegenheid van 's Eerſten Conſuls verblyf te *Bruſſel*, was 'er in 't breede gehandeld over het verbod des Uitvoers van verſcheide Voortbrengzelen deezes Lands. De *Franſche* Afgezant gaf te verſtaan, hoe BONAPARTE, op de gedaane voorſtellen tegen het gevraagde algemeen verbod van alle Leevensmiddelen, wel hadt willen toeſtaan den Uitvoer van Boter (†), als meer een Artykel van weelde dan van noodwendigheid, gelyk mede van gezouten Vleesch: dewyl *Engeland* zodanig een toevoer genoegzaam uit *Duitſchland* zou kunnen bekomen, ſchoon de *Bataafſche* Koophandel van dit gewigtig Artykel van het voortbrengzel hunner nyverheid werd beroofd. — Dan teffens ſtelde hy voor, dat het geheel anders gelegen was met den Uitvoer van Kaas; daar men wist dat dezelve, op 't einde van den Zomer en het begin van den Herfst, behoorde onder de weeklykſche Uitdeelingen

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Sept. bl. 49.

(†) Men hadt den Uitvoer van Boter, onder de belasting van drie guldens vyftien ſtuivers op de honderd Ponden, doen volduuren tot den laatſten van Wintermaand deezes jaars. *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. April bl. 123.

gen aan het *Engelſche* Scheepsvolk. Hy voerde daar by aan, dat 'er aanzienlyke beſtellingen, om Kaas na buiten te zenden, waren gedaan, en het van belang was zorge te draagen, dat ze niet in handen van den Vyand kwamen. Op deezen grond verzogt de Afgezant, ingevolge van den hem daar toe gegeeven last, het daadlyk verbod des Uitvoers van Kaas tot Grasmaand naastkomende, zelfs voor Neutraale Havens en Schepen, *Frankryk* uitgezonderd. CXXXIII. BOEK. 1803.

Het Staatsbewind betuigde zyn genoegen over den toegeſtaanen Uitvoer van Boter en Gezouten Vleesch, hoedanig eene vryſtelling 't zelve verklaarde, van 's Eerſten Conſuls billykheid en regtvaardigheid verwagt te hebben. Wyders gaf het te kennen, dat, hoe zeer 'er ook misſchien gegronde redenen zouden kunnen worden aangevoerd, dat het Verbod van den Uitvoer van Kaas, voor den Vyand die nadeelige gevolgen niet kon hebben, als men zich, van de zyde van het *Franſche* Gouvernement, voorſtelde, het *Bataafsch* Gouvernement, om aan den Eerſten Conſul de ontwyfelbaarſte blyken te geeven van deszelfs opregte medewerking en verlangen, om den gemeenen Vyand afbreuk te doen, bereid was, om, zo verre zulks, op dit oogenblik van het Staatsbewind, daar het Wetgeevend Lichaam niet vergaderd was, afhing, in vertrouwen, dat zulks door

't zel-

CXXIII. BOEK. 1803.

't zelve zou worden goedgekeurd, aan het verlangen van den Eersten Consul te voldoen; en de noodige orders te stellen, dat 'er, tot daar in door het Wetgeevend Lichaam nader zou zyn voorzien, geene Paspoorten tot Uitvoer van Kaas, dan na *Frankryk* of *Spanje*, zouden worden verleend, of deeze Uitvoer toegestaan. — Voldoening schonk dit besluit. — Verzoeken, om Kaas na *Noord-America* te mogen zenden, werden afgeslaagen, en geene Paspoorten verleend, dan op verklaaring en schriftlyke uitnoodiging van den *Fransschen* en *Spaansschen* Afgezant (*).

Schepen met Kaas, van behoorelyke Paspoorten voorzien, na Onzydige Havens bestemd, tot de laatste Wagtpost genaderd, werden, op last van den Schoutbynagt KIKKERT, aangehouden. Dan het Staatsbewind oordeelde, dat, daar hetzelve geen Verbod van Uitvoer van Kaas hadt daargesteld; doch alleen een schikking genomen omtrent hetgene met opzigt tot het geven van Paspoorten tot denzelven, naar den aart der tegenwoordige omstandigheden gewyzigd, moest plaats grypen, het den Officieren der Marine niet vrystondt, zonder byzondere orders, aan den Handel en Zeevaard der Ingezetenen eenig oponthoud toe te brengen. — De Schoutbynagt KIKKERT ver-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 162 en Sept. bl. 47. 67.

verantwoordde zyne gehoudene handelwyze, ten genoegen van het Staatsbewind (*).

1803.

Langs eenen anderen weg vermenigvuldigde de Uitvoer van Kaas uit den Lande. De Commissaris tot de Zaaken der Convoyen en Licenten, te *Amsterdam*, gaf den Zee-raad, en deeze het Staatsbewind, kennis, dat hem dagelyks eene menigte van verzoeken gedaan werden, om afgifte van Paspoorten, tot Uitvoer van Kaas, binnen door, na *Brabant* en *Duitschland*. De Commissaris hadt zich daar op vervoegd by het *Fransch* Commissariaat. De Commissaris hadt hem eenen Brief vertoond van den *Fransschen* Afgezant DE SAMONVILLE, waar by deeze verklaarde, dat de laatstgenomen maatregel, ten opzigte van den Uitvoer van Kaas, zich alleen bepaalde tot den Uitvoer ter Zee. Hy stelde, overzulks, het Staatsbewind voor, om te verklaaren, dat het Verbod de gemelde bepaaling hadt, en mitsdien de Uitvoer, langs de Rivieren, vrystondt. Overeenkomstig hier mede viel het besluit des Staatsbewinds (†).

De Kaas binnen door uitgevoerd.

Eerlang werd het Staatsbewind, door den Zeeraad verstendigd, dat een, die zich een *Fransch Commissaris* noemde, te

Nadere bepalingen en voorvallen

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Sept. bl. 123. 143.

(†) *Ald.* bl. 162.

XXXIII. BOEK. 1803.

te *Delfzyl* een Schip uit *Friesland* met *Edamſche* Kaas, met een Paspoort na *Embden* uitgeklaard, geſtopt hadt, en 'er twee Soldaaten, als wagters, op geſteld. De Zeeraad keurde het gehouden gedrag van den Commis-collecteur te *Harlingen* af; en hadt, om dergelyke verkeerde uitlegging van het verlof, om langs de Rivieren Kaas te verzenden, te voorkomen, eene aanſchryving aan alle Kantoóren uitgevaardigd, dat de bedoeling van hun voorig ſchryven was, dat Paspoorten voor Kaas, uitgevoerd wordende te Lande en langs de Rivieren, mogten worden afgegeeven, na de Plaatzen, uitgezonderd na *Embden*; en andere Plaatzen, welke, gelegen zynde aan de *Noord-* en *Oostzee*, als Handelſteden konden worden aangemerkt, op en van welke de gemeenſchap met *Engeland* ſtand greep, en waar van, overzulks, de verzending van Kaas, ten behoeve van den Vyand, zou kunnen geſchieden. Teffens gaven zy te verſtaan, het uitklaaren des gemelden Schips verboden te hebben. — Te deezer gelegenheid bragt de Zeeraad het Staatsbewind onder 't oog, dat, vermits het voorval, 't geen aanleiding gegeeven hadt tot dit ſchryven, wederom aanleiding zou kunnen geeven tot vertoogen van den *Franſchen* Afgezant, dezelve het dienſtig geoordeeld hadt, de toedragt dier zaake, te moeten opklaaren.

Uitvoer van Kaas betreffende, en Handelbelemmeringen.

Hier

Hier by paarde zich het verzoek, om te mogen weten, hoe zy zich te gedraagen hadden, ten aanziene van de handelwyze door den zich noemenden *Franſchen* Commisſaris, zo te *Delfzyl* als elders. CXXXIII. BOEK. 1803.

Goedkeuring van het Staatsbewind droeg de gehoudene handelwyze des Zeeraads weg; ook begeerde 't zelve, de noodige aanſchryving af te vaardigen, ten einde men, op de Kantooren der Convoyen en Licenten, den zich noemenden *Franſchen* Commisſaris niet zou erkennen, noch diens bevelen gehoorzaamen. Nader onderzoek, wegens de plaatzing van Krygsvolk op het Schip, werd den Secretaris van Staat, Departement van Oorlog, aanbevolen (*).

Handelbelemmeringen tegengegaan.

De Capitein Luitenant DE VEER, over 's Lands Vaartuigen op de *Eems* bevelvoerende, hadt den Schoutbynagt KIKKERT aangeſchreeven, dat zich by deezen een perſoon vervoegd hadt, den tytel aanneemende van *Agent der Commercieele betrekkingen van de Franſche by deeze Republiek*, met een Order van den Minister, DE SEMONVILLE; om de uitgaande Schepen, met Kaas belaaden, te ſtoppen en te onderzoeken, gelyk men ook werklyk gedaan hadt. Op 's Schoutbynagts verzoek, om in die zaak voorgelicht te worden, ontving de Raad der Ma-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Oct. bl. 164.

CXXXIII. BOEK. 1803.

Marine, die des bericht gaf, van het Staatsbewind last, gemelden Schoutbynagt, en alle verdere bevelvoerende Officieren, van Vaartuigen op de Stroomen en Rivieren des Lands geplaatst, de noodige aanschryving te doen; ten einde den *Fransschen* Agent niet te erkennen, noch eenige van diens bevelen te gehoorzaamen (*).

Handelbelemmeringen bewogen verscheide Kooplieden te *Rotterdam*, om zich by het Staatsbewind te vervoegen, met voordragt, dat, by het *Fransche* Gouvernement, de noodige stappen mogten gedaan worden, op dat aan de Bureaux der Douanes, te *Antwerpen* en *Sas van Gend*, de vereischte bevelen mogten worden afgevaardigd, om de Schepen, by derzelver aankomst, terstond te onderzoeken, en, na dat derzelver Laadingen overeenkomstig gevonden waren, met het aan boord zynde Manifest, door de *Fransche* Commisarisen of Consuls ondertekend, toe te staan na de plaats hunner bestemming op te vaaren, om daar te losschen; zonder na het dubbel van het aan boord zynde Manifest uit *Parys* te wagten. Toezegging, om dat verlangen te voldoen, was het antwoord des Staatsbewinds (†).

Een

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Oct. bl. 228.

(†) *Ald.* bl. 23[illegible].

Een voorstel der Directeuren van den *Levantschen* Handel en Zeevaard in de *Middellandsche Zee*, om het Lastgeld, by verscheide Plakaaten en Ordonnantien op de vaart op de *Straat van Gibraltar* en de *Middellandsche Zee* vastgesteld, ook te mogen vorderen van Schepen, vaarende na de *Barbaryssche* Havens, gelegen langs den Oceaan, buiten de *Straat* en de *Middellandsche Zee*, droeg de goedkeuring des Staatsbewinds weg, onder de noodige bepaalingen (*). Ter deezer zaake werd beslooten tot opheffing der buitengewoone Belasting van vyf ten honderd van de waarde aller Goederen, met vreemde Schepen uit de *Levant* herwaards gebragt, tot zo lange de Scheepvaard met *Bataafsche* Schepen, oebelemmerd, zou kunnen plaats hebben (†). — Directeuren deeden, in Wintermaand, by het Staatsbewind verzoek, om, benevens een hun nog toekomend overschot van den Jaare MDCCCII, bedraagende 1305 Guldens, nog, hoe eer hoe beter, voor dit loopende Jaar 8000 Guldens te mogen ontvangen. Het Staatsbewind vorderde daar op een staat der Inkomsten van den *Levantschen* Handel, geduurende dit Jaar (§).

CXXXIII BOEK. 1803. Schikkingen, ten opzigte van den *Levantschen* Handel en Zeevaard.

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 91. *Bylage* bl. 67.
(†) *Ald.* Juny bl. 90. *Bylage* 177.
(§) *Ald.* Dec. bl. 103 en 191.

CXXXIII. BOEK. 1803.

De Raad der *Aſiatiſche Bezittingen* hadt het Staatsbewind voorgedraagen, 't geen, zyns oordeels, zou behooren in 't werk geſteld te worden, ten einde, zo veel mogelyk, voor te komen de nadeelige gevolgen, welke de afſtand van *Ceylon* voor den Kaneel-handel der Republiek zou kunnen naa zich ſleepen, het zy door denzelven uit te zonderen van het algemeen verbod des Invoers van Speceryen, of zodanig eene andere voorziening, als 't zelve meest gepast mogt oordeelen. Het Staatsbewind droeg daar op het Wetgeevend Lichaam voor, den Invoer van Kaneel vry te ſtellen, tegen één ten honderd van de waarde. Het Wetgeevend Lichaam ſtemde daar in ten vollen toe. Eene Publikatie deswegen geſchiedde (*). — Een verzoek, dat ook de *Ceylonſche* Kaneel uitdruklyk mogt worden vrygeſteld van eenige meerdere dan geſtelde Belasting, kreeg een gunſtig gehoor, en vaſtſtelling. De grond daar van was, om een voordeeligen Tak van Handel tot dit Gemeenebest terug te roepen, de mogelykheid van mededinging, zo veel doenlyk, te weeren, en, door het vlytbetoon der Natie, van den kant des Landbeſtuurs beſchermd, op de meest zekere wyze, het gemis te verzagten van die aangelegene Bezitting, wel-

Bepaalingen op den Kaneelhandel.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 23 en 134. Men bl. 28. 184. en *Bylage* bl. 23.

welke door den uitſlag van eenen ramp- CXXXIII.
ſpoedigen Oorlog, in de handen eener BOEK.
mededingende Natie, hadt moeten over- ——
gaan. — Uit dit oogpunt beſchouwd, 1803.
hadt de betaaling van één ten Honderd
ſlegts ten doel het daarſtellen van zeke-
ren band, waar door die Handel niet
volſtrekt onafhangelyk, en geheel buiten
het oog des Landbeſtuurs, zou gedree-
ven worden.

De wydſtrekkende tak des Theehan- Schik-
dels, waar over zo veel geſchils, hier te kingen
Lande, zints lange viel, kreeg door de op den
tydsomſtandigheden eene geheel andere Thee-
wending. De Raad der *Aſiatiſche Be-* handel.
zittingen werd gevolmagtigd, om tegen
den tyd, vóór het eindigen der aange-
gaane Contraeten, aan te neemen alle
zodanige Laadingen Thee, welke met
Neutraale Schepen rechtſtreeks en onge-
brooken uit *China* herwaards zouden
worden aangebragt. De bepaaling *recht-*
ſtreeks en *ongebrooken* ſcheen eenige uit-
legging te vorderen. Het Staatsbewind
gaf dezelve en te verſtaan, om, uit hoof-
de der *Americaanſche* Wetten, desgelyks
aan te neemen zodanige *Chinaſche* Laa-
dingen, als uit *China* in *America* waren
aangekomen, ſchoon derzelver Laadingen
in kleinder Schepen werden overgelaa-
den, en van daar rechtſtreeks in de ha-
vens der *Bataafſche* Republiek overge-
bragt; nogthans zou, ingevalle niet de

CXXXII. BOEK. 1803.

geheele *Chinasche* Lading, maar alleenlijk de Thee, herwaards gevoerd wierd, van die Thee acht, in stede van zes, ten Honderd moeten betaald worden (*).

Toestand der Groenlandsche Visschery.

Even als in den voorleden Jaare, verzogten en verkreegen de Gecommitteerden ter *Groenlandsche* en *Straat-Davidsche* Visschery, de toen beloofde Premien en tegemoetkomingen by een schraale vangst (†). — Ondanks die ondervindingen van de zyde des Staatsbewinds, was het getal der uitgevaarde Schepen gering. Een deezer was, op de terugreize, om het gevaar, van door den Vyand genomen te worden, te ontgaan, te *Bergen* binnen geloopen: en had men de daar gekookte Traan met kleine Schepen herwaards gevoerd. — Tot hoe gering een aantal Schepen die, eertyds zo bloeijende, Visschery was gedaald, blykt uit het verzoek van de belanghebbende by dezelve, dat de zes, aan de *Zaan* nog overig zynde, Schepen daar toe geschikt, by eene presfing van dienste des Lands, mogten worden vrygelaaten. Het verzoek werd voor vervallen verklaard; uit aanmerking, dat, voor zo veel de toen benoodigde Scheepsruimte, in Schepen byzondere Persoonen behoorende, be-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 121 en Oct. bl. 137.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* hier boven bl. 96.

betrof, daar toe reeds de vereischte Koopvaardyschepen waren gehuurd (*). CXXXIII. BOEK.

Den belanghebbenden by de *Africaansche Visschery Societeit* (†) was, by het verleend Octroy, aangeschreeven, hoe aan 't zelve de voorwaarde verbonden was, dat, wanneer het mogt blyken, dat de ingeschreevene Som, hier te Lande, geen zevenmaal honderd en vyftig duizend Guldens mogt bedraagen, de verkrygers van het Uitsluitend Regt, by het eerste gedeelte des Octroys vergund, daarvan niet langer privatelyk genot zouden trekken, dan voor den tyd van drie Jaaren. Van deeze voorwaarden verzogten zy ontheven te worden, en dat het Octroy den tyd van twintig agtereenvolgende Jaaren mogt voortduuren. Zulks werd van de hand geweezen. — By het openen der verzegelde Billetten van Inschryving, tot deelneeming in die Societeit, bleek, dat de Som de vereischte hoogte bereikt hadt, en hier te Lande bedroeg zevenmaal honderd en negentig duizend Guldens (§). 1803. Wegens de *Africaansche* Visschery Societeit.

De Haringvangst deelde in 's Lands aanmoediging. De toegifte aan elk wel-toegeruste Haringbuis, ten deezen Jaare uit- De Haringvaart staat stil.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Nov. bl. 4. 38. 129.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* hier boven bl. 53.

(§) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 11. 243.

CXXXIII. BOEK. 1803.

uitvaarende, werd met tweehonderd Guldens verhoogd, en op zevenhonderd gebragt. De welwillenheid, en zorge des Landbeſtuurs voor de Groote Viſschery, vrymoedigde de Gelastigden derzelve, om te verzoeken, dat, van wege den Lande, by het *Britſche* Gouvernement, by het uitbarſten des Oorlogs, vertoogen mogten worden gedaan, tot het bekomen van Vrypaſſen voor de Schepen, die, geduurende denzelven, ter Haring- of Kabbeljaauwvangst, uit deeze Republiek, mogten worden uitgezonden; op dat zij ongeſtoord hunne Viſschery konden vervolgen. — Het Committé der Groote Viſschery kreeg hier op aanſchryven, om, met den meesten ſpoed, de noodige maatregelen te neemen, dat, vooreerst, geene Haringbuizen zouden in Zee gaan: met verzekering nogthans aan de belanghebbenden in deezen grooten tak van 's Lands welvaaren, dat door het Landsbeſtuur alle middelen zouden worden beproefd en in het werk geſteld, ten einde de Haringbuizen vervolgens, met alle mogelyke gerustheid, Zee zouden kunnen kiezen, en de vangst voortzetten (*).

Tegemoetkoming der Reeders.

De aangewende poogingen liepen vrugtloos af. De Haringvaart bleef geſtremd. De grootſte kosten ter uitrustin-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Junij bl. 37.

dinge waren gedaan. Tot tegemoetkoming van de uitgave, verlangden de Boekhouders en Reeders van Haringbuizen, in *Zuid-* en *Noord-Holland*, uit 's Lands Kas, de Geldsomme, welke aan elke Haringbuis, buiten die oponthouding, zou verleend geweest zyn. Geheel hun verzoek werd niet ingewilligd; doch eene Som van driehonderd Guldens toegezegd voor elk Haringschip, waar van tot heden geen gebruik ter Visscherye was gemaakt (*). CXXXIII. BOEK. 1803.

Zorg voor de Haringvangst gedraagen.

Men deedt poogingen, om, onder Neutraale Vlag, die Visschery eenigermaate voort te zetten, en aanzoek, om ter Kerfvisschery, met een bepaald aantal Netten, uit te vaaren. Men maakte te *Vlaardingen* één of twee Haringbuizen gereed, om als Koopvaarders uit te loopen, onder Neutraale Vlag, en tegelyk voorzien van het noodige Vischtuig en Vischwand, om dus het verzoek van eene zeer bepaalde Vischvangst te verydelen. Klaagers deswegen, door het Committé der Groote Visschery by het Staatsbewind, kreegen een gunstig verhoor (†). — Dit stilstaan der Haringvisscherye, gaf aanleiding tot het invoeren van vreemde Haring en verzoeken deswegen, waar over het Committé der

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Nov. bl. 215. en *Bylage* bl. 39. Dec bl. 112.
(†) *Ald.* Juny bl. 112. 118. 219.

HOOFDST. XXXIII. BOEK. 1803.

der Groote Visscherye zich by het Landbestuur met vrugt beklaagde (*).

Schoon het Landsbestuur de Verzoeken om geldige ondersteuning der Reederyen, zo der *Yslandsche* Kabbeljaauwvisschers als der versch Haringschuiten, gunstig aangehoord en aanzienlyke tegemoetkominge beloofd hadt (†), ging die Visschery, door de daar na opkomende Oorlog, met veele zwaarigheden vergezeld. — Om de Visscheryen voor den Lande tegen de mededinging der *Vreemden* te verzekeren, en de misbruiken ten deezen aanziene te voorkomen, werden oude Publikatien deswegen niet alleen vernieuwd, maar vermeerderd en versterkt (§). — Van de Kustvisscheryen, en wat des by het uitbarsten des Oorlogs beraamd werd, hebben wy te vooren gesproken (**).

Voor andere Visscheryen.

Weinig der vermeldinge waardig gebeurde 'er in den Landbouw. De geweezen Luitenant-Generaal DAENDELS hadt zich op den Landbouw toegelegd, en waren hem, in de nabuurschap van *Heerden*, ter ontginninge en bebouwinge gronden toegestaan. De Ingezetenen beklaagden zich des, verzogten om de noo-

Wat 'er omtrent den Landbouw voorviel.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 84. 109. en Sept. bl. 61.
(†) *Ald.* Mey bl. 76. 103. 148. 153. 178.
(§) *Ald.* Oct. *Byl* 51. en Nov. bl. 34.
(**) Zie onze *Vad. Hist.* hier boven bl. 249.

noodige voorziening, en dat hun het vrye gebruik dier ſtreeken mogt worden gelaaten. Hun verzoek vondt geen gehoor by het Staatsbewind (*). — Achter het *Zeister-beek*, in het Departement *Utrecht*, werd een ſtuk Nationaale Heidegrond, onder zekere bepalingen, toegeſtaan (†). — De Wouw-teelt hadt de aandagt der *Nationaale Nederlandſche Huishoudelyke Maatſchappy* getrokken, en eene belooning doen uitlooven, tot aanmoediging van het aankweeken dier Verwſtoffe op Vaderlandſchen bodem. Het Landsbeſtuur, in deeze zaak betrokken, oordeelde zich verpligt geene middelen onbeproefd te moeten laaten; ten einde den Vaderlandſchen Landbouw met een zo belangryk voortbrengzel te verryken: weshalven het openlyk hier in deel nam, en eene belooning uitloofde, om de aandagt en yver der Landbouweren op te wekken, en voor het minst tot eene Proefneeming aan te moedigen. Het ſtuk werd verder tot onderzoek en beoordeeling, van wegen den Lande, aan Beſtuurderen van gemelde Maatſchappye overgelaaten (§).

CXXXIII. BOEK. 1803.

De ledigging, met alle de daar uit voortſpruitende burgerlyke en zedelyke na-

GOCKINGA's voorſtel

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 233. en April bl. 46.
(†) *Ald.* Aug. bl. 107.
(§) *Ald.* bl. 68 en Sept. bl. 115.

CXXXIII. BOEK. 1803. tegen den Leiddraad.

nadeelen, hadt in ons Land, waar eertyds nyverheid by uitſtek den zetel gevestigd hadt, maar al te zigtbaar de overhand genomen. De Burger GOCKINGA deedt des een klemmend verzoog by het Staatsbewind. Hy ſchetſte de onheilen, daar mede gepaard, met ſterke en eigenaartige kleuren af; wees de bronnen van dit kwaad aan, en gaf de middelen ter weeringe aan de hand. Inzonderheid aandringende op het vlytbetoon der Inlanderen, in veele vakken, waar toe men van den Buitenlander zich bediende. Een klemmend vertoog, den Raad van Binnenlandſche Zaaken in handen gefteld (*). Hy liet zich, in den beginne van Sprokkelmaand deezes Jaars, des hooren, wanneer de vooruitzigten op het behoud des Vredes wel eenigzins bewolkt begonnen te worden; dan nog lichtende punten genoeg overbleeven. Maar de hervatte Kryg bragt zeker veel toe, om het te werk ſtellen van veele voorſlagen niet daadlyk ter hand te neemen. 't Geen ongetwyfeld niet weinig tot verbetering van het Fabriekweezen, zou hebben kunnen toebrengen: en bleeven daar mede eenige andere, welke, des ondanks, zouden hebben kunnen worden aangewend, mede agterwege.

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 85 — 87.

De Zeildoekreeders te *Krommenie* en *Aſſendelft*, hadden, ten Jaare MDCCCI, ter Eerſte Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam, een Verzoekſchrift ingediend, tegen het gebruik van eenig Vlas by het vervaardigen van Inlandsch Zeildoek. Dit ſtuk was onafgedaan gebleeven; ſchoon 'er een Verſlag by het voormaalig Uitvoerend Bewind op was ingediend, waar by het gedaan verzoek, als niet noodzaaklyk, ja zelfs als nadeelig, werd voorgedraagen. Het tegenwoordig Staatsbewind, dit ſtuk onder handen neemende, oordeelde de daar toe aangevoerde redenen, hoe ſchoon zy zich mogten voordoen, van dien aart, dat ze zeer wel wederlegd konden worden: en dat 'er zich redenen voor het tegendeel opdeeden. Deeze bragten zy het Wetgeevend Lichaam, in 't breede, voor oogen, met dien uitſlag, dat die vermenging, onder bedreiging van zwaare Geldboete, voor den Fabrikeur, en eene mindere voor den Werkman, van zulk vervalſcht Gaaren, of Bannisſement, werd verboden (*). CXXXIII. BOEK. 1803. Bepaaling op de Zeildoek Fabrieken.

Gunſtige beſluiten nam het Landsbeſtuur op de verzoeken der Eigenaaren en Directeuren van Glasblaazeryen, of Fabrieken van Glas, in verſcheide Steden en Plaatzen deezer Republiek gevestigd, om Glasblazerijen begunstigd.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey 122. 147. *Byl.* bl. 61. July bl. 164.

CXXXIII. BOEK. 1803.

om daar door dezelve te bevoordeelen, en den invoer van vreemde vervuiling dier behoefte te weeren of te bezwaren (*).

Geschillen over den O. I. Handel.

Veel werd 'er nog over den *Oost-Indischen* Handel geschreeven, bovenal voerde, wegens dit betwiste onderwerp, Gysbert Karel van Hogendorp de pen (†). De Burgers S. Hz. Wiselius, J. van de Steege, en J. A. de Mist, Leden van den *Asiatischen* Raad, gaven een Rapport uit, door eenen ongenoemden Schryver aangevallen, waar tegen het eergemelde Lid van den *Asiatischen* Raad zyne Aanmerkingen in 't licht gaf (§).

Verschil over de aanstelling van Amptenaren in de O. I.

Naardemaal het Staatsbewind nog in beraadslaaging was over den toekomstigen voet van beheer der Justitie en Politie in de *Oost-Indische* Bezittingen des Gemeenebests, besloot het; ten einde, in de mogelyk te maaken veranderingen en verbeteringen, niet te worden belemmerd, door nieuwe Aanstellingen, zo van Leden van het tegenwoordig Hooge Gerichtshof van *Indien*, als van andere Amptenaaren der *Indische* Bezittingen van den Staat, of door

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Oct. bl. 208.

(†) Diens Verhandelingen werden te *Amsterdam* by de Wed. J. Doll, uitgegeeven, en baarden niet weinig opziens.

(§) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Jan. bl. 43.

door het dadlyk vertrek van reeds daar toe aangeſtelde Perſoonen, den Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen aan te ſchryven, om geene aanſtellingen van *Indiſche* Amptenaaren te doen, noch het vertrek van reeds aangeſtelden te laaten plaats hebben, dan wanneer 's Lands dienst en belangen deswegen gevaar van nadeel zouden loopen, en hier van onverwyld aan het Staatsbewind kennis te geeven. — Dit aanſchryven baarde zwaarigheid en bedenkingen by gemelden Raad, wegens reeds gedaane aanſtellingen van Raaden van Juſtitie des Kasteels *Batavia*, en eene vroegere van W. M. KEUCHENIUS tot Koopman voor *Indien*. — By wederſchryvens luidde het bericht des Staatsbewinds, dat het alleen bedoeld hadt de Leden en den Raad van Juſtitie, in *Indie*, en ſoortgelyke Amptenaaren van Juſtitie en Policie (*).

CXXIII. BOEK. 1803.

De Burger H. C. CRAS, dien wy voorheen aantroffen als een hereiſcher van de oude Regten der Deelgenooten in de geweezene *Oost-Indiſche* Compagnie (†), vondt een wederlegger dier vorderingen in S. IPZ. WISELIUS, Lid van den Raad der *Aſiatiſche* Bezittingen (§).

Schul-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Maart bl. 15. 43.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* hier boven bl. 65.

(§) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 45.

CXXXIII. BOEK. 1803.

Schuldenaars zyn wy gebleeven wegens den uitflag der raadpleegingen op de zaaken van den Vaart en Handel op *Batavia* en het *West van Indien* (*). Ingevolge van die Raadpleegingen, en daar uit geboorene voorſtellen, kwam het beſluit des Staatsbewinds, om, by openbaare Afkondiging, te doen weeten, hoe hetzelve, uit aanmerking dat, zo door den afloop van het Octroy der *Nederlandſche Oost-Indiſche Compagnie*, en de deswegen voorgevallene veranderingen, als mede door de teruggave van meest alle Bezittingen en Vastigheden van onzen Staat in *Oost-Indien*, het maaken van nieuwe ſchikkingen en bepaalingen omtrent de Vaart en Handel op die oorden, noodzaaklyk was geworden, en de belangen van den Koophandel niet gedoogden, dat de ſtilſtand van daar voortduurde, tot dat de geheele voet en inrichting der *Indiſche* Bezittingen zou kunnen worden geregeld, over zulks beſlooten en verordend hadt te verklaaren, Dat de Vaart en Handel, uit de Havenen deezer Republiek op *Batavia*, mitsgaders op de *West van Indien*, voor alle *Bataaffche* Ingezetenen vry en open ſtondt, onder in 't ooghouding van deeze bepaalingen. — Dat door het *West van Indien* wordt verſtaan de Westkust van het Eiland *Sumatra*, benevens

Schikking op de Vaart en Handel in de O. I.

(*) Zie onze *Vad. Hist.* hier boven bl. 73.

vens *Molukka* en alle Landen en Plaatſen bewesten het genoemde Eiland, en bezuiden 't zelve tot aan de *Kaap de Goede Hoop* gelegen. — Dat van hier derwaards zouden mogen werden uitgevoerd alle ſoorten van Goederen en Handelwaaren, met uitzondering van Ammunitie van Oorlog en Amphioen. — Dat de Invoer van alle ſoorten van Goederen en Koopmanſchappen van de *West van Indie* verhandeld wordende, en de Suiker van *Java* daar onder begreepen, en alleen het Artykel van Thee uitgezonderd, zo met *Bataafſche* Schepen, als van vreemde Natien, regtſtreeks uit *Indien* komende, werd vrygeſteld, onder betaaling van de gewoone inkomende Regten. — Dat van de Goederen, te *Batavia* verhandeld wordende, voor als nog, alleen de Suiker, door particuliere *Bataafſche* Ingezetenen, binnen de *Bataafſche* Republiek zou mogen worden ingevoerd. Onverminderd echter de faculteit van het *Indiſche* Gouvernement, om, in gevalle van noodzaaklykheid, eenige andere *Indiſche* Handelwaaren uit den, by 't zelve aan handen zynde voorraad, aan dezelve te mogen verkoopen, mitsgaders derzelver Schepen voor rekening van den Lande te bevragten, het zy tot tochten in den Lande, het zy om voortbrengzels na de Republiek over te voeren, zo als het gemelde Gouvernement, ten meesten dienſte en voordeel

CXXXIII. BOEK. 1803.

CXXXIII. BOEK. 1803.

van den Lande zou oordeelen te behooren, en met de particuliere Handelaars zou kunnen worden overeen gekomen. — Dat de Ingezetenen deezer Republiek, binnen de grenzen der voorschreevene opengestelde Vaart, zullen mogen uitoefenen dezelfde Binnenlandsche Vaart en Handel, welke aan de Ingezetenen van de Bezittingen der Staat, aldaar gelegen, is geoorloofd, of by vervolg zal worden toegestaan; doch, in alle gevalle met onderwerping aan de Wetten en Reglementen aldaar in kragt, byzonder ook ten opzigte tot de aldaar geheven wordende inkomende en uitgaande Regten. — Dat, tot opbeuring van den Handel, de Schepen, welke van de Bezittingen van deeze Republiek, na *Bengalen* en op de Kusten van *Cormandel* en *Malabar* regtstreeks na het Vaderland zullen uitvaren, aldaar geenerhande Uitgaande Regten zouden behoeven te betaalen. — Dat de Schepen zouden moeten vaaren na de Havens van deeze Republiek, en hunne Laadingen nergens zouden vermogen in te brengen, en te verkoopen, noch op eenige Plaatsen, hoe genaamd, last te breeken, op verbeurte van Schip en Laading, of de waarde van dien, op de Reeders alhier te verhaalen. — Dat, eindelyk, de Schepen, naar gelang van derzelver grootte, zouden verpligt zyn, tegen een nader te bepaalen Kostgeld, van hier na 's Lands *Oost-Indische* Bezit-

zittingen, een zeker getal manschappen, tot den Zee- en Landsdienst aldaar behoorende, derwaards over te brengen (*). CXXXII. BOEK.

1803.

Vrijstellingen die vaart betreffende.

Tot verder aanmoediging van deezen Vaart en Handel door *Bataafsche* Ingezetenen uit de Havens van de Republiek op *Batavia* en de *West van Indie*, wilde het Staatsbewind, tot nadere voorziening, vrygesteld hebben van Uitgaande Regten, als mede dat de invoer van *Indische* Lynwaden en Indigo, 't zy met *Bataafsche* of andere Schepen, regtstreeks en met ongebrokene Laading uit de *Indien* aangebragt, van alle Inkomende Regten wordt ontheven (†).

Onze schepen komen aan de *Kaap de Goede Hoop*.

Van het Lands Vlootdeel na de *Oost-Indien* bestemd, ontving het Staatsbewind bericht, van den Kapitein VAN MELISSEN, dat het zelve behouden aan de *Kaap de Goede Hoop* was aangeland, en aldaar eerst de tyding van den gesloten Vrede gebragt hadt. Gemelde Scheepsvoogd was van den *Engelschen* Bevelhebber aan dien Uithoek allerminzaamst ontvangen, en 'er hadt tusschen hun de beste verstandhouding plaats (§).

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Maart bl. 5. en *Bylage* bl. 1. — De Commissie leverde vervolgens de onderscheidene Daggelden in, te zamen bedragende 3972 Guldens. *Not. als boven*, Dec. bl. 92 en 58.

(†) *Ald.* Maart *Byl.* bl. 6.

(§) *Ald.* Maart bl. 39.

CXXXIII. BOEK. 1803.

De Gouverneur Generaal J. W. JANSSENS, aan de *Kaap de Goede Hoop* geland, hadt die Bezitting, volgens den laatsten brief, van de *Engelsche* overgenomen. Hy gaf verslag van den toestand aldaar, en byzonder van het gebrek aan veel tot het Krygsweezen behoorende. Eerlang liepen 'er gunstige berichten in, wegens den staat der verdeediging. Daar en boven gaf die Gouverneur het Staatsbewind kennis van zyn voorneemen, om eene Reize na de *Kaapsche* Binnenlanden te doen; ten einde zich met de Inwoonders bekend te maaken; om daar door, was het mogelyk, te doen herleeven den bloei en welvaart eener Volkplanting, welker afgelegen Ingezetenen, door de gedurige Oorlogen en Strooperyen der Inlanderen geheel uitgeput en in armoede waren gedompeld (*). — Een zeer pryzenswaardig bedryf, zeer geschikt om althans den grond weg te neemen van veele der beschuldigingen door de *Engelschen* wegens het gedrag onzer Bestuurderen aan dien Uithoek.

JANSSENS bedrijf aan de *Kaap*.

Vergunningen aan VAN HOGENDORP.

Om den bloei dier Volkplanting te bevorderen door den Land-, Wynbouw en Veeteelt de behulpzaame hand te bieden, verwierf de Burger G. C. VAN HOGENDORP den vryen overvoer van Persoo-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Sept. bl. 61. Nov. bl. 21. en Dec. bl. —

Boonen en *Spaanſche* Schaapen. Aanzoeken om verdere begunſtiging van zyn plan, om in *Zuid-Africa*, beoosten de *Kaap de Goede Hoop* te bearbeiden, ontmoetten goeddeels eene gunſtige bejegening van het Landbeſtuur (*). CXXXIII. BOEK. 1803.

Wegens de Bezending na de *West-Indien*.

De Raad der *Americaanſche* Volkplantingen en Bezittingen, was, uit hoofde van den inhoud der Lastbrieven aan de Bevelhebbers van 's Landsſchepen na de *West-Indien*, tot het overneemen van de Volkplantingen van den Staat, als mede uit zommige Beſluiten der Vergadering in begrip, dat het Bewind voorneemens was eene Commisſie na de *West-Indien* te zenden, om derzelver byzondere Organiſatie daar te ſtellen: waarom ook de geſchorſte Gouverneurs aldaar vertoefden, ten einde voor die Commisſie zich te verantwoorden, — Men oordeelde het des noodig een beſlisſend beſluit te neemen. Het Staatsbewind gaf hier op te verſtaan, geen oogmerk te hebben om eene Commisſie derwaards af te vaardigen (†).

P. BERRANGER tot Gouverneur van *Suriname* en

Hierop gaf die Raad in overweging aan het Staatsbewind, om, by voorraad te voorzien in de Gouvernementen van *Suriname*, *Berbice* en *Curacao*, geduurenden

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Jan. bl. 10. April bl. 142. Juny bl. 180.
(†) *Ald.* April bl. 167.

1803.

rende de verantwoording en opschorting der Gouverneurs dier Volkplantingen. Het Staatsbewind vondt goed tot Commissaris ter tusschenwaarneeming der Gouvernementen van *Suriname* en *Berbice* te benoemen P. BERRANGER, op de wedde staande voor de post des Gouverneurs van *Suriname*.

de *Berbice* aangesteld.

Aanteekening van SPOORS daar tegen.

De Burger SPOORS, dien wy meermaalen als niet eenstemmig met de andere Staatsleden denkende aantroffen, behieldt aan zich eene nadere aanteekening. *Hy* verwylde niet lang met dezelve in te dienen. Vooraf gaf hy te verstaan, den Burger BERRANGER, als eerst onlangs uit *Suriname* herwaards overgekomen, niet byzonder te kennen, gelyk hy ook aan de meesten, zo niet by alle de Leden der Vergaderinge, niet byzonder bekend was. Zo verre hy hem ontmoet hadt, was hy hem voorgekomen als een man van verstand, tegen wien hy, in het afgetrokkene beschouwd, niets hadt. *Hy* voegde 'er by, niemand in deezen byzonder te willen begunstigen, en dat dus zyne tegenspraak aan geene mislukking van persoonlyke inzigten kon worden toegeschreeven. — De voornaame reden, waarom hy die benoeming afkeurde, was, dat, zyns bedunkens, tot posten van dat aanbelang niemand dan een Inboorelling behoorde te worden gekoozen (*). — „Men

(*) De Burger SPOORS herinnerde de Vergadering,

„ Men ſtootte," om 's Mans eigen woor- CXXXIII.
den te bezigen, „ door zulk eene keu- BOEK.
„ ze, niet alleen, op de onzagtſte wyze, ——
„ voor het hoofd alle onze Landgenoo- 1803.
„ ten, die tot het bekleeden der aan-
„ zienlykſte Bedieningen in de daad ge-
„ ſchikt zyn; maar ook den ganſchen
„ graagen drom, welker bekwaamheid
„ alleen gegrond is op hunne eigene
„ verbeelding, en aan wien men geene
„ ſtoffe van verwyting zou gegeeven heb-
„ ben, zoo wy ons tot een *Inbooreling*
„ bepaald hadden. — Een der regtma-
„ tige grieven tegen het laatſte Stad-
„ houderſchap was het begunſtigen van
„ *Vreemdelingen*, en wy, die meeren-
„ deels tegen die misbruiken in het har-
„ nas kwamen, laaten het Gouvernement
„ van de aangelegenſte onzer *Westindi-*
„ *ſche* Colonien bekleeden door eenen
„ *Franschman*, dien wy ſlegts zedert wei-
„ nig weeken kennen.

„ Wanneer ik geen kwaad kan weeren,
„ ben ik ten minſten zo veel aan my
„ zelven verſchuldigd, dat ik doe bly-
„ ken daar aan geen deel te hebben, by-
„ zonder in een geval, het welk voor
„ de ganſche Natie, naar myn inzien,
„ zo hoonend en tergend is, dat ik meer
„ dan

ring, dat hy 'er zich even zeer tegen verzet hadt, toen men ſprak van eenen *Engelschman* CUMMING, als nu men een *Franschman* benoemd hadt.

CXXXIII. BOEK. „ dan verbaasd ſtaa, wanneer ik uwe re-
„ ligie zie verkloeken.

1803. „ Men heeft zich, in de daad, beroe-
„ pen, op de onmogelykheid, om een
„ ander bekwaam Voorwerp te vinden;
„ maar ik vrees dat dit voor een uit-
„ vlugt zal worden gehouden. — Heeft
„ men de Beurs onzer voornaame Koop-
„ lieden geraadpleegd, die zo veel be-
„ langs hebben, dat deeze waardig-
„ heid door een vertrouwd Perſoon
„ wordt waargenomen? — Heeft men
„ het advis ingewonnen van den *Ameri-*
„ *caanſchen Raad*, of wanneer dezelve
„ daartoe niet genoegzaam volkallig was,
„ kan men dan wel eene voldoende reden
„ aanvoeren, waarom men niet zo lang
„ vertoefde, tot de nieuwlings aange-
„ ſtelde Leden zitting hadden geno-
„ men (*), waar onder 'er ten minſten
„ één is, die de *Weſtindiſche* Colonien,
„ door eigene ondervinding kent? —
„ Zo het een of ander gebeurd was, zou
„ men,

(*) Deeze waren A. POMPE VAN MEERDERVOORT; W. O. REPELAAR en J. G. WICHERS. De twee eerstgemelde woonden in *Holland*, de laatstgenoemde te *Groningen*. De Burger DE BEVEREN beklaagde zich, by deeze benoemingen ter Vergaderinge, dat men, onaangezien de naauwe betrekking, welke het Departement *Zeeland* ſteeds op de *Americaanſche* Volkplantingen gehad hadt, thans geen meer agt was geſlagen, om uit dat Departement een Lid te benoemen. *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 89 en 187.

„ men, zo 'er zich al geene andere ge- CXXXIII.
„ ſchikte Voorwerpen hadden opgedaan, BOEK.
„ ten minſten waarſchynlyk zwaarighe- ——
„ den in de benoeming van den Burger 1803.
„ BERRANGER ontmoet hebben, die daar
„ van moesten doen te rug keeren.

„ Hoe het zy, zo veel is zeker, dat,
„ geduurende de discusſien, genoemd zyn
„ de Capitein ter Zee LEMMERS, het Lid
„ uit het Committé der Juſtitie te *Am-*
„ *ſterdam* GLIMMER, de Burgers WAC-
„ KER VAN SON en WENKEBACH, en,
„ zo men daar uit geene keuze kon
„ doen, welk voordeel was 'er in gele-
„ gen, dat men nu daadlyk tot de be-
„ noeming van iemand overging, die
„ noodwendig onaangenaam moest zyn,
„ al ware het ook alleen om dat hy een
„ *Vreemdeling* is?

„ In waarheid deeze verhaasting geeft
„ ſtoffe tot nadenken. Ik zal my hartlyk
„ verheugen, zo 'er, daar naa, zich
„ geene zaaken ontwikkelen, die dit,
„ ten nadeele van de Republiek, opklaa-
„ ren. — Ik maak, ten ſlotte, alleen ge-
„ wag van het combineeren der Gouver-
„ nementen *Suriname* en *Berbice*, het
„ welk, uit hoofde der ligging dier bei-
„ de Bezittingen, zo zeer incongrue is,
„ dat men byna zou moeten geloven,
„ dat alleen de blinde vooringenomen-
„ heid met het Voorwerp, dat men heeft

„ wil-

CXXXIII. BOEK. „ willen begunſtigen, dit over het hoofd „ heeſt kunnen doen zien (*)."

1803. Dusdanig eene aantekening wyst genoegzaam uit, hoe zeer veel over die benoeming ter Vergadering moet voorgevallen weezen. Men nam den raadſlag in van den Raad der *Americaanſche* Volkplantingen en Bezittingen. Deeze leverde bedenkingen op, over de benoeming der Gouvernementen van de Volkplantingen *Suriname* en *Berbice*. Dit ſtuk, door den Burger SPOORS, met zo veel klems, ten flotte zyner Aantekening, voorgedraagen, door den Raad ondersteund, hadt ten gevolge dat de benoeming van den Commisſaris BERRANGER, met betrekking tot de Volkplanting van *Berbice* werd ingetrokken. Dan tevens gaf men den Raad der *Americaanſche* Volkplantingen te verſtaan, dat het oogmerk des Staatsbewinds was, den Burger BERRANGER te geeven alle magt van den Gouverneur, zo wel in het Militaire als in het Burgerlyke. En kreeg de Raad last, om in dien geest eene Inſtructie te vervaardigen (†).

Het gevolg hier van.

Aanſtelling van BERRANGER.

De breede Lastbrief werd ingediend en goedgekeurd. De Raad der *Americaanſche* Colonien kreeg last, om het voor

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. July bl. 119 en 284.

(†) *Ald.* bl. 208. July bl. 48.

voor een tyd aangeſtelde Beheer van *Suriname* loſlyk te ontſlaan. Dewyl BERRANGER, door den tuſſchenkomenden Oorlog met geen der Scheepen van den Lande kon worden overgevoerd, lag men hem tien duizend Guldens, tot goedmaaking zyner reize toe, en werd zyn jaarlyks inkomen bepaald op dertig duizend Guldens. Hy deedt den Eed (*). CXXIII. BOEK. 1803.

Intuſſchen badt de Zee Capitein W. O. BLOYS VAN TRESLONG het Staatsbewind verſtendigd, dat de overneeming van *Suriname*, in Slachtmaand des voorleden Jaars hadt ſtand gegreepen (†). — In Wintermaand hadt zulks met de *Berbice* plaats. Het gedrag van den geſchorte Gouverneur A. J. VAN IMBYSE VAN BATENBURG, by de overgave dier Volkplanting aan de *Britſche* wapenen, werd, op zyne ingezondene Verantwoording, door het Staatsbewind goedgekeurd (§). — *Curacao* werd, in het begin deezes Jaars, door de onzen, van de *Engelſchen* overgenomen (**).— Zulks greep in Slachten Wintermaand des verſtreeken Jaars plaats met de Eilanden *St. Euſtatius*, *St. Martin* en *Saba*, en werden tot Gouverneurs aangeſteld A. VAN HEYNINGEN en

Berichten wegens de overneeming der volkplantingen van de *Engelſchen*.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. July bl. 192—200. 243.
(†) *Ald.* Maart bl. 1.
(§) *Ald.* Maart bl. 39 en Oct. bl. 167.
(**) *Ald.* Maart bl. 193.

XXXIII. BOEK. 1803.

en W. H. RINK (*). —— De overgave der Volkplantingen *Demerary* en *Esſequebo* hadt gelyktydig plaats, als mede de inhuldiging van den Gouverneur A. MEERTENS. Wanneer deeze in Lentemaand, uit hoofde van ongeſteldheid, zyn ontſlag verzogt, was het Staatsbewind, te veel prys ſtellende op zyne bekwaamheden, ter inwilliging van dit verzoek, niet gereed; maar wel om hem te gemoet te komen in zyn gewigtige post. — Het leedt ſlechts tot den achttiende van Herfstmaand, of die belangryke Volkplantingen moesten zich aan de groote overmagt der *Engelſchen* weder overgeven (†).

Amptenaars voor de Volk-

Van tyd tot tyd werden Amptenaars na de Volkplantingen benoemd. De reis derwaards was door den ontſtooken Oorlog

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 49.

(†) *Ald.* Febr. bl. 51 en 284. Juny 10. en Dec. 204. De *Engelſchen* hadden, volgens hunne opgave, deeze Volkplantingen in eenen ongelyk meer bloeijenden ſtaat verlaaten, en aan ons te rug gegeeven, dan waarin zy, by derzelver bezitneeming, zich bevonden. Ten bewyzen hier van bybrengende, dat, volgens echte opgave, de uitvoer van 1796—1802. met 1100 Schepen, eene waarde hadt bedraagen van 15,600,000 Dollars, als mede, dat, geduurende het gemelde Tydvak, 30,453 Slaaven daar waren ingevoerd: welk een en ander bykans het drie dubbeld is van 't geen in vroegeren tyde plaats greep. *Alg. Kunst- en Letterbode* 1803. I. D. bl 173.

log lastig geworden en kostbaar. W. S. VAN LOON, tot Fiscaal der Eilanden van *St. Martin* en *Saba* aangesteld, vroeg niet minder dan twee duizend vier honderd Guldens tot voortzetting zyner reize derwaards. By voorschot werd hem zestien honderd Guldens verstrekt. —— P. C. BOON tot die zelfde post op het Eiland *St. Eustatius* benoemd, verstrekte men een voorschot van eene gelyke som. Daar die som den laatstgemelden toegestaan werd, zonder tydsbepaling omtrent de wedergave, of verpligting om behoorelyken borgtogt te stellen, verklaarde de Burger SPOORS daar in niet te hebben bewilligd: dewyl hy zulks beschouwde als eene verspilling van 's Landspenningen (*).

CXXXIX BOEK. 1803. plantingen benoemd.

De Raad van Oorlog deelde het Staatsbewind de ongunstigste berichten mede by denzelven ontvangen, van de Gouverneur op *Demerary* en *Esfequebo*, als mede van *St. Eustatius*, wegens de zwaare sterfte onder het Krygsvolk: waarop het verzoek van ander Krygsvolk derwaards te zenden gegrond was; doch de weder ontstaane Oorlog maakte zulks onmogelyk (†).

Sterfte onder het krygsvolk in de *West-Indien*.

Voor-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 61 en 149.

(†) *Ald.* Mey bl. 49.

XXXIII. BOEK. 1803.

Voorheen hebben wy eenige melding gedaan van den ſlegten ſtaat der Gebouwen in onze Volkplantingen, als mede van de Caſernen. Eene Aanbeſteeding, ten bedraage van 413,000 Guldens, was tot herſtel gedaan; en verzogt de Raad der *Americaanſche* Colonien, dat hunne ingediende Petitie, voor den Jaare MDCCCIV, met eene gelyke ſom als de voorgeſtelde, mogt vermeerderd worden (*).

Geldbehoefte aldaar.

Keeren wy na den Vaderlande weder, en vestigen wy het oog op den ſtaat der Hoogeſchoolen, als mede op 't geen ter bevordering van Weetenſchappen en Kunſten plaats greep. De Beſtuurders van 's Lands Hoogeſchool te *Leyden* waren reeds, in den verſtreeken Jaare, werkzaam geweest, om in de oude, door 's Lands ondergaane Staatsverwisſelingan, verloorene of beſnoeide Voorregten en Vrydommen herſteld te worden (†). Ten deezen Jaare werd dit ſtuk weder, *en met* veel ernst, ter hand genomen. Op herhaald verzoek volgde de voordragt eener alleszins gunſtige ſchikking en een herſtel in de wezenlykſte Voordeelen en Vrydommen, by eene wydluftige Brieve, door het Staatsbewind aan het Wetgevend Lichaam voorgedraagen, ſtrekkende om de

Over de vrijdommen der *Leydſche* Hooge School.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Aug. bl. 82.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXI. D. bl. 54.

de Vrydommen en Voorregten dier Hoo- CXXXIII.
geſchoolen, in zo verre dezelve door de BOEK.
Departementaale of Stedelyke Beſtuuren ——
niet konden herſteld worden, voor het 1803.
vervolg, te verzekeren. Op eene gevoelige wyze betuigden Rector en Senaat deswegen dank aan het Staatsbewind (*). Dan de voorgeſtelde wedergave van den Vrydom van Gemeenelands Middelen aan Hoogleeraaren, Studenten en verdere Leden der *Leydſche* Hoogeſchoole, ontving de bekragtiging des Wetgevenden Lichaams niet, en werd die voordragt te rug genomen. Vergoedingen en ſchadeloosſtellingen, voor dit gemis der van wegen het Staatsbewind voorgeſlagen voordeelen, vonden ingang (†).

By het doen der voordragt, ter verleening der Vrydommen aan de *Leydſche* Hoogeſchoole, hadt het Staatsbewind ook het oog geſlaagen op de andere Hoogeſchoolen in het Gemeenebest. Het was aan 't zelve gebleeken, dat dezelve, in haare wezenlyke Voorregten, zints de Omwenteling, weinig of niets geleeden hadden. Wel hoorde men van eene klagte over bezwaaren: doch deeze betroffen meest al zodanige onderwerpen, welke meer als Huishoudelyke Schikkingen, dan als verleende Voorregten, moes- Wegens andere Hooge Schoolen, te *Franeker* in 't byzonder.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. Mey 81. en bovenal de *Bylage* bl. 54.
(†) *Ald.* Dec. bl. 110. en *Bylage* bl. 44.

CXXXIII. BOEK. 1803.

moesten beſchouwd worden, en die, zo al niet door Curatoren, door de Departementaale Beſtuuren konden herſteld worden, uitgezonderd alleen de jaarlykſche toelage van honderd en vyftig Guldens, voorheen door de Hoogleeraaren te *Franeker* genooten, in plaats van eenige Vrydommen, aan die van *Leyden* geſchonken. —— Over die zaak werd het Departemtaal Beſtuur van *Friesland* aangeſchreven (*). — Dit Beſtuur vondt goed, om de voorheen op die *Hoogeſchoole* afgeſchafte Theologiſche Faculteit te herſtellen, en droegen Curatoren de waardigheid van Hoogleeraaren in de Godgeleerdheid op, aan de reeds aldaar, zo in de Kerklyke Geſchiedenis en Uitlegkunde, als in de Natuurlyke Godsdienſtleer en Zedekunde lesgeevende Hoogleeraars REGENBOGEN en TINGA (†).

Het verzoek van W. L. BROWN afgeſlagen.

De Herſtelling van een en ander der Hoogleeraaren op 's Lands Hoogeſchoolen, bewoog de geweezen *Leeraar der Engelſche* Kerke, WILLIAM LAURENCE BROWN, aan wien door Beſtuurderen der *Utrechtſche* Hoogeſchool, het Hoogleeraarſchap in de Zedelyke Wysbegeerte was opgedraagen geweest; doch die, by

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. April bl. 6. en July bl. 225.

(†) *Algem. Kunst- en Letterbode*, 1803. II. St. bl. 249.

by de inrukking der *Franſchen*, in MDCCXCV, zyne post verliet, en na *Schotland*, zyn Geboorteland, vertrok (*), om betaaling van een gedeelte zyner Jaarwedde te verzoeken; doch deeze eisch werd, als geheel ongepast, afgeſlaagen: zo lang niet voldoende bleek, dat hy zou hebben voldaan aan de verpligting by de Publicatie van gemelden Jaare, door de Proviſioneele Repreſentanten van *Utrecht* uitgevaardigd, betreffende een vyftigſte Penning, toen uitgeſchreeven; inhoudende, dat een ieder, die twee maanden, vóór het inkoomen der *Franſchen*, of daar na, dat Gewest hadt verlaaten, gehouden zou weezen die Belasting te betaalen (†). CXXXIII. BOEK. —— 1803.

Een voordragt van den Raad der Binnenlandſche Zaaken, hield in, om niemand, op eene Buitenlandſche Academie of Univerſiteit, in de Geneeskunde tot Doctor bevorderd, ſchoon in perſoon aldaar onderzogt, in de geheele *Bataafſche* Republiek, tot het oefenen der inwendige Geneeskunde toe te laaten; dan, naa alvoorens, hier te Lande, eene nadere en geſtrenge beproeving doorgeſtaan te hebben (§). Geen buiten 's Lands gepromoveerde tot Doctor in de Geneeskunde toegelaten.

Die

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXIII. D. bl. 249.
(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Sept. bl. 87. en Dec. bl. 4.
(§) *Ald.* Jan. bl. 65.

CXXXII. BOEK. 1803.

Handelingen over het Geneeskundig toevoorzigt.

Die zelfde zorg voor den Lichaamlyken welſtand der Ingezetenen, bewoog het Staatsbeſtuur, om daar op meer dan gewoonlyk agt te ſlaan: ten einde, door wyze inrichtingen voor te komen, dat 'er niet dagelyks ſtrafloos, door onkundige Uitoefenaars der Genees- en Heelkunde, veelen ongelukkig gemaakt, of, als 't ware, vermoord werden, om te beletten dat het geen den Menſchen het dierbaarſte is, niet aan vooroordeel of vermetelheid werd ten prooy gegeeven. Het gemis aan Geneeskundig toevoorzigt, en veele misbruiken daar uit gebooren, hadt reeds, in den Jaare MDCCCI, de aandagt van het toenmaalig Uitvoerend Bewind getrokken, en waren door 't zelve Geneeskundige Commisſien daargeſteld. Een aantal der bekwaamſte en vermaardſte Uitoefenaaren der Geneeskunde toonden zich toen bereidwillig, om die inrichting te ondersteunen, en belangloos mede te werken tot verbetering van den ſtaat der Geneeskunde, en uitrooying van veele plaatsgegreepen hebbende misbruiken. — Te *Groningen*, *Leeuwarden*, *Zwolle*, *Arnhem*, *Utrecht*, *Amſterdam*, den *Haag*, *Dordrecht*, en elders, waren die Commisſien in werking.

Dan, zints dien tyd, was door de veranderde Orde van Zaaken, de oude Grondverdeeling der Republiek weder in train gekomen, en het toevoorzigt dier Commisſien was gewyzigd volgens de voorige

ſige Departementaale Verdeeling. Daar en boven, was de Inrichting dier Commisſien zodanig, dat dezelve nog geheel onder het Algemeen Beſtuur ſtondt; terwyl, naar het inzien des Staatsbewinds, ook hier in dit geval een redelyken invloed aan de Departementaale Beſtuuren behoorde gegeeven te worden. Waar by nog kwam, dat deeze geheele Inrichting ſlegts als eene voorloopige Voorziening van het toenmaalig Uitvoerend Bewind kon beſchouwd worden, en als een grondſlag, om thans daarop daadlyke Wetten, omtrent dit onderwerp, te bouwen. Het oordeelde, de in 't oog loopende nuttigheid van dit ſtuk in aanmerking neemende, de inſtandhouding te moeten bevorderen, en den belangloozen yver der kundige en ervaarene Mannen (*), die in dit vak, nu twee Jaaren lang, zo verdienſtlyk waren werkzaam geweest, te onderſteunen door hunne werkzaamheden, van een nog uitgebreider nut voor de Maatſchappy te doen zyn, en hun daar door de voldoening te laaten ſmaaken van de vrugten huns arbeids, in het vervolg zelfs te zien rypen, door het ophouden der thans zo algemeen plaats hebbende misbruiken.

CXXXIX. BOEK. 1803.

Van

(*) Onder deezen noemde het Staatsbewind met naame VAN GEUNS, FORSTEN, DRIESSEN, THUESSINK, MULLER en VROLYK.

CXXXIII. BOEK. 1803.

Van een en ander der Departementaale Beſtuuren, des aangeſchreven (*), waren beſcheiden en bedenkingen ingekomen, als van *Gelderland*, *Holland*, *Friesland* en *Groningen*, waar, byzonder in het eerſte Departement, veele tegenbedenkingen, uit hoofde van de reeds gemaakte ſchikkingen, welke men niet gaarne veranderd zag, reezen. Dan men zette dit werk voort, en diende by het Wetgevend Lichaam een Plan in, van de Verordeningen omtrent het Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt binnen de *Bataafſche* Republiek (†).

Vrugtgevolgen daar van op *Ameland*.

Eer nog dit Jaar ten einde liep, hadt men eene meldenswaardige Proeve van dit Geneeskundig Toevoorzigt. De Voorzitter van de Departementaale Commisſie van het Geneeskundig Beſtuur, in het Departement *Friesland*, de Burger JULIUS VITRINGA COULON, te *Leeuwarden*, gaf den Raad van Binnenlandſche Zaaken bericht, dat, volgens een verſpreid gerugt, de Geele Koorts, op het Eiland *Ameland*, in den korten tyd van tien of twaalf dagen, zestig en meer menſchen in 't graf hadt geſleept; ſchoon men geen onderſcheidende verzekering hadt be-

(*) Zie onze *Vad. Hist.* hier boven bl. 112.

(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803, Jan. bl. 41. Feb. bl. 10. 52. 117. 175. Maart bl. 184. Mey *Bylage* bl. 37.

bekomen, dat de Geele Koorts die ver- CXXXIII.
mieling aanrichtte, en alles aanduidde, BOEK.
dat men de ziekte, op dat Eiland, voor
eene beſmettende kwaadaartige galagtige 1803.
Zinkingkoorts te houden hadt. Het Departementaal Beſtuur van *Friesland*, van den yver en voorzigtigheid des gemelden Voorzitters alles goeds vertrouwende, verzogt deezen, om zich, ten ſpoedigſten, na *Ameland* te begeeven, naauwkeurig na den aart der aldaar heerſchende Ziekte en Beſmetlykheid onderzoek te doen. Aan deeze gevaarlyke taak onttrok hy zich niet. Bezield met de hoope om daar, en misſchien het geheele Vaderland, van nut te kunnen zyn, vertrok hy onverwyld derwaards (*). — Hy vondt 'er, zo ons bericht is, geene Geele Koorts; maar wel eene aanſteekende kwaade Ziekte, die, grootlyks door gebrek aan behoorelyke voorzorgen, zeer ſterk toenam. Door deeze voorzorg en gepaste geneesmiddelen te werk te ſtellen, werd die Ziekte, op dat Eiland, verwonnen. — Intuſſchen was de gemeenſchap met dat Eiland en het vaste Land afgeſneeden, die echter welhaast weder herſteld werd.

De vrees voor de Geele Koorts, die zints eenigen tyd, in *Noord-Americaanſche* Voorzorgen tegen Beſmetlyke ziekten.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 23 en 81.

CXXXIII. BOEK. 1803.

sche en *Spaansche* Havens, boven al te *Mallaga*, in het najaar, verwoestingen aanrichtte, maakte het draagen van verdubbelde voorzorgen noodig. De Departementaale Beſtuuren van *Holland*, *Zeeland*, *Friesland* en *Groningen*, kreegen aanſchryvens, om behalven het opleggen der Quarantaine aan, en naauwkeurig onderzoek der Schepen, van daar binnen vallende, ook zorg te draagen, ten opzigte van Schepen, die op onze Kusten mogten ſtranden. Men wilde, dat de Manſchappen der geſtrande Schepen, op het zorgvuldigſte, van allen ommegang met of betrekking tot de Inwoonders van de plaats der Stranding, zouden wederhouden, en ten dien einde gebragt worden in een afzonderlyk, zo verre mogelyk van de andere afgelegen huis, om daar onderzogt te worden. De plaatslyke Strandvonden ontvingen teffens byzonderen last omtrent de Goederen uit die Schepen (*).

Het vervolgde aan de daarſtelling van de *Pharmacopea Batava*.

Naverwant aan het evengemelde, was eene bemoeying, welker oorſprong zich ook vroeger dagtekende. Reeds ten Jaare MDCCXCIX waren, op voordragt des Agents der Nationaale Opvoeding, de drie Hoogleeraars DRIESSEN, BRUGMANS, VROLYK, en de twee Artſen G. G.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 24.

G. TEN HAAF en DEIMAN benoemd, om eene *Pharmacopea Batava* te vervaardigen (*). Ten deezen Jaare hadden die Heeren het werk voltooid. De Burgers BRUGMANS en DEIMAN dienden, in Sprokkelmaand, uit naam hunner Medeleden, aan den Raad der Binnenlandſche Zaaken deezen hunnen arbeid in, met eene Aanſpraak, die den loop huns veelvuldigen arbeids ontvouwde, en door den toenmaaligen Voorzitter diens Raads, de Burger DE KRUYFF, verpligtend wierd beantwoord (†). — Zeer breedvoerig en hoogst aanpryzend was het Vertoog, waar mede het Staatsbewind dit werk aan het Wetgeevend Lichaam overhandigde, gepaard met eene Verordening omtrent het gebruik deezes Werks (§). Met dankzegging deedt het Staatsbewind de Voorſchotten en Onkosten, door de Bearbeiders van dit zo omſlagtig als nuttig Werk gemaakt, betaalen (**). CXXXIII. BOEK. 1803.

We-

(*) Zie onze *Vad. Historie* XLII. D. bl. 79.

(†) En de Aanſpraak en de Beantwoording zyn bewaard gebleven in de *Algem. Kunst- en Letterbode*, 1803. I. Deel bl. 307.

(§) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. April bl. 117. Mey *Bylage* bl. 69 enz.

(**) Van den eerſten van Oogstmaand des Jaars 1800. tot het midden van Sprokkelmaand 1803, hadt deeze Commisſie, van tyd tot tyd, daar aan werkzaam geweest, en beliep de Opgave der kosten ſlegts 1637 Guldens. *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Juny bl. 144. en July bl. 33.

CXXXIII. BOEK. 1803.

Nieuwe ſchikking op het School Onderwys.

Wegens de inrichting van het School-onderwys, hadt het tegenwoordig Landsbeſtuur een ander inzicht, of bedoelde eene andere ſchikking, dan 'er, onder het voorgaande, hadt plaats gegreepen. Het wilde de Departementaale Beſtuuren daar in byzonder kennen, en deed des aanſchryving, op den laatſten dag des verſtreeken Jaars (*). De Departementaale Beſtuuren hadden, in gevolge hier van, hunne Bedenkingen ingediend (†). Het Staatsbewind liet daar op eene Brief afgaan aan het Wetgeevend Lichaam, met ontvouwing van 't geen hetzelve bewoogen hadt om de onlangs ingevoerde Inrichting te veranderen, gepaard met een Reglement van de thans ontworpene. Overtuigd van de noodzaakelykheid van het openbaar Onderwys, welks bevordering het XL Artykel der Staatsregeling het Landsbeſtuur aanbeval, en dat het zelve op een eenpaarigen voet behoorde te worden gebragt, en geenzins blootgeſteld aan tydlyke, plaatslyke en perſoneele begrippen, hadt hetzelve, het onderſcheid in aanmerking neemende, tuſſchen zodanige weezenlyke ſtukken van het openbaar Onderwys, als waar in de eenpaarigheid een volſtrekt ver-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* hier boven bl. 113.
(†) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 46.

vereischte was, en tusschen de zodanige, welke, behoudens het algemeen belang, naar plaatslyke omstandigheden en behoeften, behoorden geregeld te worden. — Dit Ontwerp ontving de bekragtigende goedkeuring des Wetgeevenden Lichaams (*). HOEK. 1803.

In gevolge hier van werden de Leden der Departementaale Schoolbestuuren, door het voormaalig Uitvoerend Bewind aangesteld, met eere ontslagen, en eenigen, zo zy genegen mogten zyn in dezelfde betrekking aan te blyven, zulks voorgeslagen. Nadere beschikkingen, ter oprichting en instandhouding gingen hier mede gepaard. Veelen der voorgaande betuigden hunne bereidvaardigheid om in de post van Schoolopziender te volharden. Welhaast was 'er voor hun eene Instructie in gereedheid (†).

Schoon de Departementaale Bestuuren van *Gelderland*, *Holland* en *Utrecht*, deeze en geene zwaarigheden tegen het thans vastgestelde plan omtrent het Laagere Schoolweezen aanvoerden, en des opschorting of verandering verzogten, kreegen zy ten antwoord, dat in de Herziening der vastgestelde Wet niet kon getreden worden (§).

Meer-

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 46. *Bylage* bl. 28. en July bl. 027.
(†) *Ald.* Aug. bl. 110. Sept. 88. Oct. 248.
(§) *Ald.* Sept. 104. 105. en 182.

Het vyfentwintigjaarig Feest van de Huishoudelyke Maatschappy, te *Haarlem*.

Meermaalen mogten wy, met dubbelverdienden lof, gewaagen van den *Oeconomischen Tak van de Hollandsche Maatschappy der Wetenschappen*, thans den naam voerende van de *Nederlandsche Huishoudelyke Maatschappy*. Dezelve hadt, in Zomermaand deezes Jaars, een vierde deel van eene Eeuw beſtaan. Dit tydsverloop wenkte den Beſtuurders en Leden, om des een Gedagtenisfeest te vieren. Een der oudſte en werkzaamſte Leden van die Maatſchappy, de Eerwaardige E. M. ENGELBERTS, rustend Leeraar der *Hervormden*, te *Hoorn*, trad in de *Franſche* Kerk te *Haarlem* op. 's Grysaards kragt ſcheen te verjongen, by het houden eener gepaste en treffende Redevoering, waar in hy den oorſprong, de lotgevallen en nuttige gevolgen dier Maatſchappye, met treffende kleuren ſchilderde. — Een welluidend en treffend Muzyk verpoosde den Redenaar. In 't ruim des Kerkgebouws zag men eene gepaste welingerigte ten toonſtelling van een groot aantal Stukken en Schilderyen, Tapyt- en Aardewerken, als van andere verplaatsbaare Voorwerpen, die als ſpreekende bewyzen van de voortbrengzels deezer Maatſchappy mogten aangemerkt worden, en, naa den afloop der Redenvoeringe, met aandagt en genoegen bezigtigd werden. De meesten der Afgevaardigde Leden ter Vergaderinge, hielden in den *Haarlemmer Hout*, een

een Vaderlandſchen Maaltyd, waarop gulle en bedaarde vrolykheid voorzat; en by welke de aanzittenden getoefd werden door twee Dichtſtukken, opgeſteld en voorgedraagen door de Burgers A. Loosjes Pz. en P. J. B. C. van der Aa. Wy herinneren ons nog leevendig het genoegen van dien Feestdag, als afgevaardigde van het Departement *Haarlem* bygewoond (*). CXXXIII. BOEK. 1803.

Eene andere Maatſchappy in ons Vaderland, aan welke wy menigwerf, in den loop onzer Geſchiedenisſen dagten, de *Bataafſche Maatſchappy* tot *Nut van 't Algemeen* vondt, ten deezen Jaare, gelegenheid, om zich by het Staatsbewind by eenen Brieve te vervoegen, met dankbetuiging voor het Beſluit van het Wetgeevend Lichaam, op voordragt des Staatsbewinds genomen, waar by het regt van Eigendom dier Maatſchappy op haare Voorſlagen van de Maatſchappy tot *Nut van 't Algemeen.*

(*) Die Redenvoering, als mede deeze Verzen, zien het licht, in een Boekdeeltje, geteeld: *Stukken ter gelegenheid der Viering, op den 14 Juny 1803. van het vyf en twintigjaarig beſtaan der Nationaale Nederlandſche Huishoudelyke Maatſchappy.* — In dit Werkje is mede eene uitvoerige Geſchiedkundige *Beſchouwing dier Maatſchappy, geduurende haar vyf en twintigjaarig beſtaan*, door A. van Bemmelen, *A. L. M. Philoſ. Doctor en Lector te Delft* enz. Te *Haarlem*, by A. Loosjes Pz. 1803. — Kortlyk kan men het hoofdzaaklyke, deze Maatſchappy betreffende, by een vinden in de Konings L. z. *Tafereel der Stad Haarlem*, III. D. bl. 32—44. 70 en 364.

CXXIII. BOEK. 1803.

re Werken verzekerd werd (*). By de aanbieding van alle de Werken door dezelve, zints de oprichting, tot dien tyd, uitgegeven, hieldt de Brief ten geleide eenige voorſlagen in, van Maatſchaplyke verbetering. Als het, voor 's Lands rekening, oprichten van Kweekſchoolen voor Onderwyzers der Vaderlandſche Jeugd; het in ſtand brengen van Werkhuizen ter weeringe van Lediggang; eene verbeterde inrichting van het Vaderlandsch Tooneel; en de verbanning van *openlyke* zedebedervende Vertooningen en Spelen op de ſtraaten; het ongeſtraft verkoopen en zingen van ergerlyke en zedelooze Liederen, welke het jeugdig gemoed vergiftigen, en den volksgeest meer en meer bederven; als mede eene verbeterde inrichting der Gevangenisſen; en eindelyk, dat door de onderſcheidene Gemeente Beſtuuren, geſchikte Plaatſen, ten gebruike van de Departementen, aldaar gevestigd, om niet mogten worden toegeſtaan, zo tot het houden der gewoone Byeenkomſten, of van openbaar Volks-onderwys, welk laatst gemelde, op den voorgang van *Haarlemseh* Departement, in andere Depar-

(*) Naamlyk in het daarſtellen van eene Wet tegen het nadrukken van Boeken en Geſchriften, die het eigendom van anderen waaren. Wat des voorviel en eindelyk bepaald werd, vindt men in de *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 130. en de door het Wetgeevend Lichaam goedgekeurde bepaalingen. *Ald.* Juny bl. 17 enz.

partementen, meer en meer begon plaats te grypen. —— Met welgevallen werden de gezondene ſtukken aangenomen, en —— in de Nationaale Bibliotheek geplaatst. De voorſtellen, die het Nut van 't Algemeen beoogden, en niet, dan met medewerking des Landsbeſtuurs, konden ondernomen of daargeſteld worden, droeg de Vergadering aan den Raad der Binnenlandſche Zaaken op (*).

De voormaals heerſchende Kerk begunſtigd.

Ten aanzien der Kerklyke Zaaken hieldt men den zelfden voet als in den voorleden Jaare (†). Gunſtig waren, voor 't algemeen, de beſluiten op verzoeken door de voormaals Heerſchende Kerk. Blyken hier van leveren eene en andere gunſtige ſchikkinge op gedaane aanzoeken. Droeg het Departementaal Beſtuur van *Utrecht* het Staatsbewind voor, hoe te handelen, met den aanzoek door den Kerkenraad dier Stad gedaan, omtrent de Betaaling der kosten van het Brood en den Wyn des Avondmaals, en van eenige Brandſtoffen in de Kerkenkamer benoodigd, als van ouds, zulks vondt verhooring (§).

Schikking op het hou-

De Gedeputeerden der Clasſis van *Utrecht* verzogten voldoening der Claſſicale

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Dec. bl. 209.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* hier boven bl. 129 enz.

(§) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Jan. bl. 37. 155. en Feb. bl. 141.

CXXXIII. BOEK. 1803.

ficale Gelden van den Jaare MDCCXCV af, wanneer dezelve, door de Provintiaale Regeering van dat Gewest, waren ingehouden. Het Departementaal Beſtuur van *Overyſſel* deedt een voorſtel, wegens het Jaarlyks Synodaal en Clasſicaal Onderſtandgeld. Te dier gelegenheid liet het Staatsbewind zich breeder dan voorheen uit, over het ſtuk der Kerke, en wel in deeze bewoordingen: „dat, hoe „zeer ook de Maatſchappy aan elk „haarer Leden eene onbepaalde vryheid „moest laaten, om zodanig een Godsdienst te belyden en aan te hangen, „als dezelve voor hem nuttig en noodzaaklyk oordeelde; mits in dezelve „niets worde geleerd, het geen de gevestigde Regeering of de openbaare Rust „kome te ſtooren, het echter niet min „zeker was, dat de invloed van den „Godsdienst, op het beſtaan en de „voortduuring van de Burgerlyke Maatſchappy van dat uiterſte gewigt ware, „dat dezelve niet geheel aan het Oppertoezigt van de Politique Regeering „worde onttrokken; dat dit te gevaarlyker zou zyn in een Staat, alwaar de „Leeraars der voormaals Heerſchende „Kerk, als nog, aan de geëtablisſeerde en nimmer door eene wettige Geconſtitueerde Magt afgeſchafte Kerkordening waren verbonden, op dezelve „waren aangeſteld en in hunnen dienst „bevestigd, als mede daar op hun Eed „af-

Den van Synodaale Vergaderingen.

„ afgelegd hadden, en dus als Leden CXXXIX.
„ van het geheele Lichaam der Kerke, BOEK.
„ verpligt waren, niet alleen Confisto- ——
„ riaale, maar ook Clasicaale en Syno- 1803.
„ daale Vergaderingen, en andere daar
„ aan verbonden werkzaamheden, waar te
„ nemen: dat vooral de Synodaale Ver-
„ gaderingen, alwaar niet alleen de be-
„ langen der Hervormde Kerken van één
„ Departement, maar ook door de sub-
„ sisteerende Correspondentien met de
„ Synoden der andere Departementen,
„ die van alle Hervormde Kerken in het
„ *Bataafsche* Gemeenebest werden be-
„ handeld en behartigd, en die Verga-
„ dering eigenlyk gezegd moest worden
„ te zyn eene zekere Kerklyke Regtbank
„ in het hoogste Ressort, en welkers uit-
„ spraaken zoms van het grootste gewigt
„ op de burgerlyke Maatschappy konden
„ zyn, zeker het Politiek Toezigt be-
„ hoefden tot voorkoming van alle ver-
„ warring en nadeelige botzingen."

Op deeze gronden, en om dat gedeelte lyke maatregelen de gewenschte uitwerking niet konden hebben, stelde het Staatsbewind vast, dat alle Betaalingen van Synodaale en Clasicaale Gelden voortaan, en tot de in werking brenging van het XII Artykel der Staatsregeling, op den voet als van ouds zouden geschieden. — Dat de betaaling dier Gelden zou geschieden over het afgeloopen Jaar MDCCCII, zynde het eerste naa het aan-

CXXXIII. BOEK. 1803.

aanneemen der Staatsregeling. Hier van waren uitgezonderd de Synoden van *Friesland* en *Drenthe*, als in dat Jaar niet gehouden. — De Cœtus van *Zeeland* zou desgelyks de gewoone Gelden trekken voor elke Classe, welke haar Afgevaardigden tot een Cœtus zondt.

Deeze vergunningen gingen vergezeld van de volgende bepaalingen, dat voortaan, in navolging van 't geen eertyds by het Hoogſte Gezag gebruiklyk was, aan het Staatsbewind der *Bataafſche* Republiek verlof zou verzogt worden, tot het houden der Jaarlykſche Synodaale Vergaderingen van de Hervormde Kerken binnen dit Gemeenebest. Deeze vergunning verleend zynde, zou het Staatsbewind één of twee Commisſarisſen Politiek benoemen, om daarby tegenwoordig te zyn, en inzonderheid toe te zien, dat op dezelve geene Politieke zaaken werden behandeld; of iets ondernomen, 't geen de openbaare zekerheid van den Staat zou kunnen ſtooren. Verder zouden de Synoden, naa het afloopen, aan het Staatsbewind en het Departementaal Beſtuur, waar de Synode gehouden was, afſchriften van het verhandelde moeten zenden (*).

De

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Mey bl. 3. Aug. bl. 64.

De Beſtuurders van het *Nederlandſche* Zendeling Genootſchap, verzogten by het Staatsbewind, dat de overvoering der Zendelingen, en derzelver benoodigdheden, als mede de Gemeenſchap met dezelven, ook in den Oorlog, ongeſtoord mogt blyven voortduuren, tot inſtandhouding en bevordering van het Zendelingſchap. Het Staatsbewind beloofde alles wat daar toe kon ſtrekken, by het Hof van *Groot-Brittanje*, te zullen in 't werk ſtellen (*).

CXXXIII. BOEK. 1803. Verzoek van het Zendeling Genootſchap.

(*) *Notulen van het Staatsbewind*, 1803. Feb. bl. 166.

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

Aardappelen (De uitvoer van) toegeſtaan, 85.

Africa. (Het bepaalde omtrent de Walvischvisſchery, op de Kusten van) 327.

Ameland, Ziekte aldaar en genoomene voorzorgen, 356.

Amſterdam (Toegeſtaan voorſtel van) wegens het gebruik van den Militairen arm, 16. Voordragt, betreffende den Overtoom, 103. Aanzoek van de Commisſie der *Roomschgezinde* Gemeente te dier Stede, 129. Uitſtellend antwoord deswegen, 130. Geſchil onder de *Joden* aldaar, 136. Wat 'er wegens de Burgerwapening voorviel, 267. Byzondere ſchikking daar op, 270.

——— De zwaarigheden dier Stad, wegens de verdeeling in Ringen en het Stemregt niet geldig gekeurd, 293.

B.

Bank (Een *Beleen-Discompto en Depoſito*) niet daargeſteld, 302.

Batavia (Lastbrief hoe op) te handelen, 61.

Belastingen (Plaatsiyke) tegen gegaan, 311.

Bergen op den Zoom. (Vergunning van Legerſchepen aan die van) 200.

BERRANGER (P.) tot Commisſaris in *Suriname* en de *Berbice* benoemd, 341. Aantekening van SPOORS daar tegen, 342. Het gevolg hier van, 346. Diens aanſtelling, *Ald.*

Beſlag op de *Engelſche* Schepen gelegd, 190.

Beſtuuren (*Departementaale*) verzoeken vermeerdering van Inkomen, 299. Nadere bepaalingen op het beheer der *Nationaale* Inkomſten in de Departementen, 300. Schikking op de Departementaale Behoeften, 301.

Betuwe, (*Neder-*) de Inwoonders daar, ten opzigte van het water, gerust geſteld, 287.

Bibliotheek (De *Nationaale*) gaat in handen van her Staatsbewind over, 108.

BLOIS VAN TRESLONG, (W. O.) byzonderheden in den Lastbrief diens Vlootvoogds

voogds in de *West-Indien*, 76.
BLOMBERG, wat hy ten opzigte van de Burgerwapening te *Amſterdam* verrigtte, 267.
BOECOP tot Luitenant Generaal aangeſteld, 201.
BOERS (Schavergoeding aan de Hoogleeraar) 107. Nader beſluit deswegen, 108.
BONAPARTE komt te *Vliſſingen* en *Middelburg*, 222. Zyn bedryven aldaar, 223.
BONHOME tot Luitenant Generaal aangeſteld, 201.
BOSCH (Bs.) het gebeurde met hem, ten opzigte van uitgegevene ſtukken, 119.
Boter (De uitvoer van) bezwaard gebleeven, 87. Hoe veel gelds dit bezwaar in 's Lands kas ſtortte, 88.
Brabant (Schikkingen op de Leeraarsplaatſen der Hervormden in het Departement) 131. Voorgeſlaagene bepaalingen van dit Departementaal Beſtuur, omtrent de Abdyen van *St. Bernard* en *Tongerlo*, 132.
Brielle verlegen wegens de inkomst der *Franſchen*, 175. Vraagen van daar wegens de onkosten aan een' *Franſchen* Generaal, 231.
Brouwershaven terwoonplaats van de uit *Vliſſingen* geweerde Kooplieden beſtemd, 225.
BROWN (Het verzoek der geweezen Hoogleeraar) afgeſlaagen, 352.
BRUNINGS (C.) tot Directeur Generaal over het werk der Rivieren, als mede de Zeehavens en Zeegaten, aangeſteld, 285.
Burgerwapening (Handelingen wegens de) 17. Voorſtel ten dien einde aan de Departementaale Beſtuuren, *Ald.* Agterlykheid van *Gelderland* en andere Departementen, 19. Voorſtel van de Commisſie van Oorlog in deezen, 21. 't Zelve omhelsd, 22. Nadare ſchikkingen hier op, 23. De Burgerwapening ten Platten lande geſtaakt, 25. Een nieuw Ontwerp het Wetgeevend Lichaam aangeboden, 262. Schikkingen gemaakt tot het zelve zou zyn aangenomen, 263. Wat deswegen voorviel, *Ald.* Bovenal te *Rotterdam*, *Middelburg* en *Amſterdam*, 265 enz. Draalen der goedkeuring des Wetgeevenden Lichaams, 268. Het Staatsbewind komt tot ſchikkingen, 269. Bepaaling der ontbinding, 270.
Buuren (Vergunning aan de Predikanten in de Klaſſis van) 125.
BYLEVELD (G.) wegens diens gevangenneeming door MONNET, 229. Ontſlaagen, 230.

C.

CONRAD, aan BRUNINGS toegevoegd, 286.
COULON (J. VITRINGA) gaat

na *Ameland*, by het daar woeden eener aanſtekende Ziekte, 356.

D.

Dank- en Bedendag, Voorſtel tot het houden van denzelven omhelsd, 135. Uitſchryving van denzelven, 147.

DARNLEY's zeggen wegens BONAPARTE's oogmerken, 156.

DEKKER (S.) Byzonderheden in de Lastbrief dier Schoutbynagt op zyn reis na de *Oost-Indien* gegeeven, 48. Hoe te *Batavia* te handelen, 61.

Demerary en *Esſequebo* aan de onze weder overgegeeven, 348. Door de *Engelſchen* hernomen, *Ald.*

Departementen. Zie *Departementaale Beſtuuren*.

Domingo (De Vice-Admiraal HARTSINCK gaat met *Fransch* Krygsvolk na) 30. Aan *Frankryks* verzoek om derwaards meer volks te voeren voldaan, *Ald.*

Drukperſſe (Wat 'er ten aanzien van de) voorvalt en bepaald wordt, 116. De *Leydſche* Courantier tot herroeping genoodzaakt, 120.

DUMBAR (G.) Leevensſchets van deezen Staatsman, 113.

DUMONCEAU, het bevelhebberſchap over de *Bataafſche* Armée opgedraagen, 200. Schikkingen in den Krygsdienst op diens voorſtel gemaakt, *Ald.* Trekt uit *Haarlem* naar *Zandvoort*, 259.

E.

Engeland (Het verbod van den invoer van Goederen uit) opgeheven, 84. Op welke voorwaarden *Engeland* ons buiten den Kryg wilde laaten, 154. Oorlogsgezind- en gereedheid aldaar, 155 De Afgezant LISTON opontboden vertrekt, 182. Verbod van gemeenſchap met dat Ryk, 190. Bevel om de *Engelſchen* hier te Lande vast te houden, 192. Blykbaare toeleg tot eene Landing in *Engeland*, 232.

Engelſchen, eisch om dezelven uit *Vliſſingen* te weeren, 218. Voordragen deswegen, 221. Kust ontrustingen, 257.

Enkhuizen verlangt de oude voordeelen der O. I. Maatſchappy, 64.

Expeditie (Groote) tegen *Engeland*. Vaartuigen ten dien einde geprest, 240. Hoe veel en welk Krygsvolk daar toe beſtemd uit onze Armée, 241.

F.

Fabrikeurs (Het geſchil der) en Kooplieden bleef onafgedaan, 312.

BLADWYZER.

Finantie. Zie *Geldmiddelen.*
Flotille (Wegens het vervaardigen en toerusten der) te *Vlisſingen*, 235.
Fonds (Het Vaderlandſche) tot den Zeedienst, verwerft de gewoone giften van den Lande, 41.
Franeker (Wegens de Hoogeſchool te) 352.
Frankryk (Wegens het Handelverdragmet) 85. Menruſt zich daar ten Kryg toe, 157. Bekendmaaking van den aanmarsch des *Franſchen* Krygsvolks na deeze Landen, 158. Wat 'er wegens derzelver betaaling, in den aanvange voorviel, 160. Laat zich aan den ſtaat van ons Zeeweezen gelegen leggen, 182. Zorgdraaging voor het inkomend *Franſche* Krygsvolk, 199. Bepaaling omtrent de *Franſchen* hier in Krygsdienst, 205. Eisch op het betaalen van de *Franſche* Troepen hier te Lande, *Ald.* Commisſariaat over dezelve, 209.

G.

Gedenkteken (Raadſlagen over een) des Veldſlags van 1799. 9.
Gelderland (Verzoeken des Departementaalen Beſtuurs van) wegens de bezwaaren door de *Franſchen* veroorzaakt, 172.
Geldmiddelen (Staat der) Algemeene Begrooting, 295. Allerhoogst klimmende eiſchen van Oorlogskosten, 296. Vorderingen van den Raad der Marine, 298. Eene Heffing van twee ten honderd op de Bezittingen uitgeſchreven, 302. Gebrekkige opbrengst, 303.
Geneeskunde (Conceptverordeningen wegens de) aan de Departementen toegeſchikt, 112.
——— Geen buiten 's Lands gepromoveerde in de Geneeskunde toegelaaten, 339. Handelingen over het Geneeskundig Toevoorzigt, 354.
Glasblaazeryen begunſtigd, 333.
GOCKINGA's voorſtel, wegens den Lediggang, 331.
Goedereede (Vorderingen der *Franſchen* ten opzigte van) 176 en 177.
——— (Schade op het Eiland) door dykbreuk, 288.
Gorinchem (Byzondere last, wegens het vervoeren van Artillery Goederen te) 178.
Groenland. Vervallen ſtaat der Visſchery aldaar, 326.
GUYOT. Diens wedde in het Inſtituut van Stommen te *Groningen* verhoogd, 111.

H.

Haarlem. Een bezwaar dier Stad wegens de benoeming van Kiezers niet verhoord, 293.

Handelbelemmeringen door het Staatsbewind tegengegaan, 321.
Harderwyk (De Hoogeschool te) met Instrumenten door KINSBERGEN begiftigd, 108.
Haringvaart (Verzoeken wegens de) 96. Dezelve staat stil, 327. Te gemoetkoming der Reeders, 328. Zorg voor dezelve gedraagen, 329.
HARTSINCK (De Vice-Admiraal) met Krygsvolk na *St. Domingo*, 30. Diens gaan na de *Middellandsche Zee* uitgesteld, 180.
Hessing van twee ten honderd op de Bezittingen uitgeschreeven, 302. Zwaarigheden, welke dezelve ontmoette en gebrekkige opbrengst, 303.
—— Voordragt deswegen aan het Wetgeevend Lichaam, 303. Voorgeslaagen middelen ter beter opbrengst, 308. Wegens de Eedvordering, 310.
Hellevoetsluis (Haven en Dokwerken te) 38. Plegtigheid by de grondlegging van het Drooge en Kiel Dok aldaar, 40. De *Fransche* Troepen na *Louisiana* bestemd, daar ontscheept, 169. Vorderingen der *Franschen* aldaar, 174—176.
Hervormden (Vergunningen van voordeelen aan de) wegens vroeger genootene voorregten, 121. Byzonder wegens de Leeraars voor *Oost-Indien*, 123. De invloed der Gemeente Bestuuren op de Beroepingen in beraadslaaging gehouden, 124. Verzoek van *Nymegen* om de Synodaale Gelden in hoe verre toegestaan, *Ald.* Vergunning aan de Predikanten in de Klasis van *Buuren*, 125. Afgeslaagen verzoek van *Holland*, wegens het voltrekken van Huwelyken, 126. Voorslag van de Kerkleeraaren om van de Belasting op hunne Jaarwedde ontheven te worden, *Ald.* Hoe beantwoord, 128.
HOFMEIJER voert *Fransch* Krygsvolk na *St. Domingo*, 32.
Holland (Afgeslaagen verzoek der Classis van *Noord-*) wegens het voltrekken der Huwelyken in de Kerken, 125.
Hondsbossche, schade aldaar, 288.
Hoorn verlangt de oude voordeelen van de O. I. Maatschappy, 64.
Hospitaalen (Schikkingen op de) voor 's Lands Zeemagt, 38.

J.

JANSSENS (J. W.) tot Gouverneur van de *Kaap de Goede Hoop* aangesteld, 47. Vrydommen hem verleend, *Ald.* Zyn komst en verrigtingen aldaar, 340.
Invoer van vreemde Goederen,

ren. Wat des voorviel, 315.
Jooden (Geschil onder de) te *Amsterdam* blyft onafgedaan, 137.

K.

Kaap de Goede Hoop (Op welke voorwaarden DE MIST ter overneeming van de) derwaards vertrekt, 42. Last aan hem gegeeven, 44. JANSSENS tot Gouverneur van de *Kaap* aangesteld, 47. Aan DE MIST en JANSSENS vryheid van Goederen mede te neemen verleend, *Ald.* Krygsvolk derwaards bestemd, 48. De Schepen na de *Kaap* en de *Oost-Indien* bestemd in Zee, 52. Wegens eene Walvisvischery daar op te richten. Zie *Walvischvangst.* — Onze Schepen komen aan de *Kaap*, 339. JANSSENS bedryf aldaar, 340. Vergunningen aan G. G. VAN HOGENDORP, *Ald.*
Kaarten de Landing der *Engelschen* en *Russen* betreffende, 8.
Kaas (Bepaalingen tusschen ons en de *Franschen*, den Uitvoer van) betreffende, 316. Over het vervoeren langs de Rivieren, 319. Nadere bepaalingen deswegen, *Ald.*
Kaneelhandel, Voorstel deswegen, 74.
Kaneelhandel, (Bepaalingen op de) 324.
Kerken en Pastoryen, uitspraak over dezelve, 189. De voormaals Heerschende Kerk begunstigd, 365. Schikkingen op het houden van Synodaale Vergaderingen, 366.
Kerkklokken (Schikkingen op het luiden der) 134.
KINSBERGEN begiftigt de *Harderwykſche* Hoogeschool met Instrumenten, 108.
Kooplieden en Fabrikeurs, derzelver geschil bleef onafgedaan, 312.
Koopvaardye (Staat der) 79. Voorzorgen tegen den invloed van Vreemden daar op, 81.
Krygsaanstellingen hier te Lande, 209.
Krygsdienst. (Besluit wegens de verzoeken van Ontslag van den) 203.
Krygsgevangenen (Bepaaling op de) vóór de weder ontstaane Oorlog, 246.
Krygstoerustingen, 194.
Krygsvolk (Vermindering van) 14. Veranderingen en besparingen in het Krygsweezen, *Ald.* Werving voor de Volkplantingen, 15. Verdagt van in *Engelschen* dienst gelokt te worden, 245.
Krygsweezen, vermeerderen der kosten van 't zelven, 209. Ontzettende uitgaaven daar voor, 212. Oorzaaken daar van, 213. Geeischte Geldsomme, *Ald.*

BLADWYZER.

L.

Landbouw (De) bevorderd, 99. Wat des wyders voorviel, 330.

Landing (Blykbaare toeleg tot eene) in *Groot-Brittanje*, 232. Aanmerking deswegen, *Ald.*

Levant (Schikkingen op den Handel en Zeevaart in de) 323.

Leyden (Wegens de aanstelling eens nieuwen Rectors op de Hoogeschool te) 105. Verzoeken door de Hoogeschool gedaan, *Ald.* Vrydommen daar aan verleend, 350.

LISTON (R.) de *Engelsche* Afgezant vertrekt, 182.

LORIÉ (F.) viert den Dank- en Bededag in den *Hage* niet, wat des voorviel, 152.

M.

Maaten en *Gewigten*, wat 'er tot gelykmaaking van dezelve geschiedde, 104.

Maatschappye (O. I.) Aandrang van *Zeeland* om in de oude Voorregten van dezelve hersteld te worden, 63. *Hoorn* en *Enkhuizen* dringen mede op herstel aan, 64. Voorstellen der Participanten in de O. I. Maatschappye beantwoord, 65. Voorstel van G. TITSINGH, 68. Eene Commissie tot een Plan van de O. I. Maatschappy benoemd, 69. Zwaarigheden van een en ander der Benoemden, 70. De Commissie vergadert, 73.

Manufactuuren (Verbod des Invoers van) 90. Hoe welkom by veelen, 91. Vertoogen daar tegen, 93.

Marine (Geldbehoeften by den Raad der) 26. Oorzaaken daar van, 27. Benoeming der Leden van den Raad der Marine, 28. Schikkingen tot den Zeeraad behoorende, 29.

——— (Handelingen over den voet, waarop 's Lands) voortaan zou gehouden worden, 36.

Medemblik, schade aldaardoor het ys, 287.

Middelburg (Klagten der Kooplieden te) wegens den Theehandel, 64. Verzoek der *Franschen* om 'er Kanonneerbooren te bouwen, 234. Wat 'er wegens de Burgerwapening voorviel, 266.

MIST (J. H. DE) op welke voorwaarden hy na de *Kaap de Goede Hoop* vertrekt, 42. Last hem gegeven, 44. Diens voorslag, wegens van de *Kaap* door de *Engelschen* weggevoerde Landlieden, 50. Verzoek om eene aftekening van het Nieuw Nationaal Wapen, 52.

MOLENAAR (M.) redt te *Zandvoort* een brandende Pink, 259. Eerbelooning hem geschonken, *Ald.*

MONNET trekt met *Fransche* Man-

Manſchap na *Zeeland*, 160. Wat 'er wegens derzelver betaaling voorviel, 161. Met het Commandantſchap op *Walcheren* bekleed, 162. Vragen deswegen gedaan, 163. Vorderingen door hem gedaan, 164. Verzoeken daar tegen en Beſluiten des Staatsbewinds, 167. Wegens verdere verzoeken door hem gedaan, 217. *Vlissingen* waarwaard over diens vorderingen, 218. Wat 't Staatsbewind deed, om zulks af te wenden, 219. Nieuwe aanklagten tegen hem te dier Stede, 227.

MONTRICHARDS bedryf in het doen trekken des *Franschen* Krygsvolks, 158. Zyn voordragt wegens de Patenten. Hoe beantwoord, 159. Wat 'er omtrent zyn verzoek om betaaling, in den aanvang voorviel, 161. Een hem afgeſlagene vordering, 175.

N.

Nymegen. Verzoek om Synodaale Gelden aldaar, in hoe verre toegeſtaan, 124. Verlegenheid te dier Stede over het ingekomen *Fransche* Krygsvolk. 170. Daar gedaane vorderingen, 172.

O.

Oeconomische Tak (De) der Hollandſche Maatſchappy te *Haarlem*) viert haar vyf en twintigjaarig beſtaan, 362.

Oorlog (Het op nieuw uitbarſten van den) 143. Kryg dreigende uitzigten doen zich op, 153. Oorlogsverklaringen van *Frankryk* en *Engeland*, 185. Van onzen Staat, 186.

Oost-Indien. Geſchillen over den Handel aldaar, 334. Verſchil over het aanſtellen van Amptenaaren aldaar, *Ald.* Nieuwe ſchikkingen op de Vaart en Handel op *Batavia* en het *Westen van Indien*, 336. Vryſtellingen die Vaart betreffende, 339.

OVERSTRAATEN, Gouverneur Generaal van *Neerlands-Indien* ſterft, 60.

Overſtrooming, (Voorzorgen tegen) 276.

Overyſſel (Klagten uit) wegens de *Fransche* Krygsbenden, 173.

P.

Patenten (Schikking omtrent de) in *Noord Holland*, 180.

Penſioenen, (Schikking op de Militaire) 205.

Petten, (Engelſche Kustontrusting by) 257.

Pharmacopea Batava, (Het verrigtte aan de daarſtelling van eene) 358.

Prysſchepen, hoe met dezelve te handelen, 247.

PYMAN krygt, by de Afſchaffing des Raads van Oorlog

de post van Secretaris van Staat Departement van Oorlog, 203. Diens wedde, *Ald.*

R.

Raad van Oorlog, dezelve ontbonden, 203.
Regten, (Bepaaling wegens de Heerlyke) 293.
Ringen (Het geschil over de verdeeling der Republiek in) en het Stemregt afgedaan, 291.
Rivieren, (Gevaarlyke toestand der) 277. Genomene voorzorgen, 281. Beraadslaagingen over het Dyk- en Water-weezen, 282. Eene Commissie over het werk der Rivieren voorgeslaagen, 283. Een Reglement bepaald, 285.
Roomschgezinde (Aanzoek van de) Commissie te *Amsterdam*, wegens den staat hunner Kerken, 129. Besluit deswegen, 130.
Rotterdam, wat aldaar wegens de Burgerwapening voorviel, 265. Vordert te vergeefsch de aanstelling van eenen Hoofd-Officier, 295.

S.

Schepen (Lands) in dienst gesteld 234.
SCHIMMELPENNINCK (R.) als Afgezant uit *Engeland* opontboden, 182.
Schoolweezen. De *Departementale Schoolbestuuren* in *Nationale Schoolbestuuren* te veranderen. Voorstel deswegen, 113.
SIBERG bekleedt de post van Gouverneur op *Batavia*, 61.
Slaaperdyk, (Voorstellen van *Rhyland* wegens den) 101.
SPOORS diens aantekening tegen de verkiezing van BERRANGER, 342.
Steenen tot de Dykwerken noodzakelyk, door de pressing der vaartuigen opgehouden, klagten deswegen, 289.
Stemregt (Het geschil over het) afgedaan, 291.

T.

Telegraphen weder op onze kusten daargesteld, 244.
Thee (De invoer van vreemde) verboden, 73. Schikkingen op den Theehandel. 325.
TITSINGH (G.) diens voorstel de O. I. Compagnie betreffende, 68.
Tripoli, (Geschenken voor den Bassa van) bestemd. 33.

U.

Uitvoer (Bepaaling tusschen ons en de *Franschen*, bij-

zonder den) van Kaas betreffende, 316.

V.

Vaartuigen ter binnenlandsche verdediging beſtemd, 181.

Verdedigingswerken (Nutloos gewordene) weggenomen, 9.

VERHUELL, voert het bevel over de Flotille, te *Vlisſingen* gereed gemaakt, 236. Een hem toegeſtaan verzoek tot een meerder wedde, 237. Diens verderere verzoeken, en hoe daaromtrent gehandeld, 238.

VICTOR tot Opperbevelhebber over al het Krygsvolk hier te lande benoemd, 195. Wat deswegen voorviel, 196. Beſluit daartoe, *Ald.* Kennisgeeving van dien ſtap aan het Wetgevend Ligchaam, 197. Verklaring diens Generaals, 201. Diens eisch op de Betaling der *Fransche* Troupen, 205. Wat des voorviel, 206, enz.

Vierſchaar, (Aanſtelling van de Hooge Militaire) 10.

Viſschers door de *Engelſchen* genomen, 248. Verbod aan dezelve om in zee te ſteeken, 249. Eenige vaaren tegen dit verbod uit, wat des gebeurde, 249. Bevel om de Viſschers pinken op ſtrand te haalen, 251. Traagiyk daar aan gehoorzaamd te *Scheveningen*, verzoek der *Katwykeren*, 252. Voordragt der *Noordwykeren*, 254. Aandrang op het ontſlag der gevangene Viſschers, 255. Derzelver vrylaating, *Ald.*

Viſschery (Yslandſche) en andere begunſtigd, 97.

Vlisſingen, (Vorderingen van MONNET te) 163. Verdere vorderingen de *Engelſche* Inwoonders, en het om verre bakken van veele voorwerpen betreffende, 218. Wat het Staatsbewind deedt om zulks af te wenden, 219. De verwoesting omſtreeks die Stad niet verboden, 224. Strenge maatregels omtrent de daar woonende *Engelſchen*, 225. *Brouwershaven* voor hun beſtemd, *Ald.* Nieuwe klagten over MONNET, 227.

Volkplantingen in *America*, derzelver overneming van de *Engelſchen*, 347. Amptenaars voor dezelve benoemd, 348.

Vrede, (Veranderingen by den) in den Lande, 6. Voorſtellen tot behoud van derzelven, 183. Hoe beantwoord, 184.

W.

Walcheren, (Verlegenheid in

in) over de *Fransche* krygsbenden, 162.
Walvischvangst (Voorstel om eene) aan de *Kaap de Goede Hoop* daar te stellen, 53. Beraadslagingen op dit stuk, 54. Bedenkingen op het te verleenen octrooy, 55. hetzelve verleend, 58. Uitslag der deelneming, enz. 327.
——— Werkzaamheden om die in *Groenland* en *Straat Davids* te doen herleven, 94.
Waterstaat, (voorzorgen in den) 277. enz.
WEMMERUS, (P.) brengt zyn genomen Hoekerschip binnen en word beloond, 261.
WESTERDUIN, (D.) redt zyn genomen Bomschip; deswegen beloond, 260.
West-Indiën. Geldsom toegestaan tot het weder in bezit nemen der Volkplantingen in de *West-Indiën*, 74. Byzonderheden in den lastbrief des Vlootvoogds derwaards, 76. De vloot derwaards in zee, 79. Gunstige schikking op de Hospitalen aldaer, *Aldi*. Wegens de vaart derwaards, *Id.* Over de Bezending derwaards, 341. Sterkte onder het Krygsvolk, 349.
WINTER, (DE) vertrekt met een Lands Esquader na de *Middellandsche-zee*, 33. Op zyn verzoek ontslagen, om, in persoon, de geschenken aan den Keizer van *Marocco* over te brengen, 35.
Winter, (Strenge) 276.
WISELIUS, (S. Izn.) wederlegt de vorderingen der oude Deelgenooten der O. I. Maatschappij, 335.
WOLTERBEEK, Capitein, als Bevelhebber der reede van *Helkevoetsluis* gehandhaafd, 191.
WIJN (VAN) wordt Archivarius der *Bataafsche* Republiek, 109.

Z.

Zand, (*Harger*) Bedenkingen over den uitvoer van hetzelve, 89.
Zandvoort door de *Engelschen* beschoten, wat daar by voorviel, 258.
Zeehavens en *Zeegaten*, (eene Commisie over de) aangesteld, 284.
Zeeland dringt aan om in de oude voorregten der O. I. Maatschappy hersteld te worden, 63. Vorderingen der *Franschen* in dat Departement, 162. Verzoeken daar tegen, 168. De Commisie van verdeediging ontslagen, 214. Weder aangesteld, 215. Verzoeken tegen MONNETS vorderingen, 217.
Zeemagt zie *Marine*.
Zeevaart zie *Marine*.

Zeildoek Fabrieken, bepaaling op dezelven, 353.
Zendeling Genootſchap, verzoek van 't zelve, 369.
Ziekte, (Beſmetlyke) voorzorgen daartegen gedragen, 358.
Zutphen. Schikking op de Genieſchool aldaar, 15.
ZUYLEN VAN NYVELD, Bevelhebber des Krygsvolks in den Haag, 200.

BERICHT VOOR DEN BINDER.

De Plaaten moeten tegen over de volgende Bladzyden ingevoegd worden.

De Aanflag op *Zandvoort* tegen over bl. 258.
Het Portr. van C. BRUNINGS ——— — 284.

HDI
HW 2AJI N